

Innehåll

1 Parter och domslut	7
1.1 Lina Ishaq	7
2 Yrkanden	11
2.1 Åtalspunkt 1	11
2.2 Skadestånd	18
3 Sammanfattning	19
4 Bakgrund	26
4.1 Inledning	26
4.2 Övergripande disposition	27
4.3 Kort om yazidier	28
4.4 Konflikten i Syrien och IS framväxt	30
4.5 Kort om Lina Ishaq	31
5 Lina Ishaqs inställning	33
6 Utredning	33
6.1 Inledning	33
6.2 Internationella utredningar och rapporter	34
6.3 Övrig skriftlig bevisning	36
6.4 Muntlig bevisning	38
6.4.1 Målsägandeförhör	38
6.4.2 Sakkunnigförhör	39
6.4.3 Övriga förhör	44
6.5 Fotokonfrontation och bildföreläsning	44
7 Rättslig reglering	45
7.1 Folkmord	45
7.2 Brott mot mänskligheten	49
7.3 Krigsförbrytelser	57

Detta är en avskrift av en elektronisk originalhandling.

Postadress
Box 8307
104 20 Stockholm

Besöksadress
Rådhuset, Scheelegatan
7
Stockholm

Expeditionstid
måndag–fredag
08:00–16:00

Telefon
08- 561 650 00

E-post
stockholms.tingsratt@dom.se
Webb
www.stockholmstingsratt.se

8 IS framväxt och ideologi	63
8.1 IS framväxt	63
8.2 IS syn på den yazidiska befolkningen	66
9 Anfallet mot Sinjar i augusti 2014	68
9.1 Attacken	68
9.2 Behandlingen av yazidier efter anfallet	69
9.3 Särskilt om IS förslavning av yazidier	71
9.4 Följder för den yazidiska befolkningen	74
10 Var de allmänna förutsättningarna för respektive brott uppfyllda?	77
10.1 Folkmord	77
10.2 Brott mot mänskligheten	80
10.3 Krigsförbrytelse	82
11 IS gärningar	84
11.1 Dödande	84
11.2 Allvarlig smärta eller skada eller svårt lidande	85
11.3 Med tvång överföra barn	89
11.4 Allvarliga sexuella övergrepp	92
11.5 Sexuellt slaveri, tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd	93
11.6 Tvångsförflyttning	96
11.7 Frihetsberövande i strid med allmän folkrätt	97
11.8 Förföljelse	98
11.9 Förödmjukande eller nedsättande behandling	100
11.10 Rekrytering av barnsoldater	101
11.11 Slutsats	102
12 Bedömningen av åtalet mot Lina Ishaq	103
12.1 Inledning	103
12.2 Disposition	104
13 Allmänt om målsägandena	106
14 Lina Ishaqs inställning och uppgifter i korthet	108

15 Beviskrav, bevisvärdering och medgärningsmannaskap	110
15.1 Beviskrav	110
15.2 Den fria bevisprövningen	110
15.3 Medgärningsmannaskap och medhjälp till brott	111
16 Bedömning av målsägandenas utsagor	113
16.1 Inledning	113
16.2 Hur målsägandenas utsagor har åberopats	113
16.3 Målsägandenas trovärdighet	114
16.4 Tillförlitligheten av lämnade uppgifter	115
16.4.1 Utgångspunkter	115
16.4.2 Särskilt om Sekretess D:s uppgifter	117
16.4.3 Särskilt om Sekretess A:s uppgifter	120
16.4.4 Särskilt om Sekretess C:s uppgifter	122
16.4.5 Särskilt om Sekretess I:s uppgifter	123
16.4.6 Särskilt om Sekretess J:s uppgifter	125
16.4.7 Slutsats	126
17 IS angrepp mot målsägandena före tiden i Lina Ishaqs bostad	126
17.1 Inledning	126
17.2 Det övergripande händelseförloppet	127
17.3 Sekretess D, Sekretess E, Sekretess F och Sekretess G	131
17.4 Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C	133
17.5 Sekretess H och Sekretess I	137
17.6 Slutsats	139
18 Gärningspåståenden riktade mot Lina Ishaq	140
18.1 Inledning	140
18.2 Målsägandenas utpekande av Lina Ishaq	141
18.3 Övergripande gärningspåstående om frihetsberövande och förslavning	145
18.3.1 Åklagarens gärningspåstående	145
18.3.2 Utredning	146

18.3.3 Tingsrättens bedömning	149
18.3.4 Tingsrättens slutsats	158
18.4 De konkreta gärningspåståendena	158
18.4.1 Överfört barnen	158
18.4.2 Tvångsarbete i hushållet	159
18.4.3 Vapen, bombbälte och avrättningsfilmer	161
18.4.4 Misshandel, ofredande och olaga hot	164
18.4.5 Tvångskonvertering, språk och kultur	168
18.4.6 Klädsel	173
18.4.7 Kränkande tillmälen	176
18.4.8 Fotografering	177
18.4.9 Påvra förhållanden	182
18.4.10 Förödmjukande och nedsättande behandling	185
18.4.11 Berövat barnen grundläggande rättigheter	187
18.4.12 Sålt, tillhandahållit eller överlåtit målsägandena	188
18.4.13 Slutsats angående Lina Ishaqs gärningar	193
19 Vad målsägandena har utsatts för efter tiden i Lina Ishaqs bostad	194
19.1 Inledning	194
19.2 Sekretess D, Sekretess E, Sekretess F och Sekretess G	195
19.3 Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C	196
19.4 Sekretess H och Sekretess I	197
20 Förslavningen av målsägandena	200
20.1 Inledning	200
20.2 Innebörden av förslavningen	201
21 Folkmord	204
21.1 Inledning	204
21.2 Förintelsesyfte	206
21.2.1 Inledning	206
21.2.2 Lina Ishaqs ideologi	206
21.2.3 Lina Ishaqs förintelsesyfte	209

21.2.4 Slutsats förintelsesyfte	210
21.3 Svårt lidande	210
21.3.1 Inledning	210
21.3.2 Innebörden av de gärningar målsägandena utsatts för	211
21.3.3 Verkningar av det som målsägandena utsatts för	216
21.3.4 Slutsats svårt lidande	220
21.4 Överföring av barnen	221
21.4.1 Inledning	221
21.4.2 Lina Ishaqs gärningar	222
21.4.3 Slutsats överföring av barnen	223
21.5 Slutsats folkmord	223
22 Brott mot mänskligheten	224
22.1 Inledning	224
22.2 Omfattande eller systematiskt angrepp på civila	225
22.3 Svårt lidande genom tortyr eller annan omänsklig behandling	227
22.4 Slaveri och frihetsberövande	229
22.5 Förföljelse	230
22.6 Slutsats brott mot mänskligheten	231
23 Krigsförbrytelse	232
23.1 Inledning	232
23.2 Samband med väpnad konflikt	233
23.3 Gärningarna	234
23.3.1 Svårt lidande	234
23.3.2 Förödmjukande eller nedsättande behandling	235
23.4 Slutsats krigsförbrytelser	236
24 Konkurrensfrågor	237
24.1 Rättsliga utgångspunkter	237
24.2 Bedömning	240
25 Påföljd och Skadestånd	241
25.1 Påföljd	241

25.1.1 Den tidigare domen	241
25.1.2 Straffvärde	241
25.1.3 Straffmättningsvärde och val av påföljd	244
25.1.4 Slutsats påföljd	245
25.2 Skadestånd	245
25.2.1 Inledning	245
25.2.2 Innehållet i den syriska skadeståndsrätten	246
25.2.3 Bedömning	247
26 Övriga frågor	248
26.1 Rättegångskostnader	248
26.2 Häktning m.m.	250
26.3 Sekretess	250
27 Bilaga förhørsutsagor	252
28 Rätten	291
29 Överklagandeinformation	292

1 PARTER OCH DOMSLUT

1.1 Lina Ishaq

Parter

Tilltalad

LINA Laina Ishaq, 19720622-9200
c/o Hinseberg, Hinseberg 120, 718 92 Frövi

Offentlig försvarare
Advokat Mikael Westerlund
Advokatfirman De Basso AB
Hantverkargatan 42 B, 112 21 Stockholm

Åklagare

Kammaråklagarna Reena Devgun och Anneli Tirud Wallin
Åklagarmyndigheten
Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet
Box 57, 101 21 Stockholm

Målsägande

1. Sekretess A

Målsägandebiträde
Advokat Ghita Hadding Wiberg
KRIM advokater HB
Bolinders Plan 2, 112 24 Stockholm

2. Sekretess B

Målsägandebiträde
Advokat Ghita Hadding Wiberg
KRIM advokater HB
Bolinders Plan 2, 112 24 Stockholm

3. Sekretess C

Målsägandebiträde
Advokat Ghita Hadding Wiberg
KRIM advokater HB
Bolinders Plan 2, 112 24 Stockholm

4. Sekretess D

Målsägandebiträde
Advokat Ghita Hadding Wiberg
KRIM advokater HB
Bolinders Plan 2, 112 24 Stockholm

5. Sekretess E

Målsägandebiträde
Advokat Ghita Hadding Wiberg
KRIM advokater HB
Bolinders Plan 2, 112 24 Stockholm

6. Sekretess F

Målsägandebiträde
Advokat Ghita Hadding Wiberg
KRIM advokater HB
Bolinders Plan 2, 112 24 Stockholm

7. Sekretess G

Målsägandebiträde
Advokat Ghita Hadding Wiberg
KRIM advokater HB
Bolinders Plan 2, 112 24 Stockholm

8. Sekretess I

Målsägandebiträde
Advokat Ghita Hadding Wiberg
KRIM advokater HB
Bolinders Plan 2, 112 24 Stockholm

Domslut

Brott som Lina Ishaq döms för

Brott mot mänskligheten, 2015-01-01 – 2015-05-31, 2 § 1 st 2 p, 5 p, 7 p och 8 p och 2 st lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser i sin lydelse före 1 januari 2022

Folkmord, 2015-01-01 – 2015-05-31, 1 § 1 st 2 p och 5 p och 2 st lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser i sin lydelse före 1 januari 2022

Grov krigsförbrytelse, 2015-01-01 – 2015-05-31, 4 § 1 st 2 p och 7 p och 11 § lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och

krigsförbrytelser i sin lydelse före 1 januari 2022

Påföljd

Fängelse 12 år

Rapporterade lagrum

Ny påföljd har bestämts för den nya och nyupptäckta brottsligheten. För den nyupptäckta brottsligheten har hänsyn tagits till tidigare påföljd (34 kap 1 § 1 st och 34 kap 2 § brottsbalken).

Skadestånd

Lina Ishaq ska betala skadestånd till Sekretess A med 150 000 kr. Lina Ishaq ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 31 maj 2015.

Lina Ishaq ska betala skadestånd till Sekretess B med 150 000 kr. Lina Ishaq ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 31 maj 2015.

Lina Ishaq ska betala skadestånd till Sekretess C med 150 000 kr. Lina Ishaq ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 31 maj 2015.

Lina Ishaq ska betala skadestånd till Sekretess D med 150 000 kr. Lina Ishaq ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 31 maj 2015.

Lina Ishaq ska betala skadestånd till Sekretess E med 150 000 kr. Lina Ishaq ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 31 maj 2015.

Lina Ishaq ska betala skadestånd till Sekretess F med 150 000 kr. Lina Ishaq ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 31 maj 2015.

Lina Ishaq ska betala skadestånd till Sekretess G med 150 000 kr. Lina Ishaq ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 31 maj 2015.

Lina Ishaq ska betala skadestånd till Sekretess I med 150 000 kr. Lina Ishaq ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 31 maj 2015.

Sekretess

Sekretessbestämmelsen i 35 kap 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på uppgifter som har lagts fram vid

förhandling inom stängda dörrar och som kan röja målsägandenas samt Sekretess K och Sekretess L:s identiteter samt på uppgifterna i partsbilagorna till denna dom. Detta innefattar identitetsuppgifter och andra uppgifter som kan leda till att identiteterna går att klarlägga.

Sekretessbestämmelserna i 15 kap 1 § och 18 kap 17 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska vara fortsatt tillämpliga på uppgifter som har lagts fram vid förhandling inom stängda dörrar som härrör från rapporter som överlämnats från UNITAD och Tyskland inom ramen för polisiärt samarbete med villkor om att inte offentliggöras.

Sekretessbestämmelserna i 15 kap 1 § och 18 kap. 17 a § offentlighets- och sekretesslag (2009:400) ska vara fortsatt tillämpliga på de med ljud- och bild bakom stängda dörrar förevisade förhören med målsägandena som hållits inom ramen för samarbete med UNITAD samt med Tyskland inom ramen för polisiärt samarbete med villkor om att inte offentliggöras.

Brottsofferfond

Lina Ishaq ska betala en avgift till brottsofferfonden på 800 kr.

Ersättning och återbetalning

Mikael Westerlund ska få ersättning av staten med 1 046 410 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 747 525 kr arbete
- 79 450 kr tidspillan
- 10 153 kr utlägg
- 209 282 kr mervärdesskatt

Ghita Hadding Wiberg ska få ersättning av staten med 877 005 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 583 158 kr arbete
- 67 098 kr tidspillan
- 51 348 kr utlägg
- 175 401 kr mervärdesskatt

Staten ska stå för kostnaderna.

Övrigt

För det fall Lina Ishaq frigges villkorligt från pågående verkställighet av det fängelsestraff hon ådömts av Stockholms tingsrätt i dom den 4 mars 2022 i mål B 20218-20 ska hon omedelbart häktas. Beslutet gäller till dess fängelsestraffet får verkställas.

2 YRKANDEN

2.1 Åtalspunkt 1

Åklagaren har begärt att Lina Ishaq ska dömas för brott mot mänskligheten enligt 2 § 1 st 2 p, 5 p, 7 p och 8 p och 2 st lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser i sin lydelse före 1 januari 2022.

Åklagaren har begärt att Lina Ishaq ska dömas för folkmord enligt 1 § 1 st 2 p och 5 p och 2 st lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser i sin lydelse före 1 januari 2022.

Åklagaren har begärt att Lina Ishaq ska dömas för grov krigsförbrytelse enligt 4 § 1 st 2 p och 7 p och 11 § lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser i sin lydelse före 1 januari 2022.

Åklagaren har angett följande gärningsbeskrivning.

FOLKMORD, BROTT MOT MÄNSKLIGHETEN och GROV KRIGSFÖRBRYTELSE

I Syrien har det sedan 1 januari 2012 pågått en icke-internationell väpnad konflikt som orsakat hundratusentals dödsoffer och tvingat miljontals människor på flykt. Flera väpnade grupperingar har deltagit i konflikten, däribland den våldsbejakande islamistiska grupp som kom att utvecklas till terroristorganisationen Islamiska staten (IS).

Lina Ishaq har, i april 2013, rest till konfliktområdet i Syrien, i syfte att medverka till att upprätta en islamisk stat ordnad under en strikt salafistisk tolkning av islam och kontrollerad av en våldsbejakande islamistisk väpnad gruppering – från sommaren 2014 terroristorganisationen IS.

Sommaren 2014 etablerade IS kontroll över ett stort territorium i Syrien och Irak och skapade en statsliknande struktur, den s.k. Islamiska staten, ordnad under en strikt salafistisk tolkning av islam. I samband härmed

utvidgades den väpnade konflikten till Irak.

Lina Ishaq har från juli 2014 till februari 2019 levt i den s.k. Islamiska staten i Syrien.

IS har begått folkmord, brott mot mänskligheten och grova krigsförbrytelser mot den yazidiska minoriteten

Attacken och inledande angrepp

Den 3 augusti 2014 anföll IS väpnade grupper, i en riktad och koordinerad attack, flera byar, däribland Kocho, Tal Banat, Sinjar, Solagh och Tal Qasab, som huvudsakligen befolkades av den religiöst bestämda folkgruppen yazidier, vid och i anslutning till Sinjarberget i norra Irak. Attacken som pågick under flera månader utgjorde ett omfattande och systematiskt angrepp på folkgruppen yazidier, som huvudsakligen utgjordes av civila.

Vid attacken genomförde den väpnade gruppen IS, bestående av ett stort antal okända gärningsmän (IS), följande gärningar, allt i syfte att helt eller delvis förinta folkgruppen yazidier som sådan;

- I byarna separerade IS ett stort antal kvinnor och barn från männen.
- Ett stort antal män samt äldre kvinnor fördes bort av IS och har dödats eller är alltjämt saknade.
- Yazidiska män, kvinnor och barn frihetsberövades och tvingades att konvertera till islam.
- Religiösa byggnader och annan för den yazidiska folkgruppen kulturellt betydelsefull egendom förstördes.
- Kvinnor och barn frihetsberövades och fördes till olika av IS kontrollerade byggnader och uppsamlingsplatser, bland annat en skola i Tal Afar och en bröllopslokal "Galaxy Hall" i Mosul samt andra platser i Irak.
- Yazidiska kvinnor, barn och män försattes härefter i slaveri.

Vart efter, i strid med allmän folkrätt, tvångsförflyttades kvinnor, barn och män, däribland sekretess A-I, från ovan angivna platser i norra Irak till olika platser inom det av den väpnade gruppen IS kontrollerade området i Irak och Syrien som utgjorde den s.k. Islamiska staten.

Brott i Raqqa

IS kontrollerade, inom det område som utgjorde den s.k. Islamiska staten, staden Raqqa i Syrien från augusti 2014 och införde där en statsliknande struktur och ordning varigenom bland annat den yazidiska folkgruppen frånhändes grundläggande fri- och rättigheter.

Yazidiska kvinnor, barn och män i Raqqa betraktades som slavar/egendom tillhörande okända gärningsmän anslutna till IS.

Yazidiska kvinnor, barn och män i Raqqa har härvid av okända gärningsmän som är anslutna till IS;

- Dödsats genom utomrättsliga avrättningar.
- Utsatts för allvarliga och brutala fysiska angrepp mot deras liv, hälsa och fysiska person genom att de systematiskt misshandlats eller på annat sätt utsatts för fysiskt våld som varit sanktionerat av den rådande statsordningen.
- Förslavats och utsatts för slavhandel bland annat genom att de sålts och köpts på marknader eller genom digitala försäljningssidor.
- Benämnts slavar/sexslavar "sabaya", otrogna eller andra kränkande tillmälen varigenom de utsatts för förödmjukande och nedsättande behandling.
- Frihetsberövats, bemäktigats eller på annat sätt begränsats i deras fria rörlighet genom att låsas in i bostäder eller i andra lokaler/hus som kontrollerats av IS, eller på annat sätt med tvång anvisats och begränsats till dessa utrymmen.
- Förhindrats att utöva några seder och bruk som hänförs till yazidismen

eller tala sitt eget språk.

- Under hot om våld tvingats konvertera till islam och praktisera islam.
- Frånhänts sin rätt att uppfostra sina barn i enlighet med yazidiernas tro, kultur samt förhindrats att till barnen förmedla för gruppen viktiga seder och bruk.
- Systematiskt utsatts för allvarliga sexuella övergrepp (kvinnor och barn) så som våldtäkter, andra med våldtäkt jämförbara gärningar samt försatt dem i sexuellt slaveri, dels i hushåll tillhörande IS-anslutna, dels på andra platser så som byggnader där kvinnor hölls fångna enkom för att underkastas sexuellt slaveri genom att regelbundet utsättas för våldtäkter och andra sexuella övergrepp.
- Försatts i tvångsarbete i hushåll (kvinnor och barn) tillhörande IS-anslutna.

Vidare har okända gärningsmän anslutna till IS med tvång fört barn under 18 år tillhörande den yazidiska folkgruppen till hushåll tillhörande IS-anslutna och yazidiska pojkar under 15 år har rekryterats av IS väpnade grupper och använts som barnsoldater i fientligheterna.

Gärningarna under den väpnade gruppen IS styre i Raqqa, Syrien, har utgjort ett led i ett omfattande och systematiskt angrepp riktat mot den yazidiska folkgruppen *samt* varit ägnade att medföra att folkgruppen yazidier helt eller delvis förintas. Gärningarna har ingått som ett led i eller på annat sätt stått i samband med en väpnad konflikt.

Lina Ishaqs ansvar

Lina Ishaq har någon gång mellan den 3 augusti 2014 och första kvartalet 2015, tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän och, med insikt om ovan angivna förhållanden, köpt/förvärvat/tagit emot/hållit fångna först sekretess H (född 1998) med ett minderårigt barn sekretess I (född 2007), herefter sekretess A (född 1994), med två minderåriga barn sekretess B (född november 2014) och sekretess C (född 2008), och slutligen sekretess D (född 1978) med tre minderåriga barn, sekretess E

(född 2005), sekretess F (född 2006) och sekretess G (född 2013), samtliga civila, skyddade personer, tillhörande folkgruppen yazidier, i sin bostad i Raqqa, Syrien.

Härefter har Lina Ishaq, ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra, till IS anslutna gärningsmän, under perioden hösten 2014 till den 1 juli 2015 i bostaden;

- a) Utsatt sekretess A-I för ett svårt lidande då de av henne och andra gärningsmän betraktats, och behandlats, som egendom/slavar.
- b) I strid med allmän folkrätt frihetsberövat sekretess A-I i sin bostad och förhindrat dem att lämna bostaden och under långa perioder även de rum i bostaden de varit hänvisade till. Frihetsberövandet har varat mellan 20 dagar och sju månader.
- c) Genom tvång fört barnen sekretess B, C, E, F, G och I till bostaden, och därigenom till den grupp av befolkningen som följer IS ideologi och praktiserade islam och Lina Ishaq har således med tvång skiljt barn från gruppen yazidier och fört över dem till en annan grupp.
- d) Tvingat sekretess A och D till hushållsarbete/tvångsarbete alternativt att de under slavliknande förhållanden utfört hushållsarbete/tvångsarbete under Lina Ishaq's kontroll. Lina Ishaq har vidare tvingat sekretess D att utföra arbete i en annan bostad i Raqqa, Syrien.
- e) Genom att i bostaden varit beväpnad med ett bombbälte/väst och haft tillgång till vapen samt genom att visa videor med avrättningar som IS genomfört, ingett sådan fruktan i sekretess A-I att de inte vågat freda sig.
- f) Misshandlat sekretess A, B och C genom att Lina Ishaq;
 - i. tagit tag i sekretess A:s hår och slängt/knuffat ned henne i golvet, därefter med kraft slagit sekretess A:s huvud mot golvet tre gånger och pressat sin fot och/eller knä mot sekretess A:s huvud när hon låg ned vilket allt orsakat yrsel, smärta och svullnad,
 - ii. kastat ett glas mot sekretess A som träffat henne i bröstet, vilket orsakat smärta och att hon fallit ned till golvet,
 - iii. vid upprepade tillfällen knuffat sekretess A och rivit henne i ansiktet, vilket orsakat smärta och blodvite.

- iv. hotat sekretess A genom att vid upprepade tillfällen uttalat att hon skulle döda henne, vilket varit ägnat att hos sekretess A framkalla allvarlig fruktan för egen säkerhet till person.
- v. ofredat sekretess C genom att vid upprepade tillfällen puttat/knuffat honom samt ofredat A genom att vid upprepade tillfällen spotta på henne.
- vi. ofredat sekretess B, som vid tillfället var ca en månad gammal, genom att hålla en hand över hans mun när han skrek för att få honom att tystna, vilket torde ha orsakat sekretess B andnöd/obehag.
- g) Tvingat sekretess A, C, D, E, F, H och I att bli praktiserande muslimer genom att Lina Ishaq, ensam eller genom annan, tvångsundervisat dem om islam, tvingat dem att recitera koranen, att be fem gånger om dagen samt att samtliga målsäganden (även B och G) förhindrats att tala eller lära sig sitt eget språk, utöva sin religion, och andra för folkgruppen yazidier viktiga seder och bruk.
- h) Tvingat sekretess A, C, D, E, F, H och I bära heltäckande slöja eller andra för deras kultur/yazidier främmande klädesplagg.
- i) Benämnt samtliga målsäganden "slavar", "sabaya", "otrogn" och "kuffar" eller andra kränkande tillmälen med liknande innebörd samt befallt dem att glömma sin religion, sina släktingar och sitt tidigare liv och istället bli muslimer inom IS.
- j) Genom tvång vid olika tillfällen försökt fotografera, fotograferat alternativt låtit fotografera sekretess A, B, C och D, E, F, G i syfte att sälja dem på IS slavmarknad för yazidier. Fotograferingstillfällena och försöken har framkallat svår rädsla och ångest hos målsägandena då det betytt att de skulle komma att förpassas/säljas vidare till ett okänt öde samt riskera separation från familjemedlemmar.
- k) Låtit samtliga målsägandena leva under påvra förhållanden, med bland annat otillräckligt med mat, uppvärmning och kläder.
- l) Underkastat sekretess H förödmjukande och nedsättande behandling av en i bostaden boende medgärningsman genom att sekretess H, i strid med hennes kulturella och religiösa värderingar, tvingats sova i samma säng som honom. Lina Ishaq har genom att medverka till att upprätthålla frihetsberövandet medverkat till att medgärningsmannen kunde begå den förödmjukande och nedsättande behandlingen mot sekretess H.

m) I strid med allmän folkrätt berövat barnen rätt till skolgång eller för dem tillerkända fri- och rättigheter.

n) Genom tvång, under perioden ovan, vid olika tillfällen sålt/tillhandahållit/överlåtit sekretess A-G till andra personer inom IS med vetskap om att det kunde komma att leda till att var och en av dem skulle kunna dödas eller utsättas för synnerligen svårt lidande, grova sexuella övergrepp, skiljande/separation av barnen från deras enda överlevande föräldrar eller andra nära anhöriga samt ytterligare försvåra möjligheterna för dem att återförenas med sin folkgrupp.

Genom ovan nämnda ageranden har Lina Ishaq utsatt målsägandena för ett svårt lidande, tortyr eller annan omänsklig behandling samt utsatt målsägandena för förödmjukande och nedsättande behandling ägnad att allvarligt kränka den personliga värdigheten. Vidare har Lina Ishaq genom ovan angivna agerande utsatt målsägandena för förföljelse genom att i strid med allmän folkrätt berövat dem grundläggande rättigheter av kulturella, religiösa, könsmässiga eller andra enligt allmän folkrätt otillåtna motiv, däribland ålder.

Samtliga gärningar begångna av Lina Ishaq har utgjort ett led i ett omfattande och systematiskt angrepp riktat mot den yazidiska folkgruppen samt skett i syfte att helt eller delvis förinta folkgruppen yazidier som sådan. Gärningarna har ingått som ett led i eller på annat sätt stått i samband med en väpnad konflikt.

Krigsförbrytelserna är att betrakta som grova då de riktats mot barn samt då gärningarna ingått som ett led i en plan eller som en del av en omfattande brottslighet och då gärningarna förorsakat svårt mänskligt lidande.

Alternativt har Lina Ishaq i de delar hon inte är att anse som gärningsman, genom ovan angivna agerande främjat det folkmord, brott mot mänskligheten och de grova krigsförbrytelser som okända gärningsmän tillhörande IS väpnade grupp begått mot sekretess A-I i

Syrien och Irak.

2.2 Skadestånd

Sekreteress A har begärt att Lina Ishaq ska betala skadestånd med 150 000 kr. Räkta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 1 juli 2015.

Sekreteress B har begärt att Lina Ishaq ska betala skadestånd med 150 000 kr. Räkta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 1 juli 2015.

Sekreteress C har begärt att Lina Ishaq ska betala skadestånd med 150 000 kr. Räkta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 1 juli 2015.

Sekreteress D har begärt att Lina Ishaq ska betala skadestånd med 150 000 kr. Räkta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 1 juli 2015.

Sekreteress E har begärt att Lina Ishaq ska betala skadestånd med 150 000 kr. Räkta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 1 juli 2015.

Sekreteress F har begärt att Lina Ishaq ska betala skadestånd med 150 000 kr. Räkta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 1 juli 2015.

Sekreteress G har begärt att Lina Ishaq ska betala skadestånd med 150 000 kr. Räkta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 1 juli 2015.

Sekreteress I har begärt att Lina Ishaq ska betala skadestånd med 150 000 kr. Räkta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 1 juli 2015.

Samtliga målsäganden har biträtt åtalet.

3 SAMMANFATTNING

Målet avser Islamiska statens (IS) angrepp mot den yazidiska befolkningen, som inleddes genom samordnade anfall mot yazidiska byar i Sinjarområdet i Irak den 3 augusti 2014. Åklagaren har gjort gällande att IS genom anfallen och den efterföljande behandlingen av yazidiska kvinnor, män och barn begick folkmord och brott mot mänskligheten gentemot den yazidiska befolkningen samt även gjorde sig skyldig till grova krigsförbrytelser.

Lina Ishaq är åtalad för folkmord, brott mot mänskligheten och grov krigsförbrytelse mot personer i Raqqa under 2014 och 2015. Målsägandena i målet är kvinnor och barn tillhörande folkgruppen yazidier.

Utredningen i målet är omfattande. En stor del av den skriftliga bevisningen utgörs av internationella rapporter av olika slag och tar främst sikte på IS agerande gentemot den yazidiska befolkningen. När det gäller de konkreta gärningspåståendena mot Lina Ishaq består bevisningen huvudsakligen av de hörda målsägandenas uppgifter. Annan åberopad bevisning, främst i fråga om Lina Ishaqs ideologiska hemvist och förhållandena inom IS, har huvudsakligen bäring på frågorna om uppsåt och syftet med gärningarna.

Av utredningen framgår att yazidier är en huvudsakligen kurdiskspråkig etno-religiös minoritet historiskt knuten till området kring Sinjarbergen i norra Irak. Yazidier menar att deras tro är en av världens äldsta religioner, med rötter i forna Mesopotamien. Konvertering till religionen är inte möjlig då man föds in i religionen genom att ha två yazidiska föräldrar. I detta mål har det bedömts att yazidier är en religiös folkgrupp som skyddas av folkmordsbestämmelsen.

Av utredningen framgår att IS sommaren 2014 utropade ett kalifat i Irak och Syrien med Raqqa som huvudstad. IS skapade en statsliknande struktur ordnad under en strikt salafistisk tolkning av islam som kontrollerades av en våldsbejakande islamistisk väpnad gruppering.

IS angrepp mot den yazidiska befolkningen inleddes genom samordnade anfall mot yazidiska byar i Sinjar i augusti 2014. Attacken var välorganiserad med hundratals IS-krigare som i samförstånd intog städer och byar runt om Sinjarbergen. Det fanns få militära mål i regionen och IS fokuserade på att tillfångata yazidier. IS hade en uttalad strategi gentemot den yazidiska befolkningen som innebar att den på olika sätt skulle förintas. Syftet var även att därigenom befolka IS kalifat.

I korthet gick strategin ut på att yazidierna antingen skulle dödas eller tvingas konvertera till islam eller på annat sätt komma att tvångsanslutas till den grupp som var anhängare till IS. Avsikten var också att på längre sikt påverka den yazidiska gruppens sammansättning genom att det inte skulle födas fler yazidiska barn.

För att genomföra strategin införde IS ett formaliserat och omfattande slaverisystem för den yazidiska befolkningen, främst kvinnor och barn. Utredningen har visat att IS tillfångatog tusentals yazidier i samband med anfällen. Männen avrättades direkt om de inte valde att konvertera. Barn och kvinnor frihetsberövades och tvångsförflyttades till olika uppsamlingsplatser och IS-baser. Genom hot och våld tvingades de att praktisera islam och att utföra hushållsarbete. Kvinnor och flickor från tio års ålder utsattes för våldtäkter, bland annat med syfte att de därigenom skulle förskjutas från den yazidiska gruppen eller föda barn som skulle komma att bli en del av IS och kalifatet. Under fångenskapen pågick en kontinuerlig separeringsprocess. Kvinnor och flickor blev förda till hushåll som var anslutna till IS för att vara hushållslavar eller sexslavar samt för att tvångskonverteras. Pojkar från tio års ålder fördes till IS militärläger. Många barn skildes från sina mammor och andra kvinnliga släktingar på oerhört brutala sätt.

Utredningen har visat att IS har utfört bland annat utomrättsliga avrättningar, familjeseparationer, frihetsberövande, slaveri, tvångskonvertering,

tvångsarbete, allvarliga fysiska övergrepp, allvarliga sexuella övergrepp och våldtäkter, tvångsförflyttning, rekrytering av barnsoldater och kränkande behandling mot den yazidiska befolkningen.

Det är också visat att IS brott mot den yazidiska befolkningen har fått långtgående konsekvenser. Yazidierna har fått lämna sina hem i Sinjar och kan inte återvända, vilket har gjort att folkgruppen har splittrats över olika delar av världen. Ett stort antal yazidier bor i läger i Irak och många är fortfarande inte återfunna. De yazidier som överlevt har i de flesta fall drabbats av mycket allvarliga psykiska problem. Många har också förlorat sin yazidiska identitet, språk och kultur.

Utredningen har visat att IS syfte med gärningarna har varit att helt eller delvis förrinta den yazidiska folkgruppen genom att fysiskt utplåna den samt att gruppen ur ett socialt och kulturellt perspektiv skulle upphöra att existera. Gärningarna har också utgjort ett led i ett omfattande och systematiskt angrepp riktat mot den civila yazidiska folkgruppen samt även haft ett samband med den väpnade konflikten som pågick, i vilken IS var stridande part.

Tingsrätten har bedömt att IS kan anses ha begått folkmord, brott mot mänskligheten och grova krigsförbrytelser mot den yazidiska befolkningen.

Målsägandena i målet är sammanlagt nio yazidiska kvinnor och barn. Vid den i målet aktuella tiden var en av kvinnorna i yngre medelåldern, en var i tjugoårsåldern och en flicka var i sextonårsåldern. Av de sex barnen var en nyfödd, en var i tvåårsåldern och fyra av dem var mellan sex och nio år gamla. De tillhörde tre olika familjer och kom från olika byar i Sinjar.

Utredningen har visat att samtliga målsäganden tillfångatogs av IS i samband med attacken mot de yazidiska byarna, efter att deras manliga släktingar hade avrättats. Tillsammans med ett mycket stort antal andra yazidiska kvinnor och barn tvångsförflyttades de mellan olika förvaringsplatser, först i Irak och sedan

i Syrien. Målsägandena utsattes av män anslutna till IS för varierande grader av misshandel och ofredande samt tvingades att leva under påvra förhållanden utan mat och rent vatten. De tvingades att praktisera islam och utföra hushållsarbete. Kvinnorna utsattes för systematiska våldtäkter. Tre av barnen skildes från sina mammor. Målsägandena utsattes för slavhandel då de överläts mellan olika män inom IS. Efter cirka fem månader i fångenskap och förslavning kom de till Lina Ishaqs bostad.

Lina Ishaq har vidgått att målsägandena befann sig i samma hus som hon bodde i. När det gäller de påstådda brotten mot målsägandena har hon dock förnekat samtliga gärningar och uppgett att hon inte haft någonting med målsägandena att göra då de tillhörde mannen som ägde huset.

Tingsrätten har bedömt att de hörda målsägandena är trovärdiga och att deras uppgifter som utgångspunkt är tillförlitliga. Lina Ishaqs uppgifter har därigenom till stor del bedömts vara motbevisade.

Det har ansetts styrkt att Lina Ishaq har hållit målsägandena frihetsberövade och att hon har behandlat dem som sin egendom och sina slavar under, i huvuddelen av fallen, nästan fem månader. Under denna tid har Lina Ishaq utövat rådighet över målsägandena och även utsatt dem för övergrepp av olika slag. Hon har bl.a.

- tvingat målsägandena att bli praktiserande muslimer genom att tvinga dem att delta i undervisning om islam, recitera koranen och be fem gånger per dygn,
- tvingat dem att bära kläder med religiös innebörd som hijab eller niqab,
- kraftigt begränsat målsägandenas rörelsefrihet inne i huset,
- förbjudit dem att utöva sin yazidiska religion och kultur samt att tala sitt språk kurmanji,
- misshandlat och ofredat vissa av målsägandena och benämnt samtliga med kränkande tillmälen som ”otrogna” eller ”slavar”,
- visat upp propagandafilmer där yazidier avrättas av män anslutna till IS och i samband med det berättat att IS ska döda alla otrogna,

- tvingat dem att utföra hushållssysslor under slavliknande former,
- försett målsägandena med begränsat med mat och förnödenheter,
- deltagit i fotografering av vissa av målsägandena inför att de skulle överlåtas vidare,
- tillhandahållit vissa av målsägandena till andra personer inom IS,
- medverkat vid överlåtelse av vissa av målsägandena till andra personer inom IS.

Det har konstaterats att Lina Ishaq genom sitt handlande har vidmakthållit det frihetsberövande och den förslavning av samtliga målsäganden som IS inledde i samband med attacken i augusti 2014. Därigenom, och då hon dessutom medverkat till vidareöverlåtelse av vissa av målsägandena, är hon ansvarig för att frihetsberövandena och förslavningen av dem kunde fortgå. Några av målsägandena blev via smugglare fria ett par månader efter att de lämnat bostaden. Tre av barnen som var i skolåldern blev dock inte fria förrän två, tre respektive sju år senare. Den äldre flickan har inte återfunnits.

Utredningen har visat att målsägandena drabbats av svåra psykiska problem. Deras trauman är troligtvis livslånga, innebärandes omfattande och långsiktiga svårigheter att leva ett normalt liv. Målsägandena har även förlorat mycket av sin yazidiska kultur och traditioner. Detta gäller särskilt barnen. När några av barnen blev fria efter flera år i fångenskap kunde de inte längre tala kurmanji, utan enbart arabiska. De hade inte heller någon kunskap om den yazidiska religionen och kulturen och de hade fått uppfattningen att de var muslimer.

Det är vidare bevisat att Lina Ishaq har delat IS ideologi och befann sig i Syrien för att bidra till upprättandet av en islamisk stat. Förslavning, tvångskonvertering och tvångsarbete i hushållen var en del av IS ideologi och verktyg för att förinta den yazidiska folkgruppen. Lina Ishaq har delat IS förintelsesyfte. Hennes gärningar utgör en del av andra liknande gärningar som utförts med en gemensam bakomliggande strategi och som till sin karaktär varit sådana att den yazidiska folkgruppen helt eller delvis riskerade att förintas. Gärningarna mot målsägandena har också ingått som en del i ett

mönster av gärningar gentemot den yazidiska civilbefolkningen som sammantaget utgör ett omfattande och systematiskt angrepp mot den. IS inrättande av kalifatet var det främsta motivet för Lina Ishaqs handlande. Det fanns därmed ett uppenbart samband med den väpnade konflikten som pågick.

Tingsrätten har bedömt att Lina Ishaq har begått folkmord genom att utsätta målsägandena för svårt lidande och genom att hon med tvång har fört över barn från den yazidiska folkgruppen till den grupp som sympatiserade med IS. Hon har begått brott mot mänskligheten genom att utsätta målsägandena för svårt lidande genom omänsklig behandling samt slaveri, frihetsberövande och förföljelse. Hon har begått grov krigsförbrytelse mot person genom att utsätta målsägandena för svårt lidande och förödmjukande och nedsättande behandling som har varit ägnad att allvarligt kränka deras personliga värdighet.

Med hänsyn till bland annat att brotten har olika skyddsintressen har tingsrätten funnit att Lina Ishaq ska dömas för alla tre brotten i konkurrens.

Straffvärdet för brottsligheten har bedömts motsvara fängelse i sexton år. Skälen för detta är bland annat att brottsligheten inte enbart utgör en ytterst allvarlig kränkning av enskilda individers liv och integritet utan även av grundläggande mänskliga värden och humanitet. Att utöva äganderätt över en annan människa är en oerhörd kränkning av den personens integritet då du tar ifrån den personen sin självbestämmanderätt och sitt människovärde. Lina Ishaq har varit en del av det systematiserade och storskaliga förslavningssystem som IS införde. Hon har varit mycket aktiv och hängiven i tvångskonverteringen av målsägandena och i det avseendet haft ett starkt förintelsesyfte. Det har varit fråga om sammanlagt nio målsäganden, varav huvuddelen barn, som Lina Ishaq har utsatt för mycket allvarliga kränkningar och ett svårt lidande som kommer att påverka resten av deras liv.

Med hänsyn till att en tidigare utdömd påföljd har beaktats, har fängelsestraffets längd bestämts till tolv år.

Målsägandena har med stöd av syrisk rätt bedömts berättigade till skadestånd.

4 BAKGRUND

4.1 Inledning

Målet gäller IS angrepp mot den yazidiska befolkningen i Sinjar i augusti 2014 och det efterföljande händelseförloppet. Åklagaren har gjort gällande att IS begick folkmord och brott mot mänskligheten gentemot den yazidiska befolkningen samt även gjorde sig skyldig till grova krigsförbrytelser.

Lina Ishaq är i målet åtalad för folkmord, brott mot mänskligheten och grova krigsförbrytelser mot person i Raqqa under 2014 och 2015. Målsägandena är nio personer som samtliga är yazidier och som utsattes för IS angrepp i Sinjar i augusti 2014. I korthet har åklagaren gjort gällande att Lina Ishaq har förslavat och frihetsberövat målsägandena samt tvingat dem att utföra hushållsarbete, misshandlat dem och gjort kränkande uttalanden mot dem. Lina Ishaq ska enligt åtalet också ha tvingat målsäganden att bli praktiserande muslimer genom att hon tvångsundervisat dem om islam, tvingat dem att recitera koranen och att delta i bönestunder. Hon ska dessutom ha förbjudit dem att tala sitt språk och utöva sin yazidiska religion och kultur. Lina Ishaq ska ha begått gärningarna med syfte att helt eller delvis förinta folkgruppen yazidier som sådan.

Åklagaren har åberopat 1 § första stycket 2 och 5, 2 § första stycket 2, 5, 7, 8 samt 4 § första stycket 2 och 7 och 11 § lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser i sin lydelse före den 1 januari 2022. Såvitt nu är aktuellt är innehållet detsamma som i nu gällande lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott. Tingsrätten kommer i domen enbart att hänvisa till lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

4.2 Övergripande disposition

Åklagarens påstående är att IS på olika sätt attackerat den yazidiska befolkningen med ett syfte att helt eller delvis förinta folkgruppen. Lina Ishaq ska enligt åtalet ha delat detta förintelsesyfte och hennes gärningar ska ses som ett led i IS angrepp mot den yazidiska folkgruppen.

Eftersom målet handlar om den yazidiska befolkningen inleder tingsrätten med att i korthet redogöra för yazidismen och hur yazidier traditionellt sett har levt samt de centrala religiösa och kulturella traditionerna.

Vidare redogör tingsrätten i korthet för IS framväxt och ställning under den i målet aktuella tiden samt även för Lina Ishaqs personliga förhållanden i korthet.

Åklagaren har presenterat en omfattande utredning i målet. Tingsrätten redovisar denna i avsnitt 6. Där ges en kortfattad redogörelse för de internationella organ som tagit fram åberopade rapporter samt för de sakkunniga som hörts i målet. Även övrig skriftlig bevisning redovisas. Vidare redogörs för hur målsägandenas förhör åberopats och även vilka vittnesförhör som hållits.

Därefter går tingsrätten över till en allmän del om IS agerande och hur IS gärningar bör bedömas. Som framgått är detta utgångspunkt för prövningen av åtalet mot Lina Ishaq. Den allmänna delen inleds med ett avsnitt om den rättsliga regleringen, därefter redovisar tingsrätten vad som är utrett om IS handlingar och avslutningsvis redogörs för bedömningen av hur IS gärningar bör karakteriseras. Dessa delar återfinns i avsnitten 7-11.

Åtalet mot Lina Ishaq behandlas i avsnitten 12-26. Den delen inleds med en mer detaljerad disposition. Kortfattat kan sägas att de inledande avsnitten avser bedömning av målsägandenas berättelser, Lina Ishaqs utsaga och därefter prövas de konkreta gärningspåståendena. Utifrån vad som befunnits styrkt,

prövas hur gärningarna ska bedömas enligt lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse. De avslutande frågorna avser bedömningar om påföljd och skadestånd m.m.

Det kan redan här nämnas att det i domen förekommer en del upprepningar av tingsrättens slutsatser i de olika delarna. Anledningen till detta är dels att de påstådda gärningarna har samband, dels att det ökar läsvänligheten. Avsikten är att den allmänna delen och den delen som behandlar åtalet mot Lina Ishaq i princip ska kunna läsas separat.

4.3 Kort om yazidier¹

Yazidier är en huvudsakligen kurdiskspråkig etno-religiös minoritet historiskt knuten till Sheikhan-distriktet och Sinjarbergen i Irak. Religionen anses inte vara en abrahamitisk tro. Yazidier menar att deras tro är en av världens äldsta religioner, med rötter i forna Mesopotamien. Konvertering till religionen är inte möjlig. Man föds in i religionen genom att ha två yazidiska föräldrar. Det finns inga säkra siffror på hur många yazidier som finns i världen och uppskattningar varierar på mellan 200 000 och 1 000 000. Den största gruppen – över 100 000 – levde tidigare i nämnda områden i Irak. Som tingsrätten återkommer till har denna grupp sedan 2014 kommit att decimerats. Utanför Irak och Syrien kan Armenien och Georgien nämnas som länder som bebos av en större grupp yazidier. Bland de västeuropeiska länderna är det sannolikt Tyskland och Sverige som har de största yazidiska populationerna.

¹ Huvudsakligen hämtat från Myndigheten för stöd till trossamfund, SST:s skriftserie Nr 7 ”Religiösa minoriteter från Mellanöstern”, 2017, s. 54 ff.

Yazidier talar kurmanji, som är en kurdisk dialekt, och den yazidiska berättartraditionen är väldigt rik. Yazidisk religion har inte någon enhetlig samling texter eller uppsättning dogmer, i stället finns en stor mängd hymner, legender och berättelser av mer eller mindre lokal prägel. Mångfalden kan delvis förklaras med att yazidiska traditioner främst har traderats muntligt och att det inte funnits en kanoniserad textsamling. I forskningen menar man att det är en religion fokuserad på ortopraxi snarare än ortodoxi. Att handla och leva i enlighet med kulturella mönster är därmed viktigare än att tro på rätt sätt. Yazidiernas tempel och helgedomar är centrala för utförandet av riter.

Yazidismen uppfattas som monoteistisk, centrerad kring föreställningen om en gud som skapat världen men som sedan överlätit den till sju ärkeänglar. Dessa kallas ”de sju mysterierna” (haft surr, heftad) och leds av Melek Taus, en ängel som tros ha fallit till jorden och förvandlats till en påfågel. Melek Taus är den mest framträdande symbolen för yazidisk religion. En annan viktig symbol är ormen. Ormen anses ha räddat mänskligheten genom att ha använt sin kropp för att täppa igen ett hål i Noas ark. Dessa två symboler är emellertid inom de abrahamitiska religionerna förknippade med Lucifer, varför yazidierna har missuppfattats som ”djävulsdyrkare”.

Yazidiska traditioner är ofta kopplade till tabuföreställningar, vilket gett upphov till såväl kastsystemet som till dietregler. Dessa kan ha en inverkan på såväl det individuella som det sociala livet. Vissa regler, som att man traditionellt gift sig endast inom den egna gruppen eller respekten gentemot religiöst lärda män iakttas av de flesta, medan andra tabun förlorat sin aktualitet. Yazidiska föreställningar om det egna folkets särställning och blodets renhet har inneburit att man utesluts ur gruppen om man gifter sig med en icke-yazid. Yazidiska kvinnor som haft sexuell umgänge med icke-yazidiska män har ansetts orena.

Den 3 augusti 2014 utsattes yazidiska byar kring Sinjarprovinsen för en attack. Tingsrätten kommer att återkomma till den, då det är attacken och det efterföljande händelseförloppet som är föremål för prövningen i detta mål. Det kan dock redan här konstateras att de yazidiska byarna förstördes, ett stort antal yazidier dödades eller tillfångatogs och vissa flydde. Av de som tillfångatogs förslavade IS yazidiska kvinnor vilka sedan såldes och användes som sexslavar. Den exceptionella situationen föranledde de högsta yazidiska ledarna att utfärda ett dekret att dessa kvinnor inte bara ska välkomnas tillbaka utan även ses som de renaste av yazidierna.

Sinjarregionen i norra Irak

4.4 Konflikten i Syrien och IS framväxt

Under 2011 spred sig den arabiska våren till Syrien och fredliga protester från olika politiska och religiösa grupper utbröt mot president Bashar al-Assads styre. Demonstrationerna möttes av våld från regimens sida och oppositionen kom att växa och radikaliseras. Ett stort antal inhemska väpnade grupperingar, däribland våldsbejakande islamistiska grupper, växte fram och konflikten utvecklades till ett inbördeskrig. Den al Qaida-anslutna organisationen

Islamiska staten i Irak (ISI) expanderande till Syrien under våren 2013 och bytte namn till Islamiska staten i Irak och al-Sham/Levanten (ISIS/ISIL).

ISIS/ISIL var en av de främsta aktörerna i konflikten i Syrien och genomförde storskaliga offensiver i Irak under sommaren 2014. ISIS/ISIL övertog flera städer, däribland Mosul, och kontrollerade så småningom stora områden om båda sidor av gränsen mellan Syrien och Irak. I slutet av juni 2014 utropade ISIS/ISIL sitt kalifat med Raqqa som självutnämnd huvudstad och bytte i samband med det namn till Islamiska staten (IS).

I takt med att IS stärkte sin roll i de områden de kontrollerade upprättades statsliknande strukturer med omfattande byråkrati, islamistiska domstolar, gränskontroller, träningsläger och regler. Det bedrevs ett intensivt propagandaarbete. Många utländska så kallade IS-krigare reste för att ansluta sig till IS och bosätta sig i kalifatet. IS sista fäste, Baghuz, föll 2019.

4.5 Kort om Lina Ishaq

Lina Ishaq är född 1972 och är uppvuxen i en kristen irakisk familj i Halmstad. Hon är utbildad sjuksköterska men har främst arbetat som lärare. Hon träffade Jiro Mehho i mitten av 90-talet. Han var muslim och Lina Ishaq konverterade till islam. De gifte sig muslimskt 1996, och året därpå ingick de äktenskap formellt. De bodde tillsammans i Halmstad men flyttade runt millennieskiftet till Lund, där de umgicks i en grupp med andra muslimska par. De skilde sig sedan och levde därefter i långa perioder i skilda länder, men hade kontinuerlig kontakt och samröre.

Lina Ishaq och Jiro Mehho fick under perioden 1997–2013 sex barn tillsammans. Deras äldsta dotter föddes 1997. Sönerna Omar och Joan föddes 1999 respektive 2001. År 2006 föddes deras tvillingdöttrar och i juni 2013 föddes deras yngste son.

Efter skilsmässan 2002 flyttade Lina Ishaq och barnen till Förenade Arabemiraten. Där arbetade hon som lärare. Med vissa avbrott bodde hon där till 2009 då hon flyttade till Sverige. Året därpå flyttade hon med barnen till England. Även där arbetade hon som lärare. Lina Ishaq har förklarat att en anledning till att hon arbetade och bodde utomlands var svårigheten att få arbete i Sverige på grund av att hon bar slöja.

Sommaren 2012 firade Lina Ishaq och barnen ramadan tillsammans med Jiro Mehho i Egypten. Lina Ishaq blev gravid och de gifte sig på nytt. Familjen stannade kvar i Egypten och Lina Ishaq arbetade som lärare. Jiro Mehho stannade dock inte kvar i Egypten. Lina Ishaq har berättat att han uppgav att han befann sig i Turkiet och önskade att familjen flyttade dit. Vid årsskiftet 2012/2013 reste äldste sonen Omar till sin pappa. I april 2013 åkte resten av familjen till Turkiet och togs över gränsen till Syrien med bil, där de återförenades med Jiro Mehho och Omar. De bosatte sig tillsammans med Jiro Mehhos andra fru i byn de anlände till.

Den 5 augusti 2013 stupade Jiro Mehho i strid. Familjen flyttade till olika platser i Syrien och bosatte sig i juli 2014 i Raqqa. Senare samma år gifte Lina Ishaq sig med en irakisk man som tillhörde IS. De hade ett gemensamt boende i Raqqa under den i målet aktuella tiden. Sonen Omar stupade i strid 2016. Familjen lämnade Raqqa 2017. Samma år fick Lina Ishaq en dotter med den irakiske mannen. Han hade dock rest till Irak, där han senare avled. Även sonen Joan avled i strid under 2017, och senare samma år dog yngste sonen efter en olycka i hemmet.

Lina Ishaq levde kvar på olika platser i Syrien fram till februari 2019 när Baghuz, som hon då befann sig i, belägrades. Familjen fördes till Al Hol-lägre. Lina Ishaq och två av hennes döttrar utvisades så småningom till Sverige och hennes andra två döttrar befinner sig såvitt känt alltjämt i Syrien.

Lina Ishaq dömdes i mars 2022 till sex års fängelse för grovt folkrättsbrott under perioden den 7 augusti 2013 till och med juni 2014 och för grov krigsförbrytelse under perioden den 1 juli 2014 till den 26 maj 2016. Brottsligheten bestod i att Lina Ishaq hade underlåtit att hindra sonen Joan från att lämna hemmet för att utföra sina uppgifter som barnsoldat.

5 LINA ISHAQS INSTÄLLNING

Åklagarens yrkanden och gärningsbeskrivning framgår av avsnitt 2.

Målsägandena har biträtt åtalet och yrkat skadestånd i enlighet med vad som framgår av avsnitt 2.

Lina Ishaq har förnekat brott. Tingsrätten kommer att redogöra närmare för hennes inställning vid prövningen av åtalet mot henne. Hon har bestritt skadeståndsskyldighet.

6 UTREDNING

6.1 Inledning

Det har i målet åberopats omfattande skriftlig och muntlig bevisning. Nedan följer en sammanställning av de centrala delarna av bevisningen. En stor del av den skriftliga bevisningen utgörs av internationella rapporter av olika slag och tyngd. Tingsrätten inleder med att redogöra för huvuddelen av dessa rapporter, följt av en redovisning av relevant övrig skriftlig bevisning.

Därefter redovisas de vittnesförhör med sakkunniga – som i flera fall har medverkat i nämnda rapporter – som hållits. Förutom en presentation av respektive förhörspersons sakkunskap redovisas i korta drag vad förhören avsett. Slutligen redogörs för de målsägandeförhör och övriga förhör som hållits.

Avslutningsvis redogör tingsrätten för den fotokonfrontation och annan förevisning av bilder som genomförts med målsägandena under förundersökningen.

6.2 Internationella utredningar och rapporter

Det finns skäl att särskilt nämna några av de mer centrala internationella rapporter och utredningar som tingsrätten tagit del av. IS agerande har utretts och analyserats av olika organ inom FN. Som framgått har IS, såvitt nu är aktuellt, agerat både i Irak och Syrien. Inom FN har de nu relevanta utredningsorganen haft mandat enbart för ett av dessa länder.

UNITAD

År 2017 bildades United Nations Investigative Team to Promote Accountability for Crimes Committed by Daesh/ISIL (UNITAD) för att främja ansvarsutkrävande för brott begångna av Daesh/ISIL i Irak. Uppdraget var att bevara och lagra bevis i Irak för handlingar som kunde utgöra krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord som begåtts i Irak. Vidare angavs att UNITAD vid genomförandet av sitt mandat skulle vara opartiskt, oberoende och trovärdigt samt agera i enlighet med FN:s stadga och praxis samt relevant internationell rätt. Syftet var att UNITAD skulle arbeta med högsta möjliga standard för att säkerställa bredast möjliga användning av de bevis som man samlar in inför nationella domstolar. Sveriges regering ingick i maj 2021 ett avtal med UNITAD med syfte att svenska brottsbekämpande myndigheter enklare skulle få del av bevisning som UNITAD samlat in.

De slutsatser som redovisas i UNITAD:s rapporter är baserade på bevis som UNITAD har samlat in själv eller mottagit från sina samarbetspartners. Bevisningen består av bl.a. vittnesmål från överlevande, andra ögonvittnen, experter och gärningsmän. Det har även genomförts en stor mängd kriminaltekniska utredningar och analyser avseende dokument som samlats in. Slutsatserna i UNITAD:s rapporter om de brott som begåtts och det

individuella straffrättsliga ansvaret för misstänkta förövare av dessa brott är baserade på beviskravet skälig anledning att anta ("reasonable grounds to believe").

Tingsrätten har tagit del av åberopade delar av rapporterna Daesh attack on Sinjar August 2014, Analysis of the Slavery Routes och The role of ISIL women in the enslavement of Yazidi Women and girls. Det har även åberopats en promemoria upprättad av UNITAD angående identifieringen av målsägandena. En dokumentärfilm om UNITADs arbete såvitt avser metod och bevisinsamling har förevisats. Som framgår nedan har förhör hållits med Sareta Ashraph som medverkat i rapporten Daesh attack on Sinjar August 2014.

COI

Det finns även FN organ som haft i uppdrag utreda och rapportera samt samla in bevisning om förhållandena i Syrien. År 2011 inrättades FN:s oberoende internationella undersökningskommission, Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (COI). Syftet med inrättandet av COI var att utreda anklagelser om brott mot mänskliga rättigheter i Syrien sedan mars 2011. Av COI:s rapporter framgår att organet har haft en inkluderande metod i insamlandet av material och använt ett antal olika källor från båda sidorna i konflikten. En händelse tas med i rapporteringen endast om det finns stödjande bevisning som enligt COI ger en skälig anledning att anta ("reasonable grounds to believe") att en händelse inträffat. Tingsrätten har tagit del av de åberopade delarna av rapporterna Rule of Terror; Living under ISIS in Syria och They came to destroy; ISIS Crimes Against the Yazidis. Det har hållits förhör med Sareta Ashraph som varit ansvarig för den sistnämnda rapporten.

IIIM

År 2011 inrättades FN:s bevisinsamlingsmekanism avseende brott begångna i samband med konflikten i Syrien: International, Impartial and Independent

Mechanism to assist in the investigation and prosecution of persons responsible for the most serious crimes under International Law committed in the Syrian Arab Republic since March 2011 (IIIM). Mekanismens mandat har varit att samla in och analysera bevisning avseende brott mot folkrätten som har begåtts i samband med den väpnade konflikten i Syrien sedan 2011 samt att ge rättsligt stöd till de stater som leder utredningar och hanterar åtal avseende brott som skett i Syrien under nämnda tid. Förutom att samla in material genomför mekanismen även riktade utredningar. Stater, inklusive Sverige, har gett bidrag till mekanismen. Tingsrätten har tagit del av de åberopade delarna av rapporterna IIIM Brief on the commencement of the initial non-international armed conflict in Syria och ISIL Ideological Treatment of Select Groups Based on Review of Dabiq Magazines samt IIIM Brief on chapeau elements of the crimes against humanity for ISIL crimes in Syria. Som framgår nedan har förhör hållits med Rosalind Sipos som medverkat i den sistnämnda rapporten.

6.3 Övrig skriftlig bevisning

Förutom redan nämnd skriftlig bevisning kan även följande nämnas.

Rapporterna Women in Islamic State propaganda – roles and incentives och Swedish Foreign Fighters in Syria and Iraq från Europol respektive Försvarshögskolan (Center for Assymmetric Threat Studies) har åberopats i fråga om bl.a. Lina Ishaqs ideologi och syftet med resan till Syrien. Även rapporten The Agency and Roles of Foreign Women in ISIS från The Center for justice and accountability har åberopats.

Vidare har en rapport från tysk polis BKA (Bundeskriminalamt), via Eurojust, åberopats. Rapporten är en del av en strukturell förundersökning för att utreda misstankar om folkmord, brott mot mänskligheten och krigsbrott begångna av IS-medlemmar mot den yazidiska folkgruppen. Syftet var bl.a. att säkra bevisning samt att identifiera och lokalisera förövare.

Åklagaren har förevisat filmmaterial från FBI, där IS-män för samtal om yazidiska kvinnor. Det har också åberopats rapporter från Amnesty om attacken mot yazidierna i Sinjarområdet samt information och rapporter från bl.a. organisationen Yazda om yazidisk kultur och tradition. Vidare har det åberopats en rapport från International Federation for Human Rights avseende IS handel med slavar.

Det har också åberopats utdrag ur chattar dels mellan Lina Ishaq och hennes bror under 2017 till 2019, dels mellan Omar och dennes farmor under 2013 och 2014. Viss annan elektronisk kommunikation har också åberopats.

Det har också förevisats dokumentation och material som producerats av IS, bl.a. ett par så kallade propagandafilmer och utdrag ur tidningen Dabiq. Dabiq är ett magasin som gavs ut av IS vid 15 tillfällen under 2014 till 2016. Det nu aktuella avsnittet Slave by the hour behandlar IS syn på införandet av slaveri. Propagandafilmerna har avsett avrättningar av som synes ha varit utförda i IS namn. Det har även åberopats viss dokumentation från IS administrationen. Detta material omfattar bl.a. en pamflett utgiven av IS officiella organ för propaganda, al-Himma Library, med frågor och svar angående regler kring behandling av slavar.

Ett antal fotografier på målsägandena samt på Lina Ishaq och personer med kopplingar till Lina Ishaq har förevisats. Dessa har bl.a. avsett fotografier på Lina Ishaqs familjemedlemmar i stridsmundering i olika situationer som är kopplade till stridigheterna i Syrien.

Beträffande målsägandena har det åberopats bl.a. rättsintyg och medicinska utlåtanden. Målsägandena har åberopat ett rättsutlåtande av Dr Aiman Menem angående innehållet i syrisk skadeståndsrätt. Han är syrisk jurist och chef (director) vid Legal Department at the Syrian Center for Media and Freedom of Expression.

Slutligen har åklagaren förevisat vissa nyhetsinslag och dokumentärfilmer om IS utveckling och övertagandet av geografiska områden i Syrien och i Irak.

6.4 Muntlig bevisning

Den muntliga bevisningen består av, förutom förhör med Lina Ishaq, förhör med vissa av målsägandena, vissa sakkunniga samt vittnen som varit på plats i Raqqa under den i målet aktuella tiden. Ett antal förhör har hållits med personer som är sakkunniga inom bl.a. psykologi och folkrätt samt med personer som arbetat med att utreda IS angrepp mot yazidier och yazidiernas situation i övrigt. Dessa förhörspersoner kommer att presenteras under en särskild rubrik nedan.

6.4.1 Målsägandeförhör

Förhör har hållits med Sekretess A och Sekretess D, som är de enda vuxna målsäganden som varit tillgängliga, samt med Sekretess C och Sekretess I. De två sistnämnda var barn under den i målet aktuella tiden. Det har även hållits förhör med Sekretess J, i egenskap av vårdnadshavare till Sekretess I och företrädare för Sekretess H, som inte är återfunnen.

De förhör som hållits med målsäganden under förundersökningen, som i huvudsak hållits i deras nuvarande hemländer, har åberopats genom uppspelning med ljud- och bild med stöd av 35 kap. 15 § rättegångsbalken. Målsägandena har varit på plats under huvudförhandlingen varvid har tilläggs- och motförhör har hållits.

Referat av målsägandenas och Lina Ishaqs förhör finns i domsbilagan. Övriga förhörspersoners uppgifter redovisas i förekommande fall i domskälen.

Formerna för följande målsägandeförhör kan särskilt nämnas.

När det gäller Sekretess D har UNITAD på uppdrag av svensk åklagare hållit tre förhör som spelats in med ljud- och bild. Förhören har skett i december

2022, november 2023 och i maj 2024. Svensk polis och åklagare har medverkat vid förhören som hållits av UNITAD. De av UNITAD genomförda förhören, ca sexton timmar, har spelats upp med ljud- och bild. Som nämnts har det därefter hållits tilläggs- och motförhör under huvudförhandlingen.

Både åklagaren och försvaret har under förhören vid huvudförhandlingen även hänfört sig till dokumenterade intervjuer som hållits med Sekretess D. En dokumenterad intervju har gjorts av Yazda International Organization Documentation Project. Det finns olika uppgifter om den hölls i maj 2016 eller maj 2018. Sekretess D har även intervjuats av Den högre kommissionen för identifiering av folkmordsbrotten mot medborgarna i Kurdistans områden utanför regionen, som är en utrednings- och bevisinsamlingsmyndighet tillsatt av Irakiska Kurdistans regionala regering. Intervjun skedde enligt dokumentationen i november 2016.

När det gäller Sekretess A har förhör hållits i hennes nuvarande hemland med svensk åklagare och polis som förhørsledare. Det har hållits fyra förhör, tre i september 2023 och ett i maj 2024. Den sammanlagda förhörstiden av de inspelade förhören är ca elva timmar. Som nämnts har det därefter hållits tilläggs- och motförhör under huvudförhandlingen.

Tingsrätten återkommer närmare till innehållet och formerna för målsägandeförhören vid bedömningen av målsägandenas trovärdighet och tillförlitligheten av deras uppgifter samt förhörens bevisvärde.

6.4.2 Sakkunnigförhör

Det har hållits flera förhör med sakkunniga personer som redovisas nedan. Som nämnts inledningsvis redogörs även kortfattat för vad förhören avsett.

Sareta Ashraph

Sareta Ashraph är expert inom internationell straffrätt och verksam vid bl.a. London School of Economics Middle East Center och University of Oxford.

Under perioden 2012 till 2016 var Sareta Ashraph chefsanalytiker vid COI och ledde kommissionens utredning och rapportering om brott mot yazidierna i Syrien. Hon var främst ansvarig för rapporten *They came to destroy; ISIS Crimes Against the Yazidis*, men medverkande även i rapporten *Rule of Terror; Living under ISIS in Syria*. Sareta Ashraph har beskrivit hur kommissionen arbetat och insamlandet av bevisningen. En del av utredningens slutsatser är baserade på intervjuer med offer som skett i enlighet med internationell ”best practice”. Det finns en hel del citat i rapporterna, vilket är viktigt för utredningen men också för att kunna förmedla känslan av vad som hänt. Rapporterna är dock inte endast baserad på intervjuer utan även insamlade dokument, satellitbilder, andra foton, andra organisationers rapporter samt annan dokumentation och öppna källor. För att ett påstående ska tas upp i rapporterna krävs att det finns mer än en källa. Hon har också uppgett att när det gäller brotten mot yazidierna var beviskravet ”reasonable grounds” inte svårt att uppnå. Hennes uppfattning är att slutsatsen att yazidierna utsatts för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser var väl underbyggd och slutsatserna står sig mycket väl än i dag samt har bekräftats av senare utredningar av bl.a. UNITAD.

Efter arbetet vid COI blev Sareta Ashraph senior analytiker vid UNITAD. Under det arbetet medverkande hon bl.a. i rapporten *Daesh attack on Sinjar August 2014*. Även detta arbete har hon beskrivit och därvid bl.a. uppgett att intervjutekniken gentemot offren var i princip densamma men att UNITAD:s uppdrag var mer brottsutredande än det uppdrag som COI hade.

Sareta Ashraph har även medverkat i rapporten *A demographic documentation of ISIS’s attack on the Yazidi village of Kocko* utgiven vid London School of Economics and Political Science.

Sareta Ashraphs förhör har avsett bl.a. hennes kunskaper om yazidismen, folkgruppens existens samt seder och bruk. Hon har även berättat om IS

ideologi, innefattande bl.a. skälen och den ideologiska grunden för angreppet mot yazidierna.

Rosalind Sipos

Rosalind Sipos arbetar med internationell straffrätt inom FN. Hon har arbetat i bl.a. Jugoslavien och Rwandatribunalerna, specialtribunalen för Libanon samt även för FN:s kommission för mänskliga rättigheter i Sydsudan. Såvitt nu är aktuellt arbetade hon för UNITAD i Irak under 2019 och sedan 2020 är hon juridisk rådgivare och enhetschef vid IIIM. Hennes arbete hos IIIM innefattar bl.a. att analysera brott begångna av IS i Syrien. Hon har bl.a. lett arbetet med rapporten IIIM Brief on chapeau elements of crimes against humanity for ISIL crimes in Syria.

Rosalind Sipos har i förhöret beskrivit IIIMs syfte och utredningsmetod. Hon har bl.a. angett att IIIMs uppdrag är att analysera och utreda brott som begåtts i Syrien av alla sidor i konflikten. Uppdraget omfattar även att ge stöd åt de nationella organ, inom olika jurisdiktioner, som avser att väcka åtal för brotten. IIIM samlar in, samt granskar och analyserar information från ett antal olika källor, bl.a. offer, vittnen, civilorganisationer och andra internationella organisationen. Materialet sammanställs i en central databas som förvaras enligt internationella brottmålsstandarden för att hjälpa åklagare att visa bevishanteringskedjan. IIIM producerar även egna analyser och rapporter.

Rosalind Sipos förhör har avsett bl.a. IS implementering av ett regelverk och en ordning som sanktionerade att yazidier var att betrakta som egendom/slavar, hur den ideologin implementerades i av IS kontrollerade områden samt vilka grundläggande rättigheter yazidier berövades.

Patricia Sellers

Patricia Sellers är doktor i rättsvetenskap med expertis inom internationell straffrätt. Hon har tidigare varit åklagare vid Jugoslavien- och Rwandatribunalerna. Hon är för närvarande rådgivare angående slaveribrottet

till åklagare vid ICC (Special Advisor for Slavery Crimes for the Office of the Prosecutor of the International Criminal Court). Patricia Sellers förhör har avsett bl.a. hennes expertis kring slaveribrottet och hur brottet definieras inom ramen för de internationella instrument som reglerar slaveri, slaverihandel och svårt lidande. Hon har även redogjort för hur begreppen enligt henne bör tolkas utifrån sedvanerätten och hur hon bedömer IS angrepp på yazidierna.

Pari Ibrahim

Pari Ibrahim grundade organisationen Free Yazidi Foundation. När organisationens arbete påbörjades fanns inte UNITAD och IIIM representerade på plats i Irak och Syrien. Organisationens arbete har i första hand varit inriktat på att ge traumabehandling och annat stöd åt överlevare. Den har dock haft jurister och andra experter som brottsutredare som gjort brottsplatsundersökningar med inritning på att varje drabbad by ska utredas. Resultaten av undersökningarna har sedan delats med brottsutredande myndigheter samt UNITAD och IIIM. Organisationen har intervjuat ett mycket stort antal yazidiska offer. Intervjuer har sedan återgetts till brottsutredande organ som därefter kan hålla regelrätta förhör med de drabbade.

Förhöret med Pari Ibrahim har avsett den yazidiska kulturen och religionen samt vilken effekt IS brott har haft för yaziderna både på kort och lång sikt.

Jan Kizilhan

Jan Kizilhan är professor i psykologi vid universitetet i Stuttgart. Förutom forskning har han även arbetat kliniskt med behandling av offer för krig och andra trauman. När IS angrepp mot yazidier och följderna därav blev kända fick han i uppdrag av den tyska regeringen att på plats i Irak söka upp yazidiska kvinnor för att erbjuda dem att komma till Tyskland. De kvinnor han valde ut skulle ha varit i fångenskap av IS och på grund av fångenskapen uppvisa fysisk eller psykisk sjukdom som skulle vara möjligt att behandla i Tyskland. Han var på plats i Irak redan 2015 och intervjuade kvinnor utifrån

nämnda kriterier. Sammanlagt kom drygt 1 000 kvinnor och barn till Tyskland genom detta projekt. De placerades i olika städer i Tyskland och har fått behandling genom bl.a. psykoterapi. Jan Kizilhan har deltagit i det kliniska arbetet. Han har utifrån sin erfarenhet vittnat om bl.a. den psykiatriska effekten av att bli tillfångatagen och separerad från anhöriga samt den psykologiska och somatiska effekten att vid upprepade tillfällen förslavas utan prognos om frigörelse. När det gäller barn har han bl.a. berättat om barns perception och påverkan av att leva i fångenskap på kort och lång sikt.

David Lundberg

David Lundberg arbetar vid SÄPO. Hans förhör har gällt hans kännedom om Lina Ishaq och om hennes relation till en våldbejakande salafistjihadistisk grupp i Sverige under 2000-talet. Han har även berättat om sin kännedom om svenska så kallade IS-resenärer. Det har i målet även åberopats ett antal promemorior upprättade av SÄPO om bl.a. Lina Ishaqs och hennes familjs förehavanden och ideologiska hemvist.

Torun Lindholm Öjmyr

Torun Lindholm Öjmyr är professor i psykologi vid Stockholms universitet. Hon är särskilt inriktad på vittnespsykologi och förmågan att minnas. Förhöret har avsett hur människans minne fungerar med inkodning, lagringsfas och framtagningsfasen och olika förhållanden som kan påverka de olika faserna. Vidare har Torun Lindholm Öjmyr berättat om forskning kring människors förmåga att minnas traumatiska händelser och eventuella skillnader på långvariga och kortvariga trauman. Hon har i detta sammanhang redogjort för bl.a. en studie som gjorts på personer som varit fångar i koncentrationsläger och deras möjligheter att, 40 år i efterhand, minnas vad som förevarit i lägren. Förhöret har också avsett hur minnen kan kontamineras i främst i lagringsfasen och om schematiska minnen, dvs risken att blanda ihop minnen om man är med om flera liknande händelser. Torun Lindholm Öjmyr har också berättat om förmågan att minnas ansikten och om fotokonfrontationer.

Cecilia Uddén

Cecilia Uddén är journalist och har i många år varit korrespondent i mellanöstern. Hon har berättat om sina iakttagelser av yazidiska kvinnor och barn i flyktingläger samt vad de berättat för henne om sin situation. Vid huvudförhandlingen har det även spelats upp ett reportage av Cecilia Uddén där hon intervjuat yazidiska kvinnor som varit förslavade. Cecilia Uddén har även berättat om sina iakttagelser och intervjuer med svenska kvinnor som rest ner till Syrien.

6.4.3 Övriga förhör

Vittnesförhör har hållits med Camilla Olofsson och Iman Mahieu samt Sekretess K och Sekretess L. Samtliga har besökt Lina Ishaqs bostad i Raqqa under den i målet aktuella tiden. De har förhörts om sina iakttagelser av Lina Ishaq och målsägandena samt hur de i förekommande fall har uppfattat målsägandenas situation. De har också berört kvinnors ställning i kalifatet och förutsättningarna för att vid den aktuella tiden lämna IS-kontrollerat område.

6.5 Fotokonfrontation och bildförevisning

Det har under förundersökningen genomförts fotokonfrontationer med de målsäganden som förhörts. De har förevisats nio svartvita bilder på kvinnoansikten, varav en bild föreställt Lina Ishaq. Samtliga kvinnor har burit slöja och bilderna har varit beskurna runt deras huvuden. Kvinnornas hår har inte syns. Bilderna har varit av blandad upplösning/kvalitet.

Ingen av de målsäganden som förevisats bilderna har pekat ut Lina Ishaq. Sekretess A har frågat om ett par av de andra kvinnorna föreställt Lina Ishaq men hon har inte dragit någon egen slutsats. Hon har angett att hon tror att en av kvinnorna föreställer Lina Ishaqs svärdotter. Sekretess C har uppgett att några av kvinnorna, men inte Lina Ishaq, har påmint om utseendet hos frun till en av de IS-män som han bodde hos. Övriga har inte känt igen eller namngett någon av kvinnorna.

Utöver fotokonfrontation har samma målsäganden förevisats ett antal andra bilder, bl.a. på Lina Ishaqs familjemedlemmar och vänner samt övriga målsäganden. Härvid har Sekretess A identifierat Sekretess D och hennes tre barn samt Sekretess H och I. Hon har även känt igen de kläder Sekretess D och hennes barn hade på sig när de kom till huset samt rummet de tillsammans bodde i. Därutöver har hon identifierat Lina Ishaqs son Omar, tvillingdöttrarna och den yngsta sonen. Sekretess C, D och I har inte känt igen någon av personerna på bilderna.

7 RÄTTSLIG REGLERING

7.1 Folkmord

För folkmord döms enligt 1 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, den som, i syfte att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk eller rasmässigt bestämd eller religiös folkgrupp som sådan, bland annat, dödar en medlem av folkgruppen (p. 1), tillfogar en medlem av folkgruppen allvarlig smärta eller skada eller utsätter denne för svårt lidande (p. 2), eller genom tvång för över ett barn som inte fyllt arton år från folkgruppen till en annan grupp (p. 5). Straffet är fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller på livstid.

Förintelsesyfte

Utmärkande för folkmord är att brottet riktar sig mot en folkgrupp och begås i förintelsesyfte. Straffbudet skyddar alltså vissa angivna folkgruppers rätt att existera, och därmed från att förintas. Det särskilda förintelsesyftet gör brottet till det mest allvarliga inom den internationella straffrätten.

Skyddsintresset för folkmordsbrottet är den utpekade folkgruppen som kollektiv, inte den enskilda individen som ingår i kollektivet. Brottets karaktär förutsätter att en folkgrupps eller en del av en sådan grups existens hotas genom handlandet. Det krävs därför att det är fråga om en betydande andel av folkgruppen som drabbas.

Det är dock inte nödvändigt att de enskilda individer som gemensamt bildar folkgruppen rent fysiskt utplånas. Förintelse kan även åstadkommas genom att en folkgrupp ur ett socialt och kulturellt perspektiv upphör att existera.

Som utgångspunkt krävs även att brottsligheten sker i stor omfattning. Det förutsätts därmed i princip att flera personer deltar i brottsligheten och att denna riktas mot ett stort antal individer. Folkmord föregås därmed ofta av planering och samordning.

Bedömningen av om en gärning har begåtts i syfte att helt eller delvis förinta en folkgrupp görs utifrån de objektiva omständigheter som förelegat vid gärningstillfället. Förekomsten av en plan eller politik att helt eller delvis förinta en folkgrupp i det område och under den tiden gärningen begåtts kan utgöra en stark indikation på att det särskilda syftet har förelegat. Frågan om förekomsten av en sådan plan eller politik avgörs utifrån omständigheter hänförliga såväl till den enskilda gärningen och de förhållanden som denna begås under, som till förövaren.

Religiös folkgrupp

Den närmare avgränsningen av folkgruppen görs utifrån flera faktorer. Gemensamt för de angivna grupperna är att tillhörigheten ofta bestäms redan vid födseln och att det, i vart fall när det gäller vissa folkgrupper, kan vara svårt för en medlem att ta avstånd från gruppen.

En religiös folkgrupps medlemmar delar samma religion eller religiösa eller andliga övertygelse. Begreppet omfattar såväl större religiösa grupper, t.ex. kristna eller muslimer, som mindre grupper förutsatt att de bedöms vara av en permanent karaktär. Däremot omfattas inte politiska grupper där religiösa övertygelser kan utgöra en del av den politiska plattformen. Förövarens motiv är även av betydelse när en skyddad grups definition ska bedömas.

Dödande

Den brottsliga gärningen avser att uppsåtligt döda en person. Straffansvaret kan också omfatta underlåtenhet att förse någon med livsnödvändiga förnödenheter eller vård som leder till död. Även gärningar varigenom människor utsätts för behandling som ger upphov till skada, sjukdom eller utmattning som resulterar i död kan omfattas, exempelvis påtvingande av mycket dåliga levnadsförhållanden, hårt fysiskt arbete under internering eller under vistelse i koncentrationsläger.

Allvarlig smärta eller skada eller svårt lidande

En folkgrupp kan förintas genom att dess medlemmar förorsakas allvarliga skador eller svårt lidande.

Med begreppet allvarlig smärta avses fysiskt lidande av visst kvalificerat slag. Även förorsakande av smärta med en lägre grad av intensitet kan omfattas av straffansvaret om den tillfogas någon under längre tid eller vid upprepade tillfällen. Med allvarlig skada avses såväl fysisk som psykisk skada.

Med svårt lidande avses psykiskt lidande. Straffansvaret för svårt psykiskt lidande omfattar bl.a. den som utsätter någon för svåra förhållanden i koncentrations- eller arbetsläger förutsatt att gärningen förorsakar personen svår kroppslig eller psykisk skada, vilket torde innefatta svårt lidande. Det straffbara området täcks därmed av gärningar som förorsakar svårt psykiskt lidande t.ex. genom att en person utsätts för stor psykisk stress och påfrestning såsom kraftig dödsångest eller tvingas bevittna allvarliga brott som begås mot andra.

Själsliga eller psykiska skador behöver inte vara medicinskt påvisbara. Dock krävs enligt praxis från krigsförbrytartribunalerna att gärningen inte endast ska ha förorsakat fruktan eller rädsla utan åtminstone ett psykiskt lidande som inte är tillfälligt övergående. Det krävs därför att gärningarna medför omfattande och långsiktiga svårigheter att leva ett normalt liv. Även om lidandet måste vara

bestående, krävs inte att det är permanent. Det psykiska lidandet måste även vara så pass allvarligt att det hotar att förgöra folkgruppen som sådan och vad som utgör ett svårt lidande måste alltid bedömas utifrån omständigheterna i det specifika fallet. Gärningar som ger upphov till allmänna känslouttryck som vrede, rädsla, oro eller sorg omfattas dock inte av straffansvaret.

Förorsakande av sådana skador eller sådant lidande som omfattas av straffansvaret kan ske genom olika typer av gärningar. Enligt den internationella brottmålsdomstolens (ICC) brottskriterier kan det vara fråga om bland annat tortyr, våldtäkt eller omänsklig eller förnedrande behandling. Straffansvaret kan även omfatta andra typer av gärningar, förutsatt att de medför en sådan effekt. Rwandatribunalen har ansett att kvinnor genom att utsättas för omfattande våldtäkter och misshandel ansågs ha förorsakats sådana skador och sådant lidande att de, deras familjer samt den folkgrupp de tillhörde brutits ned i sådan omfattning att det var fråga om förintelse av folkgruppen som sådan.

Med tvång överföra barn

En folkgrupps fortlevnad kan även hotas genom att barn förs bort från gruppen för att uppfostras i en främmande miljö. Folkgruppens existens riskeras i dessa fall av att den genom denna typ av åtgärder inte fysiskt tillförs nya individer men även genom att barn som tillhör folkgruppen hindras från att växa upp med folkgruppens kulturella identitet, språk och traditioner. För att folkgruppens fortsatta existens ska anses hotas, bör de samlade åtgärderna rikta sig mot ett större antal barn eller utgöra en av flera gärningar som hotar denna existens. För straffansvar i det enskilda fallet är det dock tillräckligt att endast ett barn överförs på detta sätt.

När det gäller kriteriet tvångsöverföring ("forcibly transfer") är detta inte begränsat till fysiskt våld, utan kan innefatta hot om våld eller tvång, såsom det som orsakas av rädsla för våld, tvång, frihetsberövande, psykologiskt förtryck

eller maktmissbruk, mot de personer som förflyttas eller annan person, eller genom att utnyttja en tvingande miljö.

Ett straffbart överförande kan därmed även ske genom missbruk av någons beroendeställning eller utnyttjande av förhållanden som beroende på omständigheterna i det enskilda fallet kan anses vara tvingande (coercive environment). Detta kan vara fallet när en förövare genom sin ställning utövar makt över offret, t.ex. när offret befinner sig i fångenskap eller på annat sätt fått sin frihet inskränkt och förövaren är fängvaktare eller annars utövar kontroll över den utsatta personen.

Om den folkgrupp som barnet tillhör utsätts för andra gärningar som sammantaget eller var för sig kan utgöra folkmord, t.ex. genom att folkgruppens medlemmar dödas eller utsätts för svåra påfrestningar, kan en sådan tvingande miljö anses föreligga.

Enligt Rwandatribunalen är syftet inte bara att sanktionera en direkt handling av tvångsförflyttning, utan också att sanktionera handlingar av hot eller trauma som skulle leda till tvångsförflyttning av barn från en grupp till en annan.

Även den som inte insåg men hade skälig anledning att anta att ett barn som förs från sin folkgrupp till en annan grupp är under arton år kan fällas till ansvar (12 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse).

7.2 Brott mot mänskligheten

För brott mot mänskligheten döms enligt 2 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse, om gärningen utgör eller ingår som ett led i ett omfattande eller systematiskt angrepp riktat mot en grupp civila, den som bland annat dödar en person som ingår i gruppen (punkt 1), tillfogar en person som ingår i gruppen allvarlig smärta eller skada eller utsätter denne för svårt lidande genom tortyr eller annan omänsklig behandling (punkt

2), utsätter en person som ingår i gruppen för ett allvarligt sexuellt övergrepp genom våldtäkt, påtvingad prostitution eller annan till sitt allvar jämförbar gärning (punkt 3), förorsakar att en person som ingår i gruppen kommer i sexuellt slaveri eller, i strid med allmän folkrätt, kommer i tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd (punkt 5), i strid med allmän folkrätt deporterar eller tvångsförflyttar en person som ingår i gruppen (punkt 6), i strid med allmän folkrätt frihetsberövar någon som ingår i gruppen (punkt 7) eller utsätter personer som ingår i gruppen för förföljelse genom att i strid med allmän folkrätt beröva dem grundläggande rättigheter på grund av politiska, rasmässiga, nationella, etniska, kulturella, religiösa, könsmässiga eller andra enligt allmän folkrätt otillåtna motiv (punkt 8). Straffet är fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller på livstid.

Omfattande eller systematiskt angrepp mot civila

Det utmärkande för brott mot mänskligheten är att det för straffansvar krävs att gärningen utgör ett omfattande eller systematiskt angrepp som riktas mot en civilbefolkning eller en grupp civila i befolkningen eller ingår som ett led i ett sådant angrepp. Därmed tar ansvaret sikte på gärningar som utgör en del av eller ett led i ett kollektivt handlande som till sin omfattning, grymhet eller det systematiska och organiserade sätt som de genomförs på förorsakar civila en sådan skada eller kränkning att det är nödvändigt att förhindra och beivra detta på internationell nivå.

Som utgångspunkt består angreppet av en serie gärningar som var för sig kan utgöra brott mot mänskligheten och som följer en viss plan och tillsammans bildar ett mönster. Det är i de flesta fall fråga om ett stort antal gärningar som sammantaget förorsakar den drabbade civilbefolkningen stora skador.

Utmärkande för vad som i sammanhanget avses med angrepp är således att det är omfattande till sin karaktär. De gärningar som konstituerar angreppet kan vara av olika slag t.ex. dödande, sexuella övergrepp, förslavning, förföljelse eller påtvingat försvinnande.

Ett angrepp föregås i princip alltid av planering och genomförs på ett organiserat och systematiskt sätt. Ofta deltar ett stort antal personer i genomförandet. I många fall planeras och leds angreppet av ett mindre antal personer som befinner sig i ledande ställning politiskt eller militärt. Angreppet utgör då resultatet av ett kollektivt handlande som följer en på förhand uppgjord plan, i motsats till att uppkomma slumpartat och utan närmare samband, som syftar till att uppnå ett gemensamt mål.

Gruppen måste till övervägande del bestå av civila. Det förhållandet att ett mindre antal icke-civila, t.ex. kombattanter eller stridande, befinner sig i gruppen utesluter inte att den som sådan behandlas som civil.

Om den enskilda gärningen inte i sig kan anses utgöra ett angrepp (dvs. som sådan uppfyller kravet på omfattning) krävs att den ingår som ett led i ett sådant angrepp. Förövaren ska dock ha uppsåt i förhållande till de faktiska omständigheter som utgör ett straffbart angrepp. Vidare måste den enskilda gärningen ha ett objektivt samband med angreppet genom sin karaktär eller effekt. Förövaren måste också vara medveten om dessa förhållanden.

Brott mot mänskligheten är till sin karaktär storskaligt. Brottsligheten begås ofta genom att flera förövare gör sig skyldiga till en eller flera gärningar som var för sig utgör brott av varierande allvar och karaktär och som riktar sig mot olika personer. För att en sådan gärning ska utgöra brott mot mänskligheten krävs att den ingår som en del i ett mönster av gärningar som sammantaget utgör ett omfattande eller systematiskt angrepp på civila.

Dödande

Brott mot mänskligheten begås genom mord. Av Romstadgans brottskriterier framgår att därmed avses att beröva en eller flera personer livet. Endast uppsåtliga gärningar faller in under bestämmelsen.

Allvarlig smärta eller skada eller svårt lidande genom tortyr eller annan omänsklig behandling

För straffansvar krävs att smärtan, skadan eller det psykiska lidandet uppkommit till följd av tortyr eller annan omänsklig behandling.

Med allvarlig smärta avses fysiskt lidande av visst kvalificerat slag. Även förorsakande av smärta med en lägre grad av intensitet kan omfattas av straffansvaret om någon utsätts under en längre tid eller vid upprepade tillfällen. Med allvarlig skada avses såväl psykisk som fysisk skada. För psykisk skada krävs att den är medicinskt påvisbar t.ex. en psykisk chock, psykos eller svår depression. Allmänna känslöyttringar som vrede, rädsla, oro eller sorg faller inte in under bestämmelsen.

Svårt lidande avser psykiskt lidande. Detta kan förorsakas genom att en person utsätts för svåra psykiska påfrestningar. Att tvingas bevittna allvarliga brott som förövas mot någon annan kan också ge upphov till svårt lidande.

Tortyr som ett brott mot mänskligheten, liksom som en krigsförbrytelse, avser uppsåtligt tillfogande av allvarlig smärta eller svårt fysiskt eller psykiskt lidande. Offret måste även befinna sig i förövarens förvar eller står under dennes kontroll, till skillnad mot när motsvarande brott begås som krigsförbrytelse. För tortyr som brott mot mänskligheten kan begås utan något särskilt syfte (jfr dock tortyr som krigsförbrytelse nedan). Även rent sadistiska motiv kan således ligga bakom gärningen.

Tortyrhandlingar kan även begås genom underlåtenhet, t.ex. genom att inte i tillräcklig omfattning förse frihetsberövade med mat, vatten eller mediciner. Även våldshandlingar som riktas mot en tredje person kan utgöra tortyr, t.ex. genom att en närstående våldtas eller misshandlas inför den person som tortyrgärningen riktas mot. Bestämmelsen kan anses motsvara en kriminalisering av allvarlig misshandel.

Våldtäkt anses per definition uppfylla tortyrbrottets krav på allvarlig smärta och lidande.

Omänsklig behandling kan avse ett stort antal handlingar. Förutom tortyr, som utgör en kvalificerad form av omänsklig behandling, omfattar ansvaret även gärningar som står i strid med vad som enligt allmänna värderingar anses utgöra human behandling och som utgör en allvarlig kränkning av den grundläggande respekten för människors värdighet (jfr brottet krigsförbrytelse nedan). Handlingar som innebär ett allmänt skändande av den personliga värdigheten kan, om de förorsakar ett svårt lidande, också omfattas av straffansvaret. Därmed kan t.ex. tvång att utföra arbete under förnedrande och kränkande förhållanden eller utföra handlingar som står i uppenbar strid med en persons religiösa eller kulturella uppfattning utgöra omänsklig behandling. Att utsätta människor i fångenskap för svår förnedring, såsom att tvinga dem att leva under svåra förhållanden med brist på mat, sömn och möjligheter att sköta sin personliga hygien omfattas av straffansvaret.

Vid bedömningen av graden av allvar i den smärta eller det lidande som gärningen förorsakar beaktas bl.a. de förhållanden under vilka en gärning begås, hur gärningen utförs och vilka effekter den får. Även omständigheter som sammanhänger med offrets personliga förutsättningar som ålder, kön, hälsotillstånd eller beroendeställning kan få betydelse. Exempelvis kan gärningar som begås i ett fängslager eller i en miljö där människor berövats sin frihet eller helt står under kontroll av andra omfattas av begreppet. Under sådana omständigheter kan flera gärningar, som var för sig inte ger upphov till en tillräckligt allvarlig effekt, vid en sammantagen bedömning nå upp till den straffbara nivån.

Allvarligt sexuellt övergrepp

Ett allvarligt sexuellt övergrepp kan ske genom våldtäkt, sexuellt slaveri,

påtvingad prostitution, påtvingat havandeskap, påtvingad sterilisering eller varje annan form av sexuellt våld av motsvarande svårhetsgrad.

Kravet på våld eller hot gäller inte när en gärning begås mot någon som inte har förmåga att lämna ett verkligt medgivande. Denna oförmåga kan exempelvis bero på att gärningen begås i en miljö eller under omständigheter som är tvingande (coercive environment/circumstances). Detta kan exempelvis ske när offret befinner sig i fångenskap eller på annat sätt fått sin frihet inskränkt och förövaren är fängvaktare eller annars utövar kontroll över den utsatta personen. Det förhållandet att ett omfattande eller systematiskt angrepp riktas mot den grupp civila som den utsatta personen tillhör, och som det sexuella övergreppet ingår som ett led i, kan innebära att sådana tvingande förhållanden anses föreligga.

Folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser begås som regel inom ramen för systematisk och storskalig våldsanvändning. Ofta pågår en väpnad konflikt, vilket i fråga om krigsförbrytelser även är en förutsättning för straffansvar. Ett sexuellt övergrepp som begås under sådana i sig själv tvingande omständigheter kan medföra att en person inte anses kunna lämna ett verkligt medgivande till den sexuella handlingen och därmed inte heller ha förmåga att kunna avvisa den.

Sexuellt slaveri, tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd

Förslavning definieras som utövande av någon eller all den makt som följer av äganderätt över en person (Romstadgan artikel 7:2 c samt FN:s konvention om slaveri och tvångsarbete från 1926). Även sexuellt slaveri utgör ett brott mot mänskligheten (Romstadgan artikel 7:1 g).

Den makt som följer av äganderätt över en person kan utövas genom köp, försäljning, utlåning av eller byteshandel med en sådan person eller genom att på annat motsvarande sätt beröva en person dennes frihet. Avgörande för straffansvar är att en person berövar någon annan dennes självbestämmanderätt

eller i vart fall begränsar den väsentligt. På så sätt kommer personen i ett tvångstillstånd. Det inte är nödvändigt att personen berövas sin frihet i fysisk bemärkelse. Även den som på annat sätt får sina handlingsalternativ kraftigt reducerade kan vara att anse som förslavad liksom de som på annat sätt är oförmögen att lämna en plats eftersom de inte har någon annanstans att ta vägen och fruktar för sina liv. Åtgärderna måste strida mot allmän folkrätt för att vara straffbara.

I internationell praxis har det förslavande tillståndet beskrivits som att en persons rörelsefrihet kraftigt begränsas genom att denne utsätts för fysisk eller psykisk kontroll, våld, hot, tvång, grym behandling eller sexuella övergrepp. Tillståndet kan alltså inträda genom att personen i princip helt fräntas sina möjligheter att handla efter egen vilja och därigenom tvingas att underkasta sig någon annans vilja eller önskemål.

Indicier för att konstatera slaveribrott är exempelvis kontroll eller begränsningar av rörelsefrihet; åtgärder för att avskräcka eller förhindra flykt; kontroll av fysisk miljö; psykologisk kontroll eller påtryckning; våld, hot om våld eller tvång; kontroll av sexualitet och reproduktiv autonomi; påståenden om exklusivitet; kontroll över avel; påtvingad administrering av preventivmedel, påtvingad graviditet, kontroll av amning, svält; tvångsarbete; tortyr; och grym behandling och övergrepp.

Barn som föds i slaveri och/eller hålls fångna med sina förslavade föräldrar kan vara direkta offer för slaveri tillsammans med sina föräldrar.

Det finns inte något krav på tidsbegränsning eller minsta varaktighet för att det ska anses föreligga ett slaveribrott.

Den överlevandes sinnestillstånd är inte en del av förslavningen i sig. Den förslavade personen behöver alltså inte vara medveten om att man är offer för

ett slaveribrott. Det krävs heller ingen illabehandling per se för att ett slaveribrott ska anses föreligga.

Deportation/tvångsförflyttning

Deportation eller tvångsförflyttning avser påtvingad förflyttning, utan folkrättsligt tillåtna skäl, av de berörda personerna genom utvisning eller genom användande av andra tvångsmedel, från det område där de lagligen uppehåller sig. Deportation avser förflyttning utanför det nationella territoriet medan tvångsförflyttning sker inom territoriet. Straffansvaret syftar till att skydda civila från att tvingas lämna sitt hem och de områden där de har rätt att vara. Avgörande är om förflyttningen, med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet, sker mot personens vilja.

Åtgärder som medför att civila tvingas fly under hot om att de annars kommer att utsättas för t.ex. våld, sexuella övergrepp eller förföljelse kan omfattas av straffansvaret även om personerna i och för sig på egen hand fattar beslutet om och genomför förflyttningen. Förbudet skyddar såväl grupper av civila som individer.

Frihetsberövande i strid med allmän folkrätt

Berövande av fysisk frihet kan, förutom faktisk inlåsning, innefatta åtgärder som innebär ett väsentligt begränsande av rörelsefriheten. Personer som påtvingas vistelse i avgränsade områden men där tillåts röra sig fritt, kan därför anses vara frihetsberövade. För straffansvar krävs att frihetsberövandet sker i strid med allmän folkrätt, inklusive regleringen om mänskliga rättigheter och den humanitära rätten.

Förföljelse

Straffansvaret för förföljelse tar sikte på gärningar varigenom en grupp civila berövas grundläggande rättigheter genom att utsättas för diskriminering av politiska, rasmässiga, nationella, etniska, kulturella, religiösa, könsmässiga eller andra motiv som är förbjudna enligt allmän folkrätt.

Brottsligheten riktar sig mot gruppen som sådan. I många fall torde det vara samma grupp som också är föremål för ett straffbart angrepp. Religiösa motiv kan ligga till grund för gärningar som företas såväl på grund av att en grupp på något sätt bekänner sig till en religion som att den inte gör det.

Förföljelse avser allvarligt berövande av grundläggande mänskliga rättigheter såsom rätten till liv, familj, yttrandefrihet, föreningsfrihet och religionsfrihet. Jugoslavientribunalen har definierat förföljelse som ett grovt eller uppenbart åsidosättande av grundläggande sedvanerättsliga rättigheter. Det krävs även att gärningen till sitt allvar är jämförbar med andra brott mot mänskligheten. Bedömningen av om en gärning utgör förföljelse ska göras utifrån samtliga omständigheter vid gärningen. Även mindre allvarliga gärningar kan vid en samlad bedömning vara att anse som en straffbar kränkning.

Straffansvaret för förföljelse kan omfatta gärningar som även på annan grund utgör brott mot mänskligheten, t.ex. mord, tortyr samt frihetsberövande. Även gärningar som inte annars är straffbara och som närmast kan betecknas som ekonomiska eller juridiska åtgärder som begås i diskriminerande syfte kan konstituera en straffbar förföljelse.

7.3 Krigsförbrytelser

För krigsförbrytelse döms enligt 4 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse om gärningen ingår som ett led i eller på annat sätt står i samband med en väpnad konflikt eller ockupation, den som dödar en skyddad person (punkt 1), tillfogar en skyddad person allvarlig smärta eller skada eller utsätter denne för svårt lidande genom tortyr eller annan omänsklig behandling (punkt 2), utsätter en skyddad person för allvarligt sexuellt övergrepp genom våldtäkt, påtvingad prostitution, sexuellt slaveri eller annan till sitt allvar jämförbar gärning (punkt 5), utsätter en skyddad person för förödmjukande eller nedsättande behandling som är ägnad att allvarligt kränka den personliga värdigheten (punkt 7), i strid med allmän folkrätt deporterar

eller tvångsförflyttar en skyddad person (punkt 8), eller till nationella väpnade styrkor eller väpnade grupper rekryterar eller för direkt deltagande i fientligheter använder barn som inte fyllt femton år (punkt 11). Straffet är fängelse i högst sex år eller om brottet är grovt, lägst fyra och högst arton år eller på livstid.

Är brottet grovt döms för grov krigsförbrytelse till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller på livstid. Vid bedömande av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en plan eller politik eller som en del av en omfattande brottslighet eller om gärningen förorsakat död, allvarlig smärta eller skada eller svårt lidande, omfattande skada på egendom eller synnerligen allvarliga skador på den naturliga miljön (11 §).

Ingå som ett led eller stå i samband med väpnad konflikt

En förutsättning för att den internationella humanitära rätten ska vara tillämplig, och därmed även en förutsättning för brottet krigsförbrytelse, är till en början att det föreligger en väpnad konflikt vid tiden för gärningen. Väpnade konflikter kategoriseras som antingen internationella, där två eller flera stater är inblandade i väpnat våld mot varandra, eller icke-internationella, även kallade interna konflikter, där våldsamheter uppstår inom en stat.

Två parametrar som enligt praxis beaktas för att avgöra om det föreligger en icke-internationell väpnad konflikt är intensiteten på det väpnade våldet och graden av gruppernas organisation. Intensiteten av våldsamheterna ska bedömas bland annat utifrån varaktighet, omfattningen av skador, typer av vapen som använts, den geografiska spridningen samt påverkan på civilbefolkningen. Vad gäller kravet på organisation ska åtminstone en av parterna vara en icke-statlig aktör med en viss grad av organisation. För att bedöma om den icke-statliga aktören når upp till organisationskravet beaktas om det finns en hierarkisk befälsordning med en ledare, förmågan att planera och genomföra organiserade anfall, kontroll av territorium, samt tillgången till

vapen. En samlad bedömning ska alltid göras av huruvida en intern väpnad konflikt föreligger eller inte. En statlig aktör når per definition alltid upp till organisationskravet.

Att den internationella humanitära rätten är tillämplig avseende ett visst område och under en viss tidsperiod betyder dock inte per automatik att den är tillämplig på varje gärning som begås i det aktuella området under den aktuella tidsperioden. För att en eller flera gärningar ska bedömas enligt den internationella humanitära rätten krävs att gärningen ingår som ett led eller har ett samband med den väpnade konflikten (kravet på s.k. ”nexus”). För att sådant samband ska anses föreligga krävs bl.a. att konflikten har spelat en väsentlig roll för gärningsmannens förmåga att utföra handlingen och dennes beslut att utföra den.

Såväl civila som kombattanter eller stridande kan ådra sig straffansvar för överträdelser av den humanitära rätten.

Skyddad person

Med skyddad person avses enligt 3 § i lagen om folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser den som såsom sårad, sjuk, skeppsbruten, krigsfånge eller civil eller i annan egenskap åtnjuter särskilt skydd enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949, det första tilläggsprotokollet till dessa från 1977 eller annars enligt allmän folkrätt som är tillämplig i väpnad konflikt eller under ockupation.

Dödande

Den brottsliga gärningen avser att uppsåtligen döda en skyddad person. Förutom handlingar som omedelbart förorsakar någons död omfattar ansvaret även gärningar som leder till en persons död. Därmed omfattar bestämmelsen gärningar som förorsakar t.ex. skada, sjukdom eller fysisk utmattning som leder till döden, förutsatt att effekten omfattas av uppsåtet.

Allvarlig smärta eller skada eller svårt lidande genom tortyr eller annan omänsklig behandling

Den brottsliga gärningen avser att tillfoga en skyddad person allvarlig smärta eller skada eller utsätta denne för svårt lidande. Detta kan ske genom tortyr eller annan omänsklig behandling.

Med allvarlig smärta eller skada eller svårt lidande avses samma följder som under motsvarande rekvisit under brott mot mänskligheten (se ovan).

Tortyr som krigsförbrytelse, liksom som brott mot mänskligheten, avser uppsåtligt tillfogande av allvarlig smärta eller svårt fysiskt eller psykiskt lidande (jfr beskrivningen av tortyrbrottet ovan). Tortyr som en krigsförbrytelse förutsätter dock även, till skillnad mot när brottet begås som ett brott mot mänskligheten, att gärningen begås med ett särskilt syfte, nämligen att erhålla information eller en bekännelse, att straffa, hota eller skrämma eller i något annat syfte som har sin grund i någon form av diskriminering. Det särskilda syftet behöver inte utgöra det enda motivet för gärningen.

Tortyr utgör en kvalificerad form av omänsklig behandling. Därmed kan omänsklig behandling begås genom samma typ av gärningar som tortyr, dock utan kravet på att gärningen ska begås i ett särskilt syfte. Misshandel, våldtäkt eller t.ex. tvång att bevittna när en anhörig utsätts för allvarliga brott kan därmed utgöra omänsklig behandling. Brottet kännetecknas av att det innebär en allvarlig kränkning av den grundläggande respekten för människors värdighet. Exempelvis ska skyddade personer ha en rätt att åtnjuta respekt till person, familjerättigheter, tro, religionsutövning, seder och bruk (se vidare vad som anges ovan under brott mot mänskligheten).

Allvarligt sexuellt övergrepp genom exempelvis sexuellt slaveri

Den brottsliga gärningen avser att utsätta en skyddad person för allvarligt sexuellt övergrepp genom våldtäkt, påtvingad prostitution, sexuellt slaveri eller

annan till sitt allvar jämförbar gärning. Straffansvar för krigsförbrytelser motsvarar i princip samma typ av gärningar som brott mot mänskligheten.

Förödmjukande eller nedsättande behandling

Straffansvaret avser den som förnedrar, nedvärderar eller på annat sätt kränker den personliga värdigheten hos en person i sådan grad att det allmänt kan betraktas som ett skändande av den personliga värdigheten.

Gärningar som kan utgöra kränkningar av den personliga värdigheten innefattar bland annat tvång att utföra förnedrande handlingar eller gärningar som begås i syfte att allmänt förnedra och förlöjliga en person. Gärningen ska typiskt sett ha varit ägnad att allvarligt kränka den personliga värdigheten, oavsett om offret uppfattat det. Det kan vara fråga om sexuella övergrepp, olika former av misshandel, hot eller gärningar varigenom någon tvingas utföra eller tåla allvarligt förnedrande eller förolämpande handlingar. Även gärningar varigenom människor utsätts för svåra levnadsförhållanden kan omfattas, exempelvis att under ett frihetsberövade förvägras möjlighet att sköta sin personliga hygien under längre tid, isoleras från omvärlden, nekas information om vad som hänt eller kommer att hända anhöriga. Att utsätta människor för behandling som innebär att de upplever stark rädsla och dödsångest kan också omfattas. Vid bedömningen kan vidare offrets kulturella eller religiösa bakgrund beaktas. Därmed kan t.ex. gärningar varigenom en person, i strid med sin religion, rakas av sitt hår eller skägg eller tvingas äta fläskkött, dricka alkohol eller röka tobak omfattas. Om kravet på allvarlig smärta eller skada eller svårt lidande är uppfyllt kan gärningen omfattas av ansvar enligt andra punkten i 4 §.

Gärningar som var för sig är av mindre allvarligt slag kan omfattas av straffansvaret om de begås vid upprepade tillfällen eller under lång tid och de, vid en sammantagen bedömning, typiskt sett varit ägnade att allvarligt kränka den personliga värdigheten.

Bestämmelsen är i stor utsträckning överlappande i förhållande till andra krigsförbrytelser som begås mot person, eftersom sådana gärningar i princip alltid i något avseende innefattar en allvarlig kränkning av offrets personliga värdighet. Gärningar som underminerar en persons självkänsla kan utgöra förödmjukande behandling. Detsamma gäller gärningar som kan vara att anse som en mindre allvarlig form av tortyr, där de för tortyr nödvändiga rekvisiten inte är uppfyllda.

Deportation/tvångsförflyttning

Med deportation avses förflyttning utanför en stats territorium medan en tvångsförflyttning sker inom territoriet. Deportation kan därför som utgångspunkt endast ske i internationella väpnade konflikter eller under ockupation. Det krävs dock att åtgärden innebär en förflyttning över ett visst geografiskt område.

I regel avser deportationer och tvångsförflyttningar större grupper av människor. Straffbestämmelsen omfattar dock även gärningar som riktar sig mot en person.

Rekrytering av barnsoldater

Bestämmelsen innebär att den som till nationella väpnade styrkor eller väpnade grupper rekryterar eller för direkt deltagande i fientligheter använder barn som inte fyllt femton år döms för krigsförbrytelse.

Straffansvaret omfattar både obligatorisk värvning och frivillig rekrytering. Därmed omfattas alla gärningar som medför att ett barn under femton år formellt eller i praktiken deltar i en väpnad styrka eller grupp. Förutom deltagande i strider omfattas även exempelvis att hålla utkik eller att sabotera.

Utanför bestämmelsen faller däremot värvande och uttagande av barn till aktiviteter som saknar direkt samband med fientligheterna och som närmast kan liknas vid civilt arbete som att utföra hushållssysslor hos militär personal.

Det är tillräckligt med oaktsamhet i förhållande till barns ålder när det gäller straffansvar.

8 IS FRAMVÄXT OCH IDEOLOGI

Som framgått har flera av de sakkunniga som hörts i målet varit delaktiga i utredningarna som lett fram till nämnda rapporter. De har i allt väsentligt bekräftat det som framgår av rapporten. Deras uppgifter är dock i vissa fall särskilt återgivna.

8.1 IS framväxt

Som framgått i domens inledning etablerade ISI (Islamiska staten i Irak) sin närvaro i Syrien 2012. Under konflikten i Syrien nådde den till Al-Qaida svurna väpnade grupperingen Jabhat Al Nusra territoriell och militär framgång från 2012. ISI begärde att Jabhat al Nusra skulle svära trohet till ISI och inte Al-Qaida, vilket i april 2013 ledde till en splittring i jihadistmiljön. ISI antog därefter namnet ISIL – Islamiska staten i Irak och Levanten.

ISIL:s självutnämnda mål var att etablera ett organiserat, strukturerat kalifat som kunde implementera och genomdriva ISIL:s ideologi, som byggde på en extrem tolkning av den Salafist-jihadistiska ideologin. Kalifatet, som var organiserat och politiskt drivet, utövade brutalt våld mot politiska motståndare, medlemmar av vissa etno-religiösa grupper och alla som föll utanför ISIL:s föreskrivna beteendenormer. Syftet med kalifatet var även att övervinna de existerande statsgränserna i mellanöstern och så småningom skapa ett globalt kalifat, vilket återspeglades i att kalifatet den ”Islamiska staten” (IS) utropades den 29 juni 2014 i Mosul. IS leddes av Abu Bakr al-Baghdadi, som då blev kalif. Muslimer uppmanades att svära trohetseden till kalifen.

Under sin storhetstid hade IS kontroll över ett område som täckte 100 000 kvadratkilometer. IS utövade i mitten av 2014 suveränitet över ett betydande territorium, indelat i provinser och administrerat genom en hierarki av

ministerier och försvarades av en nästan konventionell militär styrka. Provinserna leddes av en 'emir'.

IS krävde ett våldsamt störtande av sekulära regimer. Invånare i områden som kontrollerades av IS, under hot om extremt våld, var tvungna att anpassa sig till den tolkning av islam som används av IS. Syftet var att skapa en religiös stat som tillämpade en absolutistisk form av sunniislam. Andra religiösa grupper blev måltavlor, antingen genom massmord, fördrivning eller andra brott.

IS ideologi byggde på en bipolär världsbild, där olika grupper av människor diskriminerades. Ideologin byggde på en genomgående könssegregation. Muslimska män fick fullt medborgarskap i IS kalifat på villkor att de förkroppsligade gruppens vision av manlighet såsom ledarskap och auktoritet. Kvinnor förväntades leva upp till "hyperfeminina" egenskaper, där kyskhet, renhet och oskuld var grundläggande.

Kvinnors roll gick ut på att ta hand om män och producera och indoktrinera pojkar till att bli "lejonungar" som skulle strida för kalifatet. Flickor socialiserades in i denna roll från ung ålder. IS officiella och mycket reglerade system för förslavning utgjorde en extrem manifestation av dess politik som begränsade kvinnors och flickors autonomi.

IS införande av en strikt tolkning av sharialagar begränsade de grundläggande friheterna, särskilt för kvinnor. Kvinnor och flickor över tio år var tvungna att vara helt täckta när de vistades utomhus. De fick inte heller vara i sällskap med män utanför den närmaste familjen. Underlåtenhet att följa dessa regler bestraffades med piskrapp eller stening.

Pojkar och barn togs till träningsläger för att säkerställa kalifatets framtid med våld, medan flickor uppfostrades till att laga mat, sy och ta hand om familjen. Den teoretiska utbildningen var begränsad till religiös utbildning och barn

uppmunrades att gifta sig tidigt. IS rekrytering och användning av barnsoldater uppmuntrades öppet av IS myndigheter.

IS hade alltså inte enbart som mål att systematiskt angripa människor baserat på religion och politisk åskådning, utan även på grund av deras kön, sexuella läggning och ålder.

IS skapade välutrustade säkerhetsorgan och ett nätverk av domstolar för att genomdriva sin politik. En central del av IS säkerhetsapparat var Hisbah (den religiösa moralpolisen), med uppgift att genomdriva IS regler baserat på dess tolkning av Sharia. Det fanns ett sharia-domstolssystem som i praktiken omsatte sharialagarna med hjälp av domstolarna och Hisbah. Det fanns därmed ett effektivt system i att diskriminera baserat på bland annat kön och religion.

Sedan grundandet av IS har organisationen präglats av systematisk användning av extremt våld, inklusive offentliga avrättningar (genom bland annat halshuggningar och korsfästelser). IS och dess anhängare distribuerade videor av avrättningar av motståndare via internet och sociala medier. Offren för IS offentliga avrättningar var vanligtvis män eller pojkar som anklagades för att vara anslutna till andra väpnade grupper eller för att ha brutit mot IS påbud.

Avrättningar har registrerats i Aleppo, Raqqa, Idlib, Al-Hasakah och Dayr Az-Zawr-guvernemetet. De följde ett konsekvent mönster genom att IS, ofta genom moralpolisen Al-Hisbah, informerade invånarna om tid och plats för avrättningen och uppmunade dem att delta. De som befann sig på gatorna i närheten fördes med våld för att bevittna mordet. Efter avrättningarna placerades liken till allmän beskådan, ofta på kors, i upp till tre dagar för att fungera som en varning till lokalbefolkningen. Det finns även rapportering om att IS avrättade kvinnor offentligt bland annat Raqqa genom stening för äktenskapsbrott.

IS har utsetts som en terroristorganisation av bland annat FN:s säkerhetsråd och andra internationella eller nationella organ och domstolar vid flera tillfällen.

Särskilt om utländska stridandes roll

Utländska stridande hade en betydande roll för IS. Sareta Ashraph har i sitt förhör uppgett att IS försökte sälja in idén om kalifatet till andra delar av världen. Om man ville vara en god muslim enligt IS definition kunde man ansluta sig till kalifatet och leva som de lärde där. De tillresande kunde vara personer med redan ideologiska band till IS eller grupper som kände sig exkluderade i sina sammanhang och grupper som saknade självaktning där de befann sig.

De utländska så kallade IS-resenärerna från andra delar av världen var främst drivna av en hårdför religiös ideologi och de deltog ofta i både operativa och styrande aktiviteter inom kalifatet. Deras roll gjorde att IS blev överlägsen i den väpnade konflikten, särskilt under 2014. De var även drivande i radikaliseringsprocessen i områdena och hade förutom det militära engagemanget en framträdande roll i de religiösa, utbildningsmässiga och rättsliga system som etablerades.

8.2 IS syn på den yazidiska befolkningen

Tingsrätten har redogjort för yazidismen generellt i inledningen till domen. Det finns dock skäl att i detta avsnitt lyfta vad bl.a. Pari Ibrahim har berättat om att man endast kan bli yazidier genom att födas till det från två yazidiska föräldrar. Det går alltså inte att konvertera till yazidismen. Generellt är det inte tillåtet att vara tillsammans eller gift med någon utanför det yazidiska samfundet och sex före äktenskapet är förbjudet.

Yazidierna har historiskt sett utsatts för förföljelse och attacker. Sinjarbergen utgör en viktig plats då det har erbjudit skydd för dem. Det finns också ett antal religiösa yazidiska tempel och monument i området.

Som angetts hade IS en bipolar världsbild. Denna illustrerades genom den strategi som IS hade i krigföringen i Syrien och Irak. IS delade in människor som inte tillhörde IS i olika grupper bestående av de som från början var icke-troende och de så kallade ”frånfällningarna” som är apostater som förkastat islam. De icke-troende bestod av de som inte fötts in i islam, exempelvis kristna och judar. Dessa grupper gavs olika val när IS hade ockuperat deras mark. De kunde få konvertera till IS tolkning av islam, de kunde få lämna IS med det de kunde bära med sig, alternativt bo kvar i IS som en religiös minoritet genom att betala en årlig skatt till IS. Gruppen apostater som hade varit muslimer, men som förkastat islam, kunde däremot inte accepteras i en islamisk stat utan de avrättades.

Sareta Ashraph och Rosalind Sipos har berättat om hur IS syn på yazidierna tog sig till uttryck utifrån nämnda principer. Enligt IS var yazidierna en grupp icke-troende som ansågs härstamma från tiden före islam. IS betraktade inte yazidier som gudstroende utan som djävulsdyrkare. De ansågs därmed som kättare och som otrogna. Yazidiernas dyrkan av Melek Taus var enligt IS den främsta formen av otrohet (”kuffar”). Till skillnad från judar och kristna gavs yazidier inte någon möjlighet att leva i kalifatet genom att till exempel betala skatt. Detta berodde på att yazidierna aldrig hade fått möjlighet att konvertera till islam. IS strategi var därför att ge dem möjlighet att välja mellan att konvertera eller att dö. Vuxna män och tonårspojkar tvingades därför att konvertera, och om de inte gjorde det så avrättades de. För kvinnor och barn gällde i stället att de skulle förslavas och därigenom bland annat tvingas att konvertera.

9 ANFALLET MOT SINJAR I AUGUSTI 2014

9.1 Attacken

Sinjarområdet är beläget på en linje mellan Mosul och Raqqa, vilket gjorde det till en strategiskt viktig plats för IS. I juni 2014 började IS röra sig i området kring Sinjar medan kurdiska myndigheter förstärkte försvarsställningarna.

Tidigt på morgonen den 3 augusti 2014 anföll IS-krigare Sinjar från Mosul och Tel Afar i Irak samt från Syrien. Attacken genomfördes med artilleri och tunga kulsprutor samt med handeldvapen. Attacken var välorganiserad med hundratals IS-krigare som i samförstånd intog städer och byar runt om Sinjarbergen.

Det fanns få militära mål i regionen och anfallet möttes av mycket svagt militärt motstånd eftersom de peshmergasoldater som skulle försvara regionen redan hade dragit sig tillbaka från området.

I attacken fokuserade IS på att tillfångata yazidier. Sareta Ashraph har bekräftat att attacken på detta sätt skilde sig från tidigare attacker mot andra religiösa grupper, exempelvis kristna och judar. Vägspärrar upprättades och flyende yazidiska familjer eftersöktes. Inom några timmar befann sig de yazidier som inte hade lyckats fly omringade av beväpnade IS-styrkor. Byarna i området tömdes på yazidier. Många av de hus som hade tömts plundrades och förstördes av IS.

Tiotusentals yazidier sökte sin flykt mot Sinjarberget vid anfallet. Så snart IS tagit kontroll över byarna omkring berget, belägrades berget av IS och flyktvägar blockerades. Tiotusentals yazidiska män, kvinnor och barn blev kvar på berget där temperaturen var över 50 grader. De hade varken vatten eller mat. IS försökte få yazidierna att komma ner från berget genom att försäkra att de inte hade onda avsikter. De som kom ner tillfångatogs dock. Uppskattningsvis hundratals yazidier, bl.a. många små barn, dog på Sinjarberget. Efter några

dagarna öppnade de syrisk-kurdiska styrkorna, YPG, en korridor från Syrien till Sinjarberget, så att de som var belägrade på berget kunde föras i säkerhet.

IS agerande följde ett förutbestämt mönster i anfallet. Kvinnor och yngre barn separerades från männen. Männen avrättades summariskt efter att de hade getts möjligheten att tvångskonvertera till IS version av islam. Avrättningarna skedde ibland i närheten av kvinnor och barn och massavrättningar förekom. Även äldre kvinnor kunde avrättas. De män och äldre pojkar som underkastade sig tvångskonvertering transporterades till olika förvaringsplatser och sedan till särskilda läger där de tvingades arbeta eller vapenträna. De som konverterade överlevde en tid fram till dess att IS kunde bedöma om konverteringen var riktig.

Yazidiernas religiösa och kulturella platser och monument i området skadades och förstördes vid anfallet.

Totalt dog cirka 1500–3000 personer vid anfallet mot Sinjar.

Målsägandenas berättelser om attacken den 3 augusti 2014 ger mycket starkt stöd åt det som framgår av rapporterna och sakkunnig bevisning.

9.2 Behandlingen av yazidier efter anfallet

De yazidiska kvinnorna och barnen fördes initialt till olika tillfälliga uppsamlingsplatser i Sinjarregionen. Därifrån fördes de systematiskt till andra förvaringsplatser i Irak (bland annat Ba'aj, Tal Afar och Mosul) och Syrien (Raqqah). Det var uteslutande yazidier som var tillfångatagna på uppsamlingsplatserna. I Mosul använde IS Badushfängelset och bröllopslokalen "Galaxy Hall" som förvaringsplatser. Redan här inleddes det sexuella våldet mot de yazidiska kvinnorna och flickorna. Sareta Ashraph har dock uppgett att yazidierna vid denna tidpunkt betraktades som IS egendom generellt och våldtäkter skedde därför i det fördolda, eftersom de ansågs som ett förbjudet angrepp på någon annans egendom. Att de tillfångatagna

yazidierna betraktades som IS egendom är också skälet till att de delades ut som krigsbyten till IS-krigare som vunnit framgång. Slutligen fördes många av de tillfångatagna yazidiska kvinnorna till olika IS-baser i Raqqa.

Redan tidigt under fångenskapen grupperade IS yazidierna utifrån kön och ålder. Kvinnor och barn delades in i grupper med äldre kvinnor; gifta kvinnor och barn; samt unga och ogifta kvinnor och flickor. IS-krigare valde ut de mest åtråvärda kvinnorna och flickorna direkt. Unga kvinnor utsattes för sexuella övergrepp på förvaringsplatserna eller togs direkt därifrån. Det finns rapportering om att flickor från nio års ålder separerades från sina mödrar och togs som sexslavar. Oskulder ansågs som de högst önskvärda för sexuella övergrepp, varför IS tidigt skilde dessa från de kvinnor som var gifta.

Många av kvinnorna fördes senare till enskilda IS-krigare i Raqqa, som var IS huvudstad. Det systematiska sexuella våldet och förslavandet som begicks av IS fortsatte där.

Sareta Ashraphs har vittnat om att kvinnor även utsattes för allvarlig fysisk misshandel, att de blev brända med cigaretter, att de inte fick tillräckligt med mat och vatten samt nekades sjukvård. Pari Ibrahim har även berättat att de utsattes för så kallat reproduktivt våld såsom påtvingad graviditet och påtvingad abort.

Unga pojkar som nått puberteten såldes och tvingades konvertera till islam, delta i träningsläger och delta i stridigheter, bland annat i Raqqa.

Barnen i fångenskap utsattes ofta för kränkningar, dels genom att bevittna de övergrepp deras mödrar blev utsatta för, dels genom att själva bli utsatta för våld, både av slavägaren och hans fru. Ofta gavs inte tillräckligt med vatten och mat. Barnen döptes även om till muslimska namn. Såväl mödrar som barn fick ofta höra att yazidism var en dålig religion och att de var ”trolösa”. Barnen i fångenskap berövades rätten till utbildning genom förslavningen eftersom de

skulle ges en muslimsk uppfostran. Av Pari Ibrahims vittnesmål bekräftas även att illabehandling av barnen till yazidiska kvinnor i många fall användes för att tvinga modern att göra olika saker eller för att hota modern.

9.3 Särskilt om IS förslavning av yazidier

Då förslavningen var en grundläggande del av IS angrepp mot den yazidiska befolkningen finns det skäl att gå in ännu närmare på hur den var organiserad. Som framgått var den underliggande grunden för slaveriet kön, ålder, civilstånd, oskuld och huruvida man konverterat till islam.

Sareta Ashraph har uppgett att IS legitimerade förslavningen av yazidier genom medeltida tolkningar av Sharia. Förslavningen fick stort utrymme i IS officiella publikationer. Flera artiklar och särskilda utgåvor av tidsskriften Dabiq ägnades åt att rättfärdiga förslavningen av yazidier i synnerhet, genom att beskriva historiska exempel och tolkningar av forskare för att stödja legitimiteten. Dessa publikationer var i linje med interna fatwor och riktlinjer som instruerade att yazidiska kvinnor kunde tas som sexslavar (så kallade sabayas). Ett av syftena med detta var att öka antalet personer i kalifatet så att nästa generation skulle kunna skapas inom kalifatet, genom att barn föddes till slavar.

Rosalind Sipos har berättat att IS inrättade ett komplext och formaliserat system för förslavningen. Flera departement inom IS var involverade i slaveriet. Kvinnor och barn registrerades inför försäljning. IS registrerade också försäljningarna och kunde utfärda certifikat avseende äganderätten. Det var enbart män som formellt kunde köpa och sälja sabayas. Kvinnor kunde dock äga slavar.

Pari Ibrahim och Sareta Ashraph har beskrivit det regelverk som fanns för vad man fick göra med sin slav. IS publicerade en pamflett med frågor och svar avseende kvinnliga slavar i oktober/november 2014. Av pamfletten framgick

bland annat att det var tillåtet att ha sex med en slav utan samtycke; att det var tillåtet att sälja, köpa eller ge bort slavar; att ägaren inte fick sälja en slav som blivit gravid med ägaren; om en ägare dog kunde slaven ärvas av kvarlevande efter honom; en man fick inte ha sex med sin frus slav; det var tillåtet att slå en slav; en slav som försökte fly från sin ägare bestraffades; det var tillåtet för slavkvinnan att köpa sig fri från sin ägare; om en slav födde barn till en IS-krigare tillhör avkomman fadern, som var överordnad modern. Det sistnämnda var ett sätt att hindra att en ny generation yazidier föddes. Pari Ibrahim och Sareta Ashraph har uppgett att sexuellt våld var tillåtet och främst begicks av män, men främjades ofta av deras fruar genom att de gav sömnmedel och på andra sätt förberedde slaven för våldtäkten genom att beordra duschning eller binda fast slaven i sängen. Det finns också vittnesmål om att IS-kvinnor uppmuntrade sina män till att våldta slaven. Om IS-krigaren var ute och krigade hade hans fru ofta tillgång till nyckeln till rummet där slaven befann sig.

Slavarna tvingades också ofta till hushållsarbete som att städa, laga mat och ta hand om barn. Sareta Ashraphs och Rosalind Sipos har vittnat om att kvinnor inom IS därmed hade en framträdande roll i hur slavarnas vardag hanterades. Hemmet var kvinnans domän och IS-krigarna var oftast ute på dagarna. Det var då fruar som såg till att slavarna arbetade och gav dem instruktioner om hushållsarbete och utdelade straff vid påstådda förseelser alternativt bad mannen bestraffa dem.

Vidare var det ofta IS-kvinnorna som höll i undervisningen när de yazidiska slavarna skulle tvångskonvertera. Det innebar exempelvis att yazidier blev tvingade att recitera koranen och be vid muslimska bönestunder samt fasta under ramadan, ofta genom psykiskt eller fysiskt våld. Slavarna tvingades att lära sig arabiska och fick inte tala sitt språk. Eftersom detta skedde när mannen var ute och krigade, var det IS-kvinnorna som främst var drivande i detta. Det finns dock rapporter om IS-familjer som behandlade sina slavar väl.

Sareta Ashraph har i sitt förhör berättat hur IS slavhandel med yazidiska slavar var organiserad. Försäljningen av slavar och deras barn skedde dels på officiella slavmarknader, bland annat i Mosul och Raqqa, dels mellan IS-medlemmar direkt från förvaringsplatserna, genom lottning, auktioner och via onlinemarknader. Efter en första försäljning eller gåva, kunde slaven säljas vidare, ges bort, dödas eller testamenteras bort. Slavhandlare kunde köpa hela grupper till särskilt bra pris, varefter dessa fördes vidare för försäljning till platser runtom i Syrien och Irak. Slavarna köptes i utbyte mot pengar eller saker. Vid försäljningen angavs ålder, status av oskuld, hur många gånger slaven hade sålts samt beskrivningar som ”sexuellt njutbar” och ”lydig”. Det finns vidare rapporter om hur slavarna tvingades bli fotograferade av sina ägare att i syfte att säljas och att kvinnor och flickor kläddes ut i finare kläder, sminkades och därefter fotograferades. Behandlingen av kvinnliga slavar berodde på olika faktorer såsom ålder, civilstånd, upplevd skönhet och ”sexuell renhet.

Det nu sagda får även stöd av det som de hörda målsägandena i detta mål berättat om samt även av filmer som åklagaren förevisat där IS-män diskuterade yazidiska slavars utseende och vad de föredrog i ålder och utseende.

En slav kunde friköpas och bli en del av kalifatet. Det bestraffades dock med stränga straff att sälja vidare sin slav till någon utanför IS. Detta var för att förhindra att slavarna skulle säljas tillbaka till sina familjer.

Målsägandenas berättelser om händelseförloppet efter attacken den 3 augusti 2014 ger mycket starkt stöd åt det som framgår av rapporterna och av de sakkunniga.

9.4 Följder för den yazidiska befolkningen

Enligt FN:s rapportering finns det inte några yazidier kvar i Sinjarområdet efter IS anfall. Demografiska studier visar också att hela byar utplånades genom dödade eller kidnappning.

Yazidiska familjer, oavsett om de varit tillfångatagna eller inte, hanterar fortfarande traumat som tillfångatagna familjemedlemmar varit med om. Många vet inte var deras familjemedlemmar befinner sig. Uppskattningsvis över 2 000 yazidiska kvinnor och barn hålls fortfarande fångna av IS och tusentals yazidiska män och pojkar är försvunna. Eftersom många fortfarande är saknade finns inget avslut för de överlevande. Firandet av de yazidiska högtiderna har påverkats och flera helgdagar har ställts in av respekt för de som förts bort. Sareta Ashraph har vittnat om att IS attack mot yazidier ses som en del av ett trauma som går över generationer och att det visar hur folkgruppen i stort påverkades av attacken.

Eftersom folkgruppen fördrevs från Sinjarregionen är den yazidiska befolkningen utspridd över världen och det är fortfarande omkring 260 000 som lever i flytingläger i Irak. De har inte någon möjlighet att komma tillbaka till sina tidigare liv. Hus i området förstördes och plundrades, liksom religiösa platser i området. Det finns därför inget att återvända till för yazidier för att kunna leva i sin kultur eller religion. Vissa barn har aldrig fått möjligheten att växa upp i sina hembyar och i sin kultur eftersom de togs till fånga som små eller föddes i fångenskap. Pari Ibrahim har berättat att det är många som inte minns att de är yazidier och inte längre kan tala kurmanj utan enbart arabiska. Som kommer att framgå gäller detta även för vissa av målsägandena i detta mål

Sareta Ashraph och Jan Kizilhan har berättat om den aspekten att yazidiska kvinnor och flickor, som är uppvuxna i ett patriarkalt samhälle som yazidiernas, står inför ytterligare utmaningar att leva vidare utan manliga

släktingar. Eftersom många män dödades eller försvann påverkas dessa kvinnors förmåga att överleva och utvecklas även av den anledningen.

Studier som gjorts på grupper av yazidier som utsatts för våld av IS visar att psykologisk stress och självmordsbenägenhet är högre bland de yazidier som överlevt våld än bland övriga yazidiska deltagare. Vidare framgår att IS-fångenskapen och våldtäkterna under kriget hade djupa omedelbara och långsiktiga konsekvenser för de överlevande kvinnornas mentala hälsa samt att yazidiska flyktingbarn och ungdomar inte bara lider av PTSD utan även av olika andra problem såsom anpassningssvårigheter. Jan Kizilhan har bekräftat innehållet i nämnda studier och har även berättat att de yazidiska kvinnorna och barnen genom anfallet och de efterföljande övergreppen lidit flera trauman. Först genom separationen från männen och sina familjer, därefter genom att höra eller bevittna när männen sköts till döds och sedan genom att bli fråntagna sina tillhörigheter och därefter föras bort och i många fall separeras från sina barn. Detta skapar ett så kallat kollektivt trauma som även innebär ytterligare traumatiseringsaspekter för barnen.

Barn kan även återuppleva traumat deras föräldrar varit med om genom att höra om det som familjen upplevt, så kallat sekundär traumatisering. Jan Kizilhan har även berättat att barnen påverkas genom att tappa förtroendet för människor och mänskligheten som en följd av att de känner sig svikna av sina föräldrar som inte kunnat skydda dem. I hela världen visar forskningsstudier att när barn upplever trauma de inte kan bearbeta kommer 60-80 procent utveckla någon form av personlighetsstörning.

Jan Kizilhan har också berättat att fångenskapen och övergreppen och att leva i undantagstillstånd under lång tid som yazidierna gjorde, ger såväl fysiska som psykiska reaktioner som sömnproblem, mardrömmar och ångest.

Pari Ibrahim har beskrivit att det sexuella våldet och våldtäkterna påverkade yazidierna som grupp eftersom många av dem som tillfångatogs fortfarande var

ogifta och därmed förväntades vara oskulder och ”rena”. De berövades därför möjligheten att visa renhet och göra goda gärningar inför reinkarnationen. Inom den yazidiska religionen förändras synen på en kvinna som har haft sex utanför äktenskapet, även om detta skett genom våldtäkt, och man förlorar sin status i gruppen och som människa. Detta har bekräftats av Jan Kizilhan som har beskrivit att de yazidiska kvinnorna påverkades av det sexuella våldet på så sätt att de började tvivla på sin religiösa tillhörighet. Genom det sexuella våldet trodde IS-männen att de kunde konvertera kvinnorna till islam. Det finns fall beskrivna i utredningen där den muslimska kvinnan höll fast den yazidiska kvinnan medan mannen våldtog kvinnan. Efteråt fick den yazidiska kvinnan besked att hon då också var muslim. Cecilia Uddén har berättat att hon intervjuat yazidiska kvinnor som fått barn genom våldtäkt, som inte våga ge sig tillkänna som yazidier.

Jan Kizilhan har även vittnat om att när våld utövas systematiskt i syfte att utplåna en folkgrupp finns det faktorer som påverkar hela gruppen på ett annat sätt än våld som utövas individuellt. På så sätt anser han att våldet är riktat mot ett helt samhälle, som då blir kollektivt traumatiserat.

Sareta Ashraph har vidare uppgett att även de kvinnor och barn som ”enbart” blivit sålda som egendom, utan att utsättas för andra övergrepp, har påverkats så att de aldrig kan återgå till ett normalt liv.

Pari Ibrahim menar att yazidiernas kultur har ändrats över tid till följd av IS behandling av yazidier. Bland annat innehåller språket numera fler arabiska ord än tidigare och fler yazidier bär slöja.

När yazidierna separerades från sina familjer och kvinnor tillfångatogs och männen dödades, innebar det att man rent faktiskt förhindrade att det föddes fler yazidier eftersom man behöver två yazidiska föräldrar för att kunna bli yazidier. Pari Ibrahim har berättat att den första försäljningen var den värsta för många kvinnor eftersom de såldes som boskap, blev uppradade i ett rum och

IS-män fick välja ut den de ville ha. Under fångenskapen levde kvinnorna och barnen hela tiden under hot att säljas vidare och då eventuellt få det ännu värre.

De sakkunnigvittnen som hörts i målet har vittnat om hur yazidierna påverkats och än idag påverkas av IS behandling av dem. Övergreppen mot yazidierna är därför enligt dem fortfarande pågående.

Målsägandenas berättelser om följderna för dem av fångenskapen och förslavningen ger mycket starkt stöd åt det som framgår av rapporterna och av de sakkunniga.

10 VAR DE ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR RESPEKTIVE BROTT UPPFYLLDA?

10.1 Folkmord

Åklagaren har gjort gällande att IS genom ett antal gärningar i syfte att helt eller delvis förinta den religiösa folkgruppen yazidier, har begått folkmord. Den första frågan tingsrätten har att ta ställning till är därmed om generella förutsättningar för straffansvar för folkmord föreligger. Tingsrätten kommer därefter, i förekommande fall, att bedöma genom vilka folkmordsgärningar som kan anses ha begåtts av IS.

Religiös folkgrupp

Åklagaren har gjort gällande att yazidier är en religiös folkgrupp som skyddas av folkmordsbestämmelsen.

Tingsrätten kan konstatera att yazidier enligt internationell rapportering definieras som en religiös grupp. Detta beror på att yazidierna definierar sig själva genom en gemensam religion. Det är ett självständigt religiöst samfund och därmed en särskild religiös grupp i den mening som avses i bestämmelsen. Religionen har funnits i tusentals år. Att även IS betraktar gruppen som en religiös grupp framgår av att IS refererat till yazidiernas religion som

anledningen till attacken mot gruppen liksom de efterföljande övergrepp mot dem i sina skrifter om gruppen.

Förintelsesyfte

Det finns omfattande skriftlig och muntlig bevisning om att IS agerade med ett förintelsesyfte i behandlingen av yazidier. I huvudsak följande omständigheter visar enligt tingsrätten att så var fallet.

Sareta Ashraph har vittnat om hur IS ideologi byggde på att försöka uppnå en utopi, en stat, utifrån IS ideologiska grund och där IS-medlemmar betraktades som rena och goda. IS offentliga uttalanden i bland annat tidskrifter och sociala medier, visar att IS motsatte sig den yazidiska gruppens existens. Yazidier ansågs vara orena, otrogna och avgudadyrkare. De hade inte någon rätt att existera.

Som framgått ovan särbehandlade IS yazidier vid anfallet i augusti 2014. Exempelvis dödades kurder och muslimer i området direkt, kristna och judar hade vid tidigare angrepp fått valet att lämna kalifatet, alternativt tillåtas vara kvar mot att betala en skatt. Yazidierna fick ingen möjlighet att lämna kalifatet utan tillfångatogs med främsta syfte att de skulle konvertera och vara med och befolka kalifatet. De män som vägrade att konvertera avrättades direkt, och för kvinnor och barn var det en mer långsam process med förslavning och tvångskonvertering.

Yazidiernas religiösa och kulturella platser och monument i Sinjarområdet skadades och förstördes vid anfallet, vilket enligt internationell praxis talar för att IS syftade till att förrinta den religiösa folkgruppen som sådan.

Syftet att förrinta den yazidiska gruppen visades även genom att de män som tillfångatogs först fick möjligheten att konvertera, men sedan avrättades om de vägrade. Redan härigenom kan konstateras att möjligheten för den yazidiska folkgruppen att fortleva skulle försvåras avsevärt, både genom att en stor del av

gruppen dödades, men också på grund av att man endast kan födas till yazidier av två yazidiska föräldrar.

Införandet av ett formaliserat slaverisystem med förslavning av yazidiska kvinnor och barn med det uttalade motivet att kvinnorna skulle användas som sexslavar, är också enligt tingsrätten ett tydligt tecken på att IS avsikt var att därigenom påverka gruppens sammansättning. Syftet var att genom kvinnorna befolka kalifatet. Ett tydligt exempel för detta var att ett barn som föds mellan en förslavad kvinna och en IS-krigare blev mannens barn och därmed en del av IS och kalifatet. Det fanns därmed en tydlig plan och politik att helt eller delvis förinta folkgruppen.

Det sexuella våldet användes även strategiskt av IS för att få yazidiska kvinnor att uteslutas från den yazidiska gemenskapen. Uppgifter från målsägandena i detta mål, vilket även får starkt stöd av övrig bevisning i målet, visar att man fråntogs sitt människovärde och acceptans av sin grupp, inte bara genom slaveriet som sådant, utan även genom det sexuella våldet som utövades. Jan Kizilhan har exempelvis beskrivit hur de yazidiska kvinnorna på grund av övergreppen började tvivla på sin religiösa tillhörighet.

Det kan även konstateras att redan förslavningssystemet som sådant, där människorna fråntogs sin självbestämmanderätt, kränkte yazidiernas människovärde, vilket enligt tingsrätten i sig tyder på att det fanns ett syfte att förgöra gruppen. Detta visas särskilt av det faktum att man bestraffades med stränga straff inom IS om man sålde en slav vidare till någon utanför IS för att förhindra att slaverna skulle kunna säljas tillbaka till sina familjer.

Därutöver visar behandlingen i fångenskap, framför allt i form av frekvent förekommande tvångskonvertering, att syftet var att de yazidiska kvinnorna skulle fråntas sin tro och bli muslimer. Målsägandena i detta mål har även berättat om hur de fick läsa koranen och be under sin fångenskap och i vissa fall fick nya arabiska namn. Tvångskonverteringen talar enligt tingsrätten med

styrka för att IS syfte var att förhindra att en ny generation yazidier skulle födas. Sareta Ashraph och Pari Ibrahim har även bekräftat detta och hur kvinnorna genom fångenskapen antingen kunde dö på grund av vanvård eller på ett mer själsligt plan gick mot ett långsamt utplånande.

Sammantaget anser tingsrätten att IS genom anfallet mot Sinjarområdet, dödandet och förslavningen samt de omfattande övergrepp i olika former som begicks mot yazidierna, skedde i det generella syftet att syfte att utplåna den yazidiska folkgruppen, dels fysiskt, men även utifrån ett socialt och kulturellt perspektiv. Förintelsesyfte i den mening som avses i 1 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser är därmed uppfyllt.

10.2 Brott mot mänskligheten

Åklagaren har gjort gällande att IS övergrepp mot den yazidiska folkgruppen har utgjort ett led i ett omfattande och systematiskt angrepp riktat mot folkgruppen och att de därmed har begått brott mot mänskligheten mot den yazidiska folkgruppen. Den första frågan tingsrätten har att ta ställning till är därmed om de generella rekvisiten för brott mot mänskligheten föreligger. Tingsrätten kommer därefter, i förekommande fall, att bedöma genom vilka gärningar brott mot mänskligheten kan anses ha begåtts av IS.

Frågan om IS eller IS-anslutna individer har begått brott mot mänskligheten genom att ha yazidiska kvinnor och barn som slavar har prövats i nationella domstolar i bland annat Tyskland och Holland. I dessa har det fastställts att IS angrepp på yazidierna i Sinjarregionen och behandlingen av dem därefter, utgjorde ett omfattande och systematiskt angrepp på yazidierna, som utgjorde civila.

Tingsrätten finner relevant att särskilt lyfta fram följande som framkommit genom utredningen i målet.

Angrepp mot civila

Som framgått var målet för IS angrepp mot Sinjarregionen den 3 augusti 2014 och tiden därefter hela den yazidiska befolkningen i Sinjarområdet, som låg mitt i det utropade kalifatet. Som ovan konstaterats utgör yazidierna en religiös folkgrupp och angreppen utfördes i genomförandet av IS ideologi i syfte att förgöra den yazidiska religionen och upprätta en islamisk stat. Angreppet mot yazidierna utgör därmed ett angrepp mot en civilbefolkning.

Omfattande och systematiskt angrepp

Genom utredningen är det enligt tingsrätten klarlagt att IS följde en förutbestämd plan i samband med anfallet mot Sinjarregionen. Förutom det koordinerade militära anfallet i sig, skedde behandlingen av yazidierna i området på samma förutbestämda sätt. Yazidier separerades på grundval av kön och ålder, varvid kvinnor och yngre barn separerades från männen. Männen, och ibland äldre kvinnor, avrättades summariskt efter att ha getts möjligheten att konvertera till islam. Kvinnor och barn tillfångatogs och togs till olika uppsamlingsplatser och fördes därefter organiserat vidare med bussar till andra förvaringsplatser, innan de flyttades vidare inom Irak eller till Syrien. Pojkar sattes i träningsläger. Detsamma gäller den systematiska karaktären av den mycket planerade användningen av resurser såsom stridande, vapen, bussar för transport av kvinnor och flickor, inkvartering i uppsamlingsplatser etc.

De tillfångatagna kvinnorna och flickorna gjordes till slavar och sexslavar och såldes eller distribuerades som sådana till IS-krigare och frihetsberövades därigenom. IS begick även omfattande sexuella övergrepp mot kvinnorna och flickorna. Förslavningen och övergreppen godkändes och legitimerades av IS.

I anfallet dödades och bortfördes tusentals från den yazidiska befolkningen. Vid tidpunkten för angreppet uppgick denna till omkring 300 000 personer och antalet dödsoffer uppgick till minst ett fyrsiffrigt antal. I princip alla yazidier försvann från regionen.

Av den internationella rapporteringen framgår att den yazidiska befolkningen utsattes för bland annat mord, våldtäkt, sexuellt våld, tortyr, fängelse, sexuellt slaveri, påtvingad prostitution, påtvingad graviditet, andra omänskliga handlingar, förföljelse, deportation och tvångsförflyttning genom angreppet.

Mot bakgrund av vad som framgår ovan utgör IS agerande mot den yazidiska folkgruppen under anfallet i augusti 2014 samt genom den efterföljande behandlingen av gruppen ett omfattande och systematiskt angrepp mot en civilbefolkning i den mening som avses med 2 § i lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

10.3 Krigsförbrytelse

Åklagaren har gjort gällande att IS behandling av den yazidiska folkgruppen har utgjort grova krigsförbrytelser samt att det sedan den 1 januari 2012 har pågått en icke-internationell väpnad konflikt i Syrien och att denna utvidgades till Irak 2014. Vidare har påståtts att gärningarna under den väpnade gruppen IS styre i Syrien har ingått som ett led i eller på annat sätt stått i samband med en väpnad konflikt. Den första frågan tingsrätten har att ta ställning till är därmed om det sedan den 1 januari 2012 har pågått en icke-internationell väpnad konflikt i området och om gärningarna har samband med konflikten. Tingsrätten kommer därefter, i förekommande fall, att bedöma genom vilka gärningar krigsförbrytelser kan anses ha begåtts av IS.

Frågan om en icke-internationell väpnad konflikt i Syrien och Irak har varit föremål för prövning i såväl svenska som andra europeiska domstolar. Stockholms tingsrätt har i en dom den 20 juni 2024 i mål B 5459-23, bland annat med stöd av rapportering som åberopats även i detta mål, bedömt att det ansågs föreligga en icke-internationell väpnad konflikt i Syrien åtminstone sedan den 1 januari 2012. Med hänsyn till nämnda utredning gör tingsrätten inte nu någon annan bedömning.

Av den internationella rapporteringen framgår att konflikten fortgick även efter 2012. IS blev under 2013 en allt starkare och välorganiserad väpnad grupp som agerade under tydlig befälsstruktur och hade en hierarkisk struktur. I juni 2014 utropade IS kalifatet i Mosul, omfattande områden i Syrien och Irak, vilket gjorde att den väpnade konflikten utvidgades till Irak. Högsta domstolen har bedömt att det under våren 2015 pågick en icke-internationell väpnad konflikt i Irak (NJA 2021 s. 303).

Sammantaget anser tingsrätten att det är utrett att det pågått en icke-internationell väpnad konflikt som åklagarna gjort gällande på tid och plats som angetts. Det är också utrett att IS har varit en stridande part i denna.

Att en icke-internationell väpnad konflikt pågick i ett visst område och under en viss period betyder dock inte att den är tillämplig på varje gärning som begås i det området och under den perioden. Under tiden som en väpnad konflikt pågår kan nämligen gärningar som inte har något samband med stridigheterna äga rum och dessa ska som utgångspunkt bedömas enligt vanliga regler som gäller utanför krigstid. För att en gärning ska bedömas enligt den internationella humanitära rätten krävs därför att gärningen ingår som ett led i eller annars har samband med den väpnade konflikten. Detta brukar benämnas med uttrycket nexus.

När det gäller sambandet mellan den aktuella väpnade konflikten och de gärningar som omfattas av åtalet kan tingsrätten konstatera att de gärningar som omfattas av åtalet ligger väl i linje med IS ideologi och politik. Som redovisats ovan byggde IS ideologi på en bipolar världsbild, där olika grupper av människor diskriminerades. Vidare framgår att IS utförde omfattande övergrepp mot de grupper, inklusive yazidierna, som de ansåg vara mindre värda. De gärningar som IS påstås ha begått är av en sådan karaktär att de hade ett starkt samband med den väpnade konflikten som pågick. Den

förutsättningen enligt 4 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser är därmed uppfylld.

11 IS GÄRNINGAR

11.1 Dödande

Åklagaren påstått att ett stort antal yazidiska män samt äldre kvinnor, i samband med anfallet av Sinjarområdet i augusti 2014, fördes bort av IS och därefter dödades eller alltjämt är saknade. Dessutom har yazidiska kvinnor, barn och män i Raqqa dödats genom utomrättsliga avrättningar.

Som redogjorts för ovan är uppsåtligt dödande straffbart som såväl folkmord, brott mot mänskligheten som krigsförbrytelse, förutsatt att de allmänna rekvisiten är uppfyllda.

Av den allmänna redogörelsen för IS agerande framgår att IS i samband med anfallet av Sinjarområdet i augusti 2014 dödade de män som vägrade att konvertera. Detta har även bekräftats av flera av de målsägandena i målet. Även äldre kvinnor avrättades.

IS ideologi har präglats av extrem våldsanvändning, inklusive offentliga avrättningar. Offren för IS avrättningar var vanligtvis män eller pojkar som anklagades för att vara anslutna till andra väpnade grupper eller för att ha brutit mot IS påbud. Avrättningar har registrerats bland annat i Raqqa. Det finns även rapportering om att IS avrättade kvinnor offentligt bland annat i Raqqa för äktenskapsbrott.

Det kan konstateras att många av de personer som dödats av IS bland annat var yazidier och civila och därigenom medlemmar av en skyddad religiös folkgrupp, en grupp civila och utgjorde därmed skyddade personer enligt 3 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Som tingsrätten funnit var även de generella rekvisiten för straffstadgandena uppfyllda. IS kan därmed anses ha begått folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse genom att döda medlemmar av bland annat den yazidiska folkgruppen (jfr 1 § första stycket 1, 2 § första stycket 1 och 4 § första stycket 1 i lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser).

11.2 Allvarlig smärta eller skada eller svårt lidande

Åklagaren har gjort gällande att yazidiska kvinnor och barn av okända till IS anslutna gärningsmän utsatts för allvarliga och brutala fysiska angrepp mot deras liv, hälsa och fysiska person genom att de systematiskt misshandlats eller på annat sätt utsatts för fysiskt våld som varit sanktionerat av den rådande statsordningen.

Som redovisats ovan har IS agerande sedan grundandet präglats av systematisk användning av extremt våld.

Med stöd av den internationella rapporteringen som åberopats, liksom de målsäganden och vittnen som hörts i målet, anser tingsrätten att IS, genom sitt agerande, har orsakat den yazidiska befolkningen allvarlig smärta, skada och ett svårt lidande som är straffbart som ett folkmord. Likaså anser tingsrätten att IS har orsakat den yazidiska befolkningen ett sådant svårt lidande som är straffbart som ett brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Till stöd för dessa slutsatser vill tingsrätten särskilt lyfta fram följande omständigheter.

IS anfall mot yazidierna inleddes med dels militära medel, dels genom att yazidierna i Sinjarregionen tillfångatogs och separerades avseende kön och ålder. I samband med separationen blev de frångagna sina tillhörigheter och värdeföremål. Det finns upprepade vittnesmål, även av de målsägandena som hörts i detta mål, om hur de yazidiska familjerna, bestående av kvinnorna och barnen från de olika uppsamlingsplatserna, fick höra och se hur männen

avrättades i närheten. I andra fall fick kvinnorna och barnen leva i ovisshet om vad som hade hänt eller skulle hända deras män och fäder. Flera av målsägandena i detta mål har även berättat om att de aldrig har fått återse sina makar eller fäder.

Kvinnor och barn frihetsberövades och fördes vidare till olika uppsamlingsplatser. Det är enligt tingsrätten uppenbart att frihetsberövandet och transporten av kvinnorna och barnen till olika platser, både inom och utanför landets gränser, som innebar en olaglig tvångsförflyttning i sig bidrog ytterligare till separationen mellan familjerna och folkgruppens lidande på ett sådant sätt att så att gruppen på sikt inte skulle kunna fortleva.

Den systematiserade förslavningen av yazidier, som styrdes av ett strikt reglerat system utgjorde enligt tingsrätten utövande av någon eller all den makt som följer av äganderätt över en person. Slaveriet som sådant var enligt tingsrätten djupt avhumaniserande på ett sätt som gör att det – i sig – kan anses utgöra omänsklig behandling. Bland annat har Sareta Ashraph påpekat att oavsett övrig illabehandling i fångenskapen, utgjordes den stora skadan redan genom att betraktas som en sak.

Såväl tillfångatagandet som slaveriet som sådant utgjorde även ett olagligt frihetsberövande, eftersom de flesta yazidiska kvinnorna varken tilläts eller fick möjlighet att lämna de platser de hölls på eller de familjer de befann sig hos.

Förutom att leva i ovisshet om vad som hänt deras män, framgår av utredningen i målet att kvinnor och flickor utsattes för grova sexuella övergrepp på de platser och baser de förflyttades till. Målsägandena i detta mål har också beskrivit sexuellt våld. Sekretess A har till exempel berättat hur hon kort efter att hon fött sin son i fångenskap, blev utsatt för upprepade våldtäkter nattetid av olika män när hon befann sig på en så kallad IS-bas. Likaså har Sekretess D berättat om omfattande och upprepade sexuella övergrepp under

tiden i fångenskap. De sexuella övergreppen mot de yazidiska kvinnorna har skett både på IS-baser och i IS-familjer som de varit i fångenskap hos. Förutom slaveriet som sådant, utsattes kvinnorna därmed även för sexuellt slaveri som var sanktionerat av IS.

I fångenskap blev de yazidiska fångarna även utsatta för andra fysiska övergrepp. Sekretess A har berättat om hur en av IS-krigarna slog henne och brände henne på benen med en metallbit. Slavarna tvingades ofta till tvångsarbete i IS-hemmen. Fysiska bestraffningar med våld och kränkningar var vanligt förekommande i fångenskapen och många levde under mycket påbra förhållanden vad gäller mat och andra basala förnödenheter, såsom boende. Yazidiska kvinnor och barn förvägrades utöva sin religion och kultur och tvingades konvertera, ofta under hot eller med hjälp av psykiskt eller fysiskt våld. Många förvägrades att tala sitt eget språk. Samtliga gärningar som beskrivs ovan gjorde även att yazidierna förvägrades rätten att uppfostra sina barn i enlighet med yazidiernas tro, seder och bruk.

Tingsrätten noterar att vissa av ovan angivna gärningar, exempelvis de omfattande våldtäkterna och svår misshandel, i sig får anses vara så allvarliga att de kan anses utgöra såväl tortyr som omänsklig behandling och ett sådant svårt lidande som krävs enligt folkmordsbestämmelsen. Denna bedömning får även stöd av den tolkning som gjorts av de internationella tribunalerna. Dessa gärningar uppfyller därmed per automatik rekvisiten för straffansvar för gärningen att utsätta någon för allvarlig smärta, skada och svårt lidande som både ett folkmord, ett brott mot mänskligheten och en krigsförbrytelse.

Som angetts ovan anser tingsrätten även att slaveriet i sig kan anses utgöra omänsklig behandling och uppfyller därmed kraven på straffansvar för såväl ett brott mot mänskligheten som en krigsförbrytelse. Även om varken slaveri eller sexuellt slaveri angetts uttryckligen som en folkmordshandling i 1 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, är det

tingsrättens bedömning att den sammantagna behandlingen av den yazidiska folkgruppen genom försättandet i slaveri och/eller sexuellt slaveri, dödandet av anhöriga, separationen, frihetsberövandet, tvångsförflyttningen, de allvarliga fysiska och psykiska övergreppen såsom exempelvis grova sexuella övergrepp, utgör ett sådant svårt lidande som är så pass allvarligt att det hotar att förgöra folkgruppen som sådan.

Till detta kommer den fortsatt kränkande behandlingen dessa människor utsattes för i den redan utsatta situation de befann sig i, såsom tvångskonvertering, tvångsarbete och de allmänt svåra förhållanden som de levde i under fångenskapen – i en situation då deras mänskliga värdighet redan grovt kränkts.

Mot denna bakgrund och med beaktande av vad som kommit fram om följderna för den yazidiska befolkningen samt vad Jan Kizilhan, Sareta Ashraph och Pari Ibrahim uppgett, har det svåra lidandet enligt tingsrätten medfört omfattande och långsiktiga svårigheter för den yazidiska folkgruppen att leva ett normalt liv. Ett exempel på detta är att inga yazidier idag lever i Sinjarregionen utan är utspridda över världen, många lider även fortfarande bestående verkningar och psykiska trauman efter IS behandling av dem. Många män finns inte längre kvar och andra yazidier är fortfarande försvunna. De överlevande yazidierna har, bland annat genom de omfattande sexuella övergreppen, även påverkats på så sätt att de ifrågasätter sin egen existens. En del av de som frigetts talar inte längre sitt eget språk. Vidare har de svårt att fira sina religiösa högtider och resa till för religionen viktiga platser. Flera religiösa monument har även förstörts för folkgruppen. Folkgruppen har därmed påverkats så att de än idag har stora svårigheter att leva enligt sin religion, seder och bruk.

IS behandling av yazidierna får sammanfattningsvis anses ha inneburit att den yazidiska folkgruppen utsatts för allvarlig smärta och skada. Folkgruppen har

även sammantaget utsatts för en så allvarlig kränkning av den grundläggande respekten för människors värdighet, att begreppet svårt lidande i vart och ett av de tre brottstyperna är uppfyllt. Eftersom övriga generella rekvisit för straffstadgandena är uppfyllda, kan IS anses ha begått folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser genom att utsätta den yazidiska folkgruppen, som utgör en skyddad religiös folkgrupp, en civil grupp och därmed skyddade personer enligt den internationella humanitära rätten, för allvarlig smärta, skada och ett svårt lidande (jfr 1 § första stycket 2, 2 § första stycket 2 och 4 § första stycket 2 i lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser).

11.3 Med tvång överföra barn

Åklagaren har gjort gällande att okända gärningsmän anslutna till IS med tvång fört barn under 18 år tillhörande den yazidiska folkgruppen till hushåll tillhörande IS-anslutna.

Med stöd av den internationella rapporteringen som åberopats, liksom de målsäganden och vittnen som hörts i målet, anser tingsrätten att IS, genom sitt agerande, genom tvång har fört över barn från den yazidiska folkgruppen till en annan grupp på sådant sätt som är straffbart som ett folkmord. Till stöd för denna slutsats vill tingsrätten särskilt lyfta fram följande omständigheter.

IS ideologi syftade bland annat till att befolka kalifatet. Detta var också ett av syftena med slaveriet av yazidiska kvinnor och barn, nämligen att öka antalet personer i kalifatet så att nästa generation skulle kunna skapas. IS regler innebar även att barn som föddes i fångenskap, med en yazidisk mor och en IS-man som far blev en del av IS.

Som ovan angetts inleddes IS anfall mot yazidierna med att de yazidiska familjerna i Sinjarregionen tillfångatogs och delades upp utifrån kön och ålder. Männen avrättades direkt om de inte valde att konvertera. Flera av

målsägandena i detta mål har även berättat om att de aldrig har fått återse sina makar eller fäder.

Barnen lämnades kvar med sina mödrar och övriga kvinnliga familjemedlemmar, frihetsberövades och fördes vidare till olika uppsamlingsplatser. Där separerades pojkar från resten av familjen om de nått puberteten och togs till träningsläger och fick delta i strid. De tvingades konvertera till Islam och skulle som sådana enligt IS ideologi bli en del av kalifatet. Flickor i puberteten separerades från sina mödrar och togs som sexslavar eller slavar av IS-krigare och kunde även bli bortgifta med IS-krigare.

Målsägandena i detta mål har bland annat berättat om hur deras äldre syskon blev bortförda och separerades från familjen eller hur deras barn som kommit i puberteten separerades från dem. Sekretess H och I var båda minderåriga och separerades från sin familj. Även Sekretess J har berättat om hur flera av hennes barn separerades från henne.

I fångenskap drabbades även de yngre barnen av tvångskonvertering och fick be och läsa koranen och skulle ges en muslimsk uppfostran. Många fick inte tala sitt eget språk och fick arabiska namn. Sekretess D har berättat om att hennes dotter enbart kunde tala arabiska när hon frigavs och sekretess C har uppgett att han under fångenskapen trodde att han var muslim. Yazidiska barn blev därmed berövade sin religion och kultur, ofta under hot eller med hjälp av psykiskt eller fysiskt våld.

Tingsrätten kan konstatera att överföringen från de yazidiska barnens folkgrupp inleddes redan genom att IS under anfallet mot Sinjar avskilde dem från sina fäder som då dödades. Överförandet fortsatte därefter genom att barnen och mödrarna frihetsberövades och tvångsförflyttades till olika uppsamlingsplatser och senare till IS-anslutna hushåll eller militära träningsläger. Överföringen av barnen skedde antingen som en del av

förlavningen av de yazidiska kvinnorna, eller självständigt genom att de i vissa fall separerades från modern och/eller sina syskon.

Tingsrätten anser att det står klart att överförandet har skett tvångsvis, eftersom anfallet mot Sinjar skedde med militära medel och barnen inte frivilligt har valt att lämna sina familjer, sina hembyar eller sin yazidiska grupp. Barnen har inte heller haft någon praktisk möjlighet att självständigt påverka sin situation eftersom de var barn. Även den fortsatta överföringen från folkgruppen, avseende de barn som separerades från sina mödrar och övrig familj, skedde tvångsvis.

Enligt tingsrätten fortsatte det tvångsvisa överförandet i fångenskap. Som angetts ovan avses med tvång inte enbart fysiskt våld, utan även hot om våld eller tvång, såsom det som orsakas av rädsla för våld, tvång, frihetsberövande, psykologiskt förtryck eller maktmissbruk, mot de personer som förflyttas eller annan person, eller genom att utnyttja en tvingande miljö. Ett exempel på detta är när offret befinner sig i fångenskap eller på annat sätt fått sin frihet inskränkt och förövaren utövar kontroll över den utsatta personen. Barnen i fångenskap var enligt tingsrätten som utgångspunkt utsatta för en sådan tvingande miljö. Denna slutsats stärks ytterligare av att den yazidiska folkgruppen som sådan samtidigt utsattes för andra gärningar som enligt tingsrätten utgjorde folkmord.

Den tvångskonvertering som pågick som ett led i IS ideologi är ett tydligt tecken på att det tvångsvisa överförandet fortsatte även i fångenskapen. De barn som i fångenskap skulle uppfostras i en annan religion och tvingades läsa koranen och be, förlorade därigenom sin kulturella identitet och religion, vilket är naturliga följder av ett barnöverförande som en folkmordsgärning. Detsamma gäller de som tvingades tala arabiska och förbjöds använda sitt språk.

Tingsrätten noterar även att barn till kvinnor som var gravida när de tillfångatogs och sedan födde barn i fångenskap, i likhet med de barn som

tillfångatogs som mycket små, heller aldrig fick möjligheten att förvärva sin kultur eller grupptillhörighet till sin religion.

Vidare var IS vedertagna användning av yazidiska barnsoldater till militär träning och strid, ytterligare ett sätt att tvångsvis överföra barnen till en annan folkgrupp.

Genom IS åtgärder och ideologi kan tingsrätten konstatera att yazidiernas existens som folkgrupp riskerades både genom att inte fysiskt tillföras nya individer, men också genom att barn som tillhörde folkgruppen hindrades från att växa upp med folkgruppens kulturella identitet, språk och traditioner. IS behandling av de yazidiska barnen, som är medlemmar av en skyddad religiös folkgrupp, får därmed sammanfattningsvis anses ha inneburit att IS begick folkmord mot den yazidiska folkgruppen även genom att tvångsvis överföra barnen från sin grupp till en annan (jfr 1 § första stycket 5 lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser).

11.4 Allvarliga sexuella övergrepp

Åklagaren har gjort gällande att yazidiska kvinnor och barn av okända gärningsmän anslutna till IS systematiskt utsatts för allvarliga sexuella övergrepp så som våldtäkter och andra med våldtäkt jämförbara gärningar.

Som framgått togs de tillfångatagna kvinnorna och barnen efter anfallet mot Sinjarregionen till olika uppsamlingsplatser. Den internationella rapporteringen i målet visar att både kvinnor och flickor utsattes för systematiska sexuella övergrepp på de platser och baser de förflyttades till. Detta bekräftas också av de målsägandena i detta mål.

Övergreppen inleddes så snart flickorna började komma in i puberteten, och alltså generellt sett när de fortfarande var barn. Våldtäkter och sexuella övergrepp skedde systematiskt, var accepterat och sanktionerat av IS och i huvudsak kopplat till äganderätten. Sekretess A har till exempel berättat hur

hon kort efter att hon fött sin son i fångenskap, blev utsatt för upprepade våldtäkter nattetid av olika män när hon befann sig på en så kallad IS-bas. Likaså har Sekretess D berättat om hur hon, både på olika militärbaser och på andra platser tillhörande IS, våldtogs av flera olika män och hur hon hotades till döden när hon gjorde motstånd. Som framgått vid redovisningen av IS ideologi så skedde ibland övergreppen i det fördolda eftersom kvinnorna ägdes av IS eller IS-medlemmar och sexuella övergrepp mot en slav ansågs som ett förbjudet angrepp på någon annans egendom. Sexuellt våld mot en slav var tillåtet.

Mot bakgrund av vad som framkommit är det klarlagt att IS utsatte de yazidiska kvinnorna och barnen för omfattande och allvarliga sexuella övergrepp. Övergreppen har skett både på IS-baser och i IS-familjer i fångenskap, bland annat i Raqqa. Som tingsrätten återkommer till skedde även omfattande sexuella övergrepp inom ramen för det sexuella slaveriet.

De yazidiska kvinnorna och barnen var del av en grupp civila och var dessutom skyddade personer enligt 3 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Som framgått var övriga generella rekvisit för dessa straffstadganden uppfyllda. IS kan därmed anses ha begått brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse genom de allvarliga sexuella övergreppen (jfr 2 § första stycket 3 och 4 § första stycket 5 lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser).

11.5 Sexuellt slaveri, tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd

Åklagaren har gjort gällande att yazidiska kvinnor, barn och män av okända gärningsmän anslutna till IS försatts i slaveri efter anfallet av Sinjarregionen i augusti 2014, samt förslavats, behandlats som egendom och utsatts för slavhandel bland annat genom att de sålts och köpts på marknader eller genom digitala försäljningssidor, samt försatts i sexuellt slaveri, dels i hushåll

tillhörande IS-anslutna, dels på andra platser så som byggnader där kvinnor hölls fångna enkom för att underkastas sexuellt slaveri genom att regelbundet utsättas för våldtäkter och andra sexuella övergrepp. Kvinnor och barn har även försatts i tvångsarbete i hushåll tillhörande IS-anslutna.

Som framgått ovan inrättade IS ett komplext och formaliserat system för förslavandet av yazidiska kvinnor och barn. Det primära syftet med slaveriet var att ha kvinnorna som sexslavar för att i detta syfte befolka kalifatet. Kvinnor och barn samt försäljningarna registrerades av IS, som också utfärdade certifikat avseende äganderätten. Efter en första försäljning eller gåva, kunde slaven sedan säljas vidare, ges bort, dödas eller testamenteras bort. Slavhandlare kunde köpa hela grupper till grossistpris, för försäljning på andra platser i Syrien och Irak. Slavarna köptes i utbyte mot pengar eller saker. Vissa såldes eller gavs vidare till nya ägare upp till femton gånger. Många av kvinnorna fördes bland annat till enskilda IS-krigare i Raqqa. Endast IS-medlemmar fick köpa och sälja sexslavar, sabayas, som var en manlig förmån, men även kvinnor fick äga slavar.

Det sexuella våldet som begicks mot kvinnor och barn var delvis kopplat till äganderätten, eftersom sexuellt våld mot en slav var tillåtet enligt IS egna dokument. Det begicks därför i hushåll tillhörande IS-krigare. Som framgått ovan begicks även omfattande sexuella övergrepp mot de yazidiska kvinnorna på uppsamlingsplatser och militärbaser, vilket även bekräftas av målsägandena i förevarande mål.

Även om det primära syftet med slaveriet var att ha kvinnorna som sexslavar, användes slavarna även ofta till hushållsarbete såsom att städa, tvätta, diska, laga mat och ta hand om barn, allt utan betalning. Våld, bestraffningar och verbala kränkningar var vanligt förekommande och många yazidier hindrades att utöva och praktisera sin religion och tala sitt språk. De levde ofta under

sanitära missförhållanden och hot om att bli vidare sålda. Slavarna tvingades bli fotograferade av sina ägare till i syfte att säljas.

Försäljningen av slavar och deras barn skedde dels på officiella slavmarknader, bland annat i Mosul och Raqqa, men även IS-medlemmar emellan direkt från förvaringsplatserna samt genom lottning, auktioner och via onlinemarknader.

Det framgår även av den internationella rapporteringen att de män och äldre pojkar som underkastade sig tvångskonvertering vid anfallet mot Sinjarregionen i augusti 2014, transporterades till olika förvaringsplatser och sedan till särskilda läger där de tvingades arbeta. Unga pojkar såldes och tvingades konvertera till islam, delta i träningsläger och delta i stridigheter, bland annat i Raqqa, vilket enligt tingsrätten bidrog till ytterligare förslavning.

Tingsrätten kan konstatera att IS genom den behandling som beskrivits ovan utövade av någon eller all den makt som följer av äganderätt över en person. Detta styrks bland annat av köpen, försäljningarna och frihetsberövandet av yazidierna. Patricia Sellers har berättat att äganderätten över yazidierna utövades genom ett juridiskt dokument, ett certifikat, (de jure) men det förekom även faktisk äganderätt, exempelvis i form av de kvinnor som rent faktiskt (de facto) hade ansvar för slaverna när männen var ute och krigade. Både IS-familjerna och IS-krigarna utövade äganderätt.

Patricia Sellers har också berättat att äganderätten manifesterades genom att yazidierna i fångenskap blev utsatta för sexuella övergrepp, saknade praktisk möjlighet att fly, tillfogades fysisk och psykisk misshandel, fick leva under dåliga sanitära förhållanden och ofta inte fick tillräckligt med mat samt tvingades att praktisera islam. Detta gjorde sammantaget att den yazidiska gruppen helt berövades sin självbestämmanderätt och försattes i ett tvångstillstånd.

IS har även utövat slavhandel genom att med slaverisystemet och den omfattande slaveriadministrationen med uppsåt att försätta människor i slaveri.

Mot bakgrund av vad som framkommit i målet är det klarlagt att IS, i strid med allmän folkrätt, utsatte de yazidiska kvinnorna, männen och barnen för sexuellt slaveri, förslavning och slavhandel samt och försatte dem i tvångsarbete.

De yazidiska kvinnorna, männen och barnen var del av en grupp civila och var dessutom skyddade personer enligt 3 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Som framgått var övriga generella rekvisit för brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser uppfyllda. IS kan därmed anses ha begått brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse genom sitt agerande i detta avseende (jfr 2 § första stycket 5 och 4 § första stycket 5 lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser).

11.6 Tvångsförflyttning

Åklagaren har gjort gällande att yazidiska kvinnor, barn och män, däribland sekretess A-I, av okända gärningsmän anslutna till IS i strid med allmän folkrätt, tvångsförflyttats från norra Irak till olika platser inom det av den väpnade gruppen IS kontrollerade området i Irak och Syrien som utgjorde den så kallade Islamiska staten.

Efter anfallet i augusti 2014 togs kvinnorna och barnen till olika tillfälliga uppsamlingsplatser i Sinjarregionen, som kontrollerades av IS. Därifrån förflyttades och fördes kvinnorna och barnen systematiskt till andra förvaringsplatser i Irak, bland annat Mosul, och Syrien. Kvinnorna och barnen förflyttades med bussar och bilar. Förflyttningarna genomfördes med våld eller hot om våld. Målsägandena i detta mål har berättat utförligt om hur de med våld och hot om våld förflyttades till olika platser. Exempelvis har Sekretess D berättat att hon vid en av uppsamlingsplatserna i Raqqa hotades med att bli slagen eller kastad nerför en trappa om hon och barnen inte följde med vidare

till nästa uppsamlingsplats. Målsägandena i detta mål har berättat att de alla flyttades runt på olika uppsamlingsplatser i Irak och Syrien och sedan slutligen till Raqqa.

Mot denna bakgrund anser tingsrätten att det är klarlagt att IS med tvång flyttat de yazidiska kvinnorna, männen och barnen från sina hem i Sinjarregionen. Förfarandet skedde i strid med allmän folkrätt.

De yazidiska kvinnorna, männen och barnen var del av en grupp civila och var dessutom skyddade personer enligt 3 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Som framgått var övriga generella rekvisit för brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser uppfyllda. IS kan därmed anses ha begått brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse genom sitt agerande i detta avseende (jfr 2 § första stycket 6 och 4 § första stycket 8 i lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser).

11.7 Frihetsberövande i strid med allmän folkrätt

Åklagaren har gjort gällande att yazidiska kvinnor och barn efter anfallet mot Sinjarregionen i augusti 2014, av okända gärningsmän anslutna till IS frihetsberövats och förts till olika av IS kontrollerade byggnader och uppsamlingsplatser i Irak, samt i Raqqa frihetsberövats, bemäktigats eller på annat sätt begränsats i deras fria rörlighet genom att låsas in i bostäder eller i andra lokaler/hus som kontrollerats av IS, eller på annat sätt med tvång anvisats och begränsats till dessa utrymmen.

Som framgår ovan blev yazidiska kvinnor och barn efter anfallet mot Sinjarregionen först tillfångatagna och förpassade till vissa platser i närområdet, därefter tvångsförflyttade till andra platser i såväl Irak som Syrien och därefter försatta i slaveri. Som angetts skedde allt detta agerande med våld eller hot om våld från IS sida. Målsägandena har berättat om hur de vaktades av IS på de olika uppsamlingsplatserna och hur IS-anslutna män bestämde var

och när de skulle förflyttas. Detsamma gällde i vistelsen hos de IS-familjer som ägde dem.

Det är enligt tingsrätten uppenbart att de yazidiska kvinnorna och barnen inte hade någon, varken fysisk eller praktisk möjlighet att lämna de platser där de hölls av IS, antingen som slavar eller i väntan på vidare försäljning eller överlåtelse.

Genom IS nu nämnda agerande anser tingsrätten att det är klarlagt att IS frihetsberövat de yazidiska kvinnorna och barnen och att detta skett i strid med allmän folkrätt.

De yazidiska kvinnorna och barnen var del av en grupp civila. Som framgått var övriga generella rekvisit för brott mot mänskligheten uppfyllda. IS kan därmed anses ha begått brott mot mänskligheten genom sitt agerande i detta avseende (jfr 2 § första stycket 7 i lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser).

11.8 Förföljelse

Åklagaren har gjort gällande att IS, genom sin statsliknande struktur och ordning, frånhänt den yazidiska folkgruppen grundläggande fri- och rättigheter. Gruppen har bland annat förhindrats att utöva seder och bruk som hänfördes till yazidismen och att tala sitt eget språk, under hot om våld tvingats konvertera till islam och praktisera islam, frånhänts sin rätt att uppfostra sina barn i enlighet med yazidiers tro, kultur samt förhindrats att till barnen förmedla för gruppen viktiga seder och bruk.

Som framgått ovan blev yazidiska kvinnor och barn efter anfallet mot Sinjarregionen först tillfångatagna och förpassade till vissa platser i närområdet, därefter tvångsförflyttade till andra platser i såväl Irak som Syrien och därefter försatta i slaveri. Som angetts skedde allt detta agerande med våld

eller hot om våld från IS sida och med ett syfte att den yazidiska folkgruppen skulle förintas.

Som tingsrätten konstaterat kan IS genom sitt agerande ansetts ha begått bland annat mord, allvarliga sexuella övergrepp, slaveri och sexuellt slaveri och tvångsarbete, tvångsförflyttning och frihetsberövande, samt utsatt den yazidiska folkgruppen för allvarliga fysiska och psykiska övergrepp. Redan genom dessa gärningar kan det konstateras att den yazidiska folkgruppen har berövats grundläggande mänskliga rättigheter.

IS anfall mot yazidierna inleddes med att yazidierna i Sinjarregionen tillfångatogs och separerades från sina familjer. Huvuddelen av männen dödades direkt, vilket gjorde att de yazidiska familjerna splittrades. Flera av målsägandena i detta mål har berättat om att de aldrig har fått återse sina makar eller fäder. Även herefter separerades mödrar från sina söner och barn och syskon från varandra, bland annat för att pojkar togs till barnsoldater och flickor till sexslavar eller för att gifta sig med IS-krigare. Mödrarna frånhändes därmed sin rätt att uppfostra sina barn i enlighet med yazidiernas tro, kultur och förhindrades förmedla för viktiga seder och bruk till dem. Genom nu angivna handlingar berövades den yazidiska gruppen rätten till familjeliv och deras religionsfrihet kränktes.

Detta stöds även av behandlingen av yazidierna i fångenskap, framför allt i form av slaveriet och tvångskonverteringen, då gruppen förvägrades utöva sin religion och blev tvingade att utöva islam. Målsägandena i detta mål har även berättat om hur de fick läsa koranen och be under sin fångenskap i flera olika IS-familjer samt i något fall fick nya arabiska namn. De har även berättat om hur de förvägrades att tala kurmanji i fångenskapen.

Därutöver utgjorde slaverisystemet som sådant att yazidiernas grundläggande mänskliga rättigheter kränktes, genom den självständigt kränkande behandlingen att behandla en människa som egendom genom ägande.

Som framgått är det även klarlagt att samtliga handlingar gentemot yazidierna företogs av IS av religiösa motiv eftersom syftet var att förintä folkgruppen. De företogs därmed i ett diskriminerande syfte.

Genom IS agerande anser tingsrätten att IS begick förföljelse mot den yazidiska gruppen, som var civila. Som framgått var övriga generella rekvisit för brott mot mänskligheten uppfyllda. IS kan därmed anses ha begått brott mot mänskligheten genom sitt agerande i detta avseende (jfr 2 § första stycket 8 i lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser).

11.9 Förödmjukande eller nedsättande behandling

Åklagaren har gjort gällande att yazidiska kvinnor och barn av okända gärningsmän anslutna till IS benämnts slavar/sexslavar ”sabaya”, otrogna eller andra kränkande tillmälen varigenom de utsatts för förödmjukande och nedsättande behandling.

Av den internationella rapporteringen i målet framgår att bestraffning såsom våld och verbala kränkningar var vanligt förekommande i de fall slaven inte skötte sina uppgifter och under förevändningen att de var yazidier och otrogna. Målsägandena i målet har berättat att de blev kallade sexslavar, eller ”sabaya” av sina ägare.

Tingsrätten konstaterar att straffansvaret för gärningen avser den som förnedrar, nedvärderar eller på annat sätt kränker den personliga värdigheten hos en person i sådan grad att det allmänt kan betraktas som ett skändande av den personliga värdigheten. IS angrepp gentemot den yazidiska gruppen genom exempelvis familjeseparationerna, slaveriet, de sexuella övergreppen och andra övergrepp, tvångskonverteringen, frihetsberövandet och tvångsförflyttningen, kan enligt tingsrätten anses utgöra sådana gärningar som typiskt sett varit ägnade att allvarligt kränka den personliga värdigheten, och därmed omfattas av straffansvaret. Likaså menar tingsrätten att de nedvärderande tillmälena

såsom ”otrogen” och ”sexslav” får anses ha varit ägnat att allvarligt kränka den personliga värdigheten. I detta sammanhang beaktas även det sammanhang i vilket detta skedde; i en djupt kränkande situation då de yazidiska kvinnorna redan förlorat sin självbestämmanderätt och befann sig i fångenskap.

Tingsrätten anser därmed att IS utsatte de yazidiska kvinnorna och barnen, som var skyddade civila personer enligt den internationella humanitära rätten, för förödmjukande eller nedsättande behandling som var ägnad att allvarligt kränka den personliga värdigheten. Som framgått var övriga generella rekvisit för krigsförbrytelse uppfyllda. IS kan därmed anses ha begått krigsförbrytelse genom sitt agerande i detta avseende (jfr 4 § första stycket 7 i lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser).

11.10 Rekrytering av barnsoldater

Åklagaren har gjort gällande att yazidiska pojkar under femton år rekryterats av IS väpnade grupper och använts som barnsoldater i fientligheterna.

IS rekrytering och användning av barnsoldater uppmuntrades öppet av IS myndigheter. Av den internationella rapporteringen i målet framgår att unga pojkar som nått puberteten såldes och tvingades konvertera till islam, delta i träningsläger och delta i stridigheter, bland annat i Raqqa. Dessa uppgifter stöds också av målsägandena i detta mål. Sekretess J har exempelvis berättat om hur hennes två söner på elva och fjorton år blev bortförda av IS i direkt anslutning till anfallet mot Sinjarregionen.

Som redan konstaterats kan IS vedertagna användning av yazidiska barnsoldater till militär träning och strid, anses vara ytterligare ett sätt att tvångsvis överföra barnen till en annan folkgrupp som ett folkmord. Därutöver innebär gärningen att befogenheter som är knutna till äganderätten utövas över dessa barn och att barnsoldater därmed kan anses vara förslavade barn.

Mot bakgrund av det sagda anser tingsrätten att IS som en väpnad grupp rekryterade eller för direkt deltagande i fientligheter använde yazidiska barn som inte fyllt femton år, som var skyddade civila personer enligt den internationella humanitära rätten. Som framgått var övriga generella rekvisit för krigsförbrytelse uppfyllda. IS kan därmed anses ha begått krigsförbrytelse genom sitt agerande i detta avseende (jfr 4 § första stycket 11 i lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser).

11.11 Slutsats

Det är enligt tingsrätten visat att IS och okända gärningsmän anslutna till IS har utfört bl.a. utomrättsliga avrättningar, familjeseparationer, frihetsberövande, slaveri, tvångskonvertering, tvångsarbete, allvarliga fysiska övergrepp, allvarliga sexuella övergrepp, tvångsförflyttning, rekrytering av barnsoldater och kränkande behandling mot den yazidiska befolkningen.

Gärningarna har utgjort ett led i ett omfattande och systematiskt angrepp riktat mot den civila yazidiska folkgruppen samt har skett i syfte att helt eller delvis förrinta den religiösa folkgruppen yazidier som sådan. Gärningarna har även haft ett samband med den väpnade konflikten som pågick, i vilken IS var stridande part.

Folkmordsbrottet har bestått i att IS gentemot den yazidiska befolkningen, som utgör en skyddad religiös folkgrupp, genomförde utomrättsliga avrättningar, utsatte folkgruppen för allvarlig smärta, skada och svårt lidande och med tvång förde över barn från gruppen till en annan grupp. Brottet mot mänskligheten har bestått i att IS gentemot den yazidiska folkgruppen, som var civila, genomförde utomrättsliga avrättningar, utsatte den folkgruppen för allvarlig smärta, skada och svårt lidande, allvarliga sexuella övergrepp, slaveri, tvångsförflyttning, frihetsberövande och förföljelse. Krigsförbrytelserna har bestått i att IS gentemot den yazidiska folkgruppen, som var civila och utgjorde en skyddad grupp, genomförde utomrättsliga avrättningar, utsatte dem för

allvarlig smärta, skada och svårt lidande, allvarliga sexuella övergrepp, sexuellt slaveri, tvångsförflyttning, förödmjukande eller nedsättande behandling samt rekrytering av yazidiska barnsoldater. Med hänsyn till omfattningen och systematiken samt att handlingarna förorsakat död och svårt lidande är det utan tvekan att betrakta som grova krigsförbrytelser.

Sammanfattningsvis menar tingsrätten att IS kan anses ha begått folkmord, brott mot mänskligheten och grova krigsförbrytelser mot den yazidiska befolkningen.

12 BEDÖMNINGEN AV ÅTALET MOT LINA ISHAQ

12.1 Inledning

Som tingsrätten funnit har IS begått folkmord, brott mot mänskligheten och grova krigsförbrytelser mot den yazidiska folkgruppen.

Lina Ishaq är åtalad för folkmord, brott mot mänskligheten och grova krigsförbrytelser mot person. Målsägandena är sammanlagt nio kvinnor och barn tillhörande den yazidiska folkgruppen.

I korthet är Lina Ishaq åtalad för att ha att frihetsberövat och förslavat målsägandena under en period mellan tjugo dagar och sju månader. Under tiden frihetsberövandet och förslavningen pågick ska Lina Ishaq ha utsatt alla eller vissa av målsägandena för bl.a. misshandel, ofredande, tvångsarbete och kränkande uttalanden samt med tvång fotograferat dem i syfte att sälja dem på IS slavmarknad. Lina Ishaq ska också ha tvingat målsägandena att bli praktiserande muslimer genom att hon med tvång undervisat dem om islam, tvingat dem att recitera koranen och att be flera gånger om dagen. De ska även ha tvingats bära särskilda kläder, som t.ex. heltäckande slöja. Målsägandena ska även ha hindrats att tala sitt eget språk och att utöva sin yazidiska religion och kultur samt när det gäller målsägandena som är barn berövat dem deras rätt till skolgång och andra dem tillerkända fri och rättigheter. Slutligen är Lina

Ishaq också åtalad för att inte bara ha förvärvat eller tagit emot målsägandena utan också för att ha överlåtit eller tillhandahållit vissa av dem till andra personer inom IS.

Åtalet mot Lina Ishaq kommer att prövas enligt den disposition som framgår nedan.

12.2 Disposition

För att öka förståelsen för dispositionen bör redan här nämnas att Lina Ishaq har vidgått att målsägandena har befunnit sig i samma hus som hon under i allt väsentligt den tidsperiod som påstås i åtalet. Hon har dock bestämt förnekat all inblandning i det som påstås.

Åtalet mot Lina Ishaq när det gäller de konkreta gärningspåståendena bygger i allt väsentligt på de i målet hörda målsägandenas uppgifter. En relativt stor del av deras utsagor är därför refererade i domen. Utsagorna är dock uppdelade utifrån vilket gärningspåstående som prövas. Då det kan finnas ett värde i att ta del av målsägandenas berättelser sammanhängande och i kronologisk ordning finns utsagorna i sin helhet återgivna i domsbilagan. Upplägget är detsamma med Lina Ishaqs utsaga. Som framgått vid redogörelsen av utredningen i målet är övriga förhörspersoners utsagor inte refererade.

Målsägandena är alltså en central del av målet och tingsrätten inleder därför med en kort introduktion av dem i fråga om bl.a. familjetillhörighet, ålder och kön. Därefter redovisar tingsrätten Lina Ishaqs inställning och uppgifter i korthet (avsnitt 14). Liksom för målsägandenas del återges hennes uppgifter mer i detalj under respektive gärningspåstående.

Före bedömningen av målsägandenas utsagor redovisar tingsrätten något om beviskrav och bevisvärdering (avsnitt 15). När det gäller värderingen av målsägandenas utsagor, som är helt avgörande för bedömningen av åtalet, redogör tingsrätten inledningsvis för bedömningen av målsägandenas

trovärdighet för att sedan bedöma tillförlitligheten av de uppgifter som lämnats. Det är i målet klarlagt, och inte heller ifrågasatt, att målsägandena har utsatts för svåra trauman av IS. Det är av bland annat det skälet av vikt vid bedömningen av tillförlitligheten av deras uppgifter att, förutom sedvanliga kriterier för bedömning av tillförlitlighet, väga in vad minnesforskningen säger om förmågan att minnas detaljer under och efter traumatiska händelser. Tingsrätten redovisar sedan en slutsats avseende respektive målsägandens berättelse (avsnitt 16). Lina Ishaqs uppgifter granskas vid respektive gärningspåstående.

Åtalet mot Lina Ishaq innefattar att hon ska ha förvärvat eller tagit emot målsägandena med vetskap om att de dessförinnan utsatts för IS attack den 3 augusti 2014 och för efterföljande frihetsberövanden och förslavning samt för bl.a. tortyrliknande behandling, sexuellt våld och tvångskonvertering. Likaså innefattas att Lina Ishaq överlåtitt eller tillhandahållit målsägandena till andra personer inom IS med vetskap om att det kunde komma att leda till att var och en av dem skulle kunna utsättas för bl.a. synnerligen svårt lidande, grova sexuella övergrepp och att barnen skulle separeras från deras enda överlevande förälder. Mot denna bakgrund anser tingsrätten att det är relevant att redovisa vad som på ett övergripande plan är utrett om vad målsägandena utsatts för både före och efter det att de befann sig i det i målet aktuella huset. Som nämnts kan dessa förhållanden även inverka på tillförlitligheten av målsägandenas uppgifter. Respektive del är redovisad kronologiskt, dvs. före och efter bedömningarna av gärningarna som ska ha skett i det aktuella huset (avsnitt 17 respektive 19).

När det gäller gärningspåståendena som riktas mot Lina Ishaq talar de hörda målsägandena om en kvinna som gärningsman. Det är därför av avgörande betydelse att fastställa om den kvinna som målsägandena berättar om är Lina Ishaq. Det är som nämnts klarlagt att målsägandena i och för sig har befunnit sig i samma hus som Lina Ishaq och det är därför inför bedömningen av de

enskilda gärningspåståendena av vikt att fastställa om det är Lina Ishaq som avses eller om målsägandena kan ha förväxlat henne med någon annan. Tingsrätten redovisar sin bedömning av denna fråga under avsnitt 18.2.

Därefter redovisar tingsrätten bedömningen om, och vad i respektive gärningspåståenden a) – n) som är styrkt. Som nämnts redogörs under respektive gärningspåstående för målsägandenas respektive Lina Ishaqs uppgifter. Avsnittet avslutas med en sammanfattning av de gärningspåståenden som tingsrätten ansett styrkta (avsnitt 18.3 och 18.4).

Utifrån vilka gärningspåståenden som är styrkta redovisar tingsrätten därefter sin bedömning av hur gärningarna ska bedömas. Då förslavning är en central del av den påstådda brottsligheten redogör tingsrätten i ett särskilt avsnitt för innebörden av förslavning (avsnitt 20). Därefter provas om det finns förutsättningar att döma Lina Ishaq för folkmord och därefter tar tingsrätten ställning om det föreligger förutsättningar att döma henne till brott mot mänskligheten och slutligen även till grov krigsförbrytelse (avsnitt 21-23). Därefter tar tingsrätten ställning till frågor om konkurrens som kan uppstå (avsnitt 24).

Därefter kommer tingsrätten att pröva frågan om påföljd och skadestånd (avsnitt 25). Avslutningsvis prövar tingsrätten övriga frågor, som rättegångskostnader, sekretess och häktning (avsnitt 26).

13 ALLMÄNT OM MÅLSÄGANDENA

Målsägandena är sammanlagt nio kvinnor och barn tillhörande folkgruppen yazidier. De tillhör tre olika familjer och kommer från olika byar i Sinjarområdet i Irak.

Samtliga målsäganden tillfångatogs av IS i samband med attacken mot yazidiska byar i Sinjar den 3 augusti 2014. Tingsrätten återkommer till omständigheterna kring vad de olika målsägandena berättat om hur de togs till

fånga, hur de transporterades till IS-kontrollerat område och sedan till det i målet aktuella huset i Raqqa. Det kan dock redan här konstateras att de kom till huset familjevis och vid olika tidpunkter under januari eller början av februari 2015. De befann sig i huset olika lång tid. För samtliga fortsatte frihetsberövandena efter att de lämnat huset.

Av utredningen framgår att två flickor, Sekretess H, som var sexton år, och Sekretess I, som var sju år, var de första av målsägandena som kom till huset. De är systrar, men för att skydda sig utgav de sig under fångenskapen för att vara mor och dotter. De befann sig i huset ca fem månader. Sekretess I blev fri under 2018. Sekretess H är fortfarande inte återfunnen. Sekretess J, som också hörts i målet, är mamma till Sekretess H och I. Hon separerades från sina döttrar innan de kom till det aktuella huset.

Nästa personer som kom till huset var Sekretess A, som var tjugo år, och hennes nyfödde son, Sekretess B, som hon födde i fångenskap under oktober/november 2014. Sekretess A hade även med sig en pojke som var sex år, Sekretess C. De hade ett visst släktskap och träffades under fångenskapen innan de kom till huset. Sekretess A registrerade honom hos IS som sin son för att skydda honom. De befann sig i huset mellan tjugo dagar och en månad. De blev sedan frisläppta från IS under senare delen av 2015.

De sista av målsägandena som kom till huset var Sekretess D, som var 36 år, och tre av hennes barn. Hennes äldsta son, Sekretess E, var nio år, hennes dotter, Sekretess F, var åtta år och den yngste sonen, Sekretess G, var drygt ett år gammal. De var i huset strax under fem månader. Sekretess D och Sekretess G blev fria från IS under sommaren 2015. Sekretess E blev fri någon gång under 2017 och Sekretess F först i oktober 2022.

14 LINA ISHAQS INSTÄLLNING OCH UPPGIFTER I KORTHET

Som redovisats inledningsvis har Lina Ishaq förnekat brott och bestritt skadeståndsskyldighet. Tingsrätten återkommer till Lina Ishaqs uppgifter under bedömningen men redovisar nedan hennes inställning och uppgifter i korthet.

Lina Ishaq har inte rest in i till konfliktområdet i Syrien i syfte att medverka till att upprätta en islamisk stat ordnad under en strikt salafistisk tolkning av islam och kontrollerad av en våldsbejakad islamistisk väpnad gruppering. Hennes syfte med resan var att hålla ihop familjen och att kunna vara tillsammans med alla sina barn. Oavsett Lina Ishaqs syfte med resan så fanns det vid tidpunkten när hon reste in i Syrien inte en samlad opposition mot Assadregimen utan då var det en bred och brokig allians. En stor del av den fria syriska armén var avhoppare från Assadregimen. Kurdiska styrkor var en viktig del även om det redan då fanns vissa islamistiska inslag i oppositionen. Under slutet av 2013 och början av 2014, när Lina Ishaq reste in i Syrien, var det få bedömare som förstod vilken roll IS skulle komma att få i den samlade oppositionen. Det är inte heller klarlagt vilken gruppering som Lina Ishaqs dåvarande man, Jiro, tillhörde när han stupade.

Lina Ishaq har inte tillhört IS. Däremot har personer i hennes närhet med tiden kommit att inkorporeras i IS strukturer. Lina Ishaq har dock varken ideologiskt, militärt eller på annat sätt, känt någon samhörighet med IS. Hon tar avstånd från IS och det extremt allvarliga brott som IS har gjort sig skyldigt till. Däremot har hon varit kritisk till Assadregimen.

När det gäller de påstådda brotten mot målsägandena har Lina Ishaq förnekat att hon köpt, förvärvat eller tagit emot någon annan människa. Hon har inte heller fört någon av målsägandena till det aktuella huset. Hon har inte hållit målsägandena frihetsberövade eller på något sätt förhindrat någon av dem att

lämna visst rum eller hus. Inte heller har Lina Ishaq sålt eller överlåtit målsägandena till någon annan.

Lina Ishaq har dock vidgått att målsägandena i detta mål av andra personer har behandlats och betraktats som egendom och slavar. Hon har dock inte utövat någon kontroll över målsägandena eller deras arbete. Hon har inte på något sätt accepterat hur målsägandena behandlats. Hon har i stället känt att målsägandena har befunnit sig i en fruktansvärd situation och hon har lidit med dem. Hon har försökt att lindra situationen för målsägandena så mycket som hon har kunnat.

Beträffande de konkreta gärningspåståendena har Lina Ishaq förnekat att hon skulle ha utsatt målsägandena för misshandel eller någon annan sådan brottslighet som påstås i åtalet. Hon har inte heller benämnt målsägandena med kränkande tillmälen som ”slavar”, ”sabaya”, ”otrogn”, ”kuffar” eller liknande. Hon har inte heller varit beväpnad med bombälte eller bombväst. Hon har inte visat avrättningsfilmer för målsägandena. Det har dock funnits vapen i bostaden, men dessa har inte tillhört Lina Ishaq.

Vidare har Lina Ishaq inte tvingat målsägandena att bli muslimer eller med tvång undervisat dem om islam. Däremot har hon svarat på målsägandenas frågor om islam. Hon har inte haft några invändningar mot att målsägandena har talat kurmanji. När det gäller målsägandenas klädsel har Lina Ishaq inte tvingat dem att klä sig på ett visst sätt. Däremot har IS haft strikta klädkoder och reglemente som gällt i Raqqa vid den aktuella tiden. Lina Ishaq har inte påverkat detta.

Lina Ishaq har inte haft gemensamt hushåll med målsägandena men de har befunnit sig i varandras närhet och i samma hus. Målsägandena fick ibland äta med Lina Ishaqs familj och då delade man på den maten som fanns. Det var generellt påvra förhållanden.

Beträffande påstådd fotografering av målsägandena så är det oklart när bilderna har tagits. Under alla förhållanden har Lina Ishaq varken själv fotograferat, eller låtit någon annan fotografera, målsägandena.

Lina Ishaq har inte berövat de målsäganden som varit barn deras fri- och rättigheter, som t.ex. rätten till skolgång. Det är den som köpt eller förvärvat målsäganden som är ansvarig för det.

15 BEVISKRAV, BEVISVÄRDERING OCH MEDGÄRNINGSMANNASKAP

15.1 Beviskrav

I brottmål är det åklagaren som har bevisbördan. För att åklagaren ska uppfylla sin bevisbörda måste han eller hon presentera en utredning som motsvarar det eller de krav på bevisningens styrka som gäller i brottmål. Beviskravet brukar uttryckas så att åtalet ska vara styrkt. Högsta domstolen har i flera rättsfall förklarat att detta innebär att det för en fällande dom krävs att domstolen finner att det genom den utredning som har lagts fram i målet är ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade har begått den gärning som åklagaren påstår.

I kravet ligger också att utredningen ska vara så fullständig att det inte finns anledning att anta att ytterligare undersökning skulle ändra bedömningen. Om det i något avseende kvarstår osäkerhet sedan utredningen har lagts fram, t.ex. när det gäller andra tänkbara gärningsmän, kan detta leda till att beviskravet inte är uppfyllt. (Se bl.a. ”Mordet vid busshållplatsen” NJA 2023 s. 129 med hänvisningar.)

15.2 Den fria bevisprövningen

Utgångspunkten är att det råder fri bevisföring och fri bevisprövning. I rättspraxis har vissa principer för bedömningen utvecklats. Vilken metod som domstolen ska använda för att pröva den bevisning som parterna har åberopat måste alltid avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. I

detta mål ligger det enligt tingsrätten närmast till hands att inledningsvis värdera den bevisning som åklagaren har åberopat för att styrka det som påstås i gärningsbeskrivningen, för att därefter ta ställning till Lina Ishaqs uppgifter och bevisning.

Vid bevisvärderingen kommer tingsrätten alltså att först pröva värdet av de olika bevisen som åklagaren och målsägandena som biträtt åtalet har lagt fram var för sig. Därefter tas ställning till om det sammanvägda värdet av denna bevisning är tillräckligt för att nå upp till beviskravet och om det alltså är styrkt att det gått till på det sätt som påstås i gärningsbeskrivningen. För det fall åklagarens bevisning är otillräcklig ska Lina Ishaq frikännas. Om däremot beviskravet bedöms vara uppfyllt ska hennes uppgifter och annan bevisning som åberopats mot åklagarens gärningspåstående granskas. Om gärningsbeskrivningen därigenom motbevisas eller om Lina Ishaqs berättelse tar sådan kraft från åklagarens bevisning att beviskravet inte är uppfyllt, ska åtalet ogillas.

Innan bevisbedömningen avslutas ska en övergripande och slutlig sammanvägning av bevisningen göras.

15.3 Medgärningsmannaskap och medhjälp till brott

Åklagaren har i första hand gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän har utsatt målsägandena för de åtalade gärningarna. För det fall tingsrätten i någon del inte skulle finna att Lina Ishaq är att anse som gärningsman har åklagaren gjort gällande att hon genom sitt agerande har främjat gärningarna.

Av 23 kap. 4 § brottsbalken följer att ansvar för viss gärning ska dömas inte endast den som utfört gärningen utan även annan som främjat denna med råd eller dåd. Varje medverkande ska bedömas efter det uppsåt som ligger henne eller honom till last. Detta innebär att alla medverkande ska straffas och att

varje medverkande är självständigt ansvarig för sitt agerande och således oberoende av om annan medverkande kan straffas. Flera personer som tillsammans begått ett brott kan dömas i så kallat medgärningsmannaskap för brottet om de handlat ”tillsammans och i samförstånd”. Det rör sig om fall där flera personer har hjälpts åt att utföra brottet, och de straffas då var och en som medgärningsman. För gärningsmannaskap krävs bl.a. att gärningsmannen gjort något som visar att han eller hon solidariserar sig med den övergripande brottsplanen på ett sätt som gör det naturligt att betrakta honom eller henne som gärningsman.

När det gäller förhållandet mellan den svenska straffrättens allmänna del och den internationella straffrätten kan det konstateras att utgångspunkten är att de svenska bestämmelserna om medverkan ska tillämpas. I svenska förarbeten har vidare uttalats att reglerna om gärningsmannaskap och medverkan till brott i Romstadgan i första hand är avsedd att tillämpas av Internationella brottmålsdomstolen. Denna del av stadgan återspeglar som utgångspunkt inte gällande sedvanerätt och det finns därför inte något åtagande att tillämpa dessa straffrättsliga principer nationellt. Det kan dock ändå noteras att det i internationell praxis förekommer medgärningsmannaskap bl.a. i form av deltagande i vad som ibland benämns som gemensamma brottsliga företag. Jugoslavientribunalen har till exempel rubricerat gärningar som endast täcker delar av en mer omfattande brottslig gärning som medgärningsmannaskap. Detta bedömdes av tribunalen som en följd av att folkrättsbrott per definition i många fall är av kollektiv natur och regelmässigt förövas av grupper som agerar efter en gemensam brottslig plan eller utifrån ett brottsligt motiv.

När det påstås att en gärning har utförts av flera personer tillsammans och i samförstånd krävs sådan bevisning på individnivå att man beträffande var och en av de inblandade – med det beviskrav som gäller i brottmål – kan konstatera att de har medverkat i brottets utförande på ett sådant sätt att de är att betrakta som medgärningsmän.

16 BEDÖMNING AV MÅLSÄGANDENAS UTSAGOR

16.1 Inledning

När det gäller de konkreta gärningspåståendena mot Lina Ishaq består bevisningen i princip enbart av de hörda målsägandenas uppgifter. De har berättat om vad de menar att Lina Ishaq har utsatt dem för, och i förekommande fall vad de har iakttagit när det gäller övriga målsäganden. Annan åberopad bevisning, främst i fråga om Lina Ishaqs ideologiska hemvist och förhållandena inom IS, har främst bäring på frågorna om uppsåt och syftet med gärningarna.

Av det sagda följer att hur tingsrätten värderar målsägandenas utsagor är av helt avgörande betydelse för bedömningen av åtalet mot Lina Ishaq. Redan här kan det konstateras att av de hörda målsägandena det i huvudsak är de uppgifter som Sekretess A och Sekretess D lämnat som är av betydelse. Sekretess C och Sekretess I var barn vid den i målet aktuella tiden och deras uppgifter är redan av det skälet osäkra.

16.2 Hur målsägandenas utsagor har åberopats

Som angetts vid redovisningen av utredningen i målet har tingsrätten tillåtit att så kallade tidiga förhör med målsägandena har spelats upp med ljud och bild (35 kap. 15 § rättegångsbalken). Det har dock hållits både tilläggs- och motförhör vid huvudförhandlingen, vilket var en förutsättning för förfarandet.

Huvuddelen av de inspelade förhören har hållits i målsägandenas nuvarande hemländer. Förhörstiden uppgick i Sekretess A:s och Sekretess D:s fall till elva respektive sexton timmar. Även övriga förhör varade i flera timmar. Det har varit tydligt att förhören har varit mycket ansträngande för förhörspersonerna att genomföra då det i vissa fall varit första gången som de talat om sina upplevelser under fångenskapen hos IS. Det kan också konstateras att en relativt stor del av de inspelade förhören har avsett tiden före och efter

målsägandena ska ha befunnit sig i det i målet aktuella huset. Försvaret har vid motförhören däremot kunnat ställa relevanta frågor specifikt inriktade på Lina Ishaqs ansvar. Enligt tingsrättens bedömning har motförhören därigenom hållits på ett effektivt och rättssäkert sätt och de har inte påverkats av målsägandenas hälsotillstånd vid huvudförhandlingen.

Vid bedömningen av uppgifterna som lämnats vid de inspelade förhören ska det beaktas att förhör under förundersökningen inte sker med sådana rättssäkerhetsgarantier som gäller vid förhör inför en domstol och i parternas närvaro, samt att det förhållandet att ett visst bevis inte lagts fram på allra bästa sätt i allmänhet ger ett lägre bevisvärde. I detta fall kan det dock även konstateras att tingsrätten genom de inspelade förhören har kunnat ta del av hur frågorna ställts och hur svaren utvecklats samt målsägandenas reaktioner på uppgifter som de har hört för första gången. Tingsrätten har också kunnat bedöma vad målsägandena berättat spontant. Liksom vid alla förhör med tolk ska det dock beaktas att det kan förekomma viss språkförbistring. Vissa missförstånd av det slaget har i detta fall klargjorts vid förhören under huvudförhandlingen.

Med dessa utgångspunkter går tingsrätten vidare och prövar målsägandenas trovärdighet och tillförlitligheten i de uppgifter som de lämnat.

16.3 Målsägandenas trovärdighet

Det kan inledningsvis konstateras att det för samtliga hörda målsäganden har varit märkbart psykiskt påfrestande att resa till Sverige och delta i rättegången.

När det gäller Sekretess A och Sekretess D, som lämnat de centrala uppgifterna för åtalet, har de båda gett ett trovärdigt intryck. Det finns inte någonting som tyder på att de medvetet skulle ha lämnat felaktiga uppgifter. Det framstår som om de har varit måna om att utsagorna ska bli korrekta då de vid flera tillfällen har korrigerat förhørsledaren när denne missuppfattat något de sagt.

Sekretess A och Sekretess D har vidare under påtaglig stor vanda berättat om sina upplevelser både vid förhör under förundersökningen och vid huvudförhandlingen. Det har inte kommit fram att de överdrivit sin situation och sina upplevelser i det aktuella huset. Tvärtom kan det sägas att de båda varit tydliga med att de – till skillnad från under tiden i fångenskap i övrigt – inte blev utsatta för sexuellt våld under den perioden. Sekretess A har angett det som ett avgörande skäl till att hon desperat ville stanna kvar i huset när hon var på väg att överlåtas vidare. Sekretess D har också varit tydlig med att hon inte blev utsatt för någon direkt fysisk misshandel under tiden i huset. När det gäller Sekretess D kan det även noteras att hon inte synes ha berättat om de händelser som för henne har varit mest traumatiska. Ett stort antal gånger under förhören har hon svarat att det som hänt är för svårt att tala om, vilket förhørsledaren accepterat. Även detta talar för att hon inte har berättat om mer än det som hon faktiskt har upplevt.

Det finns alltså inte skäl att ifrågasätta trovärdigheten hos Sekretess A och Sekretess D. Inte heller har det kommit fram något skäl att ifrågasätta trovärdigheten hos Sekretess C, Sekretess I och Sekretess J.

16.4 Tillförlitligheten av lämnade uppgifter

16.4.1 Utgångspunkter

När det gäller tillförlitligheten av de uppgifter som målsägandena lämnat gör tingsrätten nedan en övergripande bedömning av deras utsagor för att sedan i förekommande fall under respektive gärningspåstående göra en mer konkret prövning angående varje enskild uppgift som lämnats.

Det finns inledningsvis skäl att lyfta att samtliga hörda målsäganden har upplevt och omvitnat mycket traumatiska händelser. De har lämnat sina utsagor med stor vanda och har vid huvudförhandlingen haft svårt att ta del av sina egna inspelade berättelser. Det gäller särskilt de vuxna målsägandena som blir märkbart berörda redan när attacken den 3 augusti 2014 omnämns, men

även för Sekretess C och Sekretess I har det varit upprivande att delta i processen då de inte tidigare talat om händelserna i någon större utsträckning.

Vidare ska det förhållandet att målsägandena upplevt oerhört traumatiska händelser före och efter tiden i det aktuella huset, och risken för sammanblandning av trauman, beaktas. Likaså gör den omständigheten att lång tid har förflutit sedan brottstidpunkterna att försiktighet måste iakttas vid bevisvärderingen av de uppgifter som lämnats.

Det sakkunniga vittnet Torun Lindholm Öjmyr har berättat att människan generellt sett har förmåga att under lång tid väl minnas vissa saker som inträffat under traumatiska situationer. Studier har visat att personer som utsätts för sådana situationer har en förmåga att minnas centrala detaljer framför mer perifera. Generellt gäller också att en längre exponeringstid ger ett bättre minne. Minnet kan enligt Torun Lindholm Öjmyr även påverkas av faktorer som svält, sömnbrist och annat som försämrar människans kognition. För en person som har varit med om flera traumatiska händelser av liknande karaktär föreligger en risk att dessa minnen sammanblandas. Studier har dock bedrivits rörande fångar från koncentrationslägren och deras förmåga att minnas när det gått mer än 40 år sedan de släpptes fria. Utifrån objektivt verifierbara fakta kunde deras minnesbilders korrekthet mätas, varvid det framkom att de mindes de värsta händelserna allra tydligast och att de i relativt hög grad hade korrekta minnesbilder, trots att de var i dåligt skick under inkodningsfasen.

Enlig Torun Lindholm Öjmyr kan barn minnas händelser från tre år men det är vanligare att minnas från fem-sex års åldern. Det finns därtill en risk för att minnet kontamineras under lagringsfasen. För det fall en person diskuterar och läser om händelsen kan minnet omedvetet påverkas.

Målsägandena som hörts om händelserna i huset tillhör olika familjer och de hade inte träffats före den i målet aktuella tiden och inte heller därefter. Samma förhållande gäller mellan målsägandena och Lina Ishaq. Det har kommit fram

att Sekretess D kände igen Sekretess A i ett nyhetsinslag i samband med att Sekretess A släpptes fri. Sekretess D har berättat att de haft viss kontakt via whats-app de senaste åren. Det har dock inte kommit fram att de talat med varandra eller andra berörda på ett sådant sätt om händelserna i huset att det skulle ha påverkat deras minnesbilder. Som tingsrätten återkommer till är de uppgifter som Sekretess A och Sekretess D lämnat inte heller så samstämmiga att det i sig utgör ett skäl att anta att de talat ihop sig.

Det finns också skäl att lyfta att målsägandenas berättelser om attacken den 3 augusti 2014 samt om det efterföljande händelseförloppet med transporter, uppsamlingsplatser och andra förvaringsställen under den tid de varit frihetsberövade vinner starkt stöd av utredningen i målet som tingsrätten redovisat i den allmänna delen om brott begångna av IS. Som framgått hade IS vissa specifika transportleder och förvaringsplatser som användes, som stämmer väl överens med det som målsägandena berättat. Även den separeringsprocess av flickor och kvinnor utifrån ålder som IS inledde direkt efter attacken, har Sekretess A och Sekretess D berättat om på ett detaljerat och självupplevt sätt. Likaså ger utredningen i övrigt starkt stöd åt målsägandenas uppgifter om IS våld och våldtäkter samt de påvra förhållandena under fångenskapen. Det anförda talar för att Sekretess A och Sekretess D har en förmåga att minnas detaljer och även kan redogöra för händelseförloppet i kronologisk ordning.

16.4.2 Särskilt om Sekretess D:s uppgifter

Sekretess D har lämnat en lång och i de centrala delarna detaljrik berättelse om sina upplevelser under fångenskapen hos IS och i det aktuella huset.

Berättelsen innehåller i dessa delar inga motsägelser eller svårförklarliga moment. Hon har kunnat återge detaljer, som till exempel har hon namngett i princip samtliga IS-män som "ägt" henne och även gett detaljerade beskrivningar av deras utseende och ursprung. Hon har uppgett bl.a. att en IS-man var av indisk härkomst och att hon fortfarande tänker på honom när hon

ser en indisk film. En annan IS-man har hon beskrivit som kort och tjock samt att han kom från Syrien och hade en skottskada i magen. Sekretess D har vidare även namngett ett antal yazidiska kvinnor och barn som hon var i fångenskap tillsammans med på olika platser och under olika perioder. Hon har också namngett flickor som separerats från gruppen och förts bort samt berättat detaljer om deras vidare öden.

Med hänsyn till den detaljrikedom och inlevelse som präglar Sekretess D:s berättelse och hur hon reagerat och mått under förhören framstår hennes berättelse utan tvekan som självupplevd. Även med beaktande av att det rimligtvis måste finnas många händelser och detaljer som hon inte kommer ihåg, har hon kunnat beskriva varje förvaringsplats och även berättat om vissa incidenter som inträffat på respektive ställe. Det har ofta varit fråga om traumatiska händelser, till exempel när det har varit akut hotfulla situationer för henne eller någon medfånge. Av Torun Lindholm Öjmyrs vittnesmål framgår att det oftast är så som människans minne fungerar.

Det kan också noteras att det finns flera exempel på att Sekretess D varit noga med detaljer. Ett exempel är när förhørsledaren benämnde det fordon som Sekretess D berättat om som buss, så korrigerade hon det till att det var en lastbil.

När det gäller minnesbilderna från det aktuella huset kan det konstateras att Sekretess D befann sig där under i vart fall nästan fem månader. Det var den plats som hon befann sig på längst tid under sin fångenskap och det var också det första privata huset som hon kom till. Innan dess hade hon och hennes barn varit på större uppsamlingsplatser och på IS-baser. Tiden i huset skiljer sig också från frihetsberövandet i övrigt då hon inte blev utsatt för sexuella övergrepp där. Det var också den enda plats som hon var frihetsberövad tillsammans med Sekretess A. Deras uppgifter vinner stöd av varandra i flera delar. Som exempel kan nämnas att de har lämnat samma uppgifter om vem

som ”ägde” dem samt vem som bestämde hushållet och över målsägandena. De har också lämnat liknade beskrivningar av huset och familjen som bodde där samt rutinerna i huset och hur de behandlades. De är till exempel eniga om att Sekretess A i flera avseenden behandlades sämre än Sekretess D. Som nämnts är uppgifterna dock inte så samstämmiga att det finns skäl att tro att de har påverkat varandras minnesbilder. Sekretess D har till exempel varit tydlig med att hon själv inte har sett att Sekretess A har misshandlats i huset. Sekretess D befann sig också i huset under en mycket längre tid än Sekretess A.

Sekretess D har också berättat om sina iakttagelser av Sekretess H och Sekretess I. Uppgifterna avser både vad hon själv iakttagit och vad Sekretess H har berättat för henne. Det kan konstateras att Sekretess D har haft flera månader på sig att göra dessa iakttagelser. Det framstår också som att Sekretess H och Sekretess D kom varandra ganska nära under tiden i huset då de delade en vardag där och var utlämnade till varandra. Som exempel kan nämnas att Sekretess D blev märkbart berörd när hon under ett förhör fick se ett fotografi av Sekretess H och Sekretess I. Vidare har Sekretess D uppgett att Sekretess H berättat att hon hade blivit misshandlad av en IS-man för att denne hade upptäckt att Sekretess H och Sekretess I var systrar, och inte mamma och dotter. Detta är en uppgift som även Sekretess I, oberoende av Sekretess D, lämnat under sitt förhör.

Det kan vidare noteras att Sekretess D har uppgett att det i samband med hennes frigivning hade upprättats ett dokument eller ett avtal och att det var fråga om betalning om 20 000 USD. Hon har uppgett att hennes sista ägare hade gett henne ett dokument med motsvarande innehåll. I utredningen har det åberopats ett dokument upprättat av IS kansli för rättskipande, Domstolsväsendet i Raqqa med det innehåll som Sekretess D angett. Enligt dokumentet, daterat i juni 2015, kom en namngiven man överens med Sekretess D, som benämns som ”slavinnan”, att hon skulle betala 20 000 dollar för att hon och henne tre barn skulle bli fria. Även om dessa uppgifter i sig inte

är av någon avgörande betydelse för bedömningen av åtalet, talar detta för att Sekretess D lämnat tillförlitliga uppgifter.

Slutligen kan det konstateras att Sekretess D har lämnat i allt väsentligt samma uppgifter under hela förundersökningen och vidhållit dessa vid huvudförhandlingen. Vidare lämnade hon i centrala delar samma uppgifter vid de intervjuer som skedde med henne av den regionala regeringens utrednings- och bevisinsamlingsmyndighet och Yazda International Organization Documentation Project under 2016 och 2018.

Sammantaget anser tingsrätten att de uppgifter som Sekretess D lämnat som utgångspunkt är tillförlitliga.

16.4.3 Särskilt om Sekretess A:s uppgifter

I likhet med Sekretess D har Sekretess A lämnat en lång och i de centrala delarna detaljrik berättelse om sina upplevelser under fångenskapen hos IS och i det aktuella huset. Berättelsen innehåller i dessa delar inga motsägelser eller svårförklarliga moment. Hon har gett detaljerade beskrivningar av de väsentliga delarna av sin berättelse. Som nämnts får hennes uppgifter starkt stöd av den allmänna utredningen om IS handlande och strategier. Sekretess A har också berättat om de platser som hon förvarats på samt namngett och beskrivit de IS-män som ägt henne. Hon har även på ett detaljerat och självupplevt sätt berättat om hur hon som höggravid var på väg att bli separerad från sin svärmor och även känslorna kring att föda sitt barn i fångenskap. Det är tydligt att Sekretess A har haft stort fokus på barnens mående. Hon har beskrivit Sekretess C:s handlande och sinnesstämning samt Sekretess B:s hunger och infektioner. Det är tydligt att hon har lidit mycket av hur barnen behandlats och hur de mått samt att dessa minnesbilder därmed har etsats sig fast.

När det gäller minnesbilderna från det aktuella huset kan det konstateras att Sekretess A befann sig där i mellan tjugo dagar och en månad. Liksom för

Sekreteress D var det den första privata bostad som hon kom till i Raqqa. Innan dess hade hon och barnen varit på bland annat större uppsamlingsplatser och på IS-baser. Det var också den enda plats som hon var frihetsberövad på tillsammans med Sekreteress D. Liksom för Sekreteress D skiljer sig tiden i huset från det övriga frihetsberövandet då det inte förekom något sexuellt våld. Som redovisats ovan vinner de uppgifter som Sekreteress A och Sekreteress D lämnat stöd av varandra i flera delar. Sekreteress A har som framgått varit i huset under en kortare tid än Sekreteress D och har såvitt framgått varit mer isolerad i huset och har uppgett att hon i princip inte hade någon kontakt med Sekreteress H och Sekreteress G. Hon har dock ändå kunnat ge en översiktlig beskrivning av huset samt berättat om vem som bestämde och vilka rutiner och regler som gällde.

Sekreteress A har enligt egen utsago varit utsatt för våld vid flera tillfällen i huset. Hon har berättat om några konkreta tillfällen med en stor inlevelse och vånda, men även med ilska över hur hon behandlats. Beskrivningarna är detaljrika i fråga om händelseförloppen, till exempel hur hennes huvud blev nedtryckt i golvet vid ett tillfälle och hur hon en annan gång fick ett glas kastat på sig samt att hon blev slagen i ansiktet på ett sådant sätt att hon fick blodiga rivmärken av gärningsmannens naglar. Det är alltså fråga om specifika och relativt säregna händelser. Sekreteress A har också beskrivit känslorna kring händelserna. Enligt tingsrätten framstår det som Sekreteress A har berättat om, som självupplevt.

Liksom är fallet med Sekreteress D har Sekreteress A varit noga med att detaljer ska bli rätt och hon har vid flera tillfällen korrigerat förhørsledaren. Sekreteress A har också varit bestämd på vad hon inte blev utsatt för i huset och har till exempel berättat om den tillfälliga befrielsen som hon kände av att inte vara utsatt för sexuellt våld. Här kan också nämnas hur hon beskrivit sina desperata känslor när hon fick reda på att hon skulle säljas eftersom hon, som hon uttryckte det, gjorde vad som helst i huset, bara hon slapp bli såld eftersom hon

då riskerade att åter bli utsatt för sexuellt våld. Även i delen framstår hennes berättelse utan tvekan som självupplevd.

I samband med att Sekretess A var i Sverige för huvudförhandlingen gjordes en rättsmedicinsk kroppsundersökning av henne. I rättsintyget redovisas en del fysiska skador som kan vara hänförliga till det våld som Sekretess A uppgett att hon har blivit utsatt för under fångenskapen. Det framgår att hon har ett stort antal ärr på olika delar av kroppen som enligt rättsintyget har funnits under en längre tid. Med hänsyn till att undersökningen skett nästan tio år efter det att skadorna ska uppkommit är det naturligtvis väldigt svårt att dra några slutsatser av fynden. Tingsrätten noterar ändå att det av rättsintyget framgår att Sekretess A har uppvisat ärr på ena underarmen och låret vars utseende är förenligt med att de har uppkommit genom att hon blivit bränd med föremål. Som tingsrätten återkommer till har Sekretess A uppgett att en av hennes ”ägare” brände henne med varma metallföremål när hon vägrade att ha samlag med honom. Sekretess A har själv uppgett att hon fortfarande har märken efter den misshandeln. Det kan också noteras att Sekretess A uppvisat bågformade ärr i ansiktet som enligt rättsintyget kan ha uppkommit efter kontakt med nagel eller annat böjt föremål. Som framgått har Sekretess A berättat att hon under tiden i det aktuella huset fick motta slag i ansiktet och att det blev blodiga rivmärken efter gärningsmannens naglar. Enligt tingsrätten ger rättsintyget i vart fall ett visst stöd till de uppgifter som Sekretess A lämnat.

Sammantaget anser tingsrätten att de uppgifter som Sekretess A lämnat som utgångspunkt är tillförlitliga.

16.4.4 Särskilt om Sekretess C:s uppgifter

Som tingsrätten konstaterat finns det inte någon anledning att ifrågasätta trovärdigheten hos Sekretess C. När det däremot gäller tillförlitligheten av de uppgifter han har lämnat är det av avgörande betydelse att han var sex år vid tidpunkten för de påstådda gärningarna. Han verkar i och för sig inte ha talat

med andra personer om sina minnesbilder och vad han blivit utsatt för. Däremot framgår det av hans berättelse att han i efterhand måste ha fått en uppfattning om IS agerande mot yazidierna och syftet med det på ett mer övergripande plan.

Enlig Torun Lindholm Öjmyr kan barn minnas händelser från treårsåldern men det är vanligare att minnas från fem- eller sexårsåldern. Sekretess C har inte lämnat en sammanhängande berättelse utan han synes ha mer fragmentariska minnesbilder. Enligt tingsrätten är det dock tydligt att han har konkreta minnesbilder av vad han själv upplevt. Som exempel på tydligt självupplevda händelser kan nämnas att han berättat att han lekte med kaniner i en trädgård, spelade fotboll och var med en man i en godisaffär. Vissa delar av det han berättat kan stämma överens med vad Sekretess A och Sekretess D uppgett om vad han blev utsatt för i det aktuella huset. Han har till exempel uppgett att han gick i en ”arabisk skola” med ett fåtal andra barn och att han tvingats att be i hemmet. Han har också tyckt sig känna igen Lina Ishaqs son som en pojke han har spelat fotboll med. Sekretess C har dock också berättat om händelser som det inte finns något annat stöd för skulle ha skett i det aktuella huset.

Sammanfattningsvis har Sekretess C inte lämnat en sammanhållen och kronologisk berättelse och det går inte att dra några säkra slutsatser avseende konkreta gärningar. Sekretess C:s uppgifter har alltså inte någon betydelse vid bedömningen av gärningspåståendena riktade mot Lina Ishaq. Däremot ger hans berättelse stöd åt vad han varit med om på ett övergripande plan.

16.4.5 Särskilt om Sekretess I:s uppgifter

Som tingsrätten konstaterat finns det inte någon anledning att ifrågasätta trovärdigheten hos Sekretess I. När det däremot gäller tillförlitligheten av de uppgifter hon har lämnat är det av avgörande betydelse att hon var sju år vid tidpunkten för de påstådda gärningarna. Hon har dessutom aktivt försökt att inte minnas händelserna, vilket enligt Torun Lindholm Öjmyr kan påverka

förmågan att minnas negativt. För Sekretess I är det dessutom så att hon var i fångenskap under sammanlagt ca fyra år, vilket då var en betydande del av hennes livslängd. Det torde påverka minnesbilderna på grund av dels det oerhörda trauma som hon upplevt under lång tid, dels att hon kan ha blandat ihop händelser.

Sekretess I verkar dock delvis ha sammanhängande minnesbilder på så sätt att hon verkar ha sorterat minnesbilder utifrån vad som hänt på de olika ställen som hon befunnit sig på, och om hon då var tillsammans med Sekretess H eller inte. Hon har redovisat tydliga minnesbilder av den IS-man som separerade henne från Sekretess H och även från ett tillfälle när hon under några dagar återförenades med Sekretess H. För hennes del var det naturligtvis avgörande händelser när hon skildes från Sekretess H, som var hennes enda trygghet efter att hon separerats från sin mamma. Vidare har hon berättat relativt detaljerat om en familj som hon var fången hos ett par år i slutet av fångenskapen.

Sekretess I:s berättelse är dock inte kronologisk och det går inte att dra några säkra slutsatser om var och när det som hon berättat om har inträffat. En reflektion som kan göras är dock att den tid – i vart fall nästan fem månader – som Sekretess H och Sekretess I befann sig i det aktuella huset, bör utifrån vad som kommit fram i utredningen ha varit en inte obetydlig del av den tid som hon var i fångenskap tillsammans med Sekretess H.

Någon av de sekvenser som hon berättat om tiden tillsammans med Sekretess H bör alltså avse händelser i det aktuella huset. Som exempel kan nämnas att hennes beskrivning av det rum som hon och hennes syster ska ha bott i när Sekretess H sov med en IS-man liknar det rum som Sekretess D har beskrivit att Sekretess H och Sekretess I sov i under tiden i det aktuella huset. Som tingsrätten återkommer till vid bedömningen av enskilda gärningspåståendena nedan är Sekretess I:s uppgifter dock inte helt tillförlitliga.

Sammanfattningsvis har Sekretess I inte lämnat en sammanhållen och kronologisk berättelse och det går inte att dra några säkra slutsatser avseende konkreta gärningar. Sekretess I:s uppgifter har alltså inte någon betydelse vid bedömningen av gärningspåståendena riktade mot Lina Ishaq. Däremot ger hennes berättelse stöd åt vad hon och Sekretess H har varit med om på ett övergripande plan.

16.4.6 Särskilt om Sekretess J:s uppgifter

Som tingsrätten funnit finns det inte anledning att ifrågasätta trovärdigheten hos Sekretess J. Hon har dock inte befunnit sig i det i målet aktuella huset och betydelsen av hennes uppgifter är i princip begränsad till vad Sekretess H och Sekretess I upplevt under fångenskapen innan de separerades från Sekretess J. Hennes berättelse ger dock stöd för allmänna slutsatser om attacken den 3 augusti 2014 och hur IS strategier och slavhandeln fungerade. Hon har också berättat om egen flykt från IS. Även hennes berättelse är därför återgiven i domsbilagan.

När det gäller tillförlitligheten av Sekretess J:s uppgifter kan det konstateras att hon har lämnat en klar och sammanhängande berättelse. Den framstår som kronologisk. Hon var vuxen vid den i målet aktuella tiden och hon var i fångenskap några månader, vilket torde minska risken för sammanblandning av minnesbilder. Hon har beskrivit flera kritiska moment på ett detaljerat och känslomässigt sätt. Det hon berättar framstår som självupplevt. Som exempelvis kan nämnas beskrivningen av den desperation som hon kände när Sekretess I och Sekretess H fördes bort med våld. Även beskrivningen av hennes flykt från IS tillsammans med sina andra barn och känslorna kring att IS-män hade hotat att ta hennes söner, framstår utan tvekan som självupplevd.

Sammantaget anser tingsrätten att de uppgifter som Sekretess J lämnat som utgångspunkt är tillförlitliga.

16.4.7 Slutsats

Tingsrätten har funnit att samtliga hörda målsägandena är trovärdiga. Däremot är tillförlitligheten av de uppgifter som de lämnat varierande, främst beroende på deras respektive ålder.

Tingsrätten har konstaterat att Sekretess C och Sekretess I inte har lämnat sammanhållna och kronologiska berättelser och att det därmed inte utifrån deras uppgifter går att dra några säkra slutsatser avseende konkreta gärningar. Deras uppgifter har alltså inte någon betydelse vid bedömningen av gärningspåståendena riktade mot Lina Ishaq. Däremot ger deras berättelse stöd åt vad de varit med om på ett övergripande plan.

Tingsrätten har funnit att Sekretess A, Sekretess D och Sekretess J har lämnat sammanhållna, kronologiska och detaljrika berättelser som utan tvekan framstår som självupplevda. Av bland annat dessa skäl har tingsrätten bedömt att deras uppgifter som utgångspunkt är tillförlitliga.

17 IS ANGREPP MOT MÅLSÄGANDENA FÖRE TIDEN I LINA ISHAQS BOSTAD

17.1 Inledning

Av de målsäganden som hörts i målet framgår att samtliga utsattes för IS-angrepp den 3 augusti 2014. De togs i samband därmed till fånga och var därefter frihetsberövade av IS fram till att de kom till Lina Ishaqs bostad. De har under denna tid transporterats mellan olika uppehållsställen och utsatts för övergrepp av olika slag. Som tingsrätten återkommer till har målsägandena även efter tiden i Lina Ishaqs bostad varit frihetsberövade och utsatts för övergrepp.

Åklagaren har lagt upp åtalet mot Lina Ishaq på så sätt att hon ska ses som en länk i angreppet mot målsägandena, dvs. hon har upprätthållit frihetsberövandet och förslavningen av målsägandena. Hon påstås även ha varit

medveten om vad målsägandena – i vart fall på ett övergripande plan – hade varit utsatta för innan de fördes till hennes bostad.

Mot denna bakgrund kommer tingsrätten nedan att redogöra för vad som är utrett om vad målsägandena varit med om under fångenskapen före det att de kom till Lina Ishaqs bostad. Då målsägandena till viss del haft liknande upplevelser inleder tingsrätten med att redogöra för dessa, för att därefter gå in på vad var och en har upplevt. Som nämnts ligger målsägandenas egna berättelser till grund för bedömningen av vad som är utrett. I denna del får de starkt stöd av hörda expertvittnen och återopade rapporter om angreppet och IS strategier, syften och metoder. Lina Ishaq har inte heller ifrågasatt uppgifterna i sig.

17.2 Det övergripande händelseförloppet

Av målsägandenas uppgifter framgår att de bodde i olika byar i Sinjarområdet i Irak. Samtliga familjer bedrev jordbruk och det verkar inte ha varit någon större brist på mat eller andra förnödenheter. De synes ha levt ett relativt fridfullt liv. De barn som nått skolåldern gick i skolan och var ute och lekte på fritiden. Samtliga familjer var aktiva i sin yazidiska tro, både religiöst och kulturellt. Till exempel firade de yazidiska högtider och deltog i ritualer.

Målsägandena och deras familjer drabbades alla av IS attack mot yazidiska byar i Sinjar den 3 augusti 2014. De har berättat att byarna omringades av IS-fordon med IS-flaggor och ett stort antal IS-män med vapen. Männen skrek att ingen fick lämna byn. IS-männen sparkade in dörrarna på husen och tog till fånga alla som var där. Sekretess D med familj hade försökt fly upp på Sinjarberget men hann inte, utan blev tillfångatagna. Även Sekretess A med familj hade försökt fly upp på berget, men hon var gravid och kunde inte gå så snabbt, vilket gjorde att de blev gripna. Sekretess C, som var sex år gammal, har återgett en minnesbild av att hans familj hade satt upp en vit flagga på huset men IS-männen kom ändå och förde bort dem.

IS-männen förde alla tillfångatagna yazidier till olika uppsamlingsplatser i byarna. Männen fördes bort med ögonbindlar. Det finns uppgifter om att vissa män fördes till Mosul, men huvuddelen av männen avrättades. Sekretess I har uppgett att hon hörde skott men visste inte vad som pågick. Sekretess J har berättat att vissa män kastades i bevakningskanaler och sköts sedan ihjäl. Ett 20-tal män från hennes by hade lyckats fly och gömt sig under en höskulle, men IS-männen hittade dem och tände eld på höskullen. Sekretess J har också berättat att det avrättades ca 450 män i hennes by mellan kl. 11.00 och 16.00 den dagen. Sekretess C, som endast var sju år, har redogjort för en minnesbild att han och hans bror gömde sig under kuddar efter att deras storebror hade blivit bortförd. IS-männen hittade dem, sköt skott och förde sedan bort brodern. Sekretess C har också redogjort för en minnesbild när IS-män ropade att barnen skulle komma för att det fanns choklad, och att barnen då blev fotograferade.

Vidare har målsägandena berättat att IS-männen tog alla deras värdesaker, såsom guld och mobiltelefoner. Sekretess D har berättat att hon särskilt kommer ihåg att det var en äldre dam som hade en guldring som hon inte fick av fingret, och att en IS-man sade att han skulle skära av henne fingret om hon inte fick av den. Uppgiften att mobiltelefonerna togs bekräftas av utredningen om mobildata som gjorts, dvs. att den avstannade i Sinjarområdet i samband med attacken.

Sekretess D och Sekretess A har inte sett sina män, och inte heller ett stort antal andra manliga släktingar, sedan den dagen. Sekretess C har inte sett sin pappa sedan den dagen.

Kvinnorna och barnen har tvångsförflyttats mellan olika uppehållsplatser i Irak och sedan i Syrien. Målsägandena har berättat om olika platser och byggnader som de befunnit sig i, bland annat i skolbyggnader i Tal Afar och i en lokal som kallades Galaxy Hall i Mosul, där runt över 1000 tillfångatagna yazidier befann sig samtidigt. Målsägandena har senare förts till något som de beskriver

som IS-baser eller IS-högkvarter i eller i närheten av Raqqa. De har beskrivit att det kändes som att de fördes runt som boskap.

Målsägandena har vidare beskrivit mycket svåra förhållanden med misshandel, tvångsarbete och sexuellt våld. Sekretess A har berättat bland annat att IS-männen sparkade på kvinnor och barn och slogs med gummislangar. IS-männen accepterade inte att de tillfångatagna låg ner, utan de skrek ”ligg inte ner, upp och stå”. Anledningen var enligt Sekretess A dels att de skulle torteras, dels att det var haram att kvinnor låg ner på offentliga platser. Alla var rädda och barnen kunde inte sova. Samtliga målsägandena vittnar om att IS-männen som vaktade dem gick runt och spred en fruktansvärd skräck.

Under hela fångenskapen har det skett en sortering av kvinnor och barn utifrån ålder. Inledningsvis separerade IS-männen ”flickor” – i detta fall ogifta kvinnor och kvinnor utan barn – från övriga kvinnor och barn samt även pojkar över elva år. De som valdes ut fördes sedan bort, flickorna skulle bli slavar och pojkarna soldater. Även äldre kvinnor fördes bort. Sekretess J har uppgett de fick uppgift om att de äldre kvinnorna skulle föras till ett ställe där det fanns fläktar men i stället begravdes de levande i en damm. Kvinnorna kastades i en damm och sedan täcktes dammen för med jord.

Separeringsprocessen pågick kontinuerligt och ofta flera gånger per dag. IS-män registrerade kvinnorna och barnen i en förteckning, vilket gjorde målsägandena ännu mer rädda då det blev uppenbart vad som pågick. Hela förfarandet medförde enligt målsägandena ett stort lidande då de aldrig kunde vara säkra på vad som skulle hända. De har också beskrivit en stor rädsla för att de skulle skiljas från sina barn. Både Sekretess D och Sekretess A har återgett specifika situationer där de bevittnat hur mammor skiljts från sina barn. Vissa försökte göra motstånd med då blev IS-männen våldsamma, bland annat släpade de flickorna i håret. Vid ett tillfälle blev en kvinna arg och sade ifrån

när hon fick reda på att hon skulle säljas. Kvinnans ägare kom då och slog henne och sparkade hennes son, som vara nära att dö av sparkarna.

Som nämnts fördes målsägandena till IS-baser i närheten av Raqqa. Vid IS-baserna fördelades kvinnorna ut till IS-män som sedan bytte kvinnor med varandra med jämna mellanrum. Sekretess D och Sekretess A har båda uppgett att de våldtogs regelmässigt under tiden på baserna.

Redan tidigt under fångenskapen inleddes tvångsundervisning om islam och tvång att delta vid böner för de tillfångatagna. De var tvungna att memorera böner och texter ur koranen. Detta drabbade även barnen, som inte fick leka utan deltog i hushållssysslorna eller blev undervisade om islam. Sekretess D har berättat om bland annat om ett tillfälle när en IS-man drog sitt vapen så att ”klick-ljudet” hördes och hotade att döda en liten pojke som inte hade lärt sig bönerna. Vid ett annat tillfälle vägrade en yazidisk kvinna att be och sade att hon var yazidier och att trodde på Melek Taus. Då kom en IS-man med ett maskingevär och hotade att döda henne. Alla började skrika och barnen grät. De kom andra IS-män och situationen avbröts. Sådana situationer medförde att alla blev mycket rädda och såg till att memorera texterna och lyda alla befallningar.

Målsägandena har också berättat att de fick mycket begränsat med mat och vatten. Till exempel har Sekretess A uppgett att de endast fick en bit bröd varannan dag. Det vatten som de fick var smutsigt och fullt med insekter men de hade inget annat val än att dricka det. Sekretess I har beskrivit att det fanns glasbitar i riset. Hennes mamma, Sekretess J, har uppgett att de endast fick lite ris på botten av koppen och det fanns löss i riset. Vattnet var smutsigt och gick inte att dricka. Både Sekretess A och Sekretess D har berättat att de prioriterade att barnen skulle få mat men det hjälpte inte utan barnen var ändå konstant hungriga. Sekretess D har uppgett att hon ibland lyckades ta rester från tallrikarna som hon diskade åt IS-männen. De fick sova på golvet, eller på

marken utomhus. Sekretess A och henne familj bodde utomhus under flera månader.

17.3 Sekretess D, Sekretess E, Sekretess F och Sekretess G

Av Sekretess D:s uppgifter framgår att hon och hennes barn efter de första dagarnas transporter mellan olika förvaringsplatser fördes till Galaxy Hall där de fick stanna i ca femton dagar. Hon har berättat att hon kände flera av de flickor och unga kvinnor som fördes bort från Galaxy Hall och att de fortfarande är försvunna. Sekretess D och hennes barn fördes senare till en skolbyggnad i Tal Afar, där de också stannade i ca femton dagar. Skolan var full av tillfångatagna yazidier och ingen fick lämna skolbyggnaden.

Därefter fördes Sekretess D och barnen, tillsammans med andra yazidiska kvinnor och barn, till en byggnad i byn Qasr Mihrab. De stannade där i cirka två månader och där blev tvångskonverteringen mer strukturerad då IS-männen tvingade den yazidiska gruppen att delta i bönestunder. Vissa yazidiska pojkar fick följa med till en närliggande moské för att lära sig att be, och de fick sedan i uppdrag att lära kvinnorna och barnen.

Sekretess D och hennes barn fördes senare tillsammans med ett stort antal andra yazidiska kvinnor och barn till Raqqa i Syrien. Hon har berättat att alla grät men att hon har svårt att uttrycka hur svårt det var att komma till Syrien. De placerades på en bondgård utanför Raqqa. IS-männen uppehöll sig på husets nedervåning och yazidierna på ovanvåningen. Dagen efter ankomst var det samling på gården för att alla yazidiska familjer skulle registreras med antalet familjemedlemmar, namn och ålder. Även detta var en mycket svår situation för Sekretess D då hon förstod syftet med registreringen och vad som skulle komma att hända. Efter fyra dagar läste IS-männen upp hennes och barnens namn och de uppmanades att följa med till en bil. Hon hotades med att hon skulle bli kastad nerför trappan om de inte följde med.

De togs sedan i en bil med andra yazidiska kvinnor och barn till ett hus i Mayadeen. Där möttes hon av andra yazidiska kvinnor som talade om att kvinnor som kom dit skulle säljas. På natten fick alla yazidiska kvinnor och barn ställa sig upp och IS-männen valde ut vilka de ville ta med sig. De som inte följde med frivilligt blev slagna. Hon blev själv hotad av en IS-man att om hon och barnen inte följde med honom så skulle han ta enbart henne och därmed skilja henne från barnen. Det slutade med att IS-mannen tog henne, barnen och en annan kvinna med barn till en bil och förde dem till ett hus i Deir ez-Zur. Detta hus låg enligt Sekretess D invid en militärbas.

Den IS-man som förde Sekretess D till militärbasen sade att huset som hon placerades i hade tillhört några som var "otrogna" som hade lyckats fly. Han sade "vi kunde inte ta tillfånga dem men vi tillfångatog er". Han sade också att hon var hans "sabaya" och att han skulle våldta henne. Sekretess D satte sig emot och sade att så länge hon lever så skulle hon inte låta honom röra henne. Han sade att hon skulle få ångra sig och att han skulle ge henne till någon som skulle "ge henne mer än döden". Han lämnade henne sedan vidare till en annan IS-man, som våldtog henne och höll henne fången i ca en månad. Våldtäkterna var det värsta under fångenskapen; hon hade föredragit döden. Sekretess D har beskrivit en för henne mycket plågsam situation när hon en natt blev uppkallad till en för henne okänd IS-man som sade att han skulle se om han gillade henne eller inte. Enligt mannen hade han gjort upp det med hennes ägare. Denna situation gjorde att hon föll ihop.

Efter ett tag flyttade hela IS-basen och alla tillfångatagna yazidiska kvinnor och barn till en ny bas. Även den var i Syrien. Hon blev fortsatt våldtagen av sin "ägare". Förutom att han våldtog henne regelmässigt tvingades hon och de andra yazidiska kvinnorna att be böner och läsa koranen. De utförde också alla hushållssysslor åt IS-männen, såsom disk, städ och tvätt. Sekretess D:s "ägare" gav henne sedan vidare till en annan IS-man på basen. Denna överlåtelse inleddes med att hennes ägare ropade på henne när hon stod vid diskhon. När

hon inte lydde honom kom han fram och drog henne i axeln och kastade henne till några män vid dörren. Männen tog av henne sjalen. Hennes ägare tog henne till ett annat rum och sade att han inte ville ha henne längre och att han gett henne till någon annan. Hennes barn var kvar i det första rummet. Han hade låst dörren om dem och sagt att han hade något till deras mamma och att de inte fick lämna rummet. På natten kom hennes nya ägare till hennes rum och våldtog henne. Hon tillbringade sedan en månad med honom innan han sade att han var klar med henne och skulle sälja henne.

Även andra IS-män våldtog Sekretess D då männen skiftades om. Hon sade till en IS-man att det inte i någon religion kan vara tillåtet att behandla en kvinna på det sättet. Mannen sade då att han kunde döda henne om det skulle få henne att känna sig mer bekväm. Hon svarade då att anledningen till att hon var i hans våld var att hon inte kunde ta livet av sig då hon behövde leva för sina barn.

När Sekretess D och hennes barn skulle säljas vidare uppstod en diskussion med hennes ägare som slutade med att han tog fram ett maskingevär. Ägaren sade att hon skulle skjuta sig själv. Det slutade med att han sade att hon skulle få lämna basen. Därefter fördes hon och barnen till Lina Ishaqs bostad.

17.4 Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C

Efter några inledande dagar i fångenskap fördes Sekretess A till en skolbyggnad i Tal Afar. Hon var tillsammans med sin svärmor samt sina svägerskor och deras barn. Ett stort antal andra kvinnor och barn från hennes by var också placerade i skolbyggnaden. De bodde utomhus på skolgården då det inte fanns plats för alla tillfångatagna inne i byggnaden.

IS-männen som bevakade dem höll kontinuerligt på med avskiljningsprocessen. Den gick till så att alla kvinnor/flickor ställdes upp på led och sedan pekade IS-män ut vissa och sade ”du ska komma med oss”. En del gjorde motstånd men då drog IS-männen dem i håret och ledde i väg dem

till väntande bussar. Vid flera tillfällen kom IS-män och ville hämta Sekretess A, men hon förklarade att hon var gravid, vilket också syntes då hon var i femte månaden. De lät henne därför vara tills vidare. Alla tillfångatagna kvinnor och barn var jätterädda och var tvungna att göra allt som de blev tillsagda. IS-männen betraktade dem inte som människor utan som boskap.

Sekretess A var kvar vid skolan i Tal Afar i ca tre månader. Därefter fördes hon, hennes svärmor och svägerskor till en fängelseliknande byggnad i Badush. Det var en stor byggnad, som var delvis nedbränd, med små gallerfönster. Många kvinnor och barn befann sig där. Även här fick de bo utomhus. IS-männen fortsatte med avskiljningsprocessen. Nu var det inte längre enbart flickor och unga kvinnor som valdes ut, utan även gifta kvinnor utan barn. Kvinnorna fördes till IS-män som skulle fördela dem emellan sig.

Förhållandena var mycket dåliga. Alla tillfångatagna var trötta och yra på grund av att de inte fick någon mat och det fanns bara smutsigt vatten. Alla var rädda och barnen kunde inte sova. Efter ett antal dagar fördes de tillbaka till Tal Afar och stannade på en skola där i cirka en vecka. Därefter placerades de ut i övergivna hus i Tal Afar. Husen var tomma för att IS hade tvingat invånarna ifrån sina hem. Sekretess A placerades i ett hus tillsammans med sin familj och några andra familjer. De bodde där under ca två månader. Det var otroligt svåra månader. Det var smutsigt i huset och det där fanns fullt med ormar och insekter. Det fanns inga madrasser, filter eller tändstickor. Nattetid kom IS-män och sökte igenom huset för att kontrollera att ingen planerade att fly. De spred skräck och alla var rädda.

Sekretess A närmade sig slutet på sin graviditet och var trött och utmattad. Hon sov direkt på den hårda marken och kunde knappast röra sig. En vecka innan hon skulle föda kom ett IS-fordon mitt i natten. IS-män kom in i huset och lyste med ficklampor. De valde ut Sekretess A och tog med henne ut till fordonet. Eftersom hon var höggravid kunde hon inte resa sig själv utan de släpade ut

henne. Under tiden hon väntade i bilen fick IS-männen ett telefonsamtal och efter det lät de henne gå in igen. Hon tror att hon blev vald för att hon såg yngst ut av kvinnorna i huset. Hon födde senare sin son (Sekretess B) i huset. Hennes svärmor hjälpte henne men det fanns ingen sjukvårdsutrustning och det fanns inte några saker till sonen. Hennes svärmor gjorde en filt av en bit av sin klänning.

Två veckor efter förlossningen fördes de till Galaxy Hall i Mosul. De fördes dit nattetid på lastbilsflak. Där befann sig redan många yazidiska fångar och det kom nya grupper av yazidier efter hand. Sekretess A var där i nästan en månad fördes hon till Syrien. Det var en väldigt svår tid. Hennes nyfödde son var mycket sjuk. Han hade både ögon- och öroninfektioner och sov varken på dagarna eller nätterna då han hade ont och grät hela tiden. Hon trodde inte att han skulle överleva eftersom det var så kallt och han hade svåra infektioner. Hon fokuserade helt på sonen och brydde sig inte om sig själv.

Även i Galaxy Hall fortsatte IS-männen att avskilja och föra i väg äldre kvinnor och flickor från gruppen. De tog Sekretess A:s yngre svägerska som var lika gammal som hon. Det var på kvällen och det kom flera IS-män och valde ut flickor/kvinnor till sig själva och då blev svägerskan vald. Hon vet inte hur svägerskan fördes bort eftersom hon var för rädd för att titta. De som bestämde hette Emirer och de hade listor på de tillfångatagna och antecknade vem som skulle till vilken IS-man. Sekretess A insåg att hennes tid skulle komma och att hon skulle separeras från sina släktingar.

Efter cirka en månad avskildes Sekretess A, hennes son samt hennes äldre svägerska med tre barn. De fördes till Raqqa i Syrien. Det var ca tio kvinnor i bussen och de flesta hade flera barn i åldrarna mellan noll och tio år. Hennes egen son var runt en månad gammal. Hon minns att det var kallt ute och det var troligtvis runt årsskiftet 2014/2015. Det är dock svårt för henne att bedöma

årstid och väder eftersom de ibland skakade av rädsla och inte på grund av att de frös.

De fördes till en fängelsebyggnad i Raqqa. Där fanns ett stort antal yazidiska kvinnor och barn. Många barn hade skiljts från sina mödrar. Alla kvinnor och barn bodde i två rum och de var omgivna av vakter. De fick inte gå ut och förhållandena var fruktansvärda. Barnen var sjuka och det fanns inga mediciner. Under denna tid sammanfördes hon med Sekretess C, som då var sex år. Han är syssling till hennes man. Hon kramade honom och registrerade honom som sin son för att de inte skulle skilja dem åt. Sedan tog hon hand om honom tills han blev frigiven. De var kvar i fängelset i Raqqa i ca åtta dagar. Hon satt mest och grät och var orolig över vad som skulle hända med henne och om de skulle separera henne från barnen. IS-männen fortsatte att välja ut kvinnor som avskildes. Efter åtta eller nio dagar blev hon vald och skulle föras bort. Hon och några andra kvinnor blev tagna till ett rum där de fick ta av sig sjalarna och jackorna. IS-männen sade att de ville kunna se deras ansikten. Hon hade barnen med sig. En IS-man påstod att hon ljög när hon sade att de var hennes barn. Hon ammade Sekretess B för att bevisa att hon var mamma. IS-männen diskuterade vem de skulle ta och vem som skulle få ta med sig sina barn. Detta var inte samma män som tidigare hade vaktade dem utan dessa IS-män kom från något annat ställe. De kom för att välja ut kvinnor till sig själva.

Det var en man som hette Ghassan som tog henne. Han var en arabisk IS-man. Hon fick behålla barnen men hon separerades från de andra kvinnorna, bland annat sin äldre svägerska. Ghassan tog henne till en bas där många IS-män uppehöll sig. På basen bodde hon med barnen i ett rum. Både dörren och fönstret var täckta med filter. De sov på marken. Hon hade inga blöjor till sin son och han kissade på sig och blev blöt och kall. Varje natt kom det IS-män och våldtog henne. Hon försökte göra motstånd men de band hennes händer och höll för hennes mun för att hon inte skulle skrika. Det skedde flera gånger per natt, det var tre eller fyra olika män som kom varje natt. Barnen var oftast

kvar i rummet men ibland tog de ut Sekretess C. Han såg dock många gånger hur de knuffade henne, satte handbojor på hennes händer och täckte över hennes mun och sen våldtog henne. Han var skräckslagen och satt tyst i ett hörn av rummet. Det påverkade honom mycket och han kunde ofta inte prata på flera timmar efteråt. Han var också väldigt rädd och vaknade på nätterna och skrek fruktansvärt. Hon talade med honom och sade att IS-männen gjorde så för att de var deras fienden. Hon kommer ihåg att han lade sin hand på henne och sade att han tyckte att de skulle skada honom i stället för henne. Efter ca en vecka på basen förde Ghassan henne till Lina Ishaqs bostad.

17.5 Sekretess H och Sekretess I

Som nämnts var Sekretess I endast sju år när hon tillfångatogs av IS. Hennes berättelse om vad som hänt är därför inte sammanhängande. Hennes mamma, Sekretess J, har dock kunnat berätta om tiden i fångenskap fram till dess att hon skildes från sina döttrar, Sekretess I och Sekretess H.

Sekretess J har uppgett att hon togs till fånga med sina barn samt sina svägerskor och deras barn. De fördes inledningsvis till en skola tillsammans med andra kvinnor och barn från byn. På skolan började IS-männen att separera flickor/yngre kvinnor från kvinnor med barn. Sekretess I såg äldre ut än hon var och de försökte därför skyla henne med en sjal. Både Sekretess I och Sekretess J har berättat att sönerna i familjen fördes bort och när de senare kom tillbaka berättade de att de hade tvingats att läsa koranen och be böner samt att de hade haft vapenträning.

Senare fördes Sekretess J och döttrarna till Tal Afar. De placerades i byggnader tillsammans med ett stort antal andra tillfångatagna yazidier. De var där i ca femton dagar. De fick sömnmedel eller droger vilket gjorde att de sov nästan hela tiden. Sekretess J har beskrivit situationen som fruktansvärd. Det kändes som att hon var död. IS hade redan tagit hennes söner och hon var livrädd att de skulle ta även hennes döttrar. Det kom IS-män varje dag och valde ut nya

flickor och kvinnor. De försökte fly två gånger under denna tid men blev tillfångatagna. Som straff blev de instängda i ett rum utan mat i sju dagar.

Varje eftermiddag kom det IS-män och tog med sig flickor som de tyckte om. De lyste med ficklampor för att se hur flickorna såg ut och vilka de ville ha. Det var främst yngre ogifta kvinnor utan barn som valdes ut. För att hindra att Sekretess H (sexton år) skulle bli uttagen försökte de framställa det som att Sekretess H var mamma till Sekretess I. Vid ett tillfälle blev Sekretess H och Sekretess I ändå utvalda. De blev beordrade att resa sig upp och följa med till en bil. De började gråta och skrika. Sekretess J:s svägerska skrek att Sekretess H var hennes svärdotter så att IS-männen skulle tro att Sekretess H var gift. När IS-männen ändå tog med sig flickorna skrek Sekretess J att Sekretess I var hennes dotter som ett försök att de i vart fall inte skulle ta henne också. Men det hjälpte inte. IS-männen bar ut Sekretess I som skrek och slogs, samt släpade ut Sekretess H som också grät och försökte göra motstånd. Sekretess J och svägerskorna försökte hålla fast flickorna och försökte dra dem tillbaka. Till slut började IS-männen att skjuta mot dem och då var de tvungna att släppa taget om flickorna. IS-männen hade också vapen riktade mot flickornas huvud och hotade att döda dem. Hon såg att flickorna åkte i väg men fick inte reda på var de fördes. Detta var i oktober 2014 och det var den senaste gången Sekretess J såg Sekretess H. Sekretess I träffade hon först drygt tre år senare när Sekretess I blev frigiven.

Sekretess I har också beskrivit att hon och hennes familj placerades i olika skolbyggnader under den inledande tiden av fångenskapen. Det var ont om mat. Sekretess I har utifrån sitt perspektiv beskrivit hur hon separerades från sin mamma enligt följande. I skolbyggnaden fanns det jättemycket folk – alla yazidier – både från hennes by och från andra byar. Med jämna mellanrum samlades alla fångar och IS-män handplockade snygga flickor, ca sexton till arton år gamla. En gång kom det en man med långt skägg och valde ut hennes storasyster, Sekretess H. De valde Sekretess H för att hon var en ung kvinna.

Deras mamma sade till dem att de skulle låtsas att Sekretess I var Sekretess H:s dotter för att de inte skulle skilja dem från den övriga familjen. Deras mamma och andra familjemedlemmar försökte hålla kvar dem, men IS-männen slet loss dem. De kastades in i en bil och var mycket rädda och visste inte vad som skulle hända. I bilarna fanns andra flickor i Sekretess H:s ålder. De fördes till ett IS-högkvarter. Dit kom IS-män och valde ut flickor som de köpte och tog med sig. Hon och hennes syster var där i någon enstaka dag innan en IS-man kom och köpte dem. Hon kommer inte ihåg vad han hette.

Vidare när det gäller Sekretess I:s uppgifter om vad som har hänt före och efter tiden i Lina Ishaqs bostad, kan det konstateras att det råder osäkerhet. Genom Sekretess D:s uppgift om vad Sekretess H berättat för henne under tiden i Lina Ishaqs bostad är det dock utrett att följande händelse skedde i tiden före.

Sekretess I och Sekretess H var i ett hus med flera andra yazidiska flickor och kvinnor, bland annat från deras by. En kvinna från deras by arbetade enligt Sekretess I för IS och avslöjade för en IS-man att de var systrar och inte mamma och dotter som de uppgett. Detta medförde att IS-mannen misshandlade Sekretess H med en vajer. Systemen fick blåmärken över hela kroppen och kunde inte röra sig. Misshandeln skedde varje kväll. Därefter såldes de som systrar till två IS-män.

17.6 Slutsats

Utredningen har visat att samtliga målsägandena tillfångatogs av IS i samband med attacken mot de yazidiska byarna, efter att deras manliga släktingar hade avrättats. Tillsammans med ett mycket stort antal andra yazidiska kvinnor och barn tvångsförflyttades de mellan olika förvaringsplatser, först i Irak och sedan i Syrien. Målsägandena utsattes av män anslutna till IS för varierande grader av misshandel och ofredande samt tvingades att leva under påvra förhållanden utan mat och rent vatten. De tvingades att praktisera islam och utföra hushållsarbete. Sekretess A och Sekretess D utsattes för systematiska våldtäkter. Sekretess C, Sekretess I och Sekretess H skiljdes från sina mammor.

Målsägandena utsattes för slavhandel då de överläts mellan olika män inom IS. Efter cirka fem månader i fångenskap och förslavning kom målsägandena till Lina Ishaqs bostad.

18 GÄRNINGSPÅSTÅENDEN RIKTADE MOT LINA ISHAQ

18.1 Inledning

Som angetts inledningsvis har åklagaren i korthet gjort gällande att Lina Ishaq tillsammans och i samförstånd med andra har förvärvat eller tagit emot målsägandena och sedan hållit dem frihetsberövade och förslavade i sin bostad. Under tiden i bostaden ska hon ha utsatt dem för bland annat misshandel, ofredande, tvångsarbete och tvångskonvertering samt även tvingat vissa av målsägandena att bli fotograferade inför vidareförsäljning.

Sekretess A och Sekretess D har berättat om en kvinnlig gärningsman i det aktuella som de kallat Umm Haidara. De har uppgett att det var hon som bestämde över dem och att hon var den som utsatte målsägandena för de gärningar som skedde i huset.

Som framgått har Lina Ishaq förnekat gärningarna. Hon har dock vidgått att hon och målsägandena har bott i samma hus under den i målet aktuella tiden. Hon har också vidgått att hon kallats Umm Haidara på grund av att hennes son hette Haidar. Lina Ishaq har dock gjort gällande att hon dels inte haft den rollen som de hörda målsägandena uppgett, dels inte utsatt dem för de gärningar som påstås. Hon har gjort gällande att deras utpekanden inte är tillförlitliga och fört fram bland annat att det kan ha skett en förväxling med andra kvinnor i huset eller att målsägandena blandat ihop sina minnesbilder med upplevelser på andra ställen.

Mot denna bakgrund inleder tingsrätten med att ta ställning till om den kvinnan som målsägandena benämnt Umm Haidara är Lina Ishaq.

18.2 Målsägandenas utpekande av Lina Ishaq

Sekreteress A och Sekreteress D har alltså beskrivit en kvinnlig gärningsman som kallats Umm Haidara.

Varken Sekreteress A eller Sekreteress D har vid en fotokonfrontation kunnat peka ut Lina Ishaq. Det kan dock noteras att kvinnorna på bilderna hade hijab, dvs. endast deras ansikte syntes. Dessutom var bilden på Lina Ishaq tagen i Sverige ett antal år efter den i målet aktuella tidpunkten. Att Sekreteress A och Sekreteress D inte identifierat Lina Ishaq vid fotokonfrontationen är enligt tingsrätten inte av någon nämnvärd betydelse för bedömning av åtalet. Likaså saknar det betydelse att de i rättssalen uppgett sig vara säkra på att det är Lina Ishaq som är gärningsman.

Vad som däremot är mer relevant är att Sekreteress D spontant berättat om den kvinna som hon kallar Umm Haidaras personliga förhållanden som stämmer väl in på Lina Ishaq.

Sekreteress D har namngett och angett ålder på Umm Haidaras tvillingdöttrar samt även på yngste sonen och kopplat hans namn till att hon kallades Umm Haidara. Sekreteress D har även namngett Umm Haidaras två äldre söner och uppgett att Umm Haidara hade talat om att de var jihadister. Namn och ålder stämmer överens med Lina Ishaqs barn. Sekreteress D har också berättat att Umm Haidara hade en svärdotter med en bebis som befann sig i huset samt en dotter som var gift och bodde i Irak. Även dessa uppgifter stämmer in på Lina Ishaqs förhållanden.

Enligt Sekreteress D hade Umm Haidara berättat för Sekreteress D att hennes man, Abu Abdusalam, inte var pappa till barnen utan att deras pappa var martyr. Umm Haidara hade också talat om att hon hade haft en sorgeperiod (Iddah-period) under fyrtio dagar och att Abu Abdusalam, som hade varit vän med den

avlidne mannen, sagt till Umm Haidaras äldste son att han ville gifta sig med henne.

När det gäller Umm Haidaras bakgrund har Sekretess D uppgett att Umm Haidara hade berättat att hon ursprungligen var kristen och hade tillhört de otrogna men att hon nu funnit islam som var den rätta religionen. Umm Haidara hade också talat om att hon tidigare hade arbetat som lärare.

Sekretess A befann sig inte i det aktuella huset lika länge som Sekretess D och hon var mer isolerad på sitt rum. Hon har dock ändå gjort en del iakttagelser avseende den kvinnan som hon kallar Umm Haidaras personliga förhållanden. Hon har uppgett att Umm Haidara talade arabiska men att hon inte var från Syrien. Umm Haidara hade inte berättat vilket land hon kom från men Sekretess A hade fått uppfattningen att hon ursprungligen var kristen. Umm Haidara var enligt Sekretess A ljushyad och färgen på ögonen var mer åt det gröna eller gråa hållet än mörkbruna. På hakan hade Umm Haidara en blå prick som enligt Sekretess A såg ut som en hemmagjord tatuering.

Beträffande Umm Haidaras familjeförhållanden har även Sekretess A berättat om tvillingdöttrarna och hon har kunnat namnge en av dem. Hon har även berättat att Umm Haidara hade en son, som hon namngett, som bodde i huset samt en svärdotter med barn. Sekretess A har uppgett att Umm Haidara hade ytterligare en son som Sekretess A inte träffade. Enligt Sekretess A kallades kvinnan Umm Haidara eftersom hon hade ett barnbarn, som var två år, som hette Haidar.

Enligt tingsrätten är det genom målsägandenas uppgifter klarlagt att den person som de kallar Umm Haidara är Lina Ishaq. Förutom Sekretess A:s uppgift om en blå prick på hakan som är svårförklarlig, talar allt som de berättat om för att det är Lina Ishaq som avses. Att Sekretess A missuppfattat att tvååriga Haidar var barnbarn och inte barn till Umm Haidara, förklaras troligtvis av Sekretess A:s åldersperspektiv.

Till detta kommer att vänner och släkt till Lina Ishaq som hörts i målet, nämligen Camilla Olofsson, Iman Mahieu, Sekretess K och Sekretess L, bekräftat att det bodde yazidiska kvinnor och barn hos Lina Ishaq. Sekretess D har beskrivit besökare som kom till Umm Haidara som stämmer överens med Camilla Olofsson, Sekretess K och Sekretess L.

Mot denna bakgrund är det enligt tingsrätten klarlagt att Umm Haidara och Lina Ishaq är samma person och att målsägandena har bott i samma hus som henne. Som framgått har Lina Ishaq också vidgått att hon kallades Umm Haidara och att hon befann sig i huset med målsägandena. Däremot har hon förnekat gärningarna och pekat på att det kan ha funnits andra kvinnor i huset som målsägandena blandat ihop henne med. Hon har bland annat berättat att hon åkte bort för att hälsa på sin svärdotter och barnbarn under sju dagar i mars 2015 och när hon kom tillbaka hade Sekretess A och hennes barn lämnat huset. Ghassans fru och barn hade enligt Lina Ishaq varit i huset under denna tid. Sekretess D och Sekretess H beklagade sig över att Ghassans fru hade varit elak. Även Ghassans fru var missnöjd då hon enligt Lina Ishaq troligtvis var svartsjuk.

Den avgörande frågan i denna del är alltså om det också är styrkt att det är Lina Ishaq som målsägandena avser även i de för åtalet avgörande delarna, eller om det kan finnas en alternativ gärningsman.

Inledningsvis ska det framhållas att Lina Ishaq inte har någon bevisbörda och alltså inte är skyldig att redogöra för omständigheter som fritar henne från ansvar. Hon har dock fört fram en hypotes att det kan vara Ghassans fru som är den person som målsägandena menar.

Härvid kan konstateras att Sekretess D har varit helt säker i sin uppgift om att det under hela tiden i huset har varit en kvinna som bestämde över henne och i hushållet, och att den kvinnan var Umm Haidara. Samma kvinna var också den

som bland annat tvingade Sekretess D att utföra hushållssysslor samt att studera koranen och att be.

Även Sekretess A har varit tydlig med att det endast är en kvinna som hon talar om som gärningsman och att det är Umm Haidara. Som tingsrätten kommer att återkomma till vid bedömningen av de enskilda gärningspåståendena har Sekretess A i detalj beskrivit Umm Haidaras roll när hon fotograferades och sedan såldes vidare.

Både Sekretess A och Sekretess D är alltså säkra i sina slutsatser. Det förefaller osannolikt att de inte skulle ha kommit ihåg om de kritiska gärningarna hade utförts av en annan kvinna än den som de så grundligt beskrivit.

Till detta kommer att med undantag för umgänge med varandra och Sekretess H har varken Sekretess A eller Sekretess D interagerat med någon annan kvinna i huset än Umm Haidara. Det kan också konstateras att de har haft en lång exponeringstid för Umm Haidara, Sekretess D har träffat henne dagligen i ca fem månader. Det är också värt att notera att den behandling som målsägandena ska ha utsatts för var ständigt pågående, dvs. Umm Haidara får bedömas som en känd person för dem. Som nämnts vid bedömningen av tillförlitligheten är det också värt att notera att det aktuella huset inte enbart var det första privata hemmet som de kom till, utan också att Umm Haidara var den första kvinnan som de ”placerades” hos. Det var alltså en avvikelse från tiden innan då de enbart hade varit hos män anslutna till IS. De nu nämnda förhållandena är sådana som enligt Torun Lindholm Öjmyr stärker minnesbilderna.

Utifrån den bevisvärdering som gjorts ovan i fråga om identifieringen av Lina Ishaq kan tingsrätten konstatera att någon sammanblandning med en alternativ annan gärningsman kan uteslutas.

Tingsrättens slutsats är alltså att det är klarlagt att den person som Sekretess A och Sekretess D kallar Umm Haidara är Lina Ishaq. En sammanblandning med en alternativ annan gärningsman kan uteslutas. Hädanefter kommer tingsrätten genomgående att använda namnet Lina Ishaq.

18.3 Övergripande gärningspåstående om frihetsberövande och förslavning

Tingsrätten inleder med att pröva de övergripande gärningspåståendena om att Lina Ishaq har förvärvat eller tagit emot målsägandena samt hållit dem frihetsberövade och förslavade.

18.3.1 Åklagarens gärningspåstående

Åklagare har i ett inledande gärningspåstående gjort gällande att Lina Ishaq någon gång mellan den 3 augusti 2014 och första kvartalet 2015, tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän, och med insikt om de brott som IS enligt åtalet dessförinnan ska ha begått mot den yazdiska folkgruppen, köpt/förvärvat/tagit emot/hållit fångna först sekretess H och det minderårigt barnet sekretess I, herefter sekretess A med de två minderåriga barnen sekretess B och sekretess C, och slutligen sekretess D med de tre minderåriga barnen, Sekretess E, Sekretess F och sekretess G samtliga civila, skyddade personer, tillhörande folkgruppen yazidier, i sin bostad i Raqqa, Syrien.

Åklagaren har vidare enligt gärningspåståendena a) och b) påstått att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän utsatt sekretess A–I för ett svårt lidande då de av henne och andra gärningsmän betraktats, och behandlats, som egendom/slavar. Hon har även enligt åtalet ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän i strid med allmän folkrätt frihetsberövat sekretess A–I i sin bostad och förhindrat dem att lämna bostaden och under långa perioder även de rum i bostaden de varit hänvisade till. Frihetsberövandena har varat mellan tjugo dagar och sju månader.

18.3.2 Utredning

Av de nu relevanta förhörspersonernas utsagor framgår i huvudsak följande.

Sekreteress A

Sekreteress A har uppgett att det var Ghassan som förde henne och barnen till Lina Ishaqs bostad. Hon har uppgett att Ghassan och Lina Ishaqs man krigade för IS tillsammans. När hon var i huset hade Sekreteress A dock inte någonting med Ghassan att göra utan han hade överlämnat henne till Lina Ishaq.

Det var Lina Ishaq som kontrollerade och övervakade Sekreteress A och barnen. Sekreteress A:s och Sekreteress C:s rörelseutrymmen var mycket begränsade även inne i huset då Lina Ishaq låste dörren till det sovrum som de hade tilldelats. Sekreteress A fick enbart komma ut om Lina Ishaq bad henne utföra en uppgift. Då kunde hon få gå till köket. Likaså fick hon och barnen endast gå på toaletten när Lina Ishaq tillät det. Om sovrumsdörren var öppen satt Lina Ishaq utanför dörren och vaktade. Sekreteress A fick inte gå utomhus men hon gjorde flera försök att titta ut för att se hur det såg ut utanför. En gång upptäckte Lina Ishaq att hon försökte titta ut på bakgården och då skärpte Lina Ishaq bevakningen av henne. Sekreteress A tvingades även att utföra hushållssysslor och att delta i undervisning om islam.

Sekreteress A hade inte så mycket med Sekreteress H och Sekreteress I att göra men hon vet att de sov i ett annat rum och att Ghassan hade tagit dem till sig. Lina Ishaq visste dock att de befann sig i huset. Den första gången hon träffade Sekreteress H var denne, i klädd svart hijab, tillsammans med Lina Ishaq.

Sekreteress D

Sekreteress D har uppgett att det en kväll kom en man till IS-basen och hämtade henne och barnen. Hon protesterade först men då sade mannen att han skulle slå henne om hon inte följde med. Hon och barnen fördes till en väntande bil där Lina Ishaqs man, Abu Abdulalam, satt på passagerarsidan i framsätet. Han visade inte sitt ansikte. De åkte till Lina Ishaqs bostad.

Sekretess D möttes i huset av Lina Ishaq och hennes barn. Abu Abdulalam och den andre mannen åkte igen. Sekretess D uppfattade Lina Ishaq som glad när hon och barnen kom. Lina Ishaq sade att de skulle glömma sina anhöriga och sitt folk samt att de nu enbart tillhörde och skulle lyda hennes religion. Hon skulle lära Sekretess D och barnen om koranen och att be så att de inte längre skulle vara otrogna.

Lina Ishaq berättade för Sekretess D att Abu Abdulalam och Ghassan var som bröder och att de hade tagit huset, som tidigare tillhört syrier, tillsammans. Abu Abdulalam var hemma väldigt sällan och kom alltid hem sent på nätterna. Sekretess D såg aldrig hans ansikte. Han begick inte några övergrepp mot henne förutom när han tog henne och barnen till huset mot deras vilja.

När Sekretess D kom till huset befann sig de övriga målsägandena redan där. Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C, som enligt Sekretess D var med Lina Ishaq, bodde i samma rum som Sekretess D och hennes barn. Lina Ishaq och hennes barn samt hennes svärdotter med barn hade egna rum i huset. Sekretess D delade kök med dem men de hade separata toaletter. I en annan del av huset bodde Sekretess H och Sekretess I, som ägdes av Ghassan. Sekretess H berättade att Ghassan hade tagit henne till sig och att han sov med henne. Lina Ishaq visste om detta och hon lämnade alltid Sekretess H när Ghassan kom hem. Lina Ishaq bestämde över Sekretess H och Sekretess I när Ghassan inte var hemma och han var i stort sett enbart hemma på fredagar. Sekretess H och Sekretess I var med vid måltider och de tvingades också att be och att läsa koranen.

Det var Lina Ishaq som bestämde över alla kvinnor och barn i huset som till exempel om hushållssysslor, att de skulle be och att de inte fick lämna huset. Det fanns endast en huvudentré och den var låst. Lina Ishaq rörde sig fritt i huset men gick ut mycket sällan och när hon gjorde det låste hon dörren och huvudgrinden så att ingen kunde komma ut. Sekretess D och barnen fick ibland

vara ute på gården, som var inringad av en mur med taggtråd, men de fick inte röra sig utanför. Rummet som hon och barnen hade inomhus var ca 12-15 kvadratmeter. De fick inte röra sig fritt i huset utan Lina Ishaqs tillstånd. Ibland fick de gå till den del av huset där Sekretess H och Sekretess I bodde och titta på TV. De fick dock endast titta på program om islam och koranen. Lina Ishaq rörde sig fritt i hela huset, dvs. även i den del där Sekretess H och Sekretess I bodde.

Lina Ishaq

Lina Ishaqs man Abu Abdusalam hade ordnat en bostad åt familjen. När Lina Ishaq följde med honom för att titta på huset kunde hon konstatera att det fanns mat i kylskåpet och tvätt i badrummet, dvs. det var uppenbart att det bodde någon där. Hon fick veta att det var en bekant till hennes man, Ghassan, som bodde i villan och att hon och hennes familj skulle få låna ett rum. Hon träffade aldrig Ghassan utan hörde endast hans röst. Han hade en fru och flera barn men de hade åkt i väg.

En morgon, i januari 2015, hörde hennes tvillingflickor ljud från Ghassans del av huset. Lina Ishaq trodde först att det var hans fru och barn som hade kommit tillbaka. Det visade sig dock att det var Sekretess H och Sekretess I. Hon uppfattade att Sekretess H var i artonårsåldern och att Sekretess I var i hennes tvillingdöttrars ålder. Hennes döttrar började leka med Sekretess I. Efter ytterligare några veckor sade tvillingflickorna att det fanns en kvinna med två barn i ”farbroderns” vardagsrum. Det visade sig vara Sekretess A med barnen Sekretess B och Sekretess C. Hon uppfattade att Sekretess A var ca tjugo år och att Sekretess C var fem-sex år. Sekretess B var bebis. Någon vecka senare kom även Sekretess D, med barnen Sekretess E, Sekretess F och Sekretess G. De äldre barnen var i hennes tvillingflickors ålder och Sekretess D var i Lina Ishaqs ålder. Det yngsta barnet var i tvåårsåldern.

Det var Ghassan som tog alla målsägandena till huset.

Lina Ishaq hade inte hört talas om IS attack den 3 augusti 2014 men hon hade hört att IS hade börjat förslava människor som kallades yazidier. Det var en av hennes söner som berättade för henne om förslavningen. Sonen sade att IS inställning var att slaveri hade varit tillåtet förr och att man nu hade återinfört det.

Det var först när Sekretess A hade kommit till huset som Lina Ishaq insåg att Ghassan höll sig med slavar. Hon förstod att de yazidiska kvinnorna var förslavade och att Ghassan ägde dem. Hennes man upplyste henne om detta men han ville inte ha någonting med de yazidiska kvinnorna i huset att göra. Lina Ishaq var också helt emot slaveriet och ville inte leva på ett sådant sätt. Hon uppmanade därför sin man att arbeta hårdare för att hitta ett annat hus till familjen. Det var dock svårt eftersom de var så många.

Varken hennes man eller hennes äldre söner hade någon kontakt med kvinnorna då de respekterade Ghassans privata angelägenheter. Samtliga dörrar i huset var olåsta och porten öppnades inifrån så alla kunde gå ut om de ville. Lina Ishaq har behandlat samtliga målsäganden som hon behandlar andra människor, dvs. hon var trevlig och generös.

18.3.3 Tingsrättens bedömning

Inledning

Tingsrätten kommer nedan enbart att ta ställning till de påstådda faktiska förhållandena och inte till åklagarens påstående att Lina Ishaq genom förslavningen utsatt målsägandena för svårt lidande i den mening som avses 1 § första stycket 2 lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse, eller frihetsberövat målsägandena i strid med allmän folkrätt enligt 2 § första stycket 7 samma lag. Hur de gärningar som är styrkta ska bedömas i dessa avseenden kommer tingsrätten att ta ställning till under avsnitt 21.

Tingsrätten kommer också att gå närmare in på innebörden och följderna av förslavning i avsnitt 20 men vill framhålla följande inför den prövning som nu ska göras av om Lina Ishaq förslavat målsägandena.

Som framgått under redogörelsen i den allmänna delen definieras förslavning som utövande av någon eller all den makt som följer av äganderätt över en person (Romstadgan artikel 7:2 c samt FN:s konvention om slaveri och tvångsarbete från 1926). Den makt som följer av äganderätt över en person kan utövas genom köp, försäljning, utlåning av eller byteshandel med en sådan person eller genom att på annat motsvarande sätt beröva en person dennes frihet. Barn som föds i slaveri och/eller hålls fångna med sina förslavade föräldrar bedöms vara offer för slaveri tillsammans med sina föräldrar.

Det finns inte något krav på tidsbegränsning eller minsta varaktighet för att det ska anses föreligga ett slaveribrott. Den förslavade personen behöver inte vara medveten om att man är offer för ett slaveribrott. Det krävs inte heller någon illabehandling *per se* för att ett slaveribrott ska anses föreligga. Skadan har uppstått redan genom någon utövar äganderätten över den andre personen.

När det gäller Lina Ishaqs roll kan det inledningsvis konstateras att det med hänsyn till det regelverk för slaverisystemet som IS hade infört i Raqqa torde vara uteslutet att Lina Ishaq som ensam kvinna, formellt sett, skulle kunna ”köpa” eller ”äga” slavar. Begreppet slaveri omfattar dock både *de jure* och *de facto* äganderätt, dvs. det är tillräckligt att hon utövar äganderätten rent faktiskt. Utredningen visar vidare att det var vanligt förekommande att en man formellt ägde slaven men kvinnan styrde hushållet och därvid utövade äganderätten. Att Lina Ishaq var kvinna utesluter därmed inte att hon skulle kunna ha utövat faktisk rådighet över målsägandena och därmed vidmakthållit frihetsberövandena och förslavningen av dem.

Med hänsyn till att förhållandena till viss del skiljer sig åt mellan Sekretess A– Sekretess G å ena sidan och Sekretess H och Sekretess I å andra sidan,

redovisas bedömningarna under separata rubriker. Därefter tar tingsrätten ställning till Lina Ishaqs uppgifter i denna del.

Sekretess A–Sekretess G

Sekretess A har uppgett att det var Ghassan som förde henne och barnen till Lina Ishaqs bostad. Liksom när det gäller de övriga IS-män som har hanterat henne, har hon varit säker på sin uppgift. Ghassan hade dessutom våldtagit henne när hon var på IS-basen, vilket bör stärka hennes minnesbild av honom. Tingsrätten bedömer mot denna bakgrund hennes uppgift som tillförlitlig. Sekretess A har också varit tydlig med att Ghassan endast förde henne och barnen till huset för att lämna över dem till Lina Ishaq. Hon hade i princip ingen kontakt med Ghassan när hon väl var i huset.

Sekretess D har uppgett att det var Lina Ishaqs man, Abu Abdusalam, och en annan man som förde henne och barnen från IS-basen till Lina Ishaqs bostad. Sekretess D har varit bestämd i sin uppfattning och som tingsrätten konstaterat har även hon genomgående kunnat namnge olika IS-män på ett till synes tillförlitligt sätt. Hon har dessutom kunnat berätta en del om Abu Abdusalams förhållanden och hon har uppenbarligen talat med Lina Ishaq om honom. Enligt Sekretess D har Lina Ishaq till exempel berättat för Sekretess D att Abu Abdusalam var högt uppsatt inom IS samt att han inte var pappa till Lina Ishaqs barn. Sekretess D har dock inte sett hans ansikte, varken i bilen eller senare vid de få gånger han kom till bostaden. Även om det finns en del som talar för att det var Abu Abdusalam som förde Sekretess D och barnen till huset så är det enligt tingsrätten inte tillräckligt för att det ska anses vara styrkt att så var fallet.

Det går alltså inte att dra några säkra slutsatser om vem, förutom Ghassan när det gäller Sekretess A, som rent faktiskt förde målsägandena till huset. Det finns inte heller någon utredning om Lina Ishaqs roll i förfarandet. Det står dock klart att Lina Ishaq tog emot målsägandena i huset samt att hon därefter

var den som de hade kontakt med och lydde. Det råder ingen tvekan om att Sekretess A och Sekretess D upplevde att det var Lina Ishaq som ”ägde” dem. Det bör också noteras att eftersom de inte utsattes för sexuella övergrepp i Lina Ishaqs bostad, det inte med nödvändighet måste ha funnits en man som också förfogade över dem.

Det är vidare utrett att Lina Ishaq redan inledningsvis i vart fall i förhållande till Sekretess D var tydlig med att målsägandena skulle tvingas att konvertera till islam. De uppmanades också direkt att glömma sina anhöriga och sitt folk. Genom både de uppgifter som Sekretess A och Sekretess D lämnat är det också utrett att Lina Ishaq var ansvarig i huset när hennes man inte var hemma. Sekretess D har uppgett att Lina Ishaqs man kom hem ibland, men det var sent på nätterna. Lina Ishaq har själv uppgett att hennes man var hemma ett par gånger i veckan och då endast på kvällarna. Den slutsatsen kan alltså dras att det var Lina Ishaq som bestämde i hushållet under större delen av tiden. Av utredningen har det kommit fram att det inte var en ovanlig situation i Raqqa då huvuddelen av männen var ute i strid eller hade vapenträning. Hemmen var alltså till största del kvinnornas domäner.

Tingsrätten drar mot denna bakgrund slutsatsen att Lina Ishaq i vart fall på ett övergripande plan varit införstådd i att det skulle komma yazidiska kvinnor och barn samt att hon tog emot dem i hemmet. Det är också utrett att Lina Ishaq redan inledningsvis hade en bestämmande roll i förhållandena till målsäganden samt att hon både var medveten om sin bestämmanderätt och gav uttryck för den.

Det är vidare utrett att Sekretess A och hennes barn samt Sekretess D och hennes barn hade mycket begränsad rörelsefrihet och att den var helt avhängig av Lina Ishaq. Sekretess A var i princip enbart hänvisad till sovrummet; dörren var låst och om den var öppen vaktade Lina Ishaq utanför. Hon fick endast komma ut när hon på uppdrag av Lina Ishaq skulle utföra tjänster i hemmet.

Sekretess D och hennes barn verkar ha fått röra sig i en lite större del av huset och även utomhus på innergården. Det var dock Lina Ishaq som bestämde och även de behövde hennes tillstånd för att lämna sovrummet.

Som kommer att framgå nedan under bedömningen av de enskilda gärningspåståendena är det också utrett att Lina Ishaq inte bara har refererat till vissa av målsägandena som slavar/sabayas utan också har behandlat dem därefter. Som exempel förekommer situationer där Lina Ishaq har hotat att sälja målsägandena och att skicka Sekretess E till en militärbas. Hon har också medverkat vid en överlåtelse och i andra fall har bestämt när hon skulle lämna målsägandena vidare.

Det är alltså utrett att Lina Ishaq har haft en avgörande kontroll och utövat en faktisk äganderätt över målsägandena. Att Lina Ishaq enligt IS regelverk inte ”ägt” målsägandena saknar betydelse för denna bedömning då det är klarlagt att hon rent faktiskt haft rådighet över dem. Som tingsrätten återkommer till har denna rådighet över målsägandena manifesterats bland annat genom att hon inte enbart har frihetsberövat dem, utan också kraftigt begränsat deras rörelsefrihet, att hon har tvingat dem att utföra arbete och att konvertera. Att även andra gärningsmän kan ha haft rådighet över målsägandena förändrar inte bedömningen att Lina Ishaq har intagit en avgörande roll och att hon är att betrakta som gärningsman.

Av det sagda följer att det enligt tingsrätten är styrkt att Lina Ishaq har tagit emot Sekretess A–Sekretess E och hållit dem frihetsberövade i sitt hem. Det är också styrkt att hon har behandlat dem som sin egendom och som sina slavar. Hon har alltså vidmakthållit det frihetsberövade och den förslavning av målsägandena som IS inledde efter attacken den 3 augusti 2014.

Sekretess H och Sekretess I

När det gäller Sekretess H och Sekretess I finns det inte någon utredning om hur de kom till Lina Ishaqs bostad. Av Sekretess I:s uppgifter går det dock att

sluta sig att hon och Sekretess H var frihetsberövade – och därmed inte gjorde någon förflyttning av egen fri vilja – under den i målet aktuella tiden. Deras mamma, Sekretess J, har också berättat hur de blev bortförda med våld från en IS-bas. Redan då var de både frihetsberövade och förslavade av IS.

När det gäller förhållandena för Sekretess H och Sekretess I i Lina Ishaqs bostad har främst Sekretess D:s uppgifter återopats. Med hänsyn till att Sekretess D befann sig i huset tillsammans med Sekretess H och Sekretess I i närmare fem månader bedömer tingsrätten hennes uppgifter som utgångspunkt som tillförlitliga. Det framgår dessutom av Sekretess D:s utsaga att hon och Sekretess H kom varandra nära eftersom de var utlämnade till varandra.

Av de uppgifter som Sekretess D har lämnat, som även stöds av vad Sekretess A uppgett, framgår att Sekretess H och Sekretess I i första hand tillhörde Ghassan. De bodde i ett särskilt rum där även Ghassan sov när han var hemma. Det finns också påstående i målet om att Sekretess H var Ghassans sexslav.

Tingsrättens utgångspunkt i denna del är alltså att Sekretess H och Sekretess I i första hand ”tillhörde” Ghassan. Det är därmed klarlagt att det fanns en skillnad i förhållande till övriga målsäganden, som tingsrätten funnit att Lina Ishaq förfogade över fullt ut. Genom främst Sekretess D:s uppgifter är det dock utrett att Lina Ishaq bestämde över alla kvinnor och barn i huset i fråga om hushållssysslor och att de skulle delta i undervisning om islam och bönestunder. Sekretess D har uttryckligen uppgett att Lina Ishaq bestämde över Sekretess I och Sekretess H när Ghassan inte var hemma, vilket var huvuddelen av tiden. Liksom för de övriga målsägandena fick Sekretess H och Sekretess I inte gå utanför porten och det är oklart hur deras rörelsefrihet inomhus var.

Tingsrättens slutsats är att Lina Ishaq deltagit i frihetsberövandet av Sekretess H och Sekretess I genom att i bostaden kontrollera dem och hålla dem inlåsta. Det är vidare utrett att hon har deltagit i förslavandet av Sekretess H och

Sekretess I genom att behandla dem som sin egendom och sina slavar. Lina Ishaq har haft den faktiska kontrollen och bestämmanderätten över Sekretess H och Sekretess I under i stort sett all vaken tid och hennes handlande har varit av avgörande betydelse för att upprätthålla frihetsberövandet och förslavningen av dem. Att det kan ha förekommit överlappande förfoganderätt förändrar inte den bedömningen utan hennes medverkan är sådan att hon ska betraktas som medgärningsman.

Av det sagda följer att det är styrkt att Lina Ishaq har tagit emot Sekretess H och Sekretess I och hållit dem frihetsberövade i sitt hem. Det är också styrkt att hon har behandlat dem som sin egendom och som sina slavar. Hon har alltså vidmakthållit det frihetsberövade och den förslavning av dem som IS inledde efter attacken den 3 augusti 2014.

Lina Ishaqs insikter om vad målsägandena tidigare varit utsatta för innan de kom till hennes bostad

När det gäller Lina Ishaqs insikter om vad målsägandena har varit utsatta för innan de kom till hennes bostad konstaterar tingsrätten att det av hennes handlande framgår att hon var medveten om att de var slavar och att det var anledningen till att de togs till hennes bostad. Hon har själv uppgett att en av hennes söner berättat att IS hade infört ett slaverisystem. Hon var alltså inte ovetande om att det var fråga om ett strukturerat system av slaveri. Med hänsyn till att hon levde med en IS-krigare och bodde i IS huvudstad Raqqa kan hon inte heller ha varit ovetande om den krigsföring som pågick mot bland annat yazidier. Med hänsyn till hur Lina Ishaq levt sitt liv framstår hon inte heller som en person som är omedveten om sin omvärld. Tingsrättens slutsats är alltså att, även om Lina Ishaq inte i detalj har vetat vad varje enskild målsägande har blivit utsatt för, har hon haft insikt om hur de på ett övergripande plan hade behandlats.

Brottstid

Inledningsvis kan det konstateras att det är klarlagt att målsägandena befunnit sig i Lina Ishaqs bostad under vinter och vår 2015. Det råder viss osäkerhet kring längden på frihetsberövandena. Sekretess A och Sekretess D har utifrån olika parametrar som väderförhållanden, yazidiska högtider och när i tiden de slutligen blev fria uppskattat hur länge och under vilken period de befann sig i Lina Ishaqs bostad. Genom deras uppgifter, som ligger väl i linje med Lina Ishaqs utsaga, är det utrett att Sekretess H och Sekretess I kom först, därefter kom Sekretess A och hennes barn och sist kom Sekretess D och hennes barn.

Det finns inte någon utredning kring hur länge Sekretess H och Sekretess I hade varit i huset innan Sekretess A och barnen kom dit. Annat är alltså inte visat än att Sekretess H och Sekretess I var där ifrån den tidpunkt Sekretess A kom. Enligt Sekretess A befann hon sig i huset ca en vecka innan Sekretess D kom och under en sammanlagd tid om ca tjugo dagar upp till en månad. Utifrån Sekretess D:s uppgifter om när hon kom och sedan lämnade huset kan slutsatsen dras att hon var där i nästan fem månader. Det är vidare utrett att Sekretess H och Sekretess I befann sig i huset fram till dess att Sekretess D och barnen förflyttades.

Av det sagda drar tingsrätten slutsatsen att frihetsberövandena har pågått mellan tjugo dagar och fem månader. Det är alltså inte visat att det i någon del pågått så länge som sju månader som åklagaren påstått.

Granskning av Lina Ishaqs uppgifter i denna del

Lina Ishaq har gjort gällande att hon och hennes familj enbart var inneboende i ett rum i Ghassans hus. Hon har vidgått att hon förstod att målsägandena var slavar. Hon ansåg dock att det var Ghassans angelägenhet och att det inte var något som hon ville lägga sig i. Hon har vidare uppgett att hon och hennes man var emot slaveriet och att hon därför ville lämna Ghassans hus. Vidare har hon

gjort gällande att målsägandena inte var frihetsberövade då alla dörrar var olåsta och porten öppnades inifrån så att alla kunde gå ut om de ville.

Inledningsvis kan det konstateras att Lina Ishaqs uppgift om sin perifera roll i hushållet, som inneboende, är motbevisad genom vad Sekretess D berättat om hur Lina Ishaqs familj bodde och rörde sig i huset. Av de uppgifter som Sekretess A och Sekretess D lämnat är det också klarlagt att det var Lina Ishaq som bestämde i hushållet. Även av vittnesuppgifter från Camilla Olofsson, Iman Mahieu, Sekretess K och Sekretess L framgår att de var av uppfattningen att de hälsade på hos Lina Ishaq, dvs. i ett hus som hon disponerade. Det förefaller vidare mer rimligt att det var som Sekretess D uppgett, att Ghassan och Abu Abdusalam hade tagit huset tillsammans, och att Ghassan som inte synes ha haft någon familj boende där, disponerade en mindre del av huset.

När det gäller invändningen att Lina Ishaq inte har varit delaktig i förslavningen av målsägandena utan att den helt och hållet var Ghassans angelägenhet, kan tingsrätten konstatera att hennes agerande talar starkt emot att hon skulle varit motståndare till slaveriet. Hennes uppgift om att hon inte skulle ha haft någonting med målsägandena att göra, förutom att vara gästvänlig, är vidare motbevisad genom de uppgifter som Sekretess A och Sekretess D lämnat. Som tingsrätten funnit, och även återkommer till vid bedömningen av de enskilda gärningspåståendena, har Lina Ishaq inte bara accepterat förslavningen utan hon har också tagit aktiv del i den. Även hennes uppgift i denna del är alltså motbevisad.

Enligt tingsrätten är även Lina Ishaqs påstående att målsägandena inte var frihetsberövade, utan själva hade kunnat gå ut genom porten, motbevisat. Av de hörda målsägandenas uppgifter framgår att de periodvis till och med var inlåsta i sovrummet. Med hänsyn till hur slaverisystemet var uppbyggt är den uppgiften inte bara motbevisad utan också så osannolik att den kan lämnas utan avseende.

Vid en sammanvägning av bevisningen anser tingsrätten alltså att Lina Ishaqs uppgifter, som inte får stöd av någon annan bevisning i målet, inte försvagar det starka stöd som åklagarens bevisning ger åtalet i denna del. Hennes uppgifter förändrar alltså inte tingsrättens bedömning att gärningspåståendena om frihetsberövande och förslavning är styrkta.

18.3.4 Tingsrättens slutsats

Tingsrättens slutsats i denna del är att det styrkt att Lina Ishaq har tagit emot och hållit samtliga målsäganden frihetsberövade i sin bostad.

Frihetsberövandena har pågått mellan tjugo dagar och fem månader. Det är också visat att Lina Ishaq behandlat målsägandena som sin egendom och sina slavar.

Lina Ishaq har alltså vidmakthållit det frihetsberövade och den förslavning av målsägandena som IS inledde efter attacken den 3 augusti 2014.

Tingsrätten återkommer nedan till hur gärningarna ska bedömas och särskilt i fråga om bedömningen av begreppet svårt lidande.

18.4 De konkreta gärningspåståendena

18.4.1 Överfört barnen

Åklagaren har i enlighet med gärningspåstående c) gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande.

Genom tvång fört barnen sekretess B, C, E, F, G och I till bostaden, och därigenom till den grupp av befolkningen som följer IS ideologi och praktiserade islam och Lina Ishaq har således med tvång skiljt barn från gruppen yazidier och fört över dem till en annan grupp.

Tingsrättens bedömning

Härvid konstaterar tingsrätten att – som redan slagits fast ovan – de faktiska förhållandena är utredda. De målsäganden som var barn var inte enbart skilda från båda eller någon av sina föräldrar utan från sin yazidiska folkgrupp. Som

tingsrätten funnit tog Lina Ishaq emot dem och uppehöll frihetsberövandet och förslavningen av barnen. Det kan också noteras att Lina Ishaq tvingade barnen att praktisera islam genom böner och religionsundervisning med syfte att de skulle konvertera. Som tingsrätten återkommer till var detta också ett uttalat mål för Lina Ishaq.

Den rättsliga bedömningen av om Lina Ishaq överfört barnen i det avseende som avses i folkmordsbestämmelsen 1 § första stycket 5 lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser redovisas under rubriken Folkmord nedan.

18.4.2 Tvångsarbete i hushållet

Åklagaren har i enlighet med gärningspåstående d) gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande

Tvingat sekretess A och D till hushållsarbete/tvångsarbete alternativt att de under slavliknande förhållanden utfört hushållsarbete/tvångsarbete under Lina Ishaqs kontroll. Lina Ishaq har vidare tvingat sekretess D att utföra arbete i en annan bostad i Raqqa, Syrien.

Utredning

De aktuella förhörspersonerna har berättat i huvudsak följande.

Lina Ishaq

Lina Ishaq har förnekat gärningen. Hon har uppgett att alla i huset städade efter sig själva och att de tvättade tillsammans i en tvättmaskin eftersom det var begränsad tillgång till elektricitet. Lina Ishaq har aldrig sett någon av målsägandena städa, förutom att Sekretess H vid något tillfälle skurade golvet.

Sekretess D

Lina Ishaq talade om att det var Sekretess D:s plikt att utföra hushållssysslorna. Sekretess D lagade mat och diskade flera gånger per dag. Hon skötte också tvätt och städning i hushållet. I samband med att Lina Ishaq berättade att Sekretess D och barnen skulle säljas för att Lina Ishaq med familj skulle flytta

till ett nytt hus, talade hon också om att det nya huset skulle städas. Sekretess D och hennes barn tvingades städa det nya huset och det tog två dagar.

Sekretess A

Lina Ishaq gav dagligen order om att Sekretess A skulle utföra diverse hushållssysslor. Sekretess A tvingades att städa kök och badrum samt att diska. Hon tvättade också kläder och putsade skor åt Lina Ishaqs familj. Vid ett tillfälle var Sekretess B sjuk och grät mycket. Sekretess A bad Lina Ishaq om att få trösta honom några minuter innan hon satte i gång med städning. Lina Ishaq blev väldigt arg och ryckte Sekretess B ifrån henne. Lina Ishaq lade ner honom på madrassen och sade att Sekretess A skulle gå och arbeta. Sekretess B grät sedan tills Sekretess A kom tillbaka. Sekretess A har uppgett att hon var rädd för att Lina Ishaq skulle ta barnen ifrån henne om hon vägrade att arbeta.

Tingsrättens bedömning

Som redogjorts för i den allmänna delen var det vanligt förekommande att yazidiska kvinnor och barn fick utföra hushållssysslor hos IS-familjer. Även de av målsägandena som inte kunnat redovisa exakta minnesbilder har uppgett att de kommer ihåg att det förekom hushållsarbete. Sekretess I har uppgett att hon hjälpte sin syster att städa ett hus som var jättesmutsigt. Sekretess C har uppgett att Sekretess A städade eftersom de var slavar.

Genom de uppgifter som Sekretess D och Sekretess A har lämnat framgår att de i enlighet med Lina Ishaqs instruktioner har utfört hushållssysslor såsom att städa, diska och tvätta. Som tingsrätten redan konstaterat har målsägandena varit frihetsberövade och levt med ett underliggande hot. De har därför i praktiken inte haft någon möjlighet att vägra att utföra de arbetsuppgifter som Lina Ishaq gav dem. När det gäller Sekretess A har det dessutom framgått att Lina Ishaq behandlade Sekretess B illa när Sekretess A framförde minsta invändning.

Enligt tingsrättens bedömning är det därmed styrkt att Sekretess A och Sekretess D utförde hushållssysslor under tvång och att det var Lina Ishaq som tvingade dem.

Med hänsyn till styrkan i åklagarens bevisning förändras inte tingsrättens slutsats av vad Lina Ishaq anfört om att samtliga målsäganden enbart städade och tvättade för egen räkning.

Gärningspåståendet i denna del är således styrkt.

18.4.3 Vapen, bombbälte och avrättningsfilmer

Åklagaren har i enlighet med gärningspåstående e) gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande

Genom att i bostaden varit beväpnad med ett bombbälte/väst och haft tillgång till vapen samt genom att visa videor med avrättningar som IS genomfört, ingett sådan fruktan i sekretess A-I att de inte vågat freda sig.

Utredning

De aktuella förhörspersonerna har berättat i huvudsak följande.

Lina Ishaq

Lina Ishaq har vidgått att det fanns vapen i huset, men de tillhörde inte henne. Hon har också uppgett att hennes son använde sin pappas bombbälte. Vapnen förvarades högt upp i ett skåp. Lina Ishaq har vidare förnekat att hon skulle ha visat filmer med IS-propaganda för målsägandena. Hon hade inte någon telefon.

Sekretess D

Sekretess D har uppgett att Lina Ishaq hade ett bombbälte och en pistol på sig när hon gick ut. Hon har beskrivit bombbältet, att det fanns ett snöre som man skulle dra i för att spränga sig själv, och att bältet var gömt under Lina Ishaqs kläder. Lina Ishaq hade berättat att hon skulle spränga sig själv för det fall hon blev gripen för då skulle alla runtomkring henne dö. Även Sekretess D:s barn

såg att Lina Ishaq hade bombälte och pistol. Bombältet och pistolen förvarades i en låst låda i Lina Ishaqs rum. Sekretess D har också uppgett att Sekretess H vid ett tillfälle tog på sig bombbältet för att hon var upprörd över att hon skulle säljas.

Vidare har Sekretess D berättat att Lina Ishaq visade henne filmer på sin telefon där en pojke, som var ca sju år, fick en pistol av en IS-man och därefter sköt en handfängslad och bunden man. Lina Ishaq frågade Sekretess D om hon kände igen IS-mannen och det gjorde Sekretess D då det var den mannen som tillsammans med Abu Abdusalam förde henne och barnen till Lina Ishaqs hus. Lina Ishaq visade också en annan film för Sekretess D och Sekretess H där män halshöggs när de låg på en rad på marken med bakbundna händer. Blodet rann ner i en flod så att vattnet blev rödfärgat. Sekretess D är av uppfattningen att Lina Ishaq visade den typen av filmer för att visa hur IS arbetade. Lina Ishaq berättade att IS ansåg att yazidier var otrogna och att IS skulle döda alla som inte blev muslimer. Lina Ishaq sade också att IS kommer att döda alla otrogna.

Sekretess A

Sekretess A har uppgett att hon aldrig såg Lina Ishaq bära vapen eller bombbälte. Hon har dock berättat att det fanns vapen gömda bland kuddarna i sovrummet och att Lina Ishaq ofta kontrollerade att vapnen låg kvar under kuddarna. De äldre barnen var rädda för vapnen. I detta sammanhang kan också noteras att Sekretess C har berättat att han minns att en man lärde honom att hantera vapen och att han fick bära en skyddsväst som var tung.

Tingsrättens bedömning

Genom de uppgifter som Sekretess A och Sekretess D lämnat är det utrett att det funnits olika typer av vapen i huset och att Lina Ishaq haft tillgång till dem. Denna uppgift vinner också stöd av ett åberopat fotografi på Lina Ishaqs två yngsta söner som hanterar ett vapen i bostaden. Sekretess C:s minnesbild –

även om det inte är klarlagt att den härrör från tiden i Lina Ishaqs bostad – av en man som lärde honom att hantera vapen och bära skyddsväst stärker också den allmänna bilden av förekomsten av vapen inom IS. Genom Sekretess D:s detaljerade beskrivning av bombältet och Lina Ishaqs uppgivna användningsområde för detta är det också utrett att det funnits ett bombbälte i bostaden. Det är dock inte visat att Lina Ishaq ”beväpnat” sig med bombbältet i bostaden utan syftet var att använda det när hon gick ut.

Vidare har Sekretess D på ett detaljerat sätt beskrivit två av de filmer som hon menar att Lina Ishaq har visat för henne. Hon har också berättat i vilket sammanhang som filmerna visades. Vid ena tillfället var även Sekretess H med. Åklagaren har i målet förevisat två IS-propagandafilmer med det innehåll som Sekretess D beskrivit. Även om det inte kan slås fast att det är dessa filmer specifikt som Sekretess D förevisats är det klarlagt att den typen av propagandafilmer förekom. Mot den bakgrund är det styrkt att Lina Ishaq förevisade avrättningsfilmer för Sekretess D och Sekretess H.

Lina Ishaqs uppgifter om att det inte vara hennes vapen och bombbälte får inte någon påverkan på åklagarens bevisning. Det får inte heller det förhållandet att Lina Ishaq påstått att hon inte hade någon telefon att spela upp filmerna på. Hennes uppgifter förändrar alltså inte tingsrättens bedömning.

Sammanfattningsvis är gärningspåståendet styrkt såtillvida att Lina Ishaq haft tillgång till vapen i bostaden och att hon visat filmer med avrättningar som IS genomfört för Sekretess D och Sekretess H. Det är vidare utrett att de äldre barnen var medvetna om att det fanns vapen i huset och att de var rädda. I denna del kan det också noteras att Lina Ishaq hade berättat för Sekretess D att hon hade gjort vapenträning och att hon kunde använda vapen och kriga som en man. Till detta kommer vad Lina Ishaq sagt i samband med förevisandet av avrättningsfilmerna då hon beskrev hur IS såg på yazidier och att de som var otrogna skulle dödas.

Mot denna bakgrund och utifrån förhållandena i övrigt i huset måste förekomsten av vapen och förevisandet av avrättningsfilmerna varit en bidragande orsak till att frihetsberövandet och förslavningen kunde fortgå. Därutöver bör det för målsägandena ha ingett en särskild fruktan för sina liv.

18.4.4 Misshandel, ofredande och olaga hot

Åklagaren har i enlighet med gärningspåstående f) gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande.

- i.) tagit tag i sekretess A:s hår och slängt/knuffat ned henne i golvet, därefter med kraft slagit sekretess A:s huvud mot golvet tre gånger och pressat sin fot och/eller knä mot sekretess A:s huvud när hon låg ned vilket allt orsakat yrsel, smärta och svullnad,
- ii.) kastat ett glas mot sekretess A som träffat henne i bröstet, vilket orsakat smärta och att hon fallit ned till golvet,
- iii.) vid upprepade tillfällen knuffat sekretess A och rivit henne i ansiktet, vilket orsakat smärta och blodvite
- iv.) hotat sekretess A genom att vid upprepade tillfällen uttalat att hon skulle döda henne, vilket varit ägnat att hos sekretess A framkalla allvarlig fruktan för egen säkerhet till person.
- v.) ofredat sekretess C genom att vid upprepade tillfällen puttat/knuffat honom samt ofredat A genom att vid upprepade tillfällen spotta på henne,
- vi.) ofredat sekretess B, som vid tillfället var ca en månad gammal, genom att hålla en hand över hans mun när han skrek för att få honom att tystna, vilket torde ha orsakat sekretess B andnöd/obehag.

Utredning

De aktuella förhörspersonerna har berättat i huvudsak följande.

Lina Ishaq

Lina Ishaq har bestämt förnekat att hon utövat något våld eller på annat sätt ofredat målsägandena. Hon har arbetat med barn och skulle aldrig hålla för munnen på en bebis för att den gråter. Hon har i princip inte sett Sekretess C och hon har definitivt inte slagit eller knuffat honom. Som angetts inledningsvis har hon dock uppgett att det kan ha varit någon annan, till exempel Ghassans fru, som behandlat målsägandena illa.

Sekretess A

Sekretess A har uppgett att hon upplevde att Lina Ishaq alltid var arg på henne och använde ett hårt språk. Exempelvis blev Lina Ishaq arg och höjde handen för att slå henne när hon inte förstod arabiska. Lina Ishaq blev också arg om barnen grät. Lina Ishaq drog ofta Sekretess A i håret och det kändes som om Lina Ishaq hatade henne. Lina Ishaq blev också arg om Sekretess A inte arbetade tillräckligt snabbt. För det fall Sekretess A inte diskade direkt, eller inte arbetade tillräckligt snabbt, slog och knuffade Lina Ishaq henne. Vid ett tillfälle knuffade Lina Ishaq henne så hårt att hon föll på knäna och fick blåmärken. Lina Ishaq sade då att hon skulle resa sig upp och gå och diska.

Vid ett annat tillfälle blev Lina Ishaq upprörd för att det var någonting som Sekretess A inte förstod, och då kastade Lina Ishaq ett glas på henne. Glaset träffade bröstet och Sekretess A föll till marken. Lina Ishaq talade då om att hon hade siktat på ansiktet, vilket Sekretess A tolkade som att Lina Ishaq hade velat skada henne ännu mer. Lina Ishaq slog henne vid några tillfällen med öppen hand i ansiktet, vilket Sekretess A minns särskilt då Lina Ishaq hade långa naglar som rev henne i ansikte. Det blev små, blodiga, rivsår. Sekretess A har även uppgett att Lina Ishaq ofta knuffade henne. Eftersom Lina Ishaq var stark ramlade Sekretess A på golvet och ibland in i väggen.

Enligt Sekretess A skedde den värsta misshandeln i samband med att Lina Ishaq tvingade henne att bli fotograferad inför att hon skulle säljas vidare. Sekretess A grät och bönade till Lina Ishaq att inte sälja henne. Eftersom hon gjorde motstånd tog Lina Ishaq tag i hennes hår, drog henne och kastade ner henne på golvet. Lina Ishaq slog hennes högra sida av huvudet/tinningen mot golvet minst tre gånger. Därefter höll Lina Ishaq tag i hennes huvud, som fortfarande hade den högra sidan mot golvet och klev på den vänstra sida av huvudet med sin sko. Lina Ishaq sade att hon inte skulle lyfta på foten förrän Sekretess A gick med på att bli fotograferad. Hon sade också att hon kunde döda Sekretess A om hon vägrade att bli fotograferad. Sekretess A har uppgett

att hon blev helt yr och hennes huvud skakade och darrade inuti. Hon fick en svullnad i pannan. Därefter lät hon sig bli fotograferad.

Sekretess A har vidare berättat att Lina Ishaq spottade på henne vid flera tillfällen. Till exempel spottade Lina Ishaq henne i ansiktet när hon öppnade sin niqab för att kunna andas. Lina Ishaq sade samtidigt att hon inte fick visa sitt ansikte.

Enligt Sekretess A har Lina Ishaq hotat att döda henne. Det skedde främst när Lina Ishaq ansåg att Sekretess A ignorerade henne. Som exempel har Sekretess A nämnt situationer då Lina Ishaq ropat på henne och om hon då inte svarade direkt kom Lina Ishaq och frågade varför hon inte kom och sade ”du ignorerar mig, jag kan döda dig”.

Även om Sekretess A har varit rädd för egen del har hon uppgett att hon var mest rädd för barnens skull och hon ville inte att de skulle fara illa. Lina Ishaq var inte snäll mot Sekretess B och Sekretess C. De fick inte ge några ljud ifrån sig för då blev Lina Ishaq arg. Sekretess C fick inte lämna rummet utan Lina Ishaqs tillstånd och hon var ofta arg på Sekretess C och skrek på honom. Hon knuffade honom också ofta. Vid ett tillfälle spillde Sekretess C vatten på golvet och då tog Lina Ishaq tag om hans nacke och det gjorde honom väldigt rädd. Efter det vågade Sekretess C knappt röra mat och dryck för han var rädd att han skulle spilla igen. Sekretess C var dock medveten om den situationen som de befann sig i och vilka konsekvenserna kunde bli. Han var därför noga med att följa Lina Ishaqs instruktioner.

När Sekretess B grät satte Lina Ishaq sin hand över hans mun för att få tyst på honom. Det blev som ett tryck mot Sekretess B:s mun som måste ha gjort ont på honom. Detta skedde när Lina Ishaq ansåg att Sekretess B grät för länge och hon sade ”låt inte pojken gråta”. Sekretess A var rädd att han inte skulle få luft och att han skulle kvävas. Hon blev alltid väldigt rädd när Sekretess B grät och

försökte få honom att tystna så fort som möjligt så att Lina Ishaq inte skulle höra honom. Hon var rädd att Lina Ishaq skulle kväva honom.

Sekreteress D

Sekreteress D har inte sett Lina Ishaq utöva något våld mot Sekreteress A. Sekreteress D har dock uppgett att Lina Ishaq behandlade Sekreteress A mycket illa. Denna uppgift grundar hon på dels vad hon sett, dels vad Sekreteress A berättat. Sekreteress A har berättat för Sekreteress D att Lina Ishaq slog henne, bland annat på grund av att Sekreteress B grät, och att det hade varit värre innan Sekreteress D hade kommit till huset. Sekreteress D uppfattade att Lina Ishaq inte tyckte om när små barn grät. Sekreteress A berättade att Lina Ishaq hade sagt till henne att hålla för Sekreteress B:s mun när denne grät, och att Lina Ishaq också hade hållit för Sekreteress B:s mun för att få honom att sluta skrika.

Tingsrättens bedömning

Sekreteress A har beskrivit flera situationer med misshandel, ofredande och olaga hot. I denna del står ord mot ord då Lina Ishaq har förnekat att hon skulle ha utsatt Sekreteress A, Sekreteress B och Sekreteress C för de gärningarna som Sekreteress A påstår. Utöver vad som anförts om Sekreteress A:s trovärdighet och tillförlitligheten av hennes uppgifter generellt, kan det konstateras att hon i denna del har återgivet detaljer om händelserna och även beskrivit dem i sitt sammanhang. Händelserna framstår i allra högsta grad som självupplevda. Det har enligt tingsrätten inte kommit fram något skäl att ifrågasätta tillförlitligheten av de lämnade uppgifterna.

Sekreteress A:s beskrivning av sin situation får dessutom stöd av vad Sekreteress D berättat. Som tingsrätten redan konstaterat finns det visst stöd i rättsintyget för påståendet om att Lina Ishaqs långa naglar rev Sekreteress A i ansiktet.

Mot denna bakgrund anser tingsrätten det är utrett att Lina Ishaq har misshandlat, ofredat och hotat Sekreteress A på det sätt som åklagaren påstått. Det är också utrett att Lina Ishaq vid i vart fall ett tillfälle har hållit för

Sekretess B:s mun när han skrek. Det är svårt att dra slutsatsen att det har orsakat honom andnöd, men det torde stå klart att det orsakat obehag. Det är vidare också utrett att Lina Ishaq har ofredat Sekretess C genom att vid flera tillfällen knuffa honom.

Genom styrkan i åklagarens bevisning är Lina Ishaqs uppgift om att hon inte utövat något våld eller på annat sätt ofredat eller hotat Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C motbevisad.

Gärningspåståendena är således styrkta.

18.4.5 Tvångskonvertering, språk och kultur

Åklagaren har i enlighet med gärningspåstående g) gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande.

Tvingat sekretess A, C, D, E, F, H och I att bli praktiserande muslimer genom att Lina Ishaq, ensam eller genom annan, tvångsundervisat dem om islam, tvingat dem att recitera koranen, att be fem gånger om dagen samt att samtliga målsäganden (även B och G) förhindrats att tala eller lära sig sitt eget språk, utöva sin religion, och andra för folkgruppen yazidier viktiga seder och bruk.

Utredning

De aktuella förhörspersonerna har uppgett i huvudsak följande.

Lina Ishaq

Lina Ishaq har förnekat att hon skulle ha haft synpunkter på att yazidierna i huset talade kurmanji. Hon har inte heller uttryckt några synpunkter på den yazidiska religionen. Hon har dock svarat på frågor om islam när målsägandena frågat. Sekretess H var mycket intresserad av islam. Lina Ishaq trodde att Sekretess H var konvertit. Sekretess H och Sekretess D satt ibland med Lina Ishaq när hon reciterade koranen. Hon hade dörren öppen och de blev nyfikna. Sekretess H ställde många frågor och kunde översätta till Sekretess D som inte förstod så mycket arabiska. Både Sekretess D och

Sekretess H deltog också vid böner ett par gånger. Barnen var med i rummet ibland men ägnade sig åt annat. Själv bad hon fem gånger per dygn.

Sekretess A

Sekretess A har uppgett att Lina Ishaq förbjöd yazidierna i huset att tala kurmanji. Sekretess A och de andra yazidiska kvinnorna och barnen försökte tala kurmanji med varandra men Lina Ishaq blev arg och sade att de skulle tala arabiska. Sekretess A kunde tala och förstå lite arabiska men det kunde inte Sekretess C. Eftersom han inte vågade tala kurmanji blev han väldigt tyst. Lina Ishaq sade vid något tillfälle att det var sista gången Sekretess A talade kurmanji. Vid ett annat tillfälle höjde Lina Ishaq handen mot Sekretess A för att slå henne på grund av att hon inte förstod arabiska.

Sekretess A har uppgett att hon utövade sin yazidiska religion innan hon blev tillfångatagen och hon och hennes familj firade yazidiska högtider. Lina Ishaq visste att Sekretess A och barnen var yazidier. Hon sade att de var otrogna och att yazidierna blev attackerade för att de inte var muslimer. Lina Ishaqs avsikt var att de tillfångatagna yazidierna skulle konvertera till islam. Förutom att Sekretess A skulle utföra hushållsarbete var ett av syftena med att hon togs till Lina Ishaqs hus att hon skulle lära sig om islam.

Enligt Sekretess A var Lina Ishaq djupt religiös och trodde att om hon kunde få andra att konvertera till islam så skulle hon belönas av gud. Lina Ishaq tvingade Sekretess A att lära sig om islam, att be samt att memorera verser och texter ur koranen. Det var antingen Lina Ishaq eller hennes tvillingdöttrar som höll i undervisningen. Det var undervisning flera tillfällen varje dag och de tvingades att be fyra eller fem gånger per dygn. Sekretess A hade svårt att genomföra detta då hon samtidigt skulle ta hand om Sekretess B. Sekretess A:s uppfattning är att hon skulle ha blivit slagen om hon inte hade deltagit i undervisningen och böerna. Lina Ishaq tyckte att Sekretess A var dålig på att lära sig verserna och hon sade att även tvillingdöttrarna hade klagat på att

Sekretess A var dålig på att lyssna. Även Sekretess C var tvungen att på samma sätt ta del av undervisningen om koranen, lära sig verser och att be. Det var svårt för honom att lära sig texterna utantill. Sekretess D och hennes barn var också tvungna att be flera gånger per dag och att delta i undervisning om koranen.

Sekretess D

Sekretess D har uppgett att yazidierna i huset inte fick tala kurmanji. Lina Ishaq blev arg när Sekretess D talade kurmanji med barnen och förbjöd uttryckligen henne att göra det. Lina Ishaq sade att de skulle tala arabiska och om Sekretess D bara pratade arabiska med barnen så skulle de lära sig. Lina Ishaq – som tidigare hade varit lärare – undervisade även barnen i att läsa och skriva på arabiska. Men barnen fick ingen annan skolundervisning. Sekretess D kunde lite arabiska sedan tidigare men det kunde inte hennes barn.

Vidare såg Lina Ishaq det som sin uppgift att lära Sekretess D och de andra yazidiska kvinnorna och barnen i huset om koranen och att be olika böner. Lina Ishaq samlade in alla för undervisning om koranen två gånger per dag och bön fem gånger per dygn. Barnen slapp dock den tidiga morgonbönen. Lina Ishaq talade om att de nu skulle ansluta sig till den rätta religionen och att de måste lära sig allt som hade med islam att göra. Lina Ishaq sade att de måste kunna bönerna och att recitera koranen oavsett hur lång tid det skulle ta att lära sig. Lina Ishaq läste upp ett stycke ur koranen, som de sedan skulle upprepa. Sekretess D memorerade långa verser, och det gjorde även hennes barn, men de hade det svårt. Sekretess D vågade inte säga nej då hon var rädd för att Lina Ishaq skulle slå henne.

Sekretess D:s uppfattning är att Lina Ishaq såg sig som en Imam. Hon klädde sig i särskilda sharia-kläder vid böner och religionsundervisning och tvingade de yazidiska kvinnorna och barnen att klä sig speciellt. Kläderna bestod av en lång fotsid kjol och en hijab från hjässan som täckte ända ner till händerna, det

var bara fingrarna som syntes. Hela kroppen var täckt av stora kläder, huvudet och håret var täckt, men ansiktet syntes. Lina Ishaq sade till dem att det var "haram" om håret inte var helt täckt. Även flickorna fick ha dessa kläder, men pojkarna hade "afghankläder".

Sekretess D har vidare berättat att Lina Ishaq ofta sade att Sekretess D och de andra yazidierna var otrogna. Ibland sade hon att de tidigare hade varit otrogna men att de inte längre var otrogna utan att de nu var med den rätta religionen.

Lina Ishaq kallade ibland Sekretess D för "Umm" efterföljt av Sekretess E:s namn, dvs. som man kallar kvinnor inom islam. Sekretess D och de andra yazidierna fick inte utöva sin religion, och inte heller fira yazidiska högtider, som till exempel det yazidiska nyåret.

Tingsrättens bedömning

Sekretess A och Sekretess D har samstämmigt berättat att Lina Ishaq tog på sig rollen som lärare och Imam. Hon undervisade dem om koranen och lät dem recitera texter ur den. De har också berättat att de tvingades be fem gånger per dag. Även barnen var tvungna att delta i undervisningen och vid huvuddelen av bönetillfällena. Sekretess A och Sekretess D har vidare beskrivit hur svårt det var att lära sig texterna utantill, både för dem och för barnen. Sekretess A har beskrivit hur trött hon var och att hon hade svårt att hänga med. Sekretess D hade svårt med arabiskan och att läsa, men var ändå tvungen att memorera långa texter. De har båda uttryckt att det var särskilt svårt för barnen.

Av Sekretess D:s uppgifter framkommer vidare att Sekretess H och Sekretess I också tvingades att delta i både undervisning och vid bönetillfällena. Med hänsyn till att Sekretess D var tillsammans med dem under lång tid anser tingsrätten att den uppgiften är tillförlitlig. Sekretess I har också berättat att hon under delar av sin fångenskap var tvungen att läsa koranen och att be. Det stödjer uppgiften att det förekom tvångsundervisning av yazidier hemma hos

IS-familjer. Som tidigare framgått var tvångskonvertering en del av IS strategi mot yazidier.

Av de uppgifter som Sekretess A och Sekretess D lämnat framgår att varken de, Sekretess H eller någon av barnen deltog frivilligt i religionsundervisningen och bönerna. De hade inte heller någon önskan att konvertera till islam. Under alla förhållanden är det tingsrättens bedömning att målsägandena under de förhållandena som rådde inte skulle kunna ha samtyckt till att konvertera.

Sammantaget anser tingsrätten alltså att det är utrett att Lina Ishaq har tvångsundervisat samtliga målsägandena, förutom de yngsta barnen Sekretess B och Sekretess G, om islam och därvid bl.a. tvingat dem att recitera koranen. Hon har också tvingat dem att delta i bönestunder fyra–fem gånger per dygn.

Vidare framgår av de uppgifter som Sekretess A och Sekretess D lämnat att Lina Ishaq förbjöd dem att tala sitt modersmål, kurmanji. De har berättat att det var särskilt svårt i förhållande till barnen som inte kunde något annat språk. Sekretess A har gett uttryck för att detta medförde att Sekretess C inte vågade ställa frågor till henne och att han blev väldigt tyst. Det framgår vidare att Lina Ishaq uppmanade målsägandena att tala arabiska och att hon har uttryckt till Sekretess A att det var sista gången Sekretess A talade kurmanji. Sekretess A har också beskrivit att Lina Ishaq blev arg och hotfull om Sekretess A inte förstod arabiska. Av Sekretess D:s uppgifter framgår att Lina Ishaq undervisade barnen i arabiska. Även med den osäkerhet som råder när det gäller Sekretess C:s minnesbilder kan det noteras att han har beskrivit att han gick i en ”arabisk skola” där han fick lära sig arabiska. Det var bara han och två andra barn i skolan och undervisningen avsåg enbart arabiska.

Sammantaget anser tingsrätten att det är styrkt att Lina Ishaq har förbjudit målsägandena att tala kurmanji. Hon har i vissa fall blivit arg och hotfull om de talade kurmanji. Under alla förhållanden är själva förslavningen och

förhållandena i huset tillräckligt för att sätta ett tvång bakom hennes handlingar och uppmaningar.

Samma slutsats drar tingsrätten när det gäller möjligheterna för målsägandena att utöva sin yazidiska religion och kultur under den tid de var förslavade hos Lina Ishaq. Som tingsrätten beskrivit i den allmänna delen ligger detta i linje med IS strategi mot yazidier.

Tingsrättens slutsatser ovan förändras inte av Lina Ishaqs uppgifter om att hon inte har uttryckt synpunkter på språk, religion eller kultur. Dessa uppgifter, liksom den om att Sekretess D och Sekretess H självmant efterfrågade undervisning i islam, är motbevisade genom den av åklagaren åberopade bevisningen.

Sammanfattningsvis är gärningspåståendena styrkta.

18.4.6 Klädsel

Åklagaren har i enlighet med gärningspåstående h) gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande.

Tvingat sekretess A, C, D, E, F, H och I bära heltäckande slöja eller andra för deras kultur/yazidier främmande klädesplagg.

Utredning

De aktuella förhörspersonerna har uppgett i huvudsak följande.

Lina Ishaq

Lina Ishaq har förnekat att hon skulle ha tvingat målsägandena att bära särskilda kläder. Hon har uppgett att de yazidiska kvinnorna, liksom hon själv, var tvungna att bära heltäckande slöja när de var ute. Målsägandenas barn fick låna kläder av hennes barn.

Sekreteress A

Sekreteress A har uppgett att hon var tvungen att bära svart hijab och niqab. Hon hade svårt för att ha niqab över ansiktet och när hon öppnade den för att andas spottade Lina Ishaq henne i ansiktet och sade att hon inte skulle visa sitt ansikte. Hennes niqab hade två lager, i ena syntes ögonen. Ibland gav Lina Ishaq henne tillåtelse att ha enbart det ena lagret, men ibland var hon tvungen att ha båda. Veckan innan hon såldes var hon tvungen att vara helt täckt. Lina Ishaq talade om att ingen skulle se hennes ansikte eftersom det var haram. Sekreteress D tvingades också att ha svart hijab men Sekreteress D behövde inte ha niqab utan enbart en huvudduk. Första gången Sekreteress A träffade Sekreteress H var denne tillsammans med Lina Ishaq och bar en svart hijab.

Sekreteress D

Sekreteress D har uppgett att Lina Ishaq klädde sig i särskilda sharia-kläder vid bönestunderna och när hon höll i religionsundervisningen. Lina Ishaq tvingade även de yazidiska kvinnorna att klä sig på samma sätt. Kläderna bestod av en lång fotsid kjol/klänning och en hijab från hjässan som täckte ner till händerna, det var bara fingrarna som syntes. Hela kroppen var täckt av stora kläder, huvudet och håret var täckt, men ansiktet syntes. Lina Ishaq sade till målsägandena att det var "haram" om håret inte var helt täckt. Även flickorna var tvungna att ha dessa kläder vid bönetillfällen och vid undervisningen. Pojkarna fick bära "afghankläder".

Även övrig tid var Sekreteress D och de andra yazidiska kvinnorna tvungna att bära lång svart klänning och ha slöja. Sekreteress D:s äldsta dotter, och ibland även yngsta dotter, var tvungen att ha en "dishdasha" som täckte håret, men inte ansiktet. Redan när Sekreteress D och barnen kom till Lina Ishaqs hus fick de lämna ifrån sig sina egna kläder. Sekreteress D:s söner lånade kläder av Lina Ishaqs barn och även det var "afghan-kläder". Lina Ishaq sade att de var tvungna att ha dessa kläder "för nu är ni inte hemma längre".

Tingsrättens bedömning

Sekreteress A och Sekreteress D har samstämmigt berättat att Lina Ishaq tvingat dem att bära särskilda klädesplagg, både vid bönestunder och vid religionsundervisningen, men även under övrig tid. Av deras uppgifter framgår att även Sekreteress H, Sekreteress I och Sekreteress F var tvungna att bära samma typ av kläder. Det påtvingade kläderna, bl.a. fotlång kjol samt hijab eller niqab, har haft en tydlig religiös och kulturell innebörd. Lina Ishaq har också gett uttryck för detta genom att till exempel tala om att det är haram att visa håret. Sekreteress A har även i detta sammanhang blivit mer strängt behandlad än Sekreteress D då hon tvingats bära niqab. Att Lina Ishaq spottat Sekreteress A i ansiktet när hon tog upp sin niqab för att andas, förstärker den bilden.

När det gäller pojkarna, Sekreteress C och Sekreteress E, anser tingsrätten dock inte att det är visat att de kläder som de hade på sig, av Sekreteress D benämnt som ”afghan-kläder”, hade någon särskild religiös eller kulturell betydelse. Det är inte uteslutet att den klädseln enbart var ett resultat av att de lånade kläder av Lina Ishaqs barn.

Av det sagda följer att tingsrätten anser att det är styrkt att Lina Ishaq tvingat de kvinnliga målsägandena att bära särskilda kläder som varit religiöst och kulturell främmande för dem och deras yazidiska religion och kultur.

Tingsrättens slutsats förändras inte av Lina Ishaqs uppgift att målsägandena enbart följde de krav på kläder som gällde generellt för kvinnor som vistades utomhus i Raqqa. Av det som tingsrätten funnit styrkt framgår att det var i bostaden som målsägandena tvingades bära kläderna, och att det var Lina Ishaq som kontrollerade detta.

Gärningspåståendet är således styrkt med den reservation för pojkarna Sekreteress C och Sekreteress E som angetts ovan.

18.4.7 Kränkande tillmälen

Åklagaren har i enlighet med gärningspåståendet i) gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande.

Benämnt samtliga målsäganden "slavar", "sabaya", "otroga" och "kuffar" eller andra kränkande tillmälen med liknande innebörd samt befallt dem att glömma sin religion, sina släktingar och sitt tidigare liv och istället bli muslimer inom IS.

Utredning

Det är i målet upplyst och utrett att "Sabaya" är en benämning på slavar/sexslavar och att "kuffar" betyder otroga.

De aktuella förhörspersonerna har uppgett i huvudsak följande.

Lina Ishaq

Lina Ishaq har förnekat att hon skulle ha varit elak eller att hon skulle ha gjort kränkande uttalanden gentemot målsägandena.

Sekretess A och Sekretess D

Sekretess A och Sekretess D har berättat att Lina Ishaq vid olika tillfällen benämnde dem som "otroga". Det har varit vid ett stort antal tillfällen, i vissa fall som en förklaring till hennes/IS beteende mot dem, och i andra fall som ett kränkande tillmäle. Lina Ishaq talade också om att yazidier var otroga och att IS kommer att döda alla otroga. Sekretess D har uppgett att Lina Ishaq talade om att målsägandena tidigare hade varit otroga och att de inte längre var det eftersom de nu tillhörde den rätta religionen.

Sekretess A har berättat bl.a. att Lina Ishaq sade att Sekretess A och barnen var otroga och att yazidierna blev attackerade för att de inte var muslimer.

Sekretess D har vidare uppgett att Lina Ishaq sade att det inte gjorde något om Ghassan såg Sekretess D:s ansikte eftersom hon var "sabayas". Lina Ishaq sade också att de var slavar.

Tingsrättens bedömning

Genom de uppgifter som Sekretess A och Sekretess D lämnat är det utrett att Lina Ishaq benämnt dem som otrogna. Det är också visat att Lina Ishaq omnämnt yazidier generellt som otrogna, dvs. enligt tingsrätten omfattas samtliga målsägandena då Lina Ishaq genom Sekretess A och Sekretess D i dessa fall talat till dem som grupp. Som exempel kan nämnas att Lina Ishaq har sagt att de skulle glömma sina anhöriga och sitt folk och att de nu enbart tillhörde och skulle lyda hennes religion och därmed inte längre vara otrogna.

Vidare framgår av Sekretess D:s uppgifter att i Lina Ishaq benämnt henne som ”sabaya”. Det var ett tydligt uttalande och hade en tydlig innebörd på så vis att Lina Ishaq gjorde skillnad på vem som fick visa upp sig för män. Det har dock inte kommit fram att de övriga målsägandena uppfattat att Lina Ishaq kallat eller benämnt dem som ”sabayas”. I den delen är gärningspåståendet alltså inte styrkt.

Med hänsyn till styrkan i åklagarens bevisning är Lina Ishaqs uppgift att hon inte gjort några kränkande uttalanden gentemot målsägandena motbevisad.

Av det sagda följer att gärningspåståendet med den reservation som angetts ovan är styrkt.

18.4.8 Fotografering

Åklagaren har i enlighet med gärningspåstående j) gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande.

Genom tvång vid olika tillfällen försökt fotografera, fotograferat alternativt låtit fotografera sekretess A, B, C och D, E, F, G i syfte att sälja dem på IS slavmarknad för yazidier. Fotograferingstillfällena och försöken har framkallat svår rädsla och ångest hos målsägandena då det betytt att de skulle komma att förpassas/säljas vidare till ett okänt öde samt riskera separation från familjemedlemmar.

Utredning

De aktuella förhörspersonerna har berättat i huvudsak följande.

Lina Ishaq

Lina Ishaq har förnekat att hon skulle ha fotograferat eller försökt fotografera eller låtit någon annan fotografera de yazidiska kvinnorna. Det har enligt henne inte heller förekommit någon diskussion om fotografering. Lina Ishaqs barn bad dock vid något tillfälle henne att fotografera dem tillsammans med de yazidiska barnen. Hon har inte talat om att de yazidiska kvinnorna skulle säljas, men hon kan ha upplyst dem om att hon och hennes familj skulle flytta. Det gjorde de också i maj 2015 när Abu Abdusalam hade skaffat en annan bostad åt dem.

Sekretess A

Sekretess A har berättat att hon absolut inte ville bli såld vidare från Lina Ishaq. Detta berodde på att hon där inte blev utsatt för sexuellt våld, vilket hon hade blivit tidigare under fångenskapen. Om hon skulle överlåtas visste hon inte vad som väntade och var därför livrädd. Hon kämpade emot att bli fotograferad eftersom hon visste att fotona skulle användas vid försäljning av henne.

Lina Ishaq upplyste Sekretess A om att de planerade att sälja henne. Lina Ishaq hade först skickat Sekretess H för att denne skulle fotografera Sekretess A och barnen. Sekretess A vägrade dock. Då kom i stället Lina Ishaq och misshandlade henne för att sedan fotografera henne med tvång. Sekretess A grät och bönade till Lina Ishaq att inte sälja henne. Hon sade att hon gjorde vad som helst för att slippa bli såld. När hon gjorde motstånd tog Lina Ishaq tag i hennes hår, drog henne och kastade ner henne på golvet. Lina Ishaq slog hennes högra sida av huvudet/tinningen mot golvet tre gånger. Därefter höll Lina Ishaq tag i hennes huvud, som fortfarande hade den högra sidan mot golvet och klev på den vänstra sida av huvudet med sin sko. Lina Ishaq sade att hon inte skulle lyfta på foten förrän Sekretess A gick med på att bli fotograferad. Lina Ishaq talade också om att hon kunde döda henne om hon vägrade att bli fotograferad. Sekretess A blev helt yr och hennes huvud

skakade och darrade inuti. Hon fick en svullnad i pannan. Hon sade då att det var okej att de tog foto på henne och barnen.

Därefter fotograferade Lina Ishaq henne. Fotograferingen skedde i hennes rum. Sekretess D var närvarande en stund. Hon kommer ihåg att Sekretess D var mycket ledsen när Sekretess A kämpade för att slippa att bli fotograferad. Ghassan var också där, men hon är säker på att det var Lina Ishaq som misshandlade och fotograferade henne. Några dagar därefter kom en man tillsammans med Ghassan och hämtade henne och barnen.

Sekretess D

Sekretess D har berättat att Lina Ishaq ville ta kort på Sekretess D och barnen för att de skulle säljas. Lina Ishaq sade att de inte längre hade råd att ha kvar dem och att det fanns någon som ville ha dem. Lina Ishaq sade att Sekretess D och barnen skulle sitta ner tillsammans för fotografering. Detta vägrade dock Sekretess D. Hon grät och hungerstrejkade i två dagar. Sekretess D är säker på att det togs en bild på henne och barnen i Lina Ishaqs hus eftersom hon fick se fotografiet i samband med att hon blev frisläppt. Det var en bild på henne och hennes tre barn taget i deras rum i Lina Ishaqs hus. Fotografiet hade legat ute på en sajt. Hon fick bilden av smugglaren. Det blev en mycket viktig bild för henne eftersom det var den enda bilden som hon hade på sina två äldsta barn, som hon då hade separerats från och som sedan var försvunna i flera år.

Sekretess D är dock inte säker på vem som tog bilden. Lina Ishaq försökte flera gånger och hon försökte även få sina döttrar att fotografera Sekretess D och barnen i smyg. Lina Ishaq kan också ha tvingat Sekretess H att ta fotot. Vid ett tillfälle tog Sekretess H ett foto på Sekretess D och barnen men hon sade att hon skulle radera det.

När Sekretess D fick reda på att Lina Ishaq ville fotografera dem var det mycket svårt. Det var så svårt att det inte går att uttrycka. Då förstod nämligen

Sekreteress D att de var på väg att säljas och hon visste inte vad som då väntade. Sekreteress D hade hellre dött än bli fotograferad.

Sekreteress D har även varit med i samband med att Sekreteress A skulle fotograferas. Sekreteress A grät och ville inte bli sminkad och fotograferad. Det var Sekreteress H som skulle sminka Sekreteress A. Enligt Sekreteress D fotograferades Sekreteress A tillsammans med Sekreteress B och Sekreteress C. Detta var några dagar före det att de fördes bort. Sekreteress D vet inte om fotografierna togs med Lina Ishaqs eller Sekreteress H:s mobiltelefon.

Tingsrättens bedömning

Inledningsvis kan det konstateras att både Sekreteress A och Sekreteress D har beskrivit försöken till fotografering och fotograferingstillfällena som känslomässigt oerhört jobbiga. De har med inlevelse berättat hur det kändes och vad de gjorde för att förhindra att de och deras barn skulle bli fotograferade. Sekreteress A har spontant i ett av de inledande förhören beskrivit att även Sekreteress D var upprörd när denne iakttog behandlingen och fotograferingen av Sekreteress A.

När det gäller Sekreteress D har hon inte kunnat specificera vid vilket tillfälle som det togs ett foto på henne och hennes barn. Hon har dock uppgett att Lina Ishaq försökte ta kort på dem men då protesterade Sekreteress D genom att bland annat hungerstrejka. I stället skickade Lina Ishaq sina barn, och eventuellt även Sekreteress H. Som framgått hade Sekreteress H även uppdrag att sminka Sekreteress A inför fotografering. Det förefaller som om Lina Ishaq utnyttjade henne i detta sammanhang. Oaktat denna osäkerhet kan det konstateras att ett fotografi på Sekreteress D och barnen togs i Lina Ishaqs hem. Det fotografiet har också förevisats under huvudförhandlingen. Oavsett vem som rent faktiskt tog fotot kan det konstateras att Lina Ishaq har försökt ta fotot och att det finns mycket som talar för att det även var hon som gav i uppdrag till sina barn och eller till Sekreteress H att ta fotot. Det är dock inte tillfredställande utrett vad

som föregått fotograferingen varför tingsrätten bedömer att det som är styrkt är att Lina Ishaq enbart försökt fotografera Sekretess D, Sekretess E, Sekretess F och Sekretess G.

När det gäller Sekretess A har hon beskrivit mer i detalj hur det gick till när hon blev fotograferad. Även i denna del åskådliggörs Lina Ishaqs skilda förhållningssätt till Sekretess D respektive Sekretess A. Lina Ishaq synes även i detta avseende varit hårdare och mer våldsam mot Sekretess A, som blev slagen när hon protesterade mot fotograferingen. Sekretess A har på ett självupplevt sätt berättat om hur hon kämpade emot att bli fotograferad men att hon till slut inte såg någon annan utväg än att medverka. Lina Ishaq stod med foten på hennes huvud och tryckte det mot golvet samtidigt som hon hotade att döda henne.

Sekretess A har vid ett förhörstillfälle sagt att det var Ghassan som fotograferade henne, men har i de efterföljande förhören uppgett att det var Lina Ishaq men att Ghassan var närvarande. Hörd under huvudförhandlingen har Sekretess A uppgett att hon är säker på att det var Lina Ishaq som inte bara misshandlade henne, utan även tog fotot. Enligt tingsrätten saknar det för bedömningen betydelse om det var Lina Ishaq som var den som faktiskt tog fotot eller om det var Ghassan. Lina Ishaq har under alla förhållanden haft en sådan del i fotograferingen av Sekretess A att hon ska bedömas som gärningsman. Av Sekretess A:s uppgifter, som stöds av det som Sekretess D uppgett, var det Lina Ishaq som gentemot målsägandena var drivande i fotograferingen. Det var också Lina Ishaq som både misshandlade och hotade Sekretess A så att denne till slut gick med på att bli fotograferad.

Som nämnts har både Sekretess A och Sekretess D beskrivit den panik och rädsla som de kände när Lina Ishaq talade om att de skulle säljas och att det var anledningen till att de vägrade att bli fotograferade. Sekretess A har på ett självupplevt sätt beskrivit hur hon bönade och bad att hon kunde göra vad som

helst i Lina Ishaqs hus, bara hon inte blev såld. Även Sekretess D har beskrivit liknande känslor. De kände sig på ett sätt trygga i Lina Ishaqs hus och hade det relativt bättre än tidigare under fångenskapen, främst för att de inte utsattes för sexuella övergrepp och för att de var tillsammans med barnen.

Det råder enligt tingsrätten inget tvivel om att Lina Ishaq har uppfattat deras situation och känslor inför den. Som nämnts har Sekretess A beskrivit misshandeln som föregick fotograferingen och situationen som helhet som det värsta tillfället i Lina Ishaqs hus.

Av det sagda följer att det är styrkt att Lina Ishaq har försökt fotografera Sekretess D, Sekretess E, Sekretess F och Sekretess G och att hon har medverkat i fotograferingen av Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C på ett sådant sätt att hon ska betraktas som gärningsman. Oavsett andra personers medverkan är det också utrett att Lina Ishaq gentemot målsäganden har varit drivande i fotograferingen och att meddela planerna om försäljning. Genom Lina Ishaqs agerande har hon framkallat svår rädsla och ångest hos målsägandena då det betytt att de skulle komma att förpassas/säljas vidare till ett okänt öde samt riskera separation från familjemedlemmar.

Med hänsyn till styrkan i åklagarens bevisning är Lina Ishaqs uppgift om att hon varken diskuterat eller deltagit i fotograferingen av de yazidiska kvinnorna motbevisad.

Gärningspåståendet är således, enligt vad som framgår ovan, styrkt.

18.4.9 Påvra förhållanden

Åklagaren har i enlighet med gärningspåstående k) gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande.

Låtit samtliga målsägandena leva under påvra förhållanden, med bland annat otillräckligt med mat, uppvärmning och kläder.

Utredning

De aktuella förhörspersonerna har i huvudsak uppgett följande.

Lina Ishaq

Lina Ishaq har förnekat att hon skulle ha låtit målsägandena leva under särskilt påbra förhållanden. Det var generellt brist på mat. Lina Ishaq har uppgett att hon behandlat samtliga målsäganden som hon behandlar andra människor, dvs. trevligt och generöst. Hon bjöd in de som bodde i huset när hon hade lagat mat. De bodde i samma hus och då ville hon vara generös och gästvänlig. När Abu Abdu salam var hemma såg hon i stället till att de yazidiska kvinnorna och barnen fick mat på sina rum.

Sekreteress D

Sekreteress D har berättat att hon och hennes barn ofta åt måltider tillsammans med Lina Ishaq när männen inte var hemma. De fick begränsat med mat vid måltiderna. Lina Ishaq och hennes barn fick annan mat mellan de gemensamma måltiderna.

Sekreteress A

Sekreteress A har berättat att hon – till skillnad från Sekreteress D – oftast inte fick äta tillsammans med Lina Ishaq. Enligt Sekreteress A berodde detta på att Lina Ishaq inte ansåg att hon var en riktig muslim då hon inte hade lärt sig alla muslimska verser och böner. Lina Ishaq lämnade mat till henne och Sekreteress C i sovrummet. De fick oftast mat en gång per dag och ibland två gånger, men vissa dagar fick de inte någon mat alls. Det var långt ifrån tillräckligt med mat. Hon lät i första hand Sekreteress C äta sig mätt. Lina Ishaq sade att det var Sekreteress A:s problem om det var tillräckligt med mat eller inte. Sekreteress A har vidare berättat att det var väldigt kallt i rummet. Sekreteress B påverkades av kylan då han konstant hade öroninfektioner. Hon använde sina kläder som filter åt barnen. Först efter en vecka fick hon en filt av Lina Ishaq.

Tingsrättens bedömning

Åklagaren har gjort gällande att Lina Ishaq låtit samtliga målsägandena leva under påvra förhållanden, med bland annat otillräckligt med mat, uppvärmning och kläder. Vad som är att beteckna som påvra förhållanden är naturligtvis en tolkningsfråga utifrån vad som kan anses vara standard. I detta fall får dessa förhållanden även betraktas som en del och följd av fångenskapen.

Av utredningen har framkommit att Sekretess A och Sekretess D och deras familjer före fångenskapen drev jordbruk och verkar ha levt ett gott liv. Det har inte kommit fram att det skulle ha rått någon brist på mat och vatten och andra förnödenheter. Dessa förhållanden är dock av mindre betydelse, dvs. oavsett förhållandena tidigare har målsägandena genom fångenskapen tvingats leva på ett sätt och på en plats som de inte själva valt eller på något vis kunnat påverka.

Av det sagda följer att det enligt tingsrätten i princip saknar betydelse hur mattillgången i Raqqa generellt var. Det kan dock konstateras att det inte finns något som tyder på att det förelåg någon allmän brist på mat i Raqqa vid denna tid. Det finns vittnesuppgifter i målet som tyder på att det fanns tillgång till mat, bl.a. lax och knäckebröd. Oaktat detta kommer tingsrättens bedömning av gärningspåståendet utgå från huruvida det är utrett att Lina Ishaq har särbehandlat målsägandena i förhållande till sig själv och sin familj.

Både Sekretess D och Sekretess A har berättat att de inte fick tillräckligt med mat hos Lina Ishaq. Av deras uppgifter framgår att Lina Ishaq särbehandlade Sekretess D och Sekretess A och deras barn när det gällde tillgången på mat. Sekretess D och hennes barn fick begränsat med mat vid måltiderna medan Lina Ishaq och hennes barn hade mer fri tillgång. Sekretess A har även i denna del varit särskilt utsatt då hon inte fick mat varje dag och att när hon fick mat räckte den i princip enbart till Sekretess C. Hon har i sitt förhör även beskrivit hur detta påverkade amningen av Sekretess B, som ständigt var hungrig.

Tingsrätten anser alltså att det är utrett att Lina Ishaq har gett Sekretess A och Sekretess D och deras barn mycket begränsat med mat samt att hon i detta avseende har särbehandlat dem i förhållande till sig själv och sin familj. Det har dock inte kommit fram hur situationen varit för Sekretess H och Sekretess I, varför den delen av gärningspåståendet inte kan anses utrett.

Likaså har det inte utretts huruvida det funnits begränsningar när det gäller tillgången på dryck. Beträffande kylan i huset har det kommit fram att det var kallt i huset och att i vart fall Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C frös samt att det dröjde en vecka innan de fick en filt av Lina Ishaq. Sätillvida är gärningspåståendet styrkt. Det har dock inte kommit fram att Lina Ishaq särbehandlade målsäganden när det gäller klädsel i detta avseende.

Enligt tingsrätten är Lina Ishaqs påstående om att hon var generös och gästvänlig och behandlade alla målsägandena som hon behandlar andra gäster motbevisat.

Gärningspåståendet är således styrkt med de reservationer som framgår ovan.

18.4.10 Förödmjukande och nedsättande behandling

Åklagaren har i enighet med gärningspåstående 1) gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande.

Underkastat sekretess H förödmjukande och nedsättande behandling av en i bostaden boende medgärningsman genom att sekretess H, i strid med hennes kulturella och religiösa värderingar, tvingats sova i samma säng som honom. Lina Ishaq har genom att medverka till att upprätthålla frihetsberövandet medverkat till att medgärningsmannen kunde begå den förödmjukande och nedsättande behandlingen mot sekretess H.

Tingsrättens bedömning

Som framgått har Lina Ishaq förnekat att hon skulle ha haft någonting med hur Ghassans behandlade de yazidiska kvinnorna att göra.

Gärningspåståendet i denna del går ut på att Lina Ishaq genom att upprätthålla frihetsberövandet av Sekretess H har medverkat till att hon, i strid med sina kulturella och religiösa värderingar, tvingats sova i samma säng som Ghassan.

Som tingsrätten funnit är det utrett att Sekretess H och Sekretess I – till skillnad från övriga målsäganden – i första hand tillhörde Ghassan. Det är dock även utrett att Lina Ishaq kontrollerade och förfogade över Sekretess H och Sekretess I när Ghassan inte var hemma, vilket var huvuddelen av tiden. Som tingsrätten funnit är Lina Ishaq att betrakta som gärningsman i fråga om frihetsberövandet och förslavningen av Sekretess H och Sekretess I. Tingsrätten har också funnit att Lina Ishaq agerat helt självständigt i vissa delar, till exempel i fråga om att tvinga Sekretess H och Sekretess I att delta i undervisning om islam och i bönestunder.

Av det sagda följer att tingsrätten anser att det i och för sig är klarlagt att Lina Ishaq medverkat till det som Ghassan har utsatt Sekretess H för. Frågan är dock om det är utrett att han, som åklagaren påstått, tvingat henne att sova i samma säng som honom.

Varken Sekretess H eller Ghassan har kunnat höras i målet. Lina Ishaq har uppgett att Sekretess H sov i samma rum som Ghassan. Det fanns dock enligt henne madrasser på golvet som Sekretess H kan ha sovit på. Sekretess A har uppgett att Ghassan hade tagit Sekretess H och Sekretess I till sig själv. Hon hade inte något djupare samröre med dem. Sekretess D har å andra sidan spenderat ca fem månader i huset tillsammans med Sekretess H. Hon har uppgett att Sekretess H berättade att Ghassan sov med henne på nätterna. Detta ska Lina Ishaq ha vetat om, och Lina Ishaq lämnade alltid Sekretess H när Ghassan kom hem.

Sekretess D har dock inte gjort några egna iakttagelser av Ghassans agerande. Sekretess H:s syster, som är den som skulle kunnat ha gjort mer direkta iakttagelser, har berättat om ett rum där hon var fången tillsammans med sin

syster som påminner om den beskrivning av Ghassans rum som övriga förhörspersoner gett. Det fanns två sängar och ett bord/byrå. Hon har berättat att "IS-mannen" sov med systemen på nätterna trots att systemen inte ville ha något samröre med mannen. Det gick dock inte att påverka då mannen enligt Sekretess I skulle ha våldtagit systemen oavsett. Sekretess I har också berättat att hon själv fick sömnmedel för att IS-mannen inte ville att hon skulle vara vaken när han höll på med hennes syster. I detta sammanhang noterar tingsrätten att Sekretess D har omvitnat att Sekretess I var väldigt trött under tiden i Lina Ishaqs hus. Som nämnts i den inledande bedömningen har Sekretess I även beskrivit en situation där en äldre kvinna sparkade Sekretess H för att hon hade blivit gravid. Detta skedde i ett stort hus med andra yazidiska kvinnor. Som tingsrätten redan konstaterat är dock Sekretess I:s uppgifter inte tillförlitliga.

Sammantaget finns det mycket som talar för att Ghassan sov i samma säng som Sekretess H, och troligen även våldtog henne. Att det skulle vara helt emot hennes kulturella och religiösa värderingar står klart genom utredningen om den yazidiska kulturen generellt, men också genom hennes mammas, Sekretess G, vittnesmål. Av utredningen framgår också att det var mycket vanligt förekommande i IS-hem med sexslavar och att det var ett av de grundläggande elementen i förslavningen av yazidiska flickor och kvinnor. Även med detta i beaktande konstaterar tingsrätten att det saknas tillförlitliga vittnesmål om hur Ghassan behandlade Sekretess H i detta avseende. Gärningspåståendet är därmed inte styrkt.

18.4.11 Berövat barnen grundläggande rättigheter

Åklagaren har i enlighet med gärningspåstående m) gjort gällande att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande.

I strid med allmän folkrätt berövat barnen rätt till skolgång eller för dem tillerkända fri- och rättigheter.

Tingsrättens bedömning

Som tingsrätten funnit har samtliga målsäganden som var barn, varit förslavade hos Lina Ishaq. Därigenom har hon fråntagit dem ett antal för dem tillerkända fri- och rättigheter. Tingsrätten återkommer till dessa under bedömningen hur gärningarna ska karakteriseras. Redan här kan det dock nämnas att Sekretess C, Sekretess E, Sekretess F och Sekretess I var i skolåldern och gick i skola före det att de blev tillfångatagna av IS. Genom att upprätthålla deras fångenskap har Lina Ishaq därmed fråntagit dem rätten till skolgång. Som redan konstaterats har de också tvingats delta i undervisning om islam och bönestunder samt förhindrats utöva sin yazidiska tro. Därigenom har Lina Ishaq även berövat dem sin religionsfrihet.

18.4.12 Sält, tillhandahållit eller överlåtit målsägandena

Åklagaren har i enlighet med gärningspåstående n) påstått att Lina Ishaq ensam eller tillsammans och i samförstånd med andra gärningsmän gjort sig skyldig till följande.

Genom tvång, under perioden ovan, vid olika tillfällen sält/tillhandahållit/överlåtit sekretess A-G till andra personer inom IS med vetskap om att det kunde komma att leda till att var och en av dem skulle kunna dödas eller utsättas för synnerligen svårt lidande, grova sexuella övergrepp, skiljande/separation av barnen från deras enda överlevande föräldrar eller andra nära anhöriga samt ytterligare försvåra möjligheterna för dem att återförenas med sin folkgrupp.

Utredning

De aktuella förhörspersonerna har berättat i huvudsak följande om hur det gick till när Sekretess D och Sekretess A samt deras barn lämnade Lina Ishaqs bostad.

Lina Ishaq

Lina Ishaq har förnekat att hon skulle haft någon inblandning i när Sekretess A och hennes barn försvann från huset. De var försvunna när Lina Ishaq kom hem efter att ha varit på en resa hos släktingar. Hon har inte heller talat om att de yazidiska kvinnorna skulle säljas. Däremot kan hon ha upplyst dem om att

hon och hennes familj skulle flytta. Det gjorde de också i maj 2015 när Abu Abdusalam hade hittat en ny bostad.

Sekreteress A

Sekreteress A var i Lina Ishaqs hus i ca tjugo dagar till en månad. Lina Ishaq sade flera gånger att Sekreteress A skulle säljas och bli en annan mans kvinna. Sekreteress A ville inte bli såld vidare och kände att hon kunde utstå nästan vad som helst i huset bara hon inte blev såld. En kort tid efter att hon hade blivit fotograferad kom Ghassan med en man som hette Saad, som hon och barnen lämnades över till. Hon var fånge hos honom i cirka tre månader innan hon såldes vidare. Saad utsatte henne för tortyr och våldtäkter.

Sekreteress D

Sekreteress D har uppgett att Lina Ishaq talade om att Sekreteress A skulle säljas vidare. Sekreteress A och barnen fördes bort efter ett tillfälle då Sekreteress A hade vägrat att diska som Lina Ishaq hade beordrat. Anledningen till att Sekreteress A inte kunde diska var att hon var sjuk och Sekreteress B skrek. Lina Ishaq sade till Sekreteress A att göra sig i ordning för det skulle komma några män och hämta henne. Senare kom några män som var anslutna till IS-män och hämtade Sekreteress A och barnen.

En dag närmare slutet av Sekreteress D:s tid i huset, talade Lina Ishaq om för henne att hon och barnen skulle säljas för att Lina Ishaq inte kunde ta hand om dem längre. Efter att de hade tvingats att städa Lina Ishaqs nya bostad lämnade Lina Ishaq Sekreteress D och barnen med Ghassan samt Sekreteress H och Sekreteress I. Ghassan tog med dem för att städa ett nytt hus där de sedan skulle bo. En av de första dagarna i det nya huset började Sekreteress D planera att fly på natten. Ghassan fick reda på flyktplanerna och hon fick då inte stanna kvar hos honom längre. Ghassan körde i väg med henne och barnen i en bil. Det var mörkt ute. De kom fram till ett ställe där en man klev ur från en vit bil. Mannen lämnade pengar till Ghassan, de skakade hand och skrattade. Den andre

mannen tog med sig henne och barnen och sade att de nu tillhörde honom. När Sekretess D såg att pengar överlämnades kände hon sig som att hon och barnen var boskap som såldes.

Tingsrättens bedömning

Utgångspunkten för bedömningen i denna del är att tingsrätten funnit att Lina Ishaq har varit ansvarig för frihetsberövandena och förslavningen av målsägandena under tiden i huset, och att hon därmed har vidmakthållit det frihetsberövande och den förslavning av dem som IS inledde den 3 augusti 2014. Som kommer att redovisas nedan är det vidare klarlagt att frihetsberövandena och förslavningen av målsägandena fortlöpte även efter tiden hos Lina Ishaq. Målsägandena blev alltså inte frisläppta av henne, utan kedjan av gärningsmän fortsatte. Redan detta förhållande medför att Lina Ishaq har del i ansvaret i vad målsägandena senare utsattes för.

Tingsrätten finner dock skäl att också framhålla följande om Lina Ishaqs ansvar för överlåtelsen av målsägandena till andra personer inom IS.

Vid bedömningen av gärningspåstående j) om fotografering har tingsrätten funnit styrkt att Lina Ishaq har varit drivande i fotograferingen respektive försöken till fotografering av målsägandena och även varit den som underrättat dem om att de skulle säljas.

När det gäller Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C är det genom Sekretess A:s uppgifter utrett att Ghassan, ett par dagar efter fotograferingen, kom med en man som tog med sig dem till en IS-bas. De var därefter tillfångatagna hos den mannen under ca tre månader och Sekretess A utsattes regelmässigt för grova våldtäkter. Av de uppgifter som Sekretess A och Sekretess D lämnat är det visat att Lina Ishaq inte enbart var ansvarig för fotograferingen utan också att hon varit delaktig i överlåtelsen. Lina Ishaq har vid flera tillfällen talat om för Sekretess A och Sekretess D att Sekretess A skulle säljas. Sekretess D är detaljerad i sina uppgifter, bl.a. om att Lina Ishaq uppmanade Sekretess A att

göra sig klar för avfärd i samband med diskussionen om att hon inte kunde diska. Sekretess A:s uppgift om att Lina Ishaq talat om för henne att hon skulle säljas och tillhöra en man, framstår vidare som självupplevd då det för Sekretess A stred mot allt som hon trodde på. Som framkommit var det Sekretess A:s stora skräck att hon skulle säljas vidare.

Att även Ghassan deltog i överlåtelsen förändrar inte bedömningen att Lina Ishaq medverkat till att Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C överläts till andra IS-män. Som tingsrätten redan konstaterat torde IS regelverk varken ha tillåtit Lina Ishaq att formellt sälja slavar eller träffa de män som var köpare. Lina Ishaqs medverkan är dock sådan att hon ska betraktas som gärningsman. Hon är därmed också ansvarig för att frihetsberövandet och förslavningen av att Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C kunde fortgå.

När det gäller Sekretess D har hon berättat att Lina Ishaq talade om att Sekretess D och barnen skulle säljas för att hon inte kunde ta hand om dem längre. Lina Ishaq lämnade dem sedan i huset hos Ghassan som sedan sålde dem vidare till en annan IS-man. Vid denna överlåtelse kunde Sekretess D iaktta att Ghassan fick pengar av den mannen som tog över henne och barnen. Av Sekretess D:s uppgifter är det enligt tingsrätten styrkt att Lina Ishaq har tillhandahållit Sekretess D, Sekretess E, Sekretess F och Sekretess G för vidare försäljning. Hon är därmed också ansvarig för att frihetsberövandet och förslavningen av dem kunde fortgå.

När det gäller Lina Ishaqs inställning i denna del har tingsrätten redan i den övergripande bedömningen funnit hennes uppgift om att hon var bortrest i samband med att Sekretess A försvann motbevisad. Genom de utsagor som Sekretess A och Sekretess D lämnat är även Lina Ishaqs uppgift att hon inte skulle ha talat om för Sekretess A och Sekretess D att de skulle säljas motbevisad. Lina Ishaqs uppgift om att hon sedan flyttade är väl förenlig med Sekretess D:s utsaga.

Sammantaget förändrar alltså inte Lina Ishaqs uppgifter tingsrättens bedömning att gärningspåståendet om tillhandahållande och överlåtelse av målsägandena är styrkt.

Åklagaren har också gjort gällande att Lina Ishaq hade vetskap om vad målsägandena skulle kunna komma att bli utsatta för under den fortsatta fångenskapen och förslavningen. I den delen gör tingsrätten följande bedömning.

Tingsrätten redovisar nedan målsägandenas berättelser om vad de kom att utsättas för efter det att de fått lämna Lina Ishaq. Att Lina Ishaq inte med säkerhet har kunnat veta vad målsägandena faktiskt skulle tvingas genomlida är självklart. Enligt tingsrätten har Lina Ishaq dock inte bara haft insikt om att frihetsberövandena och förslavningen av målsägandena skulle fortgå och vilket lidande det i sig skulle innebära för dem, utan hon måste även ha insett risken att de på olika sätt skulle kunna dödas eller behandlas synnerligen illa. Som exempel visste hon att Sekretess E började närma sig åldern där pojkar tvingades att bli barnsoldater hos IS och hon måste insett att det fanns en sådan risk. Som Sekretess D berättat hade Lina Ishaq redan i huset hotat med att skicka Sekretess D till en militärbas. Även för Sekretess C låg det i farans riktning att bli separerad från Sekretess A, särskilt eftersom Lina Ishaq visste att han inte var son till henne.

Lina Ishaq har även haft insikt om att flickor och kvinnor regelmässigt blev sexslavar hos män anslutna till IS. Hon har som framgått refererat till en målsägande som "sabayas". Lina Ishaq talade också om för Sekretess A när hon skulle säljas att hon skulle komma att tillhöra en man. Vidare har hon för vissa av målsägandena visat upp videofilmer på IS avrättningar av yazidier och förklarat att IS skulle avrätta dem som inte tillhörde IS. Hon har alltså även haft vetskap om det våldskapital som IS besatt och hur IS behandlade yazidiska män, kvinnor och barn samt att syftet var att förinta den yazidiska folkgruppen.

Mot denna bakgrund anser tingsrätten det klarlagt att Lina Ishaq överlät respektive tillhandahöll målsägandena till andra personer inom IS med insikt om att de riskerade att dödas, utsättas för grovt sexuellt våld eller annat synnerligen svårt lidande samt att barnen riskerade att separeras från sina föräldrar eller nära anhöriga. Det är också styrkt att Lina Ishaq genom att medverka till ytterligare överlåtelser av målsägandena också måste insett att det försvarar deras återförenande med den yazidiska folkgruppen.

18.4.13 Slutsats angående Lina Ishaqs gärningar

Tingsrätten har funnit att Lina Ishaq har tagit emot och hållit samtliga målsägandena frihetsberövade i sin bostad. Frihetsberövandena har pågått mellan tjugo dagar och fem månader. Lina Ishaq har behandlat målsägandena som sin egendom och sina slavar. Hon har vidmakthållit det frihetsberövade och den förslavning av målsägandena som IS inledde efter attacken den 3 augusti 2014. Enligt tingsrätten har hon varit medveten om IS slaverisystem och att målsägandena var förslavade samt vad de på ett övergripande plan hade varit utsatta för innan de fördes till Lina Ishaqs bostad.

Under tiden målsägandena var frihetsberövade och förslavade hos Lina Ishaq har hon tvingat dem att bli praktiserande muslimer genom att tvinga dem att delta i undervisning om islam, tvingat dem att recitera koranen och att be fyra eller fem gånger per dag. Lina Ishaq har också tvingat de kvinnliga målsägandena att bära kläder med tydlig religiös innebörd som hijab eller niqab och fotlång kjol. Målsägandena har också förbjudits att tala kurmanji samt utöva sin religion och kultur.

Lina Ishaq har inte bara frihetsberövat målsägandena i huset utan också kraftigt begränsat deras rörelsefrihet i huset. I ett fall var målsägandena i princip helt förpassad till sovrummet.

Vidare har Lina Ishaq fysiskt misshandlat och ofredat tre av målsägandena. Hon har benämnt samtliga med kränkande tillmälen som ”otrogna” eller

”slavar”. För ett par av målsägandena har hon visat upp propagandafilmer där yazidier avrättas av IS-krigare. I samband med det har hon berättat att IS ska döda alla otrogna. Hon har också hanterat vapen öppet i huset.

Lina Ishaq har vidare låtit vissa av målsäganden utföra hushållssysslor under slavliknande former. Hon har försett målsägandena med begränsat med, och i vissa fall ytterst lite, mat och förnödenheter.

Vidare har Lina Ishaq försökt fotografera vissa målsäganden, samt medverkat och varit drivande i fotograferingen av andra målsäganden, inför att de skulle överlåtas vidare. Hon har därigenom framkallat svår rädsla och ångest hos målsägandena då fotografering för dem betytt att de skulle komma att överlåtas vidare till ett okänt öde samt riskera separation från familjemedlemmar.

Slutligen har Lina Ishaq medverkat till överlåtelse av tre målsäganden och tillhandhållit fyra av målsägandena för vidareförsäljning till andra personer inom IS. Hon har därmed varit ansvarig för att frihetsberövandet och förslavningen av dem har kunnat fortgå. Hon har handlat med insikt om att målsäganden riskerade att dödas, utsättas för grovt sexuellt våld eller annat synnerligen svårt lidande samt att barnen riskerade att separeras från sina föräldrar eller nära anhöriga. Hon måste också ha insett att hennes handlande försvårade målsägandenas återförenande med den yazidiska folkgruppen.

19 VAD MÅLSÄGANDENA HAR UTSATTS FÖR EFTER TIDEN I LINA ISHAQS BOSTAD

19.1 Inledning

Målsägandena lämnade Lina Ishaqs bostad på olika sätt och har därefter såvitt framkommit inte haft någonting med henne att göra. Samtliga målsägandena har dock varit fortsatt frihetsberövade och har haft flera ”ägare” under den efterföljande tiden.

Som kommer att framgå nedan blev Sekretess D och hennes då tvååriga son, Sekretess G, fria under sommaren 2015. Hennes andra två barn, Sekretess E och Sekretess F, blev inte fria förrän 2017 respektive 2022. Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C blev också fria under sommaren 2015. Sekretess I blev fri 2018 och Sekretess H är inte återfunnen.

Nedan följer en redogörelse för vad som kommit fram om vad målsägandena upplevt och varit utsatta efter tiden i Lina Ishaqs bostad.

Vad Sekretess J var utsatt för efter att hon hade skilts från sina döttrar, Sekretess H och Sekretess I, framgår av hennes utsaga i domsbilagan.

19.2 Sekretess D, Sekretess E, Sekretess F och Sekretess G

Efter att Ghassan sålt Sekretess D och barnen vidare var de hos två olika IS-män under kortare tid. Den ena försökte våldta Sekretess D, men hon talade om det för mannens fru, som blev arg. Det slutade med att mannen sade att Sekretess D och barnen skulle föras vidare. Männen var öppna med att hon och barnen såldes vidare. Den tredje mannen som köpte henne, var från Saudiarabien och hade en fru men inga barn. Han visade henne en bild på en flicka och sade att hon var sexslav från Kocho, men att hon inte arbetade och därför skulle Sekretess D och hennes barn komma och arbeta för honom. Flickan visade sig vara en sextonårig yazidisk flicka som Sekretess D lärde känna under de en eller två månader hon var hos mannen. Mannen våldtog Sekretess D regelmässigt under denna tid. Det värsta var dock att han tog hennes två äldsta barn ifrån henne. Sekretess E och Sekretess F fördes i väg, men hon vet inte var de åkte. Hon hungerstrejkade i flera dagar efter att barnen hade försvunnit. Det var även tal om att mannen och hans fru själva skulle ta då tvååriga Sekretess G. Mannen tyckte mycket om Sekretess G men hans fru vill inte ha ett barn från en otrogen. Sekretess D fick därför behålla Sekretess G.

Sekretess D fick sedermera kontakt med en smugglare som uppmanade henne att fly och komma till en viss plats med en vit väska så att de skulle känna igen henne. Hon tog Sekretess G och flydde och blev upphämtad av smugglarens vänner. Hennes sista ägare kontaktade henne och sade att om hon kom tillbaka med 20 000 USD skulle han befria henne. Han hade tidigare gett henne ett dokument från en IS-domstol som var ett avtal om frisläppande av henne mot pengar. Hon återvände dock inte till honom och hon vet inte om han fick något betalt för henne.

Smugglaren hjälpte henne till en by i Syrien där hon fick bo hos en kvinna under ett par dagar och kunde sedan återförenas med delar av sin släkt. Även om hon var fri så var det en mycket svår situation eftersom två av hennes barn var försvunna. Hon grät mycket för att det var hon som var fri och inte hennes barn. Av smugglaren fick hon ett fotografi på henne och alla tre barnen, som var taget hemma hos Lina Ishaq. Det fotografiet betydde mycket för henne då hon inte hade sina två äldsta barn hos sig. Det fanns inte någon information om vad som hänt dem efter att de fördes i väg.

Det visade sig senare att syskonen hade separerats. Sekretess E hade förts till en militärbas och blev sedan befriad från Al-Hol-lägre 2017. Sekretess F befriades först hösten 2022, även hon hade varit i Al-Hol-lägre den sista tiden. I övrigt kan Sekretess F inte tala om vad hon varit med om men hon hade blivit såld sex gånger under tiden i fångenskap. Sekretess F kan inte längre tala kurmanji, utan enbart arabiska. Men hon vill helst inte prata med någon.

19.3 Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C

Den mannen som hämtade Sekretess A och barnen i Lina Ishaqs bostad hette Saad. De var fångna hos honom i cirka tre månader. Först förde Saad dem till en IS-bas med många andra yazidiska kvinnor. Hon blev placerad i ett rum och var fastbunden med händer och ben. De tog barnen ifrån henne och hon fick

inte träffa dem på flera dagar. Det var hon och två andra yazidiska kvinnor i rummet. Det kom IS-män och våldtog dem regelbundet.

Saad tog sedermera Sekretess A och barnen till ett annat hus, som låg i anslutning till IS-basen. Saad ville ha samlag med henne varje kväll men hon gjorde motstånd. Han gav henne mediciner eller droger för att hon inte skulle kunna göra motstånd. Drogerna gjorde henne yr och hon blev som berusad. Hon blev också slagen och fick handbojor runt händer och ben när hon gjorde motstånd. Vid flera tillfällen blev Saad så arg att han brände henne med en metallbit. Han värmde upp metallbiten på ugnen så att den blev röd och brände henne med den på benen. Hon har fortfarande brännmärken på benen. Saad sade att om han begär något och hon vägrar uppfylla hans begäran kommer det att få konsekvenser. Hon kände att det var bättre att bli torterad än att utsättas för våldtäkter, men till slut var det utom hennes kontroll och hon kunde inte längre göra motstånd. Sekretess B och Sekretess C befann sig i samma rum och sov. Sekretess C frågade om hennes brännskador. Hon försökte säga att det inte var någon fara. Men han såg att hon var tvungen att tvätta sårn varje dag så att de inte skulle bli infekterade och hon tror att han förstod. Sekretess B grät hela tiden för att hon inte kunde ge honom mat.

Efter någon månad sålde Saad henne till en man från Libyen som var agentsmugglare från IS. Han kontaktade irakiska och kurdiska smugglare och talade om vem han hade i fångenskap och frågade om det fanns släktingar som ville köpa tillbaka fångarna. Mannen hade flera yazidiska kvinnor och barn i fångenskap. Efter en försäljningsprocess kunde hon återförenas med sin bror och andra släktingar som hade betalat 15 000 USD till mannen. Även Sekretess C blev frisläppt.

19.4 Sekretess H och Sekretess I

Som tingsrätten konstaterat är det svårt att fastställa kronologin i Sekretess I:s berättelse. Hon har beskrivit olika sekvenser av fångenskapen när hon varit

ensam och när hon varit tillsammans med Sekretess H. Av Sekretess D:s uppgifter framgår att Sekretess H och Sekretess I var kvar med Ghassan när Sekretess D såldes vidare. Det står därmed klart att de delar som Sekretess I berättat om när hon och systemen är åtskilda avser tiden efter fångenskapen i Lina Ishaqs bostad.

Sekretess I har redogjort för sin minnesbild av vem som separerade dem. Hon har berättat att den sista gången de såldes tillsammans var till två IS-män. Den ena mannen dog senare i en explosion och då separerade den andre mannen systrarna och sålde dem var och en för sig. Enligt Sekretess I blev de lovade att de skulle återförenas men så blev det inte.

Sekretess I har berättat att en IS-man tog henne hem till en gård där han bodde med fru och barn och viss övrig släkt. Hennes uppfattning är att hon var hos den familjen i ca två år. Hon fick inte gå utanför murarna. IS-mannen ville att hon skulle sova hos honom när hans fru inte var hemma. Men hon tackade nej och sov hos hans föräldrar i stället. Hon var hela tiden rädd att IS-mannen skulle göra något sexuellt med henne. Han gjorde dock inte något i det huset, utan det var först senare. Sekretess I var tvungen att passa barnen och hjälpa till i hemmet. Hon ville inte vara där men hon visste inte något annat. Hon hade fått för sig att de var hennes familj och att hon inte skulle få träffa sin riktiga familj igen. Hon grät när hon tänkte på sin familj och hon kände att hon var mycket ensam och inte hade någon.

Sekretess I gick inte i skolan. Hon var tvungen att läsa koranen och be böner och familjen kallade henne ett annat namn. Det var frun i huset som beordrade henne att infinna sig i ett särskilt rum där hon skulle läsa koranen. Hon fick läxa att lära sig texter utantill och det gjorde hon också. Hon var tvungen att fasta under ramadan. Hon hade lång svart klänning på sig och sjal eller hijab.

Sekretess H kände mamman till IS-mannen som Sekretess I var hos. Sekretess H bönade och bad att hon skulle få träffa Sekretess I. Det ordnades därför en

träff mellan syskonen. Hon trodde att det hade gått en månad sedan separationen men hennes syster sade att det hade gått tre år. Systemen bodde med en IS-man och en yngre yazidisk flicka. IS-mannen ville att hon skulle åka efter tre dagar men tack vare att Sekretess H grät fick hon stanna en hel vecka. Sekretess H bodde i ett hus med en gård med blommor. Huset var stort men mannen bodde där ensam med Sekretess H och den andra yazidiska kvinnan. IS-mannen var borta på dagarna. Under den tiden hon var där sov Sekretess H med henne. Det gjorde även den andra yazidiska flickan. Hon kommer inte ihåg vad Sekretess H hade på sig men hon har för sig att systemen hade övertygats om att tro på islam. Sekretess H ville dock hem till deras familj.

IS-mannen som ägde Sekretess I kom sedan och hämtade henne med tvång och det var den senaste gången hon såg Sekretess H. IS-mannen tog henne till en annan bostad och han försökte göra ”något” med henne. Hon grät. Därefter kom hon till ett ställe där det fanns många IS-män som sov i våningssängar. En av dem försökte göra något sexuellt med henne inför alla. Sedan köpte en äldre IS-man henne. Han bodde på en gård som var kal, med fru och många barn. Även där var hon tvungen att vara klädd i svart lång klänning och hijab men hon kommer inte ihåg om hon fick läsa koranen.

Efter någon månad flydde hon tillsammans med familjen på grund av beskyutningarna. Familjen lämnade över sig till Hashad Al-Shaabi, som förstod att hon inte var deras dotter. Hon svarade inte på Hashad Al-Shaabis frågor då hon trodde att det var en annan grupp som skulle ta henne. Sedan publicerades det att hon var hittad och efter ett par dagar kom hennes kusin och hämtade henne. Hon blev lugn först när hon såg sin kusin. Hon åkte med honom till Kurdistan.

Sekretess I har uppgett att hon under den aktuella tiden inte själv förstod att hon blev såld flera gånger, men andra har talat om det för henne. Hon var dock medveten om att hon var på olika platser och att det var utanför hennes kontroll

och mot hennes vilja. Hon har också berättat att hon i efterhand har förstått att hon blivit hjärntvättad att tro att islam var rätt sätt att leva. Sekretess J har berättat att Sekretess I före fångenskapen inte kunde ett ord arabiska men när hon blev frisläppt talade hon enbart arabiska och ingen kurdiska överhuvudtaget. Hon kunde inte heller något om den yazidiska religionen när hon kom tillbaka.

När det gäller Sekretess H har Sekretess J uppgett att en kvinna berättat att några IS-män hade sagt till Sekretess H att hennes föräldrar inte ville ha henne. För Sekretess J känns det fruktansvärt om Sekretess H skulle ha fått den uppfattningen. Samma kvinna gav henne flera brev som det påstods att Sekretess H skulle ha skrivit. Hon vet dock inte om det var Sekretess H som hade skrivit breven, eller om någon tvingat henne att skriva dem. Utifrån innehållet i breven verkar det som om Sekretess H hade konverterat till islam. Sekretess J tror dock inte att det är sant. Hon har fått en uppgift att Sekretess H har setts med en arabisk familj på en marknad.

20 FÖRSLAVNINGEN AV MÅLSÄGANDENA

20.1 Inledning

Som tingsrätten funnit införde IS ett slaverisystem för den yazidiska befolkningen. Detta system var ett av de avgörande elementen i genomförandet av det folkmord och de brott mot mänskligheten som IS utsatt den yazidiska befolkningen för. Att vara förslavad innebär att personen i princip helt fräntas sina möjligheter att handla efter egen vilja och därigenom tvingas att underkasta sig någon annans vilja eller önskemål. Att yazidiska kvinnor och barn förslavades var en förutsättning för det sexuella slaveriet och för tvångsarbete samt för tvångskonvertering. Det var vidare en förutsättning för att skilja barn från sina föräldrar och att överföra barnen från sin folkgrupp.

Likasa är förslavningen och frihetsberövandet av målsägandena en förutsättning för Lina Ishaqs brottslighet. Inför prövningen av hur Lina Ishaqs

gärningar ska bedömas finns det skäl att redogöra närmare för innebörden av förslavning och hur den påverkar de som drabbas. Den rättsliga regleringen framgår främst av den allmänna delen men tingsrätten inleder även denna del med att kort redogöra för de rättsliga utgångspunkterna.

20.2 Innebörden av förslavningen

Slaveri har varit ett internationellt brott i nästan 100 år. FN:s konvention om slaveri och tvångsarbete är från 1926. I den definieras förslavning som utövande av någon eller all den makt som följer av äganderätt över en person. Romstadgan har en liknande definition.

Den makt som följer av äganderätt över en person kan utövas genom köp, försäljning, utlåning av eller byteshandel med en sådan person eller genom att på annat motsvarande sätt beröva en person dennes frihet. Avgörande för straffansvar är att en person berövar någon annan dennes självbestämmanderätt eller i vart fall begränsar den väsentligt. På så sätt kommer personen i ett tvångstillstånd. Det inte är nödvändigt att personen berövas sin frihet i fysisk bemärkelse. Även den som på annat sätt får sina handlingsalternativ kraftigt reducerade kan vara att anse som förslavad liksom den som på annat sätt är oförmögen att lämna en plats eftersom de inte har någon annanstans att ta vägen och fruktar för sina liv.

En förslavad person behöver inte vara medveten om att den är offer för ett slaveribrott. När det gäller målsägandena i förevarande mål har Sekretess D:s yngsta barn, Sekretess G, som var två år, inte haft insikt om att han var försatt under tvång men i och med att hans mamma var förslavad, är även han att betrakta som slav. Det har dessutom framkommit att det vid minst ett tillfälle under den tid Sekretess D var frihetsberövad låg i farans riktning att han skulle separeras från sin mamma. När det gäller Sekretess B föddes han som slav eftersom hans mamma, Sekretess A, då redan var förslavad.

Beträffande de något äldre barnen framgår det av de uppgifter som Sekretess C och Sekretess I, som båda var i sex–sju års åldern, har lämnat att de var medvetna om att de efter attacken den 3 augusti 2014 inte styrde eller bestämde över sin livssituation. De separerades först från sina fäder och manliga släktingar och senare under frihetsberövandet även från sina mammor. De har också upplevt att de tvingades att delta i religionsundervisning och bönestunder. För Sekretess I, som var förslavad under nästan fyra år, blev hennes situation av naturliga skäl tydligare ju äldre hon blev och förstärktes ytterligare när hon separerades från sin syster, Sekretess H. Sekretess D har vittnat om att situationen var densamma för hennes äldre barn, Sekretess E och Sekretess F, i synnerhet när de efter tiden i Lina Ishaqs bostad separerades från henne och från varandra.

Slaveri är ett perdurerande brott. Det inleds när någon utövar äganderättsbefogenheter över en person. Det kan förekomma olika förhållanden över tid men slaveriet upphör inte förrän alla de olika äganderättsliga befogenheterna har upphört. Det finns inte något krav på tidsbegränsning eller minsta varaktighet för att det ska anses föreligga ett slaveribrott. Det kan räcka att ha någon förslavad i ett par timmar om man därigenom vidmakthåller en förslavning.

I detta fall har målsägandena varit förslavade olika länge, både i sammanlagd tid och i tid hos Lina Ishaq. Som tingsrätten funnit var målsägandena redan förslavade och föremål för slavhandel när de kom till Lina Ishaq. Hon har med denna vetskap tagit emot dem och tillägnat sig dem som slavar. Hos Lina Ishaq var Sekretess A–Sekretess C förslavade i cirka tjugo dagar medan de övriga målsägandena, Sekretess D–Sekretess H, var förslavade hos henne i cirka fem månader. Som framgått var samtliga målsäganden därefter fortsatt förslavade då de överläts och tillhändhölls till nya ägare.

De vuxna målsägandena och barnen Sekretess B, Sekretess C och Sekretess G var förslavade i sammanlagt ett till ett och ett halvt år. För de barn som skildes från sina mödrar blev tiden i fångenskap väsentligt längre. Sekretess F var frihetsberövad och förslavad i mer än åtta år och Sekretess E och Sekretess I i cirka fyra år. Sekretess H är ännu inte återfunnen. Som tingsrätten återkommer till har både barnen och deras mammor drabbats mycket hårt av detta trauma.

Slaveri är ett mycket allvarligt brott då det är en oerhörd kränkning av människovärdet att betraktas som egendom. IS inställning var också att yazidier saknade människovärde. Jan Kizilhan har vittnat om hur det påverkar en människa att ses som ett objekt. När det gäller de yazdidiska kvinnorna och barnen fanns det förutom den kränkningen också en stor oro och skräck inför vad som skulle inträffa härnäst eftersom förslavningen av dem pågick kontinuerligt. Som framgått hade de flera olika ägare och även under tiden på IS-baserna och uppsamlingsplatserna var det en stor ovisshet eftersom separationsprocesserna skedde fortlöpande. Det uppstod därmed en stor osäkerhet och kontrollförlust. De kunde inte försvara sig, inte fly utan var helt utlämnade till sina ägare. Som framgått i detta mål är en sådan kontrollförlust oftast ännu värre när du som enda förälder eller nära anhörig är ansvarig för barn.

Målsägandena har väl beskrivit känslan av att vara helt i någons våld och hur de kände sig totalt hjälplösa. Först hade deras män och pappor avrättats och de hade med sina barn och kvinnliga släktingar förts i väg från sina hembyar. Målsägandena har berättat att de upplevt sig som boskap som transporterats runt till olika uppehållsställen och att de helt saknade kännedom om var och när de skulle föras vidare nästa gång. En sådan kontrollförlust är väldigt traumatiserande.

Det fanns också hela tiden en skräck för att skiljas från sina barn och sina kvinnliga släktingar. Målsägandena har beskrivit den förnedring som de kände

när IS-männen registrerade alla yazidiska kvinnor och barn för att ha kontroll på dem och bestämma vilka som skulle föras i väg och vilka som skulle stanna. Detta var en process som pågick kontinuerligt under lång tid. Likaså har målsägandena beskrivit att den största skräcken när de var hos Lina Ishaq var att de inte visste när de skulle säljas vidare och vad som då skulle hända. Som nämnts har Jan Kizilhan utifrån sin erfarenhet vittnat om att den kränkning som en människa upplever genom att betraktas som egendom är en sådan traumatisk upplevelse som man kanske aldrig återhämtar sig från. Både Sekretess A och Sekretess D har bekräftat detta och att de kände att de inte längre hade något människovärde. Sekretess D har särskilt berättat om hur smärtsamt det var för henne när hon såg att Ghassan tog emot pengar från den man som han överlät henne och hennes barn till. Det blev då tydligt för henne att de var handelsvaror.

Som tingsrätten återkommer till under bedömningen av om Lina Ishaq utsatt målsägandena för svårt lidande har hon utövat sin rådighet över målsägandena och även utsatt dem för övergrepp av olika slag. Vid bedömningen av om det är fråga om slaveri är skadan dock skedd redan i och med att en person blir betraktad som egendom eller en handelsvara. Det krävs alltså inte någon illa behandling i sig för att ett slaveribrott ska anses föreligga. Kränkningen ligger i att bli betraktad som egendom i sig.

21 FOLKMORD

21.1 Inledning

Lina Ishaq är åtalad för folkmord. Åklagaren har gjort gällande att hon genom de åtalade gärningarna har utsatt målsägandena för svårt lidande och i förhållande till barnen, skiljt dem från gruppen yazidier och med tvång fört över dem till den grupp av befolkningen som tillhörde IS. Aktuella bestämmelser är därmed 1 § första stycket 2 och 5 lagen om straff för

folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse. Samtliga gärningar har enligt åtalet skett i syfte att förintä folkgruppen yazidier som sådan.

Det är i målet klarlagt att samtliga målsäganden tillhör den yazidska folkgruppen.

Som framgått i den allmänna delen krävs för straffansvar för folkmord att den straffbara gärningen begås i syfte att helt eller delvis förintä en nationell, etnisk eller rasmässigt bestämd eller religiös folkgrupp som sådan. Brottets karaktär förutsätter därmed att en folkgrupps eller en del av sådan grupps existens, exempelvis ur ett socialt eller kulturellt perspektiv, hotas genom handlandet. Detta är en grundläggande förutsättning för dess tillämpning i varje enskilt fall. Folkmord har alltså vanligtvis en kollektiv och storskalig karaktär i sig.

Lina Ishaqs gärningar riktar sig mot nio målsäganden, som i sammanhanget får betraktas som ett mindre antal personer. För att hennes gärningar ska kunna omfattas av folkmordsbestämmelsen fordras att hotet mot den yazidska folkgruppens fortlevnad var reellt. Detta innebär att det i princip krävs att hennes gärningar tillsammans med andra liknande gärningar ingår som ett led i en plan eller politik som bedrivs i ett förintelsesyfte.

Tingsrätten har funnit att IS kan anses ha begått folkmord mot den yazidska befolkningen genom bland annat avrättningar, sexuella övergrepp samt andra fysiska och psykiska övergrepp som begicks bland annat genom förslavningen och tvångskonverteringen.

Inledningsvis prövar tingsrätten huruvida Lina Ishaq har delat IS förintelsesyfte. Om så är fallet prövas huruvida de gärningar som hon har begått utgör folkmordsgärningar.

Som tingsrätten funnit har Lina Ishaq utsatt de nio målsägandena för liknande handlingar. Det finns dock vissa skillnader i hur de har behandlats och vad som har kunnat utredas om respektive målsäganden. Nedan kommer tingsrätten inte

i alla delar att särskilja målsägandena, utan utgå från Lina Ishaqs gärningar och vad hon utsatt samtliga eller enstaka målsägandena för. Av bedömningen av gärningspåståendena ovan framgår närmare vad som är utrett avseende respektive målsäganden.

21.2 Förintelsesyfte

21.2.1 Inledning

Bedömningen av om en gärning har begåtts i syfte att helt eller delvis förinta en folkgrupp får allmänt sett göras utifrån de objektiva omständigheter som förelåg vid gärningstillfället. En omständighet av central betydelse för denna prövning är om det finns någon plan att förinta folkgruppen samt om gärningen utgör ett led i den.

Tingsrätten har funnit att IS genom anfallet mot Sinjarregionen, dödandet och förslavningen samt de omfattande övergrepp i olika former som begicks mot yazidierna, skedde i syfte att utplåna den yazidiska folkgruppen både delvis rent fysiskt, men även utifrån ett socialt och kulturellt perspektiv.

För att bedöma om Lina Ishaq har delat detta förintelsesyfte finns det anledning att inleda med att beröra hennes bakgrund inom islam och hur hon har förhållit sig till IS och liknande grupper ideologier.

21.2.2 Lina Ishaqs ideologi

Åklagaren har gjort gällande att Lina Ishaq reste till Syrien i syfte att ensam och genom sin familj bidra till upprättandet av en islamisk stat med den ideologi som IS sedermera implementerat.

Av utredningen framgår att kvinnornas främsta roll inom IS var som hustrur och mödrar. De skulle ta hand om sina makar som genomförde jihad och uppfostra kalifatets nästa generation genom att ingjuta kärlek till jihad och martyrskap i sina barn. På detta sätt genomförde kvinnorna en egen form av

jihad och var en del av kalifatets gemensamma syfte. Kvinnornas betydelsefulla roll förmedlades inte minst i IS propaganda.

Det var ett vanligt förekommande fenomen att kvinnor från olika europeiska länder reste till Syrien och anslöt sig till IS. Anledningarna kunde variera. Det kunde vara kvinnor som kände missnöje över livssituationen i sina hemländer och som lockades av vad IS hade att erbjuda. Många kvinnor var dock även ideologiskt övertygade och strävade efter att göra hijra, dvs. att emigrera till ett muslimskt land och leva efter sharialagar.

Som framgått i inledningen av domen var Lina Ishaq gift med Jiro Mehho under ett antal år och även de åren de inte var formellt gifta i Sverige hade de samöre och fick flera barn tillsammans. Av förhöret med David Lundberg från SÄPO framgår att Jiro Mehho tillhörde en grupp med öppet våldsbejakande islamistister i Sverige. Han var bland annat ansvarig för en hemsida med våldsbejakande islamistiskt innehåll där han uppmanade till jihad i Syrien. Han var också engagerad i en moské i Halmstad som då var känd för att vara extremistisk. Som framgått reste först Jiro Mehho till Syrien och sedan hans och Lina Ishaqs gemensamma son, Omar. Därefter åkte Lina Ishaq och de andra barnen, som då bodde i Egypten.

Lina Ishaq har uppgett att hon inte haft inblick i Jiro Mehhos förehavanden och att hon lurades till Syrien. Med hänsyn till Lina Ishaqs efterföljande agerande och tidpunkten för de i målet aktuella gärningarna är dessa omständigheter av begränsad betydelse för bedömningen i detta mål. Tingsrätten kan ändå konstatera att David Lundberg är av uppfattningen att det är orimligt att Lina Ishaq inte skulle ha känt till Jiro Mehhos övertygelse och att ingenting tyder på att hon lurats till Syrien. Även för tingsrätten förefaller det inte troligt att Lina Ishaq, som framstår som en självständig kvinna som tagit flera egna livsavgörande beslut ensam, inte hade vetskap om Jiro Mehhos ideologiska övertygelser och planerna på att åka och strida i Syrien.

Som framgått stupade Jiro Mehho, sannolikt som stridande för en jihadistisk grupp som senare kom att ingå i IS. Därefter gifte Lina Ishaq sig med Abu Abdusalam, som var högt uppsatt inom IS. Hennes två söner Omar och Joan stred också för IS. Omar uttryckte starka sympatier med IS i chattkonversationer med sina släktingar i Sverige. Båda sönerna förekommer på bilder med IS propaganda. Det kan alltså konstateras att Lina Ishaqs nära anhöriga uppenbarligen var starka anhängare av IS.

Lina Ishaq har vidare invänt att hon inte haft möjlighet att lämna Syrien. Även denna invändning är av begränsad betydelse i detta mål med hänsyn till de handlingar som tingsrätten funnit henne skyldig till. Det kan dock ändå konstateras att utredningen visar att kvinnors handlingsutrymme i Syrien har varit begränsat och att de i många fall behövde en manlig ledsagare. David Lundberg har emellertid uppgett att både män och kvinnor lämnade Raqqa under 2013 och 2014. Han har bedömt att möjligheterna för Lina Ishaq att återvända till Sverige när Jiro Mehho avled i augusti 2013 var väldigt goda och att det var först under andra halvan av 2015 som IS begränsade rörelsefriheten och det blev svårare att lämna Syrien. Det har också kommit fram att Lina Ishaqs väninna, Camilla Olofsson med familj, lämnade Syrien för Sverige dels i december 2013, dels under sensommaren 2015. Även Jiro Mehhos andra fru och barn lämnade Syrien 2014. Vidare har Omar i chattkonversation med en släkting i Sverige, i november 2013 förmedlat att Lina Ishaq ville stanna i Syrien. Lina Ishaq har till sin bror i Sverige uttryckt bl.a. ”det är inte för dig o förstå hur vi lever och tror på” och ”vi bor på den lilla plätt som finns kvar för oss muslimer o IS”. Detta var under 2017 och 2018.

Slutligen kan det konstateras att Lina Ishaq befann sig i IS sista fäste när det föll 2019. Hon befanns sig alltså i IS-kontrollerat område från 2013 till 2019 utan att vid något tillfälle kontakta svenska myndigheter och be om hjälp att lämna Syrien, eller på något annat sätt självständigt försökt att ta sig därifrån.

Av det sagda går det enligt tingsrätten inte att dra någon annan slutsats än att Lina Ishaq delade IS ideologi och att hon befann sig i Syrien bland annat för att bidra till upprättandet av en islamisk stat.

21.2.3 Lina Ishaqs förintelsesyfte

Lina Ishaq spenderade huvudsakligen sin tid i bostaden i Raqqa. Som framgått var det i enlighet med IS ideologi att kvinnorna skötte hemmen medan männen var ute och krigade eller hade vapenträning. Som målsägandena berättat uppehöll sig många IS-män på militärbaserna.

Att Lina Ishaqs plats var i hemmet innebar dock inte att hon intog en passiv roll. Till skillnad från vad som är vanligt för kvinnor i andra väpnade konflikter, hade IS-kvinnorna en reell och avgörande roll i att bygga upp och befolka kalifatet. Det berodde bland annat på att IS försökte utplåna den yazidska folkgruppen på olika sätt, och när det gällde förslavningen, tvångsarbetet i hushållen och tvångskonverteringarna intog kvinnorna en avgörande roll. Det framstår dock som om Lina Ishaq hade en ovanligt betydelsefull roll. Det finns exempel i praxis på kvinnor som enbart höll sig med yazidiska kvinnor som hushållsslavar, till synes utan något djupare ideologiskt syfte. Lina Ishaq har dock inte enbart agerat självständigt när det gällde att upprätthålla förslavningen och frihetsberövandena av målsägandena utan också varit mycket aktiv och dedikerad i tvångskonverteringen av dem.

Enligt tingsrätten tyder Lina Ishaqs aktiva och hängivna roll i att tvångskonvertera målsägandena på att hon var ideologiskt övertygad om att det var rätt. Hennes agerande gentemot målsägandena bekräftar denna ståndpunkt. Att hon hade undervisning i islam för dem två gånger per dag och höll bönestunder fem gånger per dygn, samt även tvingade barnen att vara med, tyder på ett stort engagemang. Även det förhållandet att hon tvingade målsägandena att ha religiöst betingade kläder och att hon inför undervisningen

och bönestunderna själv bytte om till särskilda kläder för att likna en imam tyder också på att hon var dedikerad.

Vidare gjorde Lina Ishaq uttalanden om att målsägandena nu tillhörde "vårt" (dvs IS) folk, att målsägandena skulle glömma sitt folk och att målsägandena inte skulle tala kurmanji. Likaså gjorde hon uttalanden med ett direkt syfte på religionen, som att målsägandena var otrogna, men att de inte skulle vara det längre, samt att IS skulle döda alla som var otrogna.

Att Lina Ishaq hotade att skicka Sekretess D:s nioåriga son till en IS-militärbas och att hon talade om för Sekretess A att denne skulle tillhöra en man efter vidareöverlåtelsen, talar också med styrka för att Lina Ishaq hade vetskap om och sympatiserade med IS olika tillvägagångssätt för att förrinta den yazidska folkgruppen.

21.2.4 Slutsats förintelsesyfte

IS hade ett syfte att förrinta hela eller delar av den yazidiska folkgruppen både fysiskt samt utifrån ett socialt och kulturellt perspektiv.

Lina Ishaq delade IS ideologi och befann sig i Syrien för att bidra till upprättandet av en islamisk stat. Lina Ishaq delade också IS förintelsesyfte och har därmed haft syfte att helt eller delvis förrinta den yazidiska folkgruppen.

21.3 Svårt lidande

21.3.1 Inledning

En folkgrupp kan förintas genom att dess medlemmar förorsakas allvarlig smärta eller skada eller svårt lidande. Med svårt lidande avses psykiskt lidande. Straffansvaret omfattar gärningar som förorsakar svårt psykiskt lidande t.ex. genom att en person utsätts för stor psykisk stress och påfrestning såsom kraftig dödsångest eller tvingas bevittna allvarliga brott som begås mot andra. Själsliga eller psykiska skador behöver inte vara medicinskt påvisbara. Dock krävs enligt praxis från krigsförbrytartribunalerna att gärningen inte enbart ska

ha förorsakat fruktan eller rädsla utan åtminstone ett psykiskt lidande som inte är tillfälligt övergående. Det krävs därför i princip att gärningarna medför omfattande och långsiktiga svårigheter att leva ett normalt liv.

Åklagaren har gjort gällande att allt det som Lina Ishaq utsatt målsägandena för sammantaget utgör ett svårt lidande enligt folkmordsbestämmelsen.

21.3.2 Innebörden av de gärningar målsägandena utsatts för

Tingsrätten har funnit att Lina Ishaq har tagit emot och hållit målsägandena som slavar i sin bostad under en period om fem månader. När hon tog emot målsägandena var hon införstådd med att de redan var förslavade och vad de på ett övergripande plan hade varit utsatta för. Hon vidmakthöll alltså den förslavning som IS inledde av delar av den yazidiska befolkningen efter attacken mot Sinjarområdet den 3 augusti 2014. Tingsrätten återkommer till betydelsen av att Lina Ishaq hade insikt i att hon deltog i förslavningssystemet och att hon måste ha insett att målsägandena hade varit utsatta för svårt lidande och svåra trauman även innan de kom till henne.

Lina Ishaq har redan genom att behandla målsägandena som slavar och frånta dem deras självbestämmanderätt och utöva äganderättsliga befogenheter över dem, allvarligt kränkt deras människovärde. Hon har därigenom också berövat dem grundläggande mänskliga rättigheter.

Vidare har Lina Ishaq också frihetsberövat målsägandena rent fysiskt. Ingen av dem har fått gå utanför muren och porten var låst. Sekretess A och hennes barn har i princip varit helt förpassade till sitt sovrum, som var låst eller bevakat av Lina Ishaq. Även Sekretess D och hennes barns rörelsefrihet inomhus var mycket begränsat, och helt beroende av vad Lina Ishaq bestämde. Som tingsrätten funnit förvarades det vapen öppet i huset, och Lina Ishaq påminde i vart fall ett par av målsägandena om IS våldskapital genom att visa filmer där IS avrättade yazidier.

Ett annat tydligt utövande av Lina Ishaqs rådighet över målsägandena är den fotografering och försök till fotografering av målsägandena som hon har medverkat i. Sekretess A har berättat att den situationen var en av de värsta under tiden hos Lina Ishaq. Hon har beskrivit hur desperat hon var att inte bli vidareöverlåten och att just fotograferingen symboliserade att hon skulle säljas. Även Sekretess D har beskrivit att hon av samma skäl kämpade emot att bli fotograferad.

Med hänsyn till hur IS slavmarknad fungerade; det finns exempel i utredningen på att IS-män vid slavmarknaderna diskuterat att en yazidisk slav kan bytas mot ett par gymnastikskor, råder det inte någon tvekan om att fotograferingen och försöken till fotografering var synnerligen kränkande för målsägandena. Det illustrerade att de kunde komma att ställas till fritt förfogande. Utöver kränkningen i sig skapade fotograferingstillfällena – särskilt med hänsyn till vad målsägandena tidigare hade varit med om – också en stor rädsla över vad som skulle kunna hända på nästa ställe och att det fanns en risk för att de skulle separeras från sina barn.

Som tingsrätten konstaterat synes tvångskonverteringen ha varit ett av Lina Ishaqs huvudsakliga syften med förslavningen. Hon tvingade målsägandena att bli praktiserande muslimer genom att inte ge dem något annat val än att delta i undervisning om islam, att lära sig recitera koranen och att be fyra eller fem gånger per dag. Sekretess A och Sekretess D har beskrivit hur svårt det var att lära sig de arabiska texterna, och att även barnen ansträngde sig mycket eftersom de var rädda för Lina Ishaq. Även när det gäller de påtvingade kläderna med religiös innebörd har särskilt Sekretess A, som tvingades bära niqab, gett uttryck för hur påfrestande det var och att det förstärkte känslan av att vara diskriminerad.

Det står alltså klart att Lina Ishaq på ett mycket hårdfört sätt har kränkt målsägandenas religionsfrihet genom att dels förhindra dem att utöva sin

yazidiska religion, dels tvinga dem att praktisera islam. En viktig aspekt vid bedömningen av målsägandenas lidande i denna del är att det av utredningen har framgått att yazidier generellt har en stark religiös och kulturell identitet. Det finns också exempel på det i utredningen då Sekretess D att har berättat om en tillfångatagen yazidisk kvinna som, trots förhållandena och hoten på IS-basen, vägrade att be och sade att hon var yazidier och trodde på Melek Taus. Det var först när en IS-man tog fram ett maskingevär som hon gav med sig. Även målsägandena har bekräftat att de hade en stark religiös och kulturell identitet samt att de före IS attack aktivt utövade sin yazidiska tro och kultur. Detta torde göra kränkningen i att med tvång behöva tillbedja en gud som de inte trodde på, och att praktisera en främmande religion värre än annars. Att Lina Ishaq dessutom talade om att målsägandena var otrogna och att det inte fanns något annat val för dem än att konvertera eftersom IS dödade alla otrogna, gjorde situationen ännu svårare för målsägandena.

En viktig aspekt är vidare behandlingen av barnen. I detta mål är huvuddelen av målsägandena barn. Under den nu aktuella tiden var de i åldrarna, från Sekretess B som var nyfödd till Sekretess E, som var nio år. Däremellan var Sekretess G två år, Sekretess C sex år, Sekretess I sju år och Sekretess F åtta år. Som framgått var de under tiden i Lina Ishaqs bostad förslavade med sina mammor samt i Sekretess I:s fall med sin storsyster, Sekretess H, och i Sekretess C:s fall med sin släkting, Sekretess A. Det har framkommit att både Sekretess H och Sekretess A intog modersroller i förhållande till respektive barn då Sekretess C och Sekretess I var helt utlämnade till dem.

När ett barn behandlas illa drabbas oftast inte enbart barnet utan även deras nära anhöriga. Jan Kizilhan har vittnat om hur de yazidiska mödrarna drabbades dubbelt på så sätt att deras män hade avrättats och de därför var ensamt ansvariga för barnen, samtidigt som de själva blev utsatta för svåra trauman. Sekretess A och Sekretess D har i sina berättelser gett uttryck för att instinkten att skydda barnen var så stor att de för egen del var beredda att stå ut

med ”allt”, så länge barnen överlevde och de inte tvingades att skiljas från dem. Det fanns hela tiden ett hot om att barnen skulle tas ifrån dem. Till exempel hotade Lina Ishaq att Sekretess E skulle skickas till en militärbas. Även i förhållande till Sekretess A använde Lina Ishaq barnen som ett påtryckningsmedel genom att vara våldsam och aggressiv mot dem.

Sekretess A och Sekretess D, som båda har blivit fruktansvärt behandlade under sin tid i fångenskap, vittnar om att det absolut värsta ändå var att se barnen lida och att inte kunna ge dem trygghet och känslomässig stabilitet. Barnen fick inte heller sina grundläggande fysiska behov som mat, dryck och värme tillgodosedda. Både Sekretess A och Sekretess D har gett uttryck för att det enda som hindrade dem från att döda sig själva var att de hade ansvar för barnen. När Sekretess D blev frigiven önskade hon att det var hon och inte hennes barn, Sekretess E och Sekretess I, som var kvar i fångenskap. Sekretess H har inte kunnat höras, men utifrån vad Sekretess I berättat är det tydligt att Sekretess H känt ett stort ansvar för Sekretess I. De blev dessutom skilda från sin mamma på ett mycket brutalt sätt.

Även utifrån barnens perspektiv är det särskilt svårt att se sina mammor eller andra anknytningspersoner bli illa behandlade. Jan Kizilhan har vittnat om att ett barn känner av sin mammas osäkerhet och rädslor och märker att det är något som inte stämmer. Sekretess A har till exempel berättat om hur Sekretess C led och hur rädd han var när han såg på när hon blev våldtagen. Även Sekretess D har vittnat om oron hos barnen. Både Sekretess A och Sekretess D har uppgett att barnen var noga med att lyda och vara till lags då de förstått sin utsatta situation. Lina Ishaq, som själv har flera barn, måste ha förstått den försvårande aspekten och innebörden i att ha barn förslavade. Hon måste dessutom ha förstått att Sekretess B var så liten att han var född i fångenskap och att Sekretess A hade genomgått en förlossning under sådana förhållanden.

Som tingsrätten konstaterat synes Lina Ishaq ha varit särskild hård mot Sekretess A, i vart fall i jämförelse med Sekretess D. Lina Ishaq misshandlade Sekretess A vid några tillfällen, dels i samband med fotograferingen, dels i samband med att hon tyckte att Sekretess A diskade långsamt. Lina Ishaq har också kontinuerligt knuffat Sekretess A och även dragit henne i håret. Det som Sekretess A upplevt som mest kränkande var dock när Lina Ishaq spottade henne i ansiktet. Sekretess A har berättat att hon kände att Lina Ishaq verkligen hatade henne. Hon har också uttryckt att hon levde med en ständig rädsla för att Lina Ishaq skulle göra henne illa, men ännu mer för att hon skulle skada barnen. Sekretess C fick som framgått motta knuffar och Lina Ishaq skrämdde honom då hon blev väldigt arg när han spillde. Sekretess A har också uppgett att hon var rädd att Lina Ishaq en dag skulle kväva Sekretess B efter att hon hållit honom för munnen när han skrek.

Lina Ishaq har vidare tvingat målsägandena att utföra hushållsarbete. Som framgått av den allmänna delen var detta mycket vanligt förekommande i IS-hem och det var ett uttalat syfte med slaverisystemet. Målsägandena har städat, lagat mat, diskat, tvättat och putsat skor åt Lina Ishaqs familj. Även om detta inte skulle ha varit ett särskilt hårt arbete, förstärker det målsägandenas upplevelser av att vara slavar och att vara helt utlämnade till vad Lina Ishaq bestämde. Lina Ishaq använde sig även i dessa sammanhang av både uttalade och underförstådda hot samt, när det gällde Sekretess A, av våld vid några tillfällen. För Sekretess A:s del var det särskilt betungande eftersom hon hade Sekretess B, som bara var några månader gammal, att ta hand om. Han var dessutom ofta sjuk och behövde omvårdnad, vilket Lina Ishaq inte tog hänsyn till.

Slutligen kan det konstateras att Lina Ishaq helt dikterade målsägandenas levnadsvillkor under den tid de var hos henne, vilket i sig har varit en allvarlig kränkning av deras personliga integritet. De fick otillräcklig med mat och andra förnödenheter och var aldrig mätta. Även detta drabbade barnen värst, och

därmed även indirekt Sekretess A och Sekretess D som var särskilt oroliga för barnen. Eftersom deras rörelsefrihet var begränsad fick de inte heller gå på toaletten utan Lina Ishaqs tillstånd.

21.3.3 Verkningar av det som målsägandena utsatts för

Tingsrätten har ovan redogjort för under vilka förhållanden som gärningarna begicks och hur de utfördes samt konstaterat att Lina Ishaq har utsatt målsäganden för mycket allvarliga och synnerligen kränkande handlingar.

Frågan är om Lina Ishaq kan anses ha utsatt målsägandena för sådant svårt lidande att hennes gärningar bör bedömas som folkmordsgärningar. Som framgått ska vad som utgör svårt lidande bedömas utifrån omständigheterna i det specifika fallet. Vid denna prövning är det inte enbart relevant att bedöma gärningarna som sådana och vilka effekter de fått, utan också omständigheter som sammanhänger med offrets personliga förutsättningar som ålder, kön, och hälsotillstånd. Som nämnts var huvuddelen av målsägandena barn.

För samtliga målsägandena gäller vidare att Lina Ishaq hade insikt i att hon deltog i IS förslavningssystem och att målsägandena redan innan de kom till henne hade utsatts för svårt lidande och traumatiska upplevelser. Det var också uppenbart att Sekretess A var nyförlöst och att hennes bebis, Sekretess B, hade svåra infektioner. Lina Ishaq kände också till att Sekretess H, Sekretess I och Sekretess C var åtskilda från sina mammor. Samtliga dessa omständigheter är av betydelse när tingsrätten prövar graden av lidande som Lina Ishaq utsatt målsägandena för.

Innan tingsrätten går in på vilka effekter gärningarna har fått, ska det slås fast att Lina Ishaq i och för sig inte kan hållas ansvarig för de gärningar som målsägandena utsatts för efter tiden hos henne. Däremot är hon ansvarig för att ha överlätit respektive tillhandahållit målsägandena för vidareöverlåtelse. Som tingsrätten konstaterat har hon också haft insikt i vilka olika former av omänsklig behandling som målsägandena riskerade att utsättas för.

Av det sagda följer att brottslighetens karaktär är sådan att det är av betydelse vid bedömningen av effekterna av gärningarna att Lina Ishaq har varit en del i en kedja av personer som målsägandena varit frihetsberövade och förslavade hos.

Tingsrätten har i den allmänna delen beskrivit verkningarna för folkgruppen yazidier av de brott som IS utsatt den för. Yazidierna har fått lämna sina hem i Sinjarområdet och kan inte återvända, vilket gjort att folkgruppen har splittrats över olika delar av världen och väldigt många yazidier är fortfarande kvar i läger i Irak. Många yazidier är fortfarande inte återfunna. De yazidier som överlevt har drabbats av svåra psykiska problem. Många har förlorat sin yazidiska identitet och yazidiska högtider firas inte längre.

Dessa förhållanden gäller även för målsägandena i detta mål.

Före IS-attack bodde samtliga målsägandena i byar i Sinjarområdet och synes ha levt förhållandevis lugna liv. De utövade sin yazidiska religion och kultur. Sekretess D, Sekretess E, Sekretess F och Sekretess G bor numera i ett läger i Irak. De har varit och besökt sin hemby men deras hus var, liksom byn i övrigt, förstört. Sekretess A och Sekretess B bor i en annan världsdel. Sekretess C och Sekretess I bor båda i Europa med delar av sina familjer.

Målsägandena har också förlorat mycket av sin yazidiska kultur och traditioner. Detta gäller särskilt barnen. Till exempel har barnens språk påverkats. Före fångenskapen talade de enbart sitt modersmål, kurmanji. När Sekretess F och Sekretess I blev fria efter flera år i fångenskap kunde de inte längre tala kurmanji, utan enbart arabiska. De hade inte heller någon kunskap om den yazidiska religionen och kulturen. Sekretess I har berättat att hon i slutet av fångenskapen trodde att hon var muslim. Även Sekretess C har uppgett att han i slutet av fångenskapen, trots att han endast var sju år, hade fått för sig att han var muslim.

Samtliga målsäganden har fått svåra psykiska problem som en följd av fångenskapen och allt de då utsattes för. De är i olika stadier av sina återhämtningar beroende på ålder, hur länge de har varit fria och vilken behandling de har fått för sina trauman.

Sekretess I och Sekretess C har i princip inte talat om sina upplevelser tidigare utan det var först i samband med nu aktuell förundersökning som de har berättat vad de minns om händelserna. Som framgått är det främst fragmentariska minnesbilder. Trots detta är de märkbart påverkade under förhören. Sekretess I har svårt tala om sina upplevelser och fick vid huvudförhandlingen panikångest av att lyssna på sitt inspelade förhör. Hennes mamma, Sekretess J, har bekräftat att Sekretess I mår mycket dåligt och skulle behöva psykologstöd samt att hon inte har velat fråga Sekretess I om detaljer då hon inte velat riva upp sår. Sekretess I har vid huvudförhandlingen uppgett att hon först nu bett om hjälp.

Sekretess D har berättat att hennes dotter, Sekretess F, inte vill tala om vad hon varit med om och att hon överhuvudtaget inte vill prata med någon om något. Hon är arg, tyst och drar sig undan. Hon har fått behandling hos psykolog men behöver mer omfattande insatser då hon fortfarande är mycket traumatiserad. Sekretess F har även genomgått flera operationer för sina skador. Sekretess D har uppgett att hennes barn var glada och trygga innan fångenskapen men att de nu är de rädda och tysta. Jan Kizilhan har bekräftat att barn som utsatts för trauman ofta kan bli extremt tysta och utveckla aggressivitet eller asocialt beteende.

De vuxna målsägandena, Sekretess A och Sekretess D, frigavs för snart tio år sedan och har talat om sina upplevelser med viss regelbundenhet under åren. Som framgått intervjuades Sekretess D av olika organisationer relativt kort tid efter frisläppandet och hon har även fått viss psykologbehandling. Sekretess A har genomgått ganska omfattande behandlingar i sitt nya hemland. Trots detta

uppvisar de fortfarande stora svårigheter med att tala om det som hänt. Som tingsrätten konstaterat är det med stor vanda som de berättat om sina upplevelser. Förhören har fått avbrytas för att de inte orkat. Sekretess D har vid flera tillfällen svarat ”det är för svårt att tala om” när hon fått vissa frågor. Både hon och Sekretess A har haft svårt att se sina inspelade förhör vid huvudförhandlingen. Sekretess A har svimmat vid flera tillfällen under förhören och även vid huvudförhandlingen. Även andra målsäganden har svimmat och fått panikångestattacker i samband med förhör.

Jan Kizilhan har vittnat om att ett stort antal kvinnor som han behandlat också har svimmat när de talat om sina upplevelser. Enligt honom är det kroppens sätt att hantera situationen. När en person börjar tala om sitt trauma kommer minnesbilderna upp i huvudet och att svimningen är då kroppens försvar för att undvika psykologisk skada.

Sekretess A och Sekretess D har berättat även om andra besvär, som till exempel ångest, huvudvärk, sömnsvärigheter och koncentrationsproblem. Detta är enligt Jan Kizilhan typiska symptom för posttraumatisk stress, dvs. att psykiska reaktioner kan yttra sig som fysiska besvär. Varken kroppen eller psyket klarar av att under en längre tid leva i ett sådant undantagstillstånd som det innebär att vara förslavad. Som tingsrätten redogjort för innebär det en ständig osäkerhet och rädsla om vad som ska komma härnäst.

Sekretess A har berättat att hon upplever det som att något hände i hennes hjärna i samband med att Lina Ishaq slog hennes huvud i golvet när hon tvingades att bli fotograferad. Av både hennes egna uppgifter och journaler från hennes hemland framgår att hon får återkommande anfall där hon förlorar medvetandet. Det har utretts med röntgen och EEG utan att någon fysisk orsak kunde påvisas. Hennes psykiatriker har antecknat att hon lider av ångestproblematik, PTSD, depression och minnesproblematik. Sekretess A har vidare berättat att Sekretess B har problem med talet och att hon inte vet om

det har att göra med att Lina Ishaq höll honom för munnen när han var bebis. Det går inte att fastställa något fysiskt samband mellan dessa problem och Lina Ishaqs gärningar men Sekretess A:s tankar åskådliggör enligt tingsrätten hur djupt rotat trauma hon har av dessa händelser.

I målet har det också kommit fram att det mellan mammor och döttrar har uppstått anknytningsproblematik efter att de varit åtskilda. Även detta är vanligt förekommande enligt Jan Kizilhan. Barn förväntar sig att föräldrarna skyddar dem och tar hand om dem, vilket mammorna i dessa fall inte kunnat har göra och då förlorar barnen den tryggheten. Barn kan också känna att mammorna lämnade dem i sticket när de separerades. Det kan då utvecklas en anknytningsstörning. Även föräldrarna kan lida och känna skuld över att de inte kunde skydda sina barn. Sekretess D har gett uttryck för ångest och sorg över att det var hon och inte hennes barn som blev frisläppta först. Sekretess J har beskrivit samma känsla i förhållande till Sekretess I, och även i förhållande till Sekretess H som inte är återfunnen.

21.3.4 Slutsats svårt lidande

Tingsrätten har ovan redogjort för under vilka förhållanden som gärningarna begicks och hur de utfördes samt konstaterat att Lina Ishaq har utsatt målsägandena för allvarliga och synnerligen kränkande handlingar. Tingsrätten har också konstaterat att målsägandena innan de kom till Lina Ishaq under ett antal månader hade varit frihetsberövade och förslavade samt utsatta för svåra trauman. Tingsrätten har även lyft målsägandenas respektive personliga förhållanden, som att sju av de nio målsägandena var barn, varav flera dem på olika sätt hade skiljts från båda sina föräldrar. Tingsrätten har också redogjort för målsägandenas mående och psykiska lidande samt andra verkningar av de trauman de upplevt under tiden i fångenskap. Det har konstaterats att deras trauman troligtvis är livslånga och innebär omfattande och långsiktiga svårigheter att leva ett normalt liv.

Det har vidare konstaterats att förslavning, tvångskonvertering och tvångsarbete i hushållen var en del av IS ideologi och verktyg för att förintada den yazidska folkgruppen. Lina Ishaq har delat IS förintelsesyfte. Hennes gärningar utgör en del av andra liknande gärningar som utförts med en gemensam bakomliggande strategi och som till sin karaktär varit sådana att den yazidiska folkgruppen helt eller delvis riskerade att förintas. Det står klart att det psykiska lidandet är så pass allvarligt och av sådan art det hotar att förgöra folkgruppen yazidier som sådan.

Vid en samlad bedömning anser tingsrätten med hänsyn till längden på frihetsberövandena och förslavningen och de kränkande behandlingar som målsägandena tvingades att utstå genom till exempel tvångskonvertering, tvångsarbete och kränkande tillmälen samt med beaktande av målsägandenas personliga förhållanden att Lina Ishaq har utsatt dem för sådant svårt lidande som avses i folkmordsbestämmelsen.

Av det sagda följer att Lina Ishaq har begått folkmord genom att utsätta målsägandena för

21.4 Överföring av barnen

21.4.1 Inledning

En folkgrupps fortlevnad kan även hotas genom att barn förs bort från gruppen för att uppfostras i en främmande miljö. Folkgruppens existens riskeras i dessa fall av att den genom denna typ av åtgärder inte fysiskt tillförs nya individer men även genom att barn som tillhör folkgruppen hindras från att växa upp med folkgruppens kulturella identitet, språk och traditioner. Av dessa skäl är överföring av barn en särskild folkmordsgärning i vilken det anges att den som genom tvång för över ett barn som inte fyllt arton år från folkgruppen till en annan grupp döms för folkmord (1 § första stycket 5 lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse).

Som tingsrätten funnit har IS – som en av flera gärningar som hotat den yazidiska folkgruppens existens – med våld och tvång förflyttat yazidiska barn till uppsamlingsplatser och senare till IS-anslutna hushåll eller militära träningsläger. Överföringen av barnen skedde antingen som en del av förslavningen av de yazidiska kvinnorna eller självständigt genom att de i vissa fall separerades från modern och/eller sina syskon. Det tvångsvisa överförandet fortsatte i fångenskapen genom både förslavning och tvångskonvertering. Som framgått riktade IS samlade åtgärder sig mot ett mycket stort antal yazidiska barn, vilket i sig gjort att folkgruppens existens hotats. Det kan dock noteras att, som anges i straffstadgandet, det för straffansvar i det enskilda fallet är tillräckligt att endast ett barn överförs på detta sätt.

21.4.2 Lina Ishaqs gärningar

De målsäganden som var barn skildes genom våld och tvång från den yazidiska folkgruppen i samband med IS attack den 3 augusti 2014. IS hade som framgått ett uttalat syfte att förrinta den yazidiska folkgruppen bl.a. genom att förslava barn samt att tvinga dem att konvertera och att växa upp inom den grupp som sympatiserade med IS. Att på detta sätt överföra barnen till gruppen som sympatiserade med IS var också ett sätt att befolka kalifatet.

Inledningsvis kan det konstateras att samtliga målsäganden utom Sekretess A och Sekretess D var under arton år. Med hänsyn till den begränsade utredningen kring Sekretess H går det enligt tingsrätten inte att fastställa huruvida Lina Ishaq insåg, eller hade skälig anledning att anta, att Sekretess H var under arton år. När det gäller övriga barn var det dock, med hänsyn till att de var små, uppenbart att de var under arton år.

Tingsrätten har vid prövningen av gärningspåståendena bedömt att Lina Ishaq har tagit emot barnen samt upprätthållit frihetsberövandet och förslavningen av dem. När det gäller kriteriet att med tvång överföra kan sägas att detta inte är begränsat till fysiska överförande med våld, utan kan innefatta hot om våld

eller tvång, mot de personer som förflyttas eller annan person, eller genom att utnyttja en tvingande miljö. Till exempel har Rwandatribunalen uttalat att syftet i dessa fall inte enbart är att sanktionera en direkt handling av tvångsförflyttning, utan också att sanktionera handlingar av hot eller trauma som skulle leda till tvångsförflyttning av barn från en grupp till en annan.

Av det sagda följer att även om målsägandena redan med tvång var överförda till den IS-anslutna gruppen när Lina Ishaq tog emot dem, har hon genom att upprätthålla frihetsberövandet och förslavningen av dem även vidmakthållit det tvångsvisa överförandet. Som tingsrätten konstaterat har hon även när det gäller barnen haft ett tydligt förintelsesyfte genom att de tvingats att praktisera islam med syfte att de skulle konvertera samt även förbjudit dem att tala kurmanji och i stället undervisat dem i arabiska. Hon har alltså haft för avsikt att de ska uppfostras i en annan grupp, med ett annat språk, en annan kultur och en ny religion.

21.4.3 Slutsats överföring av barnen

Lina Ishaq har begått folkmord genom att med tvång föra över de målsäganden som var barn från den yazidiska folkgruppen till den grupp som sympatiserade med IS. Hon har härvid avsiktligt hindrat dem från att växa upp med den yazidiska folkgruppens kulturella identitet, språk och traditioner.

21.5 Slutsats folkmord

IS har begått folkmord gentemot den yazidiska befolkningen, som utgör en skyddad religiös folkgrupp, genom utomrättsliga avrättningar, genom att utsätta dem för svårt lidande och genom att med tvång ha fört över barn från den yazidiska gruppen till den grupp som var anslutna till IS. IS syftet med gärningarna har varit att helt eller delvis förintä den yazidiska folkgruppen genom att fysiskt utplåna den samt att gruppen ur ett socialt och kulturellt perspektiv skulle upphöra att existera.

Lina Ishaq har utsatt målsägandena för svårt lidande genom att förslava och frihetsberöva dem, samtidigt som hon bland annat har fotograferat dem inför vidareöverlåtelse samt har tvingat dem att konvertera till islam och förbjudit dem att utöva sin religion och tala sitt språk.

Lina Ishaq har också med tvång fört över de målsägandena som var barn från den yazidiska folkgruppen till den grupp som sympatiserade med IS. Hon har därvid haft för avsikt att de ska uppfostras i en annan grupp, med ett annat språk, en annan kultur och en ny religion.

Lina Ishaq har delat IS förintelsesyfte. Hon har alltså haft för avsikt att helt eller delvis förinta den yazidiska folkgruppen genom förslavning, tvångskonvertering och när det gäller barnen, att de skulle växa upp inom den grupp som sympatiserade med IS. Lina Ishaqs gärningar utgör därmed en del av andra liknande gärningar som begåtts i enlighet med IS bakomliggande strategi och ideologi. Den yazidiska folkgruppens existens har hotats genom handlandet.

Lina Ishaq har alltså begått folkmord genom att utsätta målsägandena för svårt lidande och genom att hon med tvång har fört över barn från den yazidiska folkgruppen till den grupp som sympatiserade med IS. Hon har därmed begått folkmord enligt 1 § första stycket 2 och 5 i lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse.

22 BROT MOT MÄNSKLIGHETEN

22.1 Inledning

Lina Ishaq är åtalad för brott mot mänskligheten. Åklagaren har gjort gällande att hon genom de åtalade gärningarna har utsatt målsägandena för svårt lidande genom tortyr eller annan omänsklig behandling samt för slaveri, frihetsberövande och förföljelse. Aktuella bestämmelser är därmed 2 § första

stycket 2, 5, 7 och 8 lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse.

Brott mot mänskligheten är, liksom folkmord, till sin karaktär storskaligt.

Brottsligheten begås ofta genom att flera förövare gör sig skyldiga till en eller flera gärningar som var för sig utgör brott av varierande allvar och karaktär och som riktar sig mot olika personer. Som framgått i den allmänna delen krävs för straffansvar för brott mot mänskligheten att den straffbara gärningen utgör eller ingår som ett led i ett omfattande eller systematiskt angrepp riktat mot en grupp civila.

Tingsrätten har funnit att IS har begått brott mot mänskligheten gentemot den yazidiska civilbefolkningen genom att utsätta de för avrättningar, svårt lidande, slaveri, allvarliga sexuella övergrepp, tvångsförflyttning, frihetsberövande och förföljelse. Tingsrätten har också konstaterat att IS gärningar har varit omfattande och utgjort ett systematiskt angrepp riktat mot gruppen yazidier som utgör civila.

Lina Ishaqs gärningar riktar sig mot nio målsäganden. Samtliga är civila, tillhörande folkgruppen yazidier. Lina Ishaqs enskilda gärningar kan inte i sig anses uppfylla kravet på omfattning. För att hon ska kunna dömas för brott mot mänskligheten krävs därmed att gärningarna ingår som ett led i IS angrepp mot den yazidiska civilbefolkning. Tingsrätten inleder med att pröva den frågan, och prövar därefter respektive gärning.

22.2 Omfattande eller systematiskt angrepp på civila

Som tingsrätten funnit har IS utsatt den yazidiska befolkningen för omfattande och systematiska angrepp, som på grund av sin grymhet och utbredning samt på det systematiska och organiserade sätt som de genomförts på förorsakat den yazidiska befolkningen omfattande skador och kränkningar.

Utmärkande för IS gärningar har alltså varit omfattningen och systematiken. Ett tydligt exempel är slaverisystemet som administrerades vid särskilt inrättade departement. Det fanns också särskilda regelverk om slavhandel och om hur man fick behandla sin slav. Som det finns exempel på i utredningen kunde en IS-domstol utfärda befrielseavtal. De olika marknaderna som fanns för slavhandel, både på plats i bland annat Raqqa och digitalt, visar också hur organiserad verksamheten var. Målsägandenas berättelser om hur de efter attacken den 3 augusti 2014 transporterades till vissa förvaringsplatser och hur snabbt separeringsprocessen av de yazidiska kvinnorna och barnen utifrån ålder och kön inleddes, talar också för en välorganiserad verksamhet. Målsägandena kom från olika byar och förfarandet har varit likartat, dvs. det fanns en samordnad planering. Likaså inleddes förslavningen och tvångskonverteringen av yazidierna i princip direkt i samband med attacken.

Frågan är om Lina Ishaqs gärningar gentemot målsägandena har ingått som ett led i angreppet mot den yazidiska befolkningen. Inledningsvis kan det konstateras att det i och för sig inte krävs att Lina Ishaq kände till alla omständigheter kring IS angrepp eller insåg att det i rättslig mening utgjorde ett angrepp på civila. Hon måste dock ha haft uppsåt i förhållande till de faktiska omständigheter som utgör ett straffbart angrepp.

Som tingsrätten funnit delade Lina Ishaq IS förintelsesyfte av den yazidiska folkgruppen. Mycket av det som sagts i den delen är också relevant för frågan om hennes gärningar har ingått som ett led i IS angrepp mot den yazidiska civilbefolkning. Tingsrätten vill dock ändå lyfta fram några omständigheter särskilt.

Lina Ishaq har uppgett att hon inte kände till attacken den 3 augusti 2014. Det saknar dock enligt tingsrätten betydelse om hon kände till omständigheterna kring den attacken specifikt. Det avgörande är att hon visste att IS utsatte den yazidiska befolkningen för den typ av gärningar som kan utgöra brott mot

mänskligheten. Lina Ishaq har själv uppgett att hon visste att IS hade infört ett slaverisystem. Hennes agerande gentemot målsägandena bekräftar också detta, bl.a. genom att hon tagit emot och medverkat vid överlåtelsen av målsägandena. Hon har också talat om att yazidierna ska tillhöra den rätta religionen, islam, samt att IS ska döda alla som är otrogna. Det står alltså klart att Lina Ishaqs gärningar både genom sin karaktär och effekt har ett samband med IS angrepp på den yazidiska civilbefolkningen. Med hänsyn till vad som anförts är det också utrett att hon var medveten om dessa förhållanden.

Av det sagda följer att Lina Ishaqs gärningar mot målsäganden har ingått som en del i ett mönster av gärningar gentemot den yazidiska civilbefolkningen som sammantaget utgör ett omfattande och systematiskt angrepp på en grupp civila.

22.3 Svårt lidande genom tortyr eller annan omänsklig behandling

Åklagaren har gjort gällande att Lina Ishaq genom de åtalade gärningarna har utsatt målsägandena för svårt lidande genom tortyr eller annan omänsklig behandling.

Som tingsrätten funnit har Lina Ishaq utsatt målsägandena för svårt lidande enligt folkmordsbestämmelsen. Härvid har konstaterats att det psykiska lidandet var av sådan allvarlig och varaktig karaktär att det medförde omfattande och långsiktiga svårigheter att leva ett normalt liv.

Med det sagt torde det stå klart att Lina Ishaq genom de gärningar hon befunnits skyldig till, även ska anses ha utsatt målsägandena för svårt lidande enligt bestämmelsen om brott mot mänskligheten. Tingsrätten finner ändå skäl att notera följande. Som tingsrätten funnit har Lina Ishaq utsatt målsägandena för svårt lidande enligt folkmordsbestämmelsen. Härvid har konstaterats att det psykiska lidandet var av sådan allvarlig och varaktig karaktär att det medförde omfattande och långsiktiga svårigheter att leva ett normalt liv.

Med tortyr² som brott mot mänskligheten avses att någon förorsakas allvarlig smärta eller fysiskt eller psykiskt lidande. Vidare krävs att offret befinner sig i förövarens förvar eller står under hans eller hennes kontroll. Omänsklig behandling kan begås genom gärningar av varierat slag. Brottet kännetecknas av att det innebär en allvarlig kränkning av den grundläggande respekten för människors värdighet.

Inledningsvis kan det konstateras att målsägandena varit förslavade och frihetsberövade hos Lina Ishaq och därmed befunnit sig i hennes förvar. Den förutsättningen för att betrakta gärningarna som tortyr är därmed uppfylld. När de gäller vad som kan utgöra tortyrgärningar är det oftast fråga om allvarligare former av misshandel och sexuella övergrepp. Tortyr kan dock även begås genom att en person utsätts för svåra psykiska påfrestningar t.ex. genom att berövas möjligheten till vila eller sömn. Även framkallande av allvarlig fruktan kan utgöra tortyr. Det finns vidare uttalanden i praxis med innebörden att den avhumanisering som en förslavning innebär, oavsett om det också är fråga om våld, kan karakteriseras som tortyr och omänsklig behandling. Det torde därmed stå klart att det som Lina Ishaq samlat utsatt målsäganden för, kan nå upp till att karakteriseras som tortyr.

Att målsägandena under tiden de var förslavade och frihetsberövade tvingades att utföra hushållsarbete och utföra handlingar som stod i uppenbar strid med deras religiösa och kulturella uppfattning innebär under alla förhållanden

² Definitionen gäller endast för brott mot mänskligheten och skiljer sig från vad som föreskrivs om tortyr som krigsförbrytelse samt även i förhållande till vad som gäller enligt FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

sådana allvarliga kränkningar av den grundläggande respekten för människors värdighet att det utan tvekan utgör omänsklig behandling.

Av det sagda följer att Lina Ishaq har begått brott mot mänskligheten genom att utsätta målsägandena för svårt lidande genom, i vart fall, omänsklig behandling.

22.4 Slaveri och frihetsberövande

Åklagaren har gjort gällande att Lina Ishaq utsatt målsägandena dels för slaveri och att hon i strid med allmän folkrätt frihetsberövat dem. Som framgått är detta två olika gärningar enligt bestämmelsen om brott mot mänskligheten. I detta fall har de dock ett sådant nära samband att tingsrätten redovisar en gemensam slutsats.

Förslavning utgör ett särskilt brott mot mänskligheten. Av bestämmelsen följer bland annat att den som förorsakar att en person som ingår i den civila gruppen, i strid med allmän folkrätt, kommer i tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd ska dömas för brott mot mänskligheten. Som konstaterats i avsnittet om innebörden av förslavning av målsägandena, är avgörande för straffansvar att en person berövar någon annan dennes självbestämmanderätt eller i vart fall beskär den väsentligt. Även om en person får god mat och bra husrum samt i övrigt blir behandlad ”väl” kan den anses som förslavad om den är berövad sin handlingsfrihet genom tvång. Det är inte heller nödvändigt att en person exploateras genom tvångsarbete eller annat. När gäller slaveri är det centrala att någon utövar en slags äganderätt över en människa.

Som tingsrätten funnit har Lina Ishaq förslavat samtliga målsägandena. Hon har dessutom genom psykiska och fysiska övergrepp tvingat i vart fall Sekretess A och Sekretess D att utföra hushållsarbete åt henne.

Frihetsberövande utgör också ett särskilt brott mot mänskligheten. Av bestämmelsen följer att den som i strid med allmän folkrätt frihetsberövar någon som ingår i den civila gruppen döms för brott mot mänskligheten.

Som framgått krävs inte för straffansvar för förslavningen att de förslavade är frihetsberövade. Lina Ishaq har dock även frihetsberövat målsägandena. De har rent faktisk varit inlåsta i huset eller på gården och i vissa fall i sovrummet. Deras rörelsefrihet i huset har varit väsentligt begränsat och helt beroende av vad Lina Ishaq bestämde. Det råder enligt tingsrätten inte någon tvekan om att frihetsberövandet av målsägandena i sig är så allvarligt och står i strid med grundläggande rättigheter såsom de formulerats i folkrätten att det utgör ett brott mot mänskligheten.

Av det sagda följer att Lina Ishaq begått brott mot mänskligheten genom att förslava och frihetsberöva målsägandena.

22.5 Förföljelse

Åklagaren har gjort gällande att Lina Ishaq genom de åtalade gärningarna har utsatt målsägandena för förföljelse genom att i strid med allmän folkrätt beröva dem grundläggande rättigheter av kulturella, religiösa, könsmässiga eller andra enligt allmän folkrätt otillåtna motiv, däribland ålder.

Förföljelse är ett särskilt brott mot mänskligheten. Av bestämmelsen följer att den som utsätter personer som ingår i den civila gruppen för förföljelse genom att i strid med allmän folkrätt beröva dem grundläggande rättigheter på grund av politiska, rasmässiga, nationella, etniska, kulturella, religiösa, könsmässiga eller andra, enligt allmän folkrätt, otillåtna motiv ska dömas för brott mot mänskligheten.

Straffansvaret för förföljelse tar alltså sikte på gärningar varigenom en grupp civila berövas grundläggande rättigheter genom att utsättas för diskriminerande åtgärder. Brottsligheten riktar sig därmed i första hand mot gruppen som sådan.

Genom Lina Ishaqs gärningar har hon berövat målsäganden ett antal grundläggande rättigheter. Samtliga målsägandena har i strid med allmän folkrätt berövats sin frihet. De har också berövats sin religionsfrihet. Som framgått har de inte enbart förbjudits att utöva sin yazidiska religion utan de har tvingats att praktisera islam. De fyra barn som var i skolåldern – som gick i skolan före IS-attack – har berövats sin rätt till skolgång.

Av bland annat de skäl som framgår i avsnittet om Lina Ishaqs förintelsesyfte är det också utrett att Lina Ishaq har begått gärningen i ett diskriminerande syfte. Hon har diskriminerat målsägandena på grund av deras religion och kultur. Genom behandlingen av kvinnorna har hon diskriminerat dem på grund av kön. I detta sammanhang kan det också noteras att Lina Ishaq behandlat Sekretess A sämre än Sekretess D. Sekretess A var till exempel mer strikt hållen och tvingades att bära niqab. Lina Ishaq var också tydlig gentemot Sekretess A när hon såldes vidare att hon skulle tillhöra en man. Detta förhållningssätt ligger i linje med hur IS såg på kvinnor i olika åldrar, vilket bland annat kom till uttryck genom separeringsprocesserna. I första hand valdes de yngre kvinnorna som sexslavar.

Av det sagda följer att Lina Ishaq har gjort sig skyldig till ett allvarligt berövande av flera av målsägandenas grundläggande rättigheter. Gärningen är till sitt allvar jämförbar med andra brott mot mänskligheten och den har utförts med diskriminerande motiv. Lina Ishaq har därmed även gjort sig skyldig till brott mot mänskligheten genom förföljelse.

22.6 Slutsats brott mot mänskligheten

IS har begått brott mot mänskligheten gentemot den yazidiska civilbefolkningen genom att utsätta den för avrättningar, svårt lidande, slaveri, frihetsberövande och förföljelse. IS gärningar har varit omfattande och utgjort ett systematiskt angrepp riktat mot den yazidiska civilbefolkningen.

Lina Ishaq har utsatt målsägandena för omänsklig behandling och därigenom förorsakat dem svårt lidande.

Lina Ishaq har utsatt målsägandena för slaveri och i strid med allmän folkrätt frihetsberövat dem.

Lina Ishaq har gjort sig skyldig till ett allvarligt berövande av flera av målsägandenas grundläggande rättigheter. Gärningen har utförts med diskriminerande motiv.

Lina Ishaqs gärningar mot målsäganden har ingått som en del i ett mönster av de gärningar som IS och IS-anhängare har begått gentemot den yazidiska civilbefolkningen, som sammantaget utgör ett omfattande och systematiskt angrepp på en grupp civila.

Lina Ishaq har alltså begått brott mot mänskligheten genom att utsätta målsägandena för svårt lidande genom omänsklig behandling samt för slaveri, frihetsberövande och förföljelse. Hon har därmed begått brott mot mänskligheten enligt 2 § första stycket 2, 5, 7 och 8 lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse.

23 KRIGSFÖRBRYTELSE

23.1 Inledning

Lina Ishaq är åtalad för krigsförbrytelse mot person. Åklagaren har gjort gällande att hon har utsatt målsäganden för svårt lidande genom tortyr eller omänsklig behandling samt för förödmjukande eller nedsättande behandling som varit ägnad att allvarligt kränka den personliga värdigheten. Aktuella bestämmelser är därmed 3 § första stycket 2 och 7 lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse.

En krigsförbrytelse utgör en överträdelse av visst allvar av den internationella humanitära rätten som är tillämplig vid väpnad konflikt och under ockupation.

Överträdelser av den humanitära rätten kan begås av såväl militär personal som civila.

Det är klarlagt att samtliga målsäganden, såsom varande civila, är skyddade personer enligt bestämmelsen om krigsförbrytelse mot person.

För straffansvar för krigsförbrytelse krävs att den straffbara gärningen ingår som ett led i eller på annat sätt står i samband med en väpnad konflikt eller ockupation. Som tingsrätten konstaterat i den allmänna delen pågick i Syrien under den nu aktuella tiden en icke-internationell väpnad konflikt. IS var en av de väpnande grupperingar som deltog i stridigheterna.

Tingsrätten inleder med att pröva frågan om gärningarnas samband med den väpnade konflikten och prövar därefter respektive gärning.

23.2 Samband med väpnad konflikt

Det som utmärker en krigsförbrytelse är det sammanhang i vilket en viss gärning begås. Som framgått krävs det någon form av koppling mellan den straffbara gärningen och den väpnade konflikten dels genom att gärningen begås under en tid och på en plats där sådana förhållanden råder som medför att den humanitära rätten är tillämplig, dels genom att den har ett visst samband med konflikten eller ockupationen (så kallad nexus).

Tingsrätten har i den allmänna delen funnit att de gärningar som IS begick gentemot den yazidiska befolkningen hade ett starkt samband med den väpnade konflikten som pågick. Gärningarna ligger väl i linje med IS ideologi och politik. Exempelvis byggde IS ideologi på en bipolar världsbild, där olika grupper av människor diskriminerades och IS utförde som framgått omfattande övergrepp mot de grupper, inklusive yazidierna, som de ansåg vara mindre värda.

När det gäller Lina Ishaqs gärningar var genomförandet av dem helt avhängiga av den väpnade konflikten som pågick. Om det inte hade varit för IS deltagande i stridigheterna och attacken mot yazidierna hade Lina Ishaqs gärningar inte varit möjliga att genomföra. Konflikten och IS inrättande av kalifatet var också det bärande motivet för hennes handlande. Det finns alltså ett uppenbart samband med den väpnade konflikten.

Det kan också konstateras att Lina Ishaq hade insikt om de faktiska omständigheterna som konstituerade den väpnade konflikten och att hon var medveten om att IS deltog i den då både hennes män och söner krigade för IS.

Av det sagda följer att Lina Ishaqs gärningar stod i samband med den väpnade konflikten som pågick i Syrien.

23.3 Gärningarna

23.3.1 Svårt lidande

Åklagaren har gjort gällande att Lina Ishaq genom de åtalade gärningarna har utsatt målsägandena för svårt lidande genom omänsklig behandling³. Liksom när det gäller svårt lidande som ett brott mot mänskligheten avses både fysiskt och psykiskt lidande.

Tingsrätten har funnit att Lina Ishaq har begått brott mot mänskligheten genom att ha utsatt målsägandena för svårt lidande genom omänsklig behandling.

Även i denna del kan tingsrätten konstatera att de samlade gärningar som Lina

³ Tingsrätten har tolkat gärningsbeskrivningen som att det enbart görs gällande svårt lidande genom omänsklig behandling och inte också genom tortyr då det inte åberopats att gärningen utförts med sådant särskilt syfte som krävs för krigsförbrytelse.

Ishaq utsatt målsägandena för innebär sådana allvarliga kränkningar av den grundläggande respekten för människors värdighet att det utan tvekan utgör omänsklig behandling.

Av det sagda följer att Lina Ishaq har begått krigsförbrytelse mot person genom att utsätta målsägandena svårt lidande genom omänsklig behandling.

23.3.2 Förödmjukande eller nedsättande behandling

Åklagaren har gjort gällande att Lina Ishaq har utsatt målsägandena för förödmjukande eller nedsättande behandling som har varit ägnad att allvarligt kränka deras personliga värdighet.

Straffansvaret avser alltså den som förnedrar, nedvärderar eller på annat sätt kränker den personliga värdigheten hos en person i sådan grad att det allmänt sett kan betraktas som ett skändande av den personliga värdigheten.

De gärningar som omfattas kan således vara av varierande slag. Som tingsrätten funnit har Lina Ishaq utsatt målsägandena för svårt lidande genom ett stort antal gärningar såsom förslavning, frihetsberövande, tvångskonvertering, tvångsarbete, misshandel och ofredande. Det är givet att dessa gärningar till sin karaktär i princip alltid i något avseende innefattar en allvarlig kränkning av offrets personliga värdighet. Det ligger i också i sakens natur att bestämmelsen i stor utsträckning är överlappande i förhållande till de andra brott som nu prövas.

Enligt tingsrätten är det mer ändamålsenligt och förenligt med bestämmelsens syfte att i denna del inrikta sig på de av Lina Ishaqs gärningar som typiskt sett ha varit ägnade att allvarligt kränka målsägandenas personliga värdighet med hänsyn tagen till deras religiösa och kulturella bakgrund.

Att Lina Ishaq har kallat målsäganden sabaya eller otrogen är typiskt sett kränkande tillmälen som har bäring på deras identitet eller religion. Att hon vid upprepade tillfällen har spottat Sekretess A i ansiktet är ytterligare ett exempel

en allvarlig kränkning. Med hänsyn till vad tingsrätten anført om målsägandenas starka religiösa och kulturella identitet är det vidare självfallet en allvarlig kränkning av deras personliga värdighet att tvingas praktisera islam och delta i bönestunder.

Tingsrätten anser alltså att de nu nämnda gärningarna, som begåtts vid upprepade tillfällen, har varit särskilt ägnade att allvarligt kränka målsägandenas personliga värdighet.

Av det sagda följer att Lina Ishaq har begått krigsförbrytelse mot person genom att utsätta målsägandena för förödmjukande och nedsättande behandling som har varit ägnad att allvarligt kränka deras personliga värdighet.

23.4 Slutsats krigsförbrytelser

IS har begått krigsförbrytelser mot den yazidiska befolkningen. IS gärningar hade ett starkt samband med den väpnade konflikten som pågick och låg väl i linje med IS ideologi och politik.

Lina Ishaqs gärningar var helt avhängiga av den väpnade konflikten som pågick i Syrien. Konflikten och IS inrättande av kalifatet var också det främsta motivet för hennes handlande. Det fanns därmed ett uppenbart samband med den väpnade konflikten.

Lina Ishaq har begått krigsförbrytelse mot person genom att utsätta målsägandena för svårt lidande genom omänsklig behandling.

Lina Ishaq har begått krigsförbrytelse mot person genom att utsätta målsägandena för förödmjukande och nedsättande behandling som har varit ägnad att allvarligt kränka deras personliga värdighet.

Med hänsyn till att Lina Ishaqs gärningar har begåtts som ett led i IS plan och politik gentemot den yazidiska befolkningen samt att målsägandena, däribland

flera barn, har utsatts för svårt lidande, ska krigsförbrytelsen bedömas som grov.

Lina Ishaq har alltså begått grov krigsförbrytelse mot person genom att utsätta målsägandena för svårt lidande genom omänsklig behandling samt för förödmjukande och nedsättande behandling. Hon har därmed gjort sig skyldig grov krigsförbrytelse enligt 3 § första stycket 2 och 7 samt 11 § lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse.

24 KONKURRENSFRÅGOR

24.1 Rättsliga utgångspunkter

De gärningar som är straffbara enligt lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse kan i stor utsträckning även utgöra brott enligt brottsbalken. Vad som krävs för att lagen ska kunna tillämpas är att de gemensamma, särskilda rekvisiten som gäller för varje brottstyp är uppfyllda. Det är också genom dessa rekvisit som folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse utmärker sig i förhållande till nationella brott och det är genom dem som brotten får sin internationella karaktär. Lagen utgör därmed en specialreglering i förhållande till sedvanliga straffbestämmelser. När det föreligger förutsättningar för att lagföra och döma för brott enligt den lagen ska därför, i enlighet med sedvanliga konkurrensregler, denna ha företräde framför de allmänna bestämmelserna.

Den typ av brottslighet som regleras i lagen om folkmord, brott mot mänskligheten eller krigsförbrytelser är, som framgått, till sin karaktär storskalig och omfattar ofta en stor mängd gärningar. Som sådana, kan dessa gärningar även utgöra en del av en annan gärning, som är straffbar enligt samma straffstadgande. Ett exempel på det är gärningen att tillfoga en person allvarlig smärta eller skada eller att utsätta någon för svårt lidande (jfr 1, 2 och 4 §§ första stycket 2 lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten eller krigsförbrytelser), som i sig kan utgöras av underliggande gärningar som

tortyr, våldtäkt, sexuella övergrepp eller omänsklig behandling.⁴ De nu nämnda gärningarna utgör också, sett för sig, självständiga gärningar som ett brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse, förutsatt att de allmänna rekvisiten för dessa brott är uppfyllda (se exempelvis 2 § första stycket 2 och 3 och 4 § första stycket 2 och 5 samma lag). Ett annat exempel är slaveribrottet som ett brott mot mänskligheten, som, vilket framgår i tingsrättens bedömningar ovan, även kan anses utgöra en del av ett svårt lidande enligt alla tre brottsformer och även en del av exempelvis en förföljelse som i sig är ett brott mot mänskligheten. En våldtäkt som ett särskilt brott mot mänskligheten kan vidare anses utgöra tortyr. En och samma gärning kan alltså ligga till grund för straffansvar för samma internationella brott, i olika avseenden. Detta är även ett allmänt vedertaget synsätt inom de internationella tribunalerna och domstolarna.⁵

Vidare kan en gärning också användas för att bevisa de kontextuella eller allmänna rekvisiten i exempelvis ett brott mot mänskligheten eller ett folkmord. Ett mönster av olika gärningar kan i sig utgöra stöd för ett omfattande och systematiskt angrepp eller ett förintelsesyfte.⁶

Konkurrensfrågor kan uppkomma även inom lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse. En viss gärning kan utgöra såväl folkmord, brott mot mänskligheten som krigsförbrytelse. Särskilt gäller detta när det föreligger en väpnad konflikt. Som en allmän princip inom konkurrensläran gäller att straffbud med en strängare straffskala konsumerar

⁴ Se exempelvis ICC- Elements of Crimes, avseende gärningen folkmord genom att förorsaka allvarlig fysisk eller psykisk skada, artikel 6 b i ICC:s stadga.

⁵ Se ICC Elements of Crimes, punkt 9 som anger att ett visst beteende kan utgöra ett eller flera brott.

⁶ Se exempelvis domen från ICC i *The Prosecutor v. Bosco Ntaganda* TJ, paras. 663-665, 694-695

mindre allvarliga brott. Bland brotten utgör folkmord, genom kravet på att en sådan gärning ska ha begåtts i syfte att helt eller delvis förintä en folkgrupp, enligt internationell uppfattning det mest allvarliga. Det intar därigenom en särställning, även i förhållande till övriga brott enligt lagen. Detta innebär emellertid inte att folkmord utgör *lex specialis* i förhållande till de andra brotten. Folkmord är inte heller en mer kvalificerad form av, i första hand, brott mot mänskligheten för vilket samma straffskala gäller. För krigsförbrytelser av normalgraden gäller emellertid en mer begränsad straffskala. Ett sådant brott är därmed att anse som mindre allvarligt än övriga brott. För de tre brotten uppställs dock särskilda, sinsemellan olika, rekvisit vilket innebär en särreglering av respektive brott i förhållande till de andra. De särskilda rekvisiten ger uttryck för att bestämmelserna har delvis olika skyddsintressen och kriminalpolitisk grund. Det kan således, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, vara aktuellt att tillämpa fler än ett straffstadgande i lagen på samma gärning.

När det gäller frågan om gärningskonkurrens kan det konstateras att folkmord och brott mot mänskligheten till sin karaktär är storskaliga och drabbar som utgångspunkt många människor, även om det för straffansvar ofta är tillräckligt att en gärning riktats mot en enskild person. Skyddsintresset är inte heller i första hand knutet till de drabbade individerna utan den folkgrupp eller grupp civila som individerna utgör en del av. Det sagda medför att det kan finnas skäl att bortse från omständigheten hur många målsägande som brottsligheten riktat sig mot vid bedömningen av om ett handlande ska bedömas som ett eller flera brott. I stället kan kriterier som avser tid och rum samt den brottsliga verksamheten som sådan vara avgörande för bedömningen av om ett eller flera brott begåtts.

Lina Ishaq står åtalad för folkmord, brott mot mänskligheten och grov krigsförbrytelse i konkurrens. Tingsrätten har funnit att det finns förutsättningar att döma henne för vart och ett av brotten. Vid bedömningen av

om hon ska dömas för alla tre brotten beaktar tingsrätten bl.a. bestämmelsernas olika skyddsintresse.

24.2 Bedömning

Som framgått syftar bestämmelsen om folkmord till att skydda vissa särskilda folkgruppers rätt till existens och bestämmelsen om brott mot mänskligheten ska skydda civila grupper från omfattande och systematiska angrepp. Bestämmelserna om krigsförbrytelse ska säkerställa efterlevandet av den internationella humanitära rätten.

I detta fall har brottsligheten riktat sig mot yazidiernas rätt att existera som grupp och syftat till att förrinta folkgruppen som sådan. Detta syfte, och därmed folkmordsbrottet, intar en särställning i förhållande till de övriga brotten och är också enligt internationell uppfattning det mest allvarliga. Att Lina Ishaq ska dömas för folkmord står således klart.

När det gäller brott mot mänskligheten finns det skäl att särskilt beakta brottet slaveri. Som tingsrätten konstaterat utgjordes en stor del av grunden och förutsättningen för brottsligheten av den av IS införda rättsordningen som försatte människor i slaveri. Lina Ishaq deltog aktivt i denna ordning genom att upprätthålla och bidra till förslavningen av målsägandena. Enligt tingsrätten bör förslavningen i sig betraktas som en sådan kvalificerad form av brott mot mänskligheten att det finns skäl att döma i konkurrens. Lina Ishaq ska alltså även dömas för brott mot mänskligheten.

Vidare har IS agerande en nära koppling till den väpnade konflikten i området. Gärningarna hade inte kunnat genomföras om det inte hade förelegat en väpnad konflikt. Konflikten och IS inrättande av kalifatet var också det främsta motivet för Lina Ishaqs handlande. Av bland annat detta skäl ska Lina Ishaq också dömas för grov krigsförbrytelse.

Tingsrättens slutsats är att Lina Ishaq ska dömas för folkmord, brott mot mänskligheten och grov krigsförbrytelse i konkurrens. Att det är fråga om överlappande gärningar och flera målsäganden beaktas vid bedömningen av brottslighetens straffvärde.

25 PÅFÖLJD OCH SKADESTÅND

25.1 Påföljd

25.1.1 Den tidigare domen

Som tingsrätten redogjort för inledningsvis dömdes Lina Ishaq i mars 2022 till sex års fängelse för grovt folkrättsbrott i Syrien under perioden den 7 augusti 2013 till och med juni 2014 och för grov krigsförbrytelse under perioden den 1 juli 2014 till den 26 maj 2016. Brottsligheten bestod i att Lina Ishaq hade underlåtit att hindra sonen Joan från att lämna hemmet för att utföra sina uppgifter som barnsoldat. Enligt domen var det inte bevisat annat än att Lina Ishaq väl i Syrien hade saknat faktisk möjlighet att förhindra att Joan användes som barnsoldat. Tingsrätten fann dock att hon själv valt att försätta sig i en situation där hon måste ha varit medveten om att hon skulle sakna den möjligheten. Enligt domen kunde inte Lina Ishaq som garant undgå straffrättsligt ansvar för att underlåta att förhindra något som hon själv med vett och vilja sett till att hon inte skulle kunna förhindra, och som hon inte heller själv ville förhindra.

25.1.2 Straffvärde

Som tingsrätten funnit ska Lina Ishaq nu dömas för folkmord, brott mot mänskligheten och grov krigsförbrytelse. Det föreskrivna straffet för respektive brott är fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller på livstid.

Tingsrätten kommer nedan inledningsvis redogöra för sin bedömning av de nu aktuella gärningarnas straffvärde. Därefter kommer betydelsen av den tidigare domen och andra omständigheter som påverkar brottslighetens samlade

straffvärde att redovisas. Slutligen redovisas straffmättningsvärdet och val av påföljd.

De nu aktuella gärningarnas straffvärde

Av 29 kap. 1 § första stycket brottsbalken framgår att straff ska, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. Vid bedömningen av straffvärdet ska enligt bestämmelsens andra stycke beaktas bl.a. den skada, kränkning eller fara som gärningen har inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon haft. Utöver den allmänna bestämmelsen finns det i 2 och 3 §§ angivet vissa försvårande (2 §) och förmildrande (3 §) omständigheter som, vid sidan av vad som gäller för den särskilda brottstypen, ska beaktas vid straffvärdebedömningen.

Folkmord är ett av de mest allvarliga brotten. Brottsligheten som sådan riktar sig mot en folkgrupp och innefattar ofta dödande av ett mycket stort antal personer i deras egenskap av medlemmar i folkgruppen, inte sällan i förening med att folkgruppen utsätts för andra allvarliga kränkningar och svåra påfrestningar. Folkmord är därmed i de flesta fallen storskaligt och systematiskt och föregås i princip alltid av planering. Därtill kommer att syftet med brottet är att helt eller delvis förrinta folkgruppen. Detta särskilda syfte har också gett brottet dess särställning inom folkrätten. Även brott mot mänskligheten utgör ett av de svåraste brotten. Straffansvaret omfattar mycket allvarliga gärningar. Gemensamt för de gärningar som kan utgöra brott mot mänskligheten är att de har en koppling till ett omfattande eller systematiskt angrepp på en civilbefolkning. Även grov krigsförbrytelse utgör ett allvarligt brott.

Vid bestämmande av straffet ska tingsrätten göra en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Lina Ishaqs gärningar har ett

mycket högt straffvärde. Brottsligheten utgör inte bara en ytterst allvarlig kränkning av enskilda individers liv och integritet utan även av grundläggande mänskliga värden och humanitet. Att utöva äganderätt över en annan människa är en oerhörd kränkning av den personens integritet då du tar ifrån den personen sin självbestämmanderätt och sitt människovärde. Lina Ishaq har varit en del av det systematiserade och storskaliga förslavningssystem som IS införde. Hon har agerat självständigt när det gäller att upprätthålla förslavningen och frihetsberövandena av målsägandena och medverkat till vidareöverlåtelse av vissa av dem. Lina Ishaq har varit mycket aktiv och hängiven i tvångskonverteringen av målsägandena och i det avseendet haft ett starkt förintelsesyfte. Det har varit fråga om sammanlagt nio målsäganden, varav sju barn, som Lina Ishaq utsatt för mycket allvarliga kränkningar och ett svårt lidande som kommer att påverka resten av deras liv. Brottsligheten har pågått i nästan fem månader.

Åklagaren har yrkat att Lina Ishaq ska dömas till fängelse på livstid. Det torde vara den normala påföljden för folkmord som innefattat uppsåtligt dödande. Lina Ishaq har dock varken åtalats eller hållits ansvarig för någons död, vilket enligt tingsrätten är av betydelse vid bedömningen av straffvärdet. Det saknas vidare vägledande praxis där, likt detta fall, det fysiska lidandet inte varit så framträdande som det psykiska.

Med hänsyn till vad som anförts ovan om gärningarnas innebörd och karaktär har gärningarna ändå ett mycket högt straffvärde. Det finns inte några förmildrande omständigheter. Flera av de försvårande omständigheterna, t.ex. när det gäller barnen, har emellertid beaktats vid rubriceringen av gärningarna. Som angetts i avsnittet om konkurrens ska hänsyn också tas till att det är fråga om överlappande gärningar mellan de tre brotten.

Vid en helhetsbedömning av samtliga omständigheter kommer tingsrätten fram till att straffvärdet för gärningarna motsvarar sexton års fängelse.

25.1.3 Straffmättningsvärde och val av påföljd

När den som genom en tidigare dom har dömts till fängelse, villkorlig dom, skyddstillsyn, sluten ungdomsvård, ungdomsvård eller ungdomstjänst har begått ett annat brott före den domen och det brottet kommer upp till prövning i en senare dom så utgör det senare brottet så kallad nyupptäckt brottslighet.

När rätten bestämmer påföljden för sådan brottslighet ska den enligt 34 kap. 2 § brottsbalken se till att påföljderna tillsammans inte överstiger vad som skulle ha dömts ut för den samlade brottsligheten. Om ett fängelsestraff ska dömas ut, ska domstolen således ta hänsyn till vad straffets längd skulle ha blivit om domstolen haft att, med tillämpning av asperationsprincipen, på en gång bestämma straffet både för de brott som prövas i det aktuella målet och de brott som det har dömts för i den eller de tidigare domar som ska beaktas.

När asperationsprincipen tillämpas, är utgångspunkten för straffvärdebedömningen i allmänhet det allvarligaste av de brott som föreligger till bedömning. Till straffvärdet för detta läggs en efter hand minskande del av straffvärdet för vart och ett av de övriga brotten efter brottens allvar. En allmän kontroll görs också av att ett på så sätt beräknat straffvärde inte framstår som oproportionerligt i förhållande till den typ av brottslighet som är aktuell.

Vidare har Lina Ishaq i detta mål varit frihetsberövad med restriktioner i drygt tio månader. Denna omständighet bör beaktas vid straffmätningen på så sätt att straffets längd sätts ned (jfr ”Häktningsrestriktionerna” NJA 2015 s. 769 och ”Grillen” NJA 2017 s. 814).

Tillämpning i detta fall

Den brottslighet som Lina Ishaq nu döms för är nyupptäckt i förhållande till den tidigare domen. Förundersökningen mot Lina Ishaq gällande nu aktuella gärningar inleddes efter den domen. Brottstiden är dock delvis densamma. Gärningarna, målsägandena och skyddsintressena är emellertid helt olika och

det är inte i till någon del fråga om överlappande eller konkurrerande gärningar. Den tidigare domen ska ändå beaktas i och med att påföljderna tillsammans inte ska överstiga vad som skulle ha dömts ut för den samlade brottsligheten. Som tingsrätten redovisat ovan brukar straffvärdet vid flerfaldig brottslighet bestämmas med hjälp av den så kallade asperationsprincipen. Det finns inte anledning att ge asperationsprincipen mer genomslag än annars.

Med beaktande av det samlade straffvärdet för nu aktuella brott och den tidigare brottsligheten och med hänsyn tagen till tiden Lina Ishaq var häktad med restriktioner bedömer tingsrätten att det sammanlagda straffmättningsvärdet nu uppgår till tolv års fängelse. Någon annan påföljd än fängelse kan inte komma i fråga.

25.1.4 Slutsats påföljd

Tingsrätten har bedömt att straffvärdet för de gärningar som prövats i denna dom uppgår till fängelse i sexton år.

Med hänsyn till tidigare utdömd påföljd och med beaktande av att Lina Ishaq har varit häktad med restriktioner har straffmättningsvärdet bestämts till tolv års fängelse.

Lina Ishaq ska alltså dömas till fängelse i tolv år.

25.2 Skadestånd

25.2.1 Inledning

Målsägandena har yrkat skadestånd med 150 000 kr vardera. Till stöd för sina anspråk har de omständigheter som framgår av åklagarens gärningsbeskrivning åberopats. Dessa gärningar är enligt målsägandena skadeståndsgrundande enligt syrisk rätt.

Som redovisats inledningsvis har Lina Ishaq bestritt skadeståndsskyldighet då hon förnekat brott. Hon har inte vitsordat något belopp som skäligt i och för sig.

Parterna är överens om att syrisk rätt ska tillämpas för de enskilda anspråken. Målsägandena har åberopat ett rättsutlåtande som beskriver den syriska skadeståndsrätten. Utlåtandet är utfärdat av Dr. Aiman Menem som är syrisk jurist och chef (director) vid Legal Department at the Syrian Center for Media and Freedom of Expression.

Tingsrätten ska när den i detta fall tillämpar de utländska rättsreglerna som utgångspunkt tolka och tillämpa reglerna på samma sätt som en domstol i Syrien hade gjort. När det gäller ränta ska dock svensk rätt tillämpas. Om innehållet i den utländska rätten förblir okänt kan dock en svensk domstol utgå från att den utländska rätten svarar mot den svenska om inte något särskilt skäl talar mot det. (Se NJA 1969 s. 163 och NJA 2016 s. 288 p. 17-19.)

25.2.2 Innehållet i den syriska skadeståndsrätten

Syrien har ratificerat Genèvekonventionerna från 1949 och dess första tilläggsprotokoll från 1977 samt Folkmordskonventionen. Det finns dock inte några bestämmelser om internationella brott såsom folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser i den syriska lagstiftningen. Däremot är gärningarna som sådana kriminaliserade, som exempelvis mord, våldtäkt, misshandel, olaga frihetsberövande och människohandel.

I artikel 138 i den syriska strafflagen anges att varje brott som orsakar skada, både moralisk och materiell, förpliktar gärningsmannen att betala ersättning. I artikel 132 samma lag hänvisas i fråga om skadestånd och ersättning till reglerna i den syriska civillagen.

När det gäller skadestånd är det främst civillagen artikel 164 som är aktuell. Av denna följer att varje olaglig handling som orsakar skada förpliktigar

gärningsmannen att betala ersättning. I artikel 223 anges särskilt att även ersättning för moralisk skada kan utgå. Med moralisk skada avses skador som – utan att orsaka en fysisk kroppslig skada – drabbar den skadelidande personen och som påverkar personens rättigheter, känslor, värdighet, rykte, heder och respekt.

När det gäller bestämmandet av ersättningens storlek anges följande i artikel 171 i civillagen:

The judge estimates the extent of compensation for the damage suffered by the injured party in accordance with the provisions of articles 222 and 223 taking into account the circumstances and without being bound by any limit.

Bedömningen av ersättningens storlek är alltså domarens privilegium och det går enligt Dr Aiman Menem därför inte att ange något specifikt belopp eller sätt att beräkna ersättning för moralisk skada.

25.2.3 Bedömning

Tingsrätten har vid prövningen i ansvarsdelen funnit att Lina Ishaq utsatt målsägandena för allvarlig brottslighet. Att målsägandena enligt svensk rätt har utsatts för en sådan allvarlig kränkning av den personliga integriteten att de skulle ha varit berättigade till ersättning står enligt tingsrätten klart. Som framgått ska emellertid i första hand den syriska rätten tillämpas vid bedömningen av målsägandenas anspråk.

Inledningsvis kan det konstateras att de gärningar som Lina Ishaq huvudsakligen befunnit skyldig till är straffbelagda, och kan även vara skadeståndsgrundande, enligt syrisk rätt. Det framgår vidare av utredningen att det enligt den syriska civillagen kan utgå ersättning för moralisk skada. Det finns inte några särskilda regler om beräkningen av ersättningens storlek utan det är upp till domaren i målet att göra en skönsmässig bedömning utifrån omständigheterna.

Det som enligt syrisk rätt betecknas som ersättning för moralisk skada kan enligt tingsrätten jämföras med den svenska skadeståndsrättens kränkningersättning. I avsaknad av syrisk rättspraxis och annan utredning om vilka ersättningsbelopp som utgår vid moralisk skada enligt den syriska civillagen hämtar tingsrätten ledning i svensk praxis. Det finns inte någon tillämplig praxis avseende nu aktuell brottslighet. Det ligger därför närmast till hands att jämföra med kränkningersättning för människorov, olaga frihetsberövande och människohandel. Det finns exempel på när offer för allvarligare former av nämnda brott har tillerkänts ersättningar mellan 150 000 och 250 000 kr i kränkningersättning.

Det finns vidare enligt tingsrätten inte skäl att göra åtskillnad mellan målsägandena. De har förvisso varit frihetsberövade och förslavade hos Lina Ishaq under olika lång tid. Vidare synes Sekretess A ha behandlats sämre än i vart fall Sekretess D. Huvuddelen av dem var barn när de var förslavade. Det finns alltså olika parametrar för respektive målsäganden. Enligt tingsrätten är dessa omständigheter dock inte av avgörande betydelse. Det är i stället den allvarliga kränkning av deras människovärde som själva förslavningen i sig inneburit som utgör den huvudsakliga kränkningen.

Vid en samlad bedömning anser tingsrätten att det yrkade beloppet om 150 000 kr till vardera målsäganden är skäligt. Yrkandena ska därmed bifallas.

26 ÖVRIGA FRÅGOR

26.1 Rättegångskostnader

En offentlig försvarare och ett målsägandebiträde har rätt till skälig ersättning för det arbete m.m. som uppdraget krävt. Vid bedömningen av vad som är skäligt arvode ska beaktas uppdragets art och omfattning. Härutöver ska hänsyn tas till andra omständigheter såsom den skicklighet och omsorg som arbetet har utförts med samt den tid som lagts ner på detta.

Det kan konstateras att målet vid tingsrätten har varit omfattande, rört mycket allvarlig brottslighet och pågått under relativt lång tid. Målet rör en inte tidigare prövad brottslighet begången under en väpnad konflikt i utlandet. Utredningen får anses vara av särskilt komplicerad art och målet innefattar en rad frågeställningar som inte tidigare prövats i Sverige. Både försvararen, advokaten Mikael Westerlund, och målsägandebiträdet, advokaten Ghita Hadding Wiberg, har utfört sina respektive uppdrag på ett i alla avseenden professionellt och förtjänstfullt sätt.

Mikael Westerlund och Ghita Hadding Wiberg har kommit in med kostnadsanspråk. Åklagaren har förklarat att hon inte har någon synpunkt på Ghita Hadding Wibergs ersättningsanspråk, men hon har fört fram vissa invändningar mot Mikael Westerlunds anspråk.

Ghita Hadding Wiberg har yrkat ersättning för 380 timmars arbete. Hon har varit målsägandebiträde för samtliga målsäganden och har på ett tydligt och överskådligt sätt redovisat vilka åtgärder som har vidtagits. Av dessa kan nämnas att hon vid ett par tillfällen har medverkat vid förhör på plats utomlands under längre tid. Hon har dessutom tagit emot de målsäganden som kom till Sverige för förhör under förundersökningen. Till detta kommer att det har varit fråga om målsäganden som har varit mycket traumatiserade och som har varit i behov av ett särskilt stöd, dels avseende information om utredningen och den svenska rättsprocessen, dels avseende målsägandenas inställelse till huvudförhandlingen. Mot denna bakgrund och med hänsyn till målets omfattning anser tingsrätten att tidsåtgången för nedlagt arbete är skälig. Tingsrätten har inte heller någon erinran mot begärd ersättning för tidsspillan och utlägg. Ghita Hadding Wiberg ska därför tillerkännas yrkad ersättning.

Mikael Westerlund har varit försvarare i målet sedan i juni 2022. Han har yrkat ersättning för 490 timmars arbete. Även han har på ett tydligt och överskådligt sätt redovisat vilka åtgärder som har vidtagits. Han har deltagit vid ett flertal

förhör med Lina Ishaq och haft frekventa möten och andra kontakter med henne. Ett stort antal timmar har gått åt till genomgång av de internationella rapporter som åberopas i målet samt av de förhör som hållits med målsägandena under förundersökningen. Liksom åklagaren har fört fram har Mikael Westerlund noterat genomgång av rapporter avseende samma material under flera kostnadsposter. Med hänsyn till omfattningen av rapporterna och dess betydelse för målet, anser tingsrätten dock inte att det är anmärkningsvärt att han vid flera tillfällen har gått igenom hela eller delar av rapporterna. Vid en samlad bedömning anser tingsrätten att tidsåtgången för nedlagt arbete är skälig. Tingsrätten har inte heller någon erinran mot begärd ersättning för tidsspillan och utlägg. Även Mikael Westerlund ska därför tillerkännas yrkad ersättning.

Kostnaden för försvaret och målsägandebiträdet ska med hänsyn till den påföljd som bestämts för brotten stanna på staten.

26.2 Häktning m.m.

Lina Ishaq avtjänar för närvarande ett sex-årigt fängelsestraff. Enligt Kriminalvårdens strafftidsbeslut är tidigaste dagen för villkorlig frigivning den 19 september 2025. Tingsrätten har nu dömt Lina Ishaq till ett långt fängelsestraff och det får anses föreligga flyktfara om Lina Ishaq friges från det fängelsestraff som hon för närvarande verkställer innan denna dom vunnit laga kraft. Mot denna bakgrund anser tingsrätten att det finns skäl att förordna om sådan villkorad häktning som framgår av domslutet.

Lina Ishaq ska utge lagstadgad avgift till brottsofferfonden.

26.3 Sekretess

Större delen av huvudförhandlingen har skett bakom stänga dörrar. Sekretess har gällt för uppgift om enskildas personliga förhållanden enligt 35 kap. 12 §

offentlighets- och sekretesslagen beträffande målsägandena samt Sekretess K och Sekretess L.

De med ljud- och bild inspelade förhören med målsägandena som har förevisats är även föremål för sekretess enligt 15 kap. 1 § och 18 kap. 17 a § offentlighets- och sekretesslagen då förhören hållits inom ramen för samarbete med UNITAD samt med Tyskland inom ramen för polisiärt samarbete med villkor om att inte offentliggöras. Samma sekretessbestämmelser gäller för de uppgifter från rapporter som lagts fram under huvudförhandlingen som överlämnats från UNITAD och Tyskland inom ramen för polisiärt samarbete med villkor om att inte offentliggöras.

Mot denna bakgrund finns det skäl att förordna om sekretess i enlighet med domslutet.

27 BILAGA FÖRHÖRSUTSAGOR

Inledning

Förhörspersonerna har i sina förhör ofta återgett vad ”de” har gjort. På fråga vem de menar med ”de” har förhörspersonerna uppgett Daesh eller IS. För att det ska bli tydligare i referatet har tingsrätten i förekommande fall använt begreppet ”IS-mannen eller IS-männen”. Vidare, som kan konstateras vid bedömningen av tillförlitligheten av de uppgifter som Sekretess A och D lämnat i många fall namngett flera IS-män som haft dem i fångenskap eller som de på annat sätt kommit i kontakt med. För att undvika att mer än nödvändigt gå in på sådana detaljer som kan identifiera målsägandena har tingsrätten, särskilt när namnen i sig saknat betydelse, utlämnat dessa namn och i stället angett ”IS-mannen” eller liknande. Likaså har namn på yazidiska medfångar som inte är aktuella i målet utlämnats.

Sekretess D

Den 3 augusti 2014 och tiden därefter

Sekretess D bodde och drev tillsammans med sin man ett jordbruk i byn Solagh. De har tre barn, en pojke som vid den tiden var 9 år, en flicka som var 8 år och en flicka som var 1 år (Sekretess E, F och G). De två äldsta barnen gick i skolan. Familjen var yazidier och utövade sin religion och deltog i religiösa ritualer och högtider. Även barnen deltog utifrån sin ålder.

En tid före den 3 augusti 2014 hade hon hört om IS framfart och att de bl.a. hade dödat barn. Hon trodde dock inte att IS skulle göra så som senare blev fallet mot yazidierna.

På eftermiddagen den 3 augusti 2014 kom IS och tog tillfånga hela hennes familj och nära släktingar. Familjen var på väg upp till Sinjar-berget för att fly men de hann inte. IS-männen var beväpnade, hade IS-flaggor och svarta bilar. När de kom till den av IS upprättade kontrollstationen delades män och kvinnor upp. Männen fördes till en butik och kvinnor och barn till en annan lokal. Männen fick ögonbindlar och fördes sedan mot Mosul. Sedan den dagen har hon inte sett sin man, mannens bror och dennes söner.

Tillsammans med andra kvinnor och barn fördes hon i bil till ett annat hus i Solagh. IS-männen uppgav först att de skulle få komma hem, men när de passerade vägen till hennes hem förstod hon att det inte skulle bli så. Huset som de fördes till hade flera våningar. Det var fullt av tillfångatagna yazidiska kvinnor och barn i både huset och ute på gården. IS-männen tog deras telefoner och allt annat av värde, t.ex. guldsmycken. Hon kommer särskilt ihåg att det var en äldre dam som hade en guldring som hon inte fick av fingret, och att en

IS-man sade att han skulle skära av henne fingret om hon inte fick av den. De fick stanna i huset i Solagh i ca två timmar. Därefter lastades alla tillfångatagna in i lastbilar. Först stannade lastbilen en kort stund i Tal Afar men körde sedan vidare till Mosul. Resan var hemsk, de satt trångt med barnen i knäet och alla var ledsna och oroliga. De fick ingen mat och inget vatten, men barnen fick några kakor.

I Mosul lastades de av vid en byggnad som liknade ett hotell med flera våningar. Alla var rädda. Både kvinnor och barn grät och skrek. Hon och hennes barn placerades på tredje våningen. Där fick de lite mat och vatten. De blev också filmade av IS-män. De stannade i denna byggnad i tre-fyra dagar. Under denna tid separerade IS-männen ”flickor” – i detta fall ogifta kvinnor och kvinnor utan barn – från övriga kvinnor och barn. Från hennes rum valde IS-männen ut fem flickor som fördes bort. Det var bl.a. tre systrar och Sekretess D:s svägerskas dotter.

Senare fördes Sekretess D och övriga till Galaxy Hall. Det var en stor sal, som en bröllopssal. Dit hade även kvinnor, barn och flickor som blivit tillfångatagna i Kocho förts. De var ca 1000 personer i Galaxy hall och hon var där i ca 15 dagar. Under denna period fortsatte IS-männen att skilja ut och separera personer inom den yazidiska gruppen. Det skedde dagligen och det var tre kategorier som fördes bort i olika omgångar. Flickor, som inte var barn, fördes bort i bussar. Flera av de flickor som hon kände som fördes bort, saknas fortfarande. Hon kommer särskilt ihåg att de tog en dotter till en kvinna som satt vid sidan om henne i rummet. Kvinnan bara grät och sov aldrig. Även gamla kvinnor och pojkar som var i 10-års åldern och äldre plockades ut och fördes bort.

Sekretess D och hennes barn fördes tillsammans med ett stort antal andra kvinnor med barn till skolan i Tal Afar. Resan dit tog ca två timmar med buss. Skolan var full av tillfångatagna yazidier och ingen fick lämna skolbyggnaden. De fick däremot gå mellan rummen inne i skolbyggnaden. Det fanns inga madrasser att sova på och det var knapert med mat. Efter ca 10-15 dagar togs hon och barnen tillsammans med andra yazidiska kvinnor och barn till byn Qasr Mihrab. De fyllde flera bussar. De placerades i ett rum i en stor byggnad. Där fanns flera hus på gården och IS hade en kontrollstation bakom husen. Hon och barnen stannade där i ca två månader. IS-männen tvingade den yazidiska gruppen att be muslimska böner. Vissa yazidiska pojkar och män fick följa med till den närliggande moskén för att lära sig att be och de fick i uppdrag att lära kvinnorna och barnen att be. Hon och alla andra var jätterädda när IS-männen kom in i byggnaden eftersom de inte visste vad som skulle hända.

En dag kom IS-män och sade att hon och barnen samt ett stort antal andra yazidiska kvinnor och barn skulle föras till Syrien. De fick åka i minibussar till Raqqa. Hon har svårt att uttrycka hur svårt det var att komma till Syrien. Alla

grät. I Raqqa placerades de på en bondgård utanför stan. IS-männen uppehöll sig på husets nedervåning och yazidierna på ovanvåningen. Den första morgonen var det registrering på gården. Alla yazidiska familjer registrerades med antalet familjemedlemmar, namn och ålder. Hon fick uppge sitt namn och hur många barn hon hade. Sedan fördes hon och barnen upp på ovanvåningen igen. Det var så svårt att det inte går att beskriva. Hon och barnen fick stanna på bondgården i fyra dagar efter registreringen. Då läste IS-männen upp hennes och barnens namn och de uppmanades att följa med till en bil. Om de inte följde med frivilligt skulle de bli slagna. Hon blev själv hotad med att bli kastad nerför trappan om hon och barnen inte följde med. De togs sedan i en bil med ca 16 andra till ett hus i Mayadeen.

I huset i Mayadeen fanns redan flera yazidiska kvinnor och barn. Kvinnorna sade att de som kom dit skulle säljas. Hon och hennes barn placerade tillsammans med de andra kvinnorna i husets nedervåning. IS-männen som bevakade dem befann sig på ovanvåningen och i kringliggande hus. På natten fick alla yazidiska kvinnor och barn ställa sig upp och IS-männen valde ut vilka de ville ta med sig. De som inte följde med frivilligt blev slagna. Hon blev själv hotad av en IS-man att om hon och barnen inte följde med honom så skulle han ta enbart henne och därmed skilja henne från barnen. Det slutade med att IS-mannen tog henne, barnen och en annan kvinna med barn till en bil och förde dem till ett hus i Deir ez-Zur. Då hade hon varit i huset i Mayadeen i tre-fyra dagar.

Huset i Deir ez-Zur låg i anslutning till vad Sekretess D uppfattat som en militärbas för IS. Hon och barnen befann sig på militärbasen – som vid något tillfälle förflyttades – i cirka tre månader. Om den tiden har i huvudsak följande kommit fram.

Den IS-man som förde henne till militärbasen sade att huset som hon placerades i hade tillhört några som var "otroga" som hade lyckats fly. Han sade "vi kunde inte ta tillfånga dem men vi tillfångatog er". Han sade också att hon var hans "sabaya" och att han skulle våldta henne. Hon satte sig emot och sade att så länge hon lever så skulle hon inte låta honom röra henne. Han sade också att hon skulle få ångra sig och att han skulle ge henne till någon som skulle "ge henne mer än döden". Han lämnade henne sedan vidare till en annan IS-man, som våldtog henne och höll henne fången i ca en månad. Han slog inte henne men det var mycket värre med våldtäkterna. Under den månaden kom det flera nya yazidiska kvinnor och barn som också var slavar. När IS-männen från den närliggande IS-basen hade tagit sig nya yazidiska kvinnor som slavar placerades kvinnorna tillsammans. Dörren till huset var alltid låst och de fick inte gå ut. Hon kunde bara se himlen. Hon fick mat. Förutom att hon blev våldtagen tvingades hon och övriga yazidier att läsa koranen och att be muslimska böner. Våldtäkterna var det värsta, hon hade föredragit döden. En natt blev hon uppkallad till en för henne tidigare okänd IS-man vid basen som

sade att han skulle se om han gillade henne eller inte. Enligt mannen hade han gjort upp det med hennes ägare. Den situationen var så plågsam att hon föll ihop.

Efter ett tag flyttade hela IS-basen och alla tillfångatagna yazidiska kvinnor och barn till en ny bas. Även den var i Syrien. IS-männen befann sig på nedervåningen och de yazidiska kvinnorna och barnen på ovanvåningen. Hon och övriga kvinnor fick göra alla hushållssysslor åt IS-männen, bl.a. tvätta kläder, städa och laga mat. Hon blev fortsatt våldtagen av sin "ägare". Hon befann sig i huset under cirka en månad. Hennes "ägare" gav henne sedan vidare till en annan IS-man på basen.

Den sistnämnda överlåtelsen inleddes med att hennes ägare ropade på henne när hon stod vid diskhon. När hon inte lydde honom, kom han fram och drog henne i axeln och kastade henne till några män vid dörren. Männen tog av henne sjalen. Hennes ägare tog henne till ett annat rum och sade att han inte ville ha henne längre och att han gett henne till någon annan. Hennes barn var kvar i det andra rummet och han hade låst dörren om dem och sagt att han hade något till deras mamma och att de inte fick lämna rummet. På natten kom hennes nya ägare till hennes rum och våldtog henne. Hon tillbringade sedan en månad med honom innan han sade att han var klar med henne och skulle sälja henne. Förutom att han våldtog henne regelmässigt tvingades hon och de andra yazidiska kvinnorna att be böner och läsa koranen. Vid ett tillfälle vägrade en yazidisk kvinna att be och sade att hon var yazidier och hennes religion vad Tawus Malak. Då kom en IS-man med ett maskingevär och hotade att döda henne. Alla började skrika och barnen grät. Det kom andra IS-män och situationen avbröts. Vid ett annat tillfälle blev samma yazidska kvinna arg och sade ifrån när hon fick reda på att hon skulle säljas. Kvinnans ägare kom då och slog henne och sparkade hennes son, som vara nära att dö av sparkarna.

Under tiden på basen i Deir ez-Zor var även de yazidiska barnen tvungna att delta i undervisning om koranen. Det var IS-män som undervisade och krävde att kvinnorna och barnen skulle lära sig koranen och böner utantill. Det var särskilt svårt för barnen och IS-männen slog dem om de inte kunde böner utantill. Vid ett tillfälle drog en IS-man sitt vapen så att "klick-ljudet" hördes och skulle döda en liten pojke, men de andra IS-männen stoppade honom. Detta skedde inför många tillfångatagna yazidier och alla blev mycket rädda efter det och såg till att memorera undervisningen och lydde alla befallningar.

Under tiden i fångenskap på militärbasen bytte IS-männen kvinnor med varandra varje månad. När kvinnorna hade mens kom det alltid några män och våldtog dem. När en man kom till Sekretess D och våldtog henne, ifrågasatte hon och sade att det inte i någon religion var tillåtet att behandla en kvinna på det sättet. Mannen sade då att han kunde döda henne om det skulle få henne att

känna sig mer bekväm. Hon svarade då att anledningen till att hon var i hans våld var att hon inte kunde ta livet av sig då hon behövde leva för sina barn.

Hon och barnen fick väldigt lite mat och vatten. Hon prioriterade att barnen skulle få mat och lyckades ibland ta undan rester från tallrikarna som hon diskade. Barnen fick inte leka utan deltog i hushållssysslorna eller blev undervisade i koranen. De fick bara vara i ett rum, som var låst, och så fort de hade ledig tid kom det IS-män och undervisade eller tvingade dem att be. De fick inte utöva sin yazidiska religion och inte heller utöva någon kultur, som musik och sång.

När Sekretess D och hennes barn skulle säljas vidare uppstod en diskussion med hennes ägare som också ledde till att han tog fram ett maskingevär. Ägaren sade att hon skulle skjuta sig själv. Det slutade med att han sade att hon skulle få lämna basen.

En kväll kom en annan man och hämtade henne och barnen. Hon protesterade först med då sade han att han skulle slå henne om hon inte följde med. Hon och barnen fördes till en väntande bil där Abu Abdusalam satt på passagerarsidan. Han visade inte sitt ansikte. De åkte till Umm Haidaras hus.

Tiden i Umm Haidaras hus

Umm Haidaras hus var det första privata huset som hon kom till i Raqqa. Innan dess hade hon varit på militärbasen. Hon kom till Umm Haidaras hus när det var kallt ute och hon tror att det var i januari 2015. Det var efter december för att den yazidiska fastetiden är i december och det var en kvinna på militärbasen som sade att den inföll när de var på militärbasen. Hon var i Umm Haidaras hus fram till att det var sommar, och hon frigavs därefter i juli 2015. Under den tiden såg hon i princip bara himlen.

Beskrivning av Umm Haidara med familj

Abu Abdusalam var Umm Haidaras man och det var han som tillsammans med en annan man tog Sekretess D och barnen från militärbasen till huset. I huset befann sig också Umm Haidaras ena son och två av hennes döttrar som var tvillingar. Sekretess D kan namnge tvillingarna och har uppgett att de var i 8-årsåldern. Sonen hette Haidara och det är därför som hans mamma kallades Umm Haidara. Han var i 3-årsåldern. Även Umm Haidaras svärdotter med en bebis befann sig i huset. Umm Haidara hade två äldre söner som kallades Abu Qaqaa och Abu Qutaiba. De var oftast inte hemma och Umm Haidara berättade att de var jihadister. Umm Haidara berättade också att hon hade en dotter som var gift och bodde i Irak, som skulle komma och hälsa på. Det gjorde hon dock aldrig. Umm Haidara uppgav att Abu Abdusalam inte var pappa till barnen, utan deras pappa var martyrer. Barnens pappa hade blivit dödad för inte så länge sedan och Umm Haidara hade haft sorgeperiod (Iddah-period) på fyrtio dagar

då hon inte gifte om sig. Sedan hade Abu Abdulalam, som hade varit vän med den avlidne mannen, sagt till Umm Haidaras äldste son att han ville gifta sig med henne. Umm Haidara sade till Sekretess D att "hos oss" kan en kvinna inte vara utan en man.

Umm Haidara var smal, hade ljus hy och axellångt svart hår och hon sade att hon hade gjort skönhetsingrepp. Umm Haidara talade arabiska men kunde också kurdiska. Hon berättade för Sekretess D att hon ursprungligen var kristen men att hon gillade IS så hon anslöt. Umm Haidara sade att hon själv tidigare hade tillhört de otrogna men att hon nu funnit islam som var den rätta religionen. Sekretess D vet dock inte om Umm Haidara hade någon roll inom IS.

Frihetsberövandet och Umm Haidaras roll

När hon kom till Umm Haidaras hus mötte hon Umm Haidara och dennes barn. Abu Abdulalam och den andre mannen åkte i väg igen. Hon uppfattade Umm Haidara som glad när hon och barnen kom och uppfattade inte det som att Umm Haidara var tvingad att ta emot dem. Umm Haidara verkade nöjd över att ha dem i huset som betjänter. När de kom sade Umm Haidara att de skulle glömma sina anhöriga och sitt folk och att de nu enbart tillhörde och skulle lyda hennes religion. Umm Haidara sade att hon skulle lära dem koranen och att be, och att de inte längre skulle vara otrogna. Sekretess D fick inte ha kontakt med sina anhöriga, Umm Haidara blev arg när hon frågade om det en gång. Hon hade en mycket svår tid i huset med Umm Haidara.

Hon tror att huset hade ägts av syrier. Umm Haidara sade att Abu Abdulalam och Ghassan hade tagit huset tillsammans. Förutom Umm Haidaras familj bodde även andra yazidiska kvinnor och barn i huset när hon och barnen kom dit. Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C var med Umm Haidara och bodde i samma rum som Sekretess D och hennes barn. I en annan del av huset bodde Sekretess H och Sekretess I som ägdes av Ghassan. Umm Haidara ansvarade dock för dem när Ghassan var borta. Umm Haidara sade att Abu Abdulalam och Ghassan var som bröder och att de jobbade tillsammans. Umm Haidara och hennes barn samt hennes svärdotter med barn hade egna rum i huset. Hon delade kök med dem men de hade separata toaletter.

Umm Haidara var ansvarig i huset när Abu Abdulalam inte var hemma. Han var hemma väldigt sällan och kom hem sent på nätterna. Umm Haidara sade att Sekretess D och barnen inte fick lämna sitt rum när Abu Abdulalam var hemma. Han bar "afghan-klädsel", med en hatt med en tygbit som hängde ner för ansiktet. Hon såg aldrig hans ansikte. Umm Haidara sade att Abu Abdulalam var viktig och respekterad inom IS. Abu Abdulalam begick inte några övergrepp mot Sekretess D eller barnen när de väl var i huset, det enda han gjorde var att ta dit dem mot deras vilja.

Det fanns enbart en huvudentré och den var alltid låst. Hon och barnen fick ibland vara ute på gården till huset som var inringad av en mur med taggtråd. Men de fick inte röra sig utanför. Rummet som hon och barnen hade inomhus var ca 12-15 kvadratmeter. I övrigt fick de inte röra sig fritt i huset utan Umm Haidaras tillstånd. När männen inte var hemma fick de ibland gå in till den del av huset där Sekretess H och Sekretess I bodde och titta på TV. De fick dock endast titta på program om islam och koranen.

Umm Haidara bestämde över alla kvinnor och barn i huset t.ex. om hushållssysslor, att de skulle be och att de inte fick lämna huset. Hon bestämde även över Sekretess I och Sekretess H när Ghassan inte var hemma, bl.a. att de skulle be och läsa koranen. Sekretess I och H åt också med kvinnorna och barnen, inklusive Umm Haidara och Sekretess D. Umm Haidara rörde sig fritt i huset men gick ut mycket sällan och när hon gjorde det låste hon dörren och huvudgrinden så att ingen kunde komma ut.

När det kom besökare till Umm Haidara blev Sekretess D och barnen tillsagda att gå in på sitt rum och låsa in sig till besökarna hade gått. Umm Haidara hade en kvinnlig vän som hade döttrar som kom hälsade på. De hade slöjor och lät inte henne se dem. Abu Abdusalam hade ibland manliga besökare när han var hemma på fredagar. Även vid dessa tillfällen var hon och barnen hänvisade till sitt rum.

Umm Haidara hade både ett bombälte och en pistol på sig när hon gick ut. Bombältet var gömt under hennes kläder. Umm Haidara berättade att hon inte skulle överlämna sig själv utan om hon skulle bli gripen skulle hon spränga sig själv och döda dem som var i närheten. Hon sade även att om någon ville gripa henne så skulle hon spränga sitt bombälte så att alla skulle dö. Även Sekretess D:s barn såg att Umm Haidara hade bombälte och pistol. Bombältet och pistolen förvarades i en låst låda i Umm Haidaras rum. Umm Haidara berättade för Sekretess D att hon hade varit och tränat med vapen och att hon kunde använda vapen och kriga som en man.

Vid ett tillfälle visade Umm Haidara henne en video på sin telefon där en pojke, som var ca sju år, fick en pistol av en IS-man och därefter sköt en handfängslad och bunden man. Umm Haidara frågade Sekretess D om hon kände igen IS-mannen och det gjorde Sekretess D då det var den mannen som tillsammans med Abu Abdusalam förde henne och barnen till Umm Haidaras hus. Anledningen till att hon fick se videon tror hon kan vara att man inom IS dödade dem som inte lyssnade. Umm Haidara visade den typen av videor ibland för att visa hur IS arbetade. En annan video som Umm Haidara visade för Sekretess D och Sekretess H var mycket svår att titta på. Den visade en rad män som låg ner med bakbundna händer, som halshöggs. Blodet rann ner på marken och ner i en flod så att vattnet blev rödfärgat. Umm Haidara sade att IS ansåg att yazidier var otrogna och att de som inte blir muslimer ska IS döda

och att de kommer att döda alla otrogna. Umm Haidara sade också att IS menar att det bara ska finnas en religion och det är islam och att de som inte blir muslimer och gör en "shahada" (trosbekännelse) kommer "vi" att döda. Umm Haidara sade även att IS skulle göra hela världen till en islamistisk stat, och inget annat kommer att finnas kvar.

Hushållsarbete och mat

Sekretess D lagade mat och diskade flera gånger per dag. Hon skötte också all tvätt och städning. Det var Umm Haidara som sade att det var hennes plikt att utföra hushållssysslorna. När männen inte var hemma åt de ofta måltider tillsammans med Umm Haidara och hennes barn. De fick mycket begränsat med mat. Umm Haidara och hennes barn fick dock även annan mat mellan måltiderna.

Språk, religion och kläder

Umm Haidara såg som sin uppgift att lära Sekretess D och de andra yazidiska kvinnorna och barnen i huset om koranen och att be olika böner. Umm Haidara samlade in alla för undervisning i koranen två gånger per dag och bön fem gånger per dygn. Barnen slapp dock den tidiga morgonbönen. Umm Haidara såg sig som en Imam och klädde sig i särskilda sharia-kläder vid böner och religionsundervisning. Hon tvingade även alla kvinnor och barn att klä sig på samma sätt. Kläderna bestod av en lång fotsid kjol och en hijab från hjässan som täckte ända ner till händerna, det var bara fingrarna som syntes. Hela kroppen var täckt av stora kläder, huvudet och håret var täckt, men ansiktet syntes. Umm Haidara sade till dem att det var "haram" om håret inte var helt täckt. Även flickorna fick ha dessa kläder, men pojkarna hade "afghan-kläder".

De yazidiska kvinnorna och barnen var tvungna att vara med på undervisningen och bönerna. Umm Haidara sade att de måste lära sig oavsett hur lång tid det skulle ta. Sekretess D vågade inte säga nej då Umm Haidara i så fall skulle ha slagit henne. Sekretess D memorerade långa verser, och det gjorde även hennes barn, men de hade det svårt. Umm Haidara läste upp ett stycke ur koranen, som de sedan skulle upprepa.

Hon och de andra yazidiska kvinnorna var även tvungna att vid andra tillfällen bära långa svart klänningar och slöja. Även hennes äldsta dotter var tvungen att ha "IS-kläder", som var en "dishdasha" som ibland täckte håret, men inte ansiktet. Likaså behövde hennes 1-åriga dotter bära en "dishdasha". Redan när de kom till Umm Haidaras hus fick de lämna ifrån sig sina andra kläder. Hennes söner lånade kläder av Umm Haidaras barn och även det var "afghan-kläder". Umm Haidara sade att de var tvungna att ha dessa kläder "för nu är ni inte hemma längre".

Det var dock en skillnad i att Umm Haidara inte lät Ghassan se Umm Haidaras och hennes döttrars ansikten, men sade att sade det inte gjorde något om han såg Sekretess D:s ansikte eftersom hon var "sabaya".

Umm Haidara sade ofta att Sekretess D och de andra yazidierna var otrogna. Ibland sade Umm Haidara också att de (dvs yazidierna i hennes hem) tidigare hade varit otrogna men att de inte längre var otrogna utan att de nu var med den rätta religionen. Umm Haidara kallade ibland Sekretess D för "Umm" efterföljt av Sekretess E:s namn, dvs så som man kallar kvinnor inom islam. Hon och de andra yazidierna fick inte utöva sin religion, och inte heller fira yazidiska högtider, som t.ex. det yazidiska nyåret. De fick inte heller tala kurmanji. Umm Haidara blev arg när hon talade kurmanji med barnen och förbjöd uttryckligen henne att göra det. Umm Haidara sade att de ska tala arabiska och om Sekretess D talade arabiska med barnen så skulle de lära sig. Umm Haidara – som tidigare hade varit lärare – undervisade även barnen i att läsa och skriva på arabiska. Men barnen fick ingen annan skolundervisning. Sekretess D kunde lite arabiska sedan tidigare men det kunde inte hennes barn.

Fotografering

Umm Haidara ville ta kort på Sekretess D och barnen för att de skulle säljas. Umm Haidara sade att det var för att de inte hade råd att ha kvar dem längre och att det fanns någon som ville ha dem. Umm Haidara sade att Sekretess D och barnen skulle sitta ner tillsammans för fotografering. Detta vägrade dock Sekretess D. Hon grät och hungerstrejkade i två dagar. Umm Haidara försökte även få sina döttrar att fotografera henne och barnen i smyg. Detta fick dock Sekretess D reda på. Umm Haidara kan också gett Sekretess H i uppdrag att fotografera henne och barnen. Sekretess H fotograferade henne och barnen, men sade att hon skulle radera fotona.

Hon vet att det togs en bild i Umm Haidaras hus för när hon blev frisläppt visade smugglaren henne en bild på henne och hennes tre barn. Den hade legat ute på en sajt. Hon fick bilden av smugglaren och det blev en mycket viktig bild för henne eftersom det var den enda bilden som hon hade på sina två äldsta barn, som sedan var försvunna i många år. Bilden är tagen i hennes rum i Umm Haidaras hus. Hon vet inte vem som har tagit bilden. Umm Haidara försökte flera gånger att ta kort på henne och barnen men hon vägrade. Det var mycket svårt – så svårt att det inte går att uttrycka – när hon fick reda på att Umm Haidara ville fotografera dem. Hon förstod att de var på väg att säljas och visste inte vad som skulle ske. Hon hade hellre dött än blivit fotograferad.

Särskilt om barnen

Umm Haidaras barn behandlade Sekretess D:s barn illa. Det var främst tvillingflickorna som slog Sekretess D:s barn. Umm Haidara sade dock ifrån till sina barn ibland, men det hjälpte inte alltid. Umm Haidaras barn sade också

att Sekretess D och hennes barn var slavar och "sabayas". Umm Haidaras tvillingflickor sade att Sekretess D:s äldste son, Sekretess E, skulle föras till militärbasen för att han var pojke och de ville inte bo med honom. Sekretess D visste att pojkar som fördes bort från sina mödrar aldrig kommer tillbaka. Hon grät därför mycket och vägrade äta på flera dagar. Då bestämde Umm Haidara att Sekretess E skulle stanna kvar i huset.

Särskilt om Sekretess A

När hon och barnen kom till Umm Haidaras hus delade de rum med Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C. Det var mitt i natten när hon träffade Sekretess A för första gången och de grät tillsammans då de inte visste vad som väntade dem. De bodde ihop under ca en vecka innan Sekretess A, Sekretess B och Sekretess C såldes vidare. Sekretess D hade glömt Sekretess A:s namn men kände igen henne i ett nyhetsinslag från när Sekretess A blev frisläppt. Sekretess D har även känt igen Sekretess A på ett fotografi. De har haft viss kontakt via WhatsApp de senaste åren.

Sekretess H berättade att Sekretess C inte var Sekretess A:s son utan han var en släkting till hennes man. Sekretess B var bara några månader gammal och grät mycket. Det var kallt och han var hungrig. Umm Haidara behandlade Sekretess A mycket illa. Sekretess A berättade att Umm Haidara slog henne hela tiden, bl.a. på grund av att Sekretess B grät. Umm Haidara tyckte inte om små barn som grät och sade till Sekretess A att hålla för munnen för Sekretess B. Umm Haidara hade också hållit för Sekretess B:s mun för att få honom att sluta skrika. Sekretess A berättade att det hade varit värre innan Sekretess D hade kommit.

Även Sekretess A tvingades vara med på undervisningen i koranen och göra hushållssysslor. Hon vet inte om Sekretess A utsattes för något sexuellt övergrepp hos Umm Haidara. Efter att hon varit tillsammans med Sekretess A under ca en vecka sade Umm Haidara att Sekretess A skulle säljas vidare. Sekretess A och barnen fördes bort efter ett tillfälle då Sekretess A hade vägrat att diska som Umm Haidara hade beordrat. Sekretess A sade att hon var sjuk och att hennes bebis skrek. Umm Haidara sade till Sekretess A att göra sig i ordning för det skulle komma några män och hämta henne. Umm Haidara sade också till Sekretess A att hon inte skulle vara hos dem längre. Senare kom några IS-män och hämtade Sekretess A och barnen. Sekretess D vet inte var de fördes.

Sekretess A hade fotograferats några dagar före det att hon fördes bort. Sekretess D var med när Sekretess A fotograferades tillsammans med Sekretess B och Sekretess C. Sekretess A grät och ville inte bli sminkad och fotograferad. Det var Sekretess H som skulle sminka Sekretess A. Sekretess D vet inte om fotona togs med Umm Haidaras eller Sekretess H:s mobiltelefon.

Särskilt om Sekretess H och Sekretess I

Sekretess D spenderade ca fem månader i Umm Haidaras hus tillsammans med Sekretess H och Sekretess I. De bodde i en separat del med eget kök och badrum. I deras rum fanns det två sängar och en byrå med en TV. Sekretess H och Sekretess I ägdes av Ghassan men när han inte var hemma löd de Umm Haidara. Ghassan var bara hemma på fredagar. Det var Sekretess H som berättade att Ghassan hade tagit henne till sig och att han sov med henne varje natt. Umm Haidara visste om detta och Umm Haidara lämnade alltid Sekretess H när Ghassan kom hem.

Umm Haidara rörde sig i hela huset, även i den del där Sekretess H och Sekretess I befann sig. Sekretess D fick ibland gå in till Sekretess H och titta på TV. De träffades på dagarna men på kvällarna gick de till sina respektive rum. Hon uppfattade det som att Sekretess H och Sekretess I möjligen kunde gå till Sekretess D:s rum ganska fritt. De fick dock inte gå ut, varken för Umm Haidara eller för Ghassan.

Vid ett tillfälle var Sekretess H upprörd och tog på sig ett bombbälte. Sekretess D uppfattade det som att hon var arg för att Ghassan eller Umm Haidara hade sagt att det skulle sälja henne.

Sekretess I var ofta trött, hon hade skilts ifrån sin mamma. Umm Haidaras barn slog Sekretess I. Umm Haidara behandlade Sekretess I på samma sätt som hon behandlade Sekretess D:s barn. Sekretess H och Sekretess I var också tvungna att delta i undervisningen om koranen och att be. Umm Haidara samlade alla i sitt rum och talade om att de nu skulle få rätt religion och att de måste lära sig allt som hade med islam att göra.

Sekretess H berättade att hon tidigare hade blivit slagen för att IS-män hade kommit på att hon hade ljugit om att Sekretess I var hennes dotter och att de i själva verket var systrar. Det var någon som hade skvallrat. Sekretess H berättade också att hon hade blivit slagen av IS-män som tvingat henne att sminka sig och ta foton.

Sista tiden i Umm Haidaras hus och frigivningen

Umm Haidara sade att Sekretess D och barnen skulle säljas för att hon inte kunde ta hand om dem längre. Senare sade Umm Haidara att de hade hittat ett nytt hus som skulle städas. Det var en timmes bilresa till det nya huset. Det tog två dagar att städa huset och hennes barn var tvungna att hjälpa till. När de var klara och hade återvänt till det gamla huset åkte Umm Haidara med sina barn och svärdotter tillbaka till det nya huset. Umm Haidara sade att Abu Abdusalam skulle komma och hämta Sekretess D. Umm Haidara låste huset och grinden. Hon och barnen väntade kvar i huset men Abu Abdusalam kom inte.

Sekretess H, Sekretess I och Ghassan var också kvar i huset. Ghassan låste dörren när han var i väg på arbete. Efter ett par dagar tog Ghassan dem alla till en lägenhet. Ghassan sade till Sekretess H att hon skulle säga till Sekretess D att göra sig och barnen i ordning för att de skulle till ett annat hus. Ghassan tog med dem för att städa ett nytt hus där de sedan skulle stanna. En av de första dagarna i det nya huset började Sekretess D planera att fly på natten. På något vis fick Ghassan reda på flyktplanerna och hon fick då inte stanna kvar hos honom längre. Ghassan körde i väg med henne och barnen i en bil. Det var mörkt ute. De kom fram till ett ställe där en man klev ur från en vit bil. Mannen lämnade pengar till Ghassan, de skakade hand och skrattade. Den andre mannen tog med sig henne och barnen och sade att de nu tillhörde honom. När hon såg att pengar överlämnades kände hon sig som att hon och barnen var som boskap.

Hon och barnen togs till en lägenhet och mannen sade att hon skulle vara slav åt hans gravida fru. Mannen kom in till henne mitt i natten och rörde henne. Hon berättade om detta för hans fru, som blev arg. Det slutade med att mannen sade att han skulle ta henne och barnen vidare. Han tog henne till en annan lägenhet i Raqqa. Där bodde en man som sade att de skulle säljas vidare. Efter någon dag kom en annan man och visade en bild på en flicka och sade att hon var sexslav från Kocho, men att hon inte arbetade och därför skulle Sekretess D och hennes barn komma och arbeta för honom. Flickan visade sig vara en 16-årig yazidisk flicka som hon lärde känna. Mannen var från Saudiarabien och hade en fru men inga barn. Hon var där i en eller två månader. Mannen våldtog henne regelmässigt under denna tid. Det som var ännu värre var att han tog hennes två äldsta barn, Sekretess E och Sekretess F, ifrån henne. De fördes i väg. Om hans fru hade velat hade de tagit även då 2-åriga Sekretess G. Mannen tyckte mycket om Sekretess G men hans fru vill inte ha ett barn från en otrogen. Hon vet inte vart Sekretess E och Sekretess F fördes. Hon hungerstrejkade i flera dagar efter att barnen hade försvunnit.

Därefter fick hon kontakt med en smugglare. Det var tal om att hon skulle lösas ut för 20 000 USD. Hon tror dock inte att det överlämnades några pengar. Smugglaren sade åt henne att fly och komma till en viss plats med en vit väska så att de skulle känna igen henne. Hon tog Sekretess G och flydde och blev upphämtad av smugglarens vänner. Hennes sista ägare ringde till henne och sade att om hon kom tillbaka med 20 000 USD så skulle han befria henne. Han hade tidigare gett ett dokument från en domstol som var ett avtal om frisläppande. Hon återvände dock inte till honom.

Hennes smugglare hjälpte henne till en by i Syrien där hon fick bo hos en kvinna ett par dagar. Hon togs sedan till en polisstation och återförenades sedan med delar av sin släkt, bl.a. bror och mamma. Även om hon var fri så var det en mycket svår situation eftersom två av hennes barn var försvunna. Hon grät mycket för att det var hon som var fri och inte hennes barn.

Tiden efter frigivningen

Det var en mycket svår tid efter att hon hade blivit fri eftersom hon inte visste vad som hade hänt hennes två äldsta barn. Det fanns ingen information. Det har senare visat sig att syskonen hade separerats. Sekretess E hade förts till en militärbas. Han blev befriad från Al-Hol-lägre 2017. Sekretess F befriades först hösten 2022, även hon hade varit i Al-Hol-lägre den sista tiden. Hon blev såld sex gånger under tiden i fångenskap. Hon mår mycket dåligt och har fått psykologhjälp. Hon är dock fortfarande mycket traumatiserad. Hon har även fått genomgå flera operationer för sina skador. Hon kan inte längre tala kurmanji, utan enbart arabiska. Men hon vill helst inte prata med någon. Före fångenskapen var hennes barn glada men under fångenskapen blev de torterade och har därefter blivit rädda. Familjens hus i Solagh är helt förstört, det går inte att återvända dit. Hon och familjen bor i ett läger. Hon har själv haft både fysiska och psykiska problem efter tiden i fångenskap, och bl.a. opererats för sina fysiska skador.

Sekretess A

Den 3 augusti 2014 och tiden därefter

Hon och hennes familj är från byn Tal Qasab i Sinjar-området. Familjen är yazidier. I augusti 2014 var hon 19 år. Hon var gravid och bodde med sin make. Hon och hennes äldre syskon har inte gått i skolan, men hennes yngre syskon gick i skolan före attacken.

Klockan var 08.30 på morgonen när hennes by attackerades av IS. Byborna hade hört att IS var på väg men det var ingen som trodde att det skulle bli så brutalt som det blev. Man hade inte trott att IS skulle attackera befolkade områden. Hon och hennes man var med makens familj. De hade för avsikt att fly upp i bergen. Eftersom hon var gravid och inte kunde gå så snabbt och långt gick de till en annan by för att ordna mat. Plötsligt hade dock IS ockuperat hela området och hindrade alla från att lämna byarna. De var omringade av IS. Sedan kom IS-män och tillfångatog alla. Männen fördes bort i handbojor och med bindlar för ögonen. Sedan dess har hon inte sett sin man. Kvinnor och barn fördes till byn Solagh, där hon stannade i två-tre timmar innan hon blev förd till Tal Afar.

I Tal Afar samlade IS-männen de yazidiska kvinnorna och barnen på en skola. Sekretess A var vid denna tidpunkt tillsammans med sin svärmor samt sina svägerskor och deras barn. Även många andra kvinnor och barn från hennes by var placerade på skolan. De var så många yazidiska kvinnor och barn som var tillfångatagna att alla inte fick plats inne i skolan utan många, inklusive hon och hennes familj, bodde utomhus på skolgården. Det var många IS-män som bevakade dem, de kom i grupper och byttes ut emellanåt. De hade långt hår,

skägg och bar långa skjortor till nedanför knäna och mörka byxor. De talade arabiska. Hon förstod lite arabiska.

IS-männen skilde ut kvinnor och barn utifrån olika kriterier. De separerade mammor från deras barn om barnen var över 11-12 år. Barnen fördes till Syrien, pojkarna skulle bli soldater och flickorna slavar. Även äldre kvinnor skildes ut och fördes bort. Yngre kvinnor/flickor som var mellan 17-20 år och var ogifta fördes också till Syrien. Processen gick till så att alla kvinnor/flickor ställdes upp på led. De sade ”du ska komma med oss”. Vissa gjorde motstånd men det gick inte att säga nej. Då drog IS-männen dem hårt i håret och ledde i väg dem till väntande bussar. Avskiljningsprocessen skedde kontinuerligt, oftast dagligen. Eftersom hon var gift och gravid blev hon inte avskild. Vid fler tillfällen kom IS-män och ville hämta henne, men hon förklarade sitt tillstånd, vilket också syntes då hon var gravid i femte månaden. De lät henne därför vara. Hon var kvar vid skolan i Tal Afar i ca tre månader. Hon och de övriga fångarna var jätterädd och var tvungna att göra allt som de blev tillsagda. IS-männen såg dem inte som människor utan som boskap.

När det blev för kallt för att bo ute på skolgården fördes hon och alla andra som var tillfångatagna på skolan i bussar till en fängelseliknande byggnad i Badush. Det var en stor byggnad, som var delvis nedbränd, med små gallerfönster. Många kvinnor och barn befann sig där. Hon var fortfarande i sällskap med sin svärmor och sina svägerskor. Det fanns inte plats för dem inomhus utan även här fick de bo utomhus. IS-männen fortsatte avskiljningsprocessen med att plocka ut flickor/unga kvinnor, men nu avskildes även gifta kvinnor utan barn. Kvinnorna fördes till IS-män som skulle fördela dem emellan sig.

Förhållandena var mycket dåliga. Alla tillfångatagna var trötta och yra på grund av att de inte fick någon mat. Oftast fick de bara en bit bröd varannan dag. Det vatten som de fick var smutsigt och fullt med insekter. De hade dock inget annat val än att dricka det. IS-männen som vaktade gick runt och spred skräck. De sparkade på kvinnor och barn och slogs med gummislangar. Hon blev både sparkad och slagen. IS-männen accepterade inte att de tillfångatagna låg ner, utan de slogs och skrek ”ligg inte ner, upp och stå”. Hon tror att anledningarna till att de inte fick ligga ner var dels att de skulle torteras, dels att det var ”haram” att kvinnor låg ner på offentliga platser. Alla var rädda och barnen kunde inte sova.

Efter sju dagar fördes de tillbaka till Tal Afar och stannade på en skola där i cirka en vecka. Därefter placerades de ut i övergivna hus i Tal Afar. Husen var tomma för att IS hade tvingat invånarna ifrån sina hem. Hon placerades i ett hus tillsammans med sin familj och några andra familjer. De bodde där under ca två månader. Det var otroligt svåra månader. Det var smutsigt i huset och det fanns fullt med ormar och insekter. Det fanns inga madrasser, filter eller

tändstickor. Nattetid kom IS-män och sökte igenom huset för att kontrollera att ingen planerade att fly. De spred skräck och alla var rädda.

Sekretess A närmade sig slutet på sin graviditet och var trött och utmattad. Hon sov direkt på den hårda marken och kunde knappast röra sig. Hon hade inte tillgång till mediciner. En vecka innan hon skulle föda kom ett IS-fordon mitt i natten. IS-män kom in i huset och lyste med ficklampor i deras ögon. De valde ut henne och tog med henne ut till fordonet. Eftersom hon var höggravid kunde hon inte resa sig själv utan de släpade ut henne. Under tiden hon väntade i bilen fick IS-männen ett samtal och efter det lät de henne gå in igen. Hon tror att hon blev vald för att hon såg yngst ut av kvinnorna i huset. Hon födde sedan sin son i huset. Hennes svärmor hjälpte henne men det fanns ingen sjukvårdsutrustning och det fanns inte några saker till den nyfödde. Hennes svärmor gjorde en filt av en bit av sin klänning.

Två veckor efter förlossningen fördes de till Galaxy Hall i Mosul, det var en bröllopssal. De fördes dit nattetid på lastbilsflak. Där befann sig redan många yazidiska fångar och det kom nya grupper av yazidier efterhand. Sekretess A var där i 27 dagar innan hon fördes till Syrien. Det var en mycket svår tid. Hennes lille son var mycket sjuk. Han hade både ögon- och öroninfektioner och sov varken på dagarna eller nätterna då han hade ont och grät hela tiden. Hon trodde inte att han skulle överleva eftersom det var så kallt och han hade svåra infektioner. Detta gjorde att hon helt fokuserad på sonen och brydde sig inte om sig själv.

Även i Galaxy Hall fortsatte IS-männen att avskilja och föra i väg äldre kvinnor och flickor från gruppen. Nu var hon rädd för att bli avskild då de hade börjat att välja ut även unga kvinnor med barn. IS-männen tog hennes yngre svägerska som var lika gammal som Sekretess A. Det var på kvällen och det kom flera IS-män och valde ut flickor/kvinnor till sig själva och då blev svägerskan vald. Hon vet inte hur svägerskan fördes bort eftersom hon var för rädd för att titta. De som bestämde hette Emirer och de hade listor på de tillfångatagna och antecknade vilka som skulle till vilken IS-man. Sekretess A insåg att hennes tid skulle komma och att hon skulle separeras från sin familj.

Efter cirka 27 dagar avskildes hon, hennes son samt hennes äldre svägerska med tre barn. De fördes till Raqqa i Syrien. Det var ca 10 kvinnor i bussen och de flesta hade flera barn i åldrarna 0-10 år. Henne egen son var runt en månad gammal. Hon minns att det var kallt ute och det var nog efter årsskiftet till år 2015. Det är dock svårt för henne att bedöma årstid och väder eftersom de ibland skakade av rädsla och inte på grund av att de frös.

De fördes till en fängelsebyggnad i Raqqa. Där fanns ett stort antal kvinnor och barn. Många barn hade inte längre sin mamma med sig. Alla kvinnor och barn bodde i två rum och de var omgivna av vakter. De fick inte gå ut och förhållandena var fruktansvärda. Det fanns ingen mat och de sov på marken.

Barnen var sjuka och det fanns inga mediciner. Under denna tid sammanfördes hon med Sekretess C, som då var 7 år. Han är syssling till hennes man. Hon kramade honom och registrerade honom som hennes son för att de inte skulle skilja dem åt. Sedan tog hon hand om honom tills han blev frigiven. De var kvar i fängelset i Raqqa i ca åtta dagar. Hon satt mest och grät och var orolig över vad som skulle hända med henne och om de skulle separera henne från barnen. De fick knappt någon mat, ibland kastade IS-männen in lite makaroner men det räckte inte till alla som var tillfångatagna. Även under denna tid ställdes kvinnor upp och IS-män valde ut vilka de ville ta med sig. Det skedde minst en gång per dag. Efter åtta eller nio dagar blev hon vald och skulle föras bort. Hon och några andra kvinnor blev tagna till ett rum där de fick ta av sig sjalarna och jackorna. IS-männen sade att de ville kunna se deras ansikten. Hon hade sin son och Sekretess C med sig. En IS-man påstod att hon ljög när hon sade att de var hennes barn. Hon ammade Sekretess B för att bevisa att hon var mamma. IS-männen diskuterade vem de skulle ta och vem som skulle få ta med sig sina barn. Detta var inte samma män som tidigare hade vaktade dem utan dessa IS-män kom från något annat ställe. De kom för att välja ut kvinnor till sig själva.

Det var en man som hette Ghassan som tog henne. Han var en arabisk IS-man. Hon fick behålla Sekretess B och Sekretess C men hon separerades från de andra kvinnorna, bl.a. sin äldre svägerska. Ghassan tog henne till en bas där många IS-män uppehöll sig. På basen bodde hon med barnen i ett rum. Både dörren och fönstret var täckta med filter. De sov på marken. Hon hade ingen blöja till sin son och han kissade på sig och blev blöt och kall. Varje natt kom det IS-män och våldtog henne. Hon försökte göra motstånd men de band hennes händer och täckte för hennes mun för att hon inte skulle skrika. Det skedde flera gånger per natt, det var tre eller fyra olika män som kom varje natt. Barnen var oftast kvar i rummet men ibland tog de ut Sekretess C för att han var äldre. Han såg dock många gånger hur de knuffade henne, satte handbojor på hennes händer och täckte över hennes mun och sen våldtog henne. Han var skräckslagen och satt tyst i ett hörn av rummet. Det påverkade honom mycket och han kunde ofta inte prata på flera timmar efteråt. Han var också väldigt rädd och vaknade på nätterna och skrek fruktansvärt. Hon talade med honom och sade att IS-männen gjorde så för att de var deras fiende. Hon kommer ihåg att han lade sin hand på henne och sade att han tyckte att de skulle skada honom i stället för henne.

Efter ca en vecka på basen förde Ghassan henne till ett hus som också låg i Raqqa. I huset bodde en familj som var araber. En kvinna som bodde i huset kallades Umm Haidara. Hon vet inte vilken relation Umm Haidara hade till Ghassan, men Umm Haidaras man och Ghassan krigade tillsammans för IS. När hon kom till huset, befann sig även en annan yazidisk kvinna och dennes syster där. Sekretess A har namngett systrarna som Sekretess I, som var ca 7 år, och Sekretess H, som var äldre men ändå yngre än Sekretess A. I huset hade

Sekretess A inte något med Ghassan att göra utan hade överlämnade henne bara till Umm Haidara för att hon skulle arbeta för henne. Ghassan hade dock våldtagit henne tidigare när hon var på basen. Enligt Sekretess A måste Umm Haidara haft något med IS att göra annars skulle Ghassan inte ha tagit dit henne och låtit Umm Haidara övervaka och kontrollera henne.

Tiden i Umm Haidaras hus

Beskrivning av Umm Haidara med familj

Umm Haidara talade arabiska men hon var inte från Syrien; hon berättade inte vilket land hon kom från. Sekretess A tror att Umm Haidara var kristen innan hon anslöt sig till IS. Umm Haidara hade ljus hud och hennes ögon var mer åt det gröna eller gråa hållet än mörkbruna. På hakan hade Umm Haidara en blå prick som såg ut som en hemmagjord tatuering. Umm Haidara hade tvillingdöttrar i 10-års åldern, varav hon kommer ihåg namnet på ena. Umm Haidara hade dessutom en son som bodde hos henne. Umm Haidaras svärdotter bodde också i huset med ett barn. Sekretess A träffade mannen till svärdottern en gång men det var snabbt. Han hette Abu Qutaiba. Umm Haidara hade ytterligare en son som det talades om, men Sekretess A träffade inte den sonen. Anledningen till att Umm Haidara kallades Umm Haidara var för att hennes barnbarn, som var 2 år, hette Haidar. Sekretess A såg Umm Haidaras man vid ett tillfälle. Varken han eller Ghassan var hemma på dagarna.

Frihetsberövandet och Umm Haidaras roll

Ghassan tog Sekretess A till Umm Haidaras hus för att hon skulle arbeta för Umm Haidara samt att Sekretess A skulle lära sig om islam. Ghassan hade tagit Sekretess H och Sekretess I till sig själv. Efter att Sekretess A hade varit hos Umm Haidara ett tag kom en annan yazidisk kvinna med tre barn. Sekretess A har namngett dessa som Sekretess D, E, F och G. De kom på natten så Sekretess A vet inte vem som tog dit dem. Hon fick dela rum med dem.

Det var ett stort hus med många rum och dörrarna var stängda. Hon kunde se att Umm Haidaras familj också bodde där. Sekretess H och Sekretess I bodde i ett rum med Ghassan. Inledningsvis bodde Sekretess A tillsammans med Sekretess B och Sekretess C i ett rum. Det var väldigt kallt i rummet. Sekretess B påverkades av kylan då han konstant hade öroninfektioner. Efter en vecka fick de en filt av Umm Haidara. Innan dess använde Sekretess A sina kläder som filter till barnen. I Umm Haidaras del av huset fanns det kök och badrum och en yttergård. Dörrarna var låsta och hon fick aldrig komma ut, så hon vet inte hur huset såg ut från utsidan.

Det var Umm Haidara som bestämde i hushållet. Så var fallet även när Umm Haidaras man var hemma. Sekretess A var ständigt under Umm Haidaras befäl. Det var en svår tid i huset. Umm Haidara och hennes döttrar var inte snälla mot

dem. De övervakade Sekretess A och tvingade henne att lära sig om islam, att be och att memorera verser. De tvingade också henne att utföra hushållsarbete.

Det var Umm Haidara som låste dörren till deras sovrum. Sekretess A fick inte utan tillstånd röra sig utanför rummet. Om dörren var öppen satt Umm Haidara utanför dörren och vaktade. Hon fick bara komma ut om Umm Haidara bad henne komma och utföra en uppgift. Då kunde hon t.ex. få gå till köket. Likaså fick hon och barnen endast gå på toaletten när Umm Haidara tillät det.

Sekretess A fick inte gå utomhus men hon gjorde flera försök att titta ut för att se hur det såg ut utanför. En gång upptäckte Umm Haidara att hon försökte titta ut på bakgården och då skärpte Umm Haidara bevakningen av henne. Umm Haidara trodde nog att hon planerade att fly. Det fanns kulsprutor gömda bland kuddarna i det rum som hon och barnen sov. Umm Haidara kontrollerade ofta att vapnen låg kvar under kuddarna. De äldre barnen, dvs Sekretess C, E och F, var rädda för vapnen. Sekretess A såg aldrig Umm Haidara bära vapen eller bombbälte.

Umm Haidara var alltid arg på henne och använde ett hårt språk. Exempelvis blev Umm Haidara arg och höjde handen för att slå henne när hon inte förstod arabiska. Sekretess A kunde knappt någon arabiska innan hon kom till Umm Haidaras hus men var tvungen att lära sig för att hon skulle förstå något av vad som sades. Umm Haidara blev väldigt upprörd om hon hörde att yazidierna i huset talade kurmanji. Barnen var därför tysta. Umm Haidara blev arg om barnen grät. Umm Haidara drog henne i håret många gånger och det kändes som om Umm Haidara hatade henne. Umm Haidara blev också arg om Sekretess A inte arbetade tillräckligt snabbt.

Umm Haidara knuffade ofta henne och eftersom Umm Haidara var stark ramlade hon på golvet och ibland in i väggen. För det fall Sekretess A inte diskade direkt, eller inte arbetade tillräckligt snabbt, när Umm Haidara hade sagt till henne blev hon slagen och knuffad. En gång knuffade Umm Haidara henne så hårt att hon föll på knäna och fick blåmärken. Umm Haidara sade då att hon skulle resa sig upp och gå och diska. Umm Haidara slog henne med öppen hand i ansiktet, vilket gjorde ont för Umm Haidara hade långa naglar som rev henne ansikte. Vid ett tillfälle hade Umm Haidara ett glas i handen och blev upprörd för att Sekretess A inte förstod någonting. Då kastade Umm Haidara glaset på henne och det träffade bröstet. Hon föll till marken av smärta. Umm Haidara sade då att hon hade siktat på ansiktet. Sekretess A fick därför uppfattningen att Umm Haidara hade velat skada henne ännu mer.

Umm Haidara spottade på henne vid flera olika tillfällen. Det är kulturellt väldigt respektlös och det är en förnedring. Umm Haidara hotade också regelmässigt att hon skulle döda Sekretess A. Det skedde främst när Umm Haidara ansåg att Sekretess A ignorerade henne. En typisk sådan situation kunde vara att Umm Haidara ropade på henne och om hon då inte svarade kom

Umm Haidara och frågade varför hon inte kom. Då sade Sekretess A att hon svor på att hon inte hörde, varpå Umm Haidara sade ”du ignorerar mig, jag kan döda dig”.

Huvuddelen av misshandeln skedde innan Sekretess D kom till huset. Sekretess A upplevde att Umm Haidara gav Sekretess D och hennes barn mer frihet än vad hon fick.

Hushållsarbete och mat

Umm Haidara gav dagligen order om att Sekretess A skulle utföra diverse hushållssysslor. Hon tvingades att städa kök och badrum samt att diska. Hon fick dock inte laga mat. Sekretess A tvättade även kläder och putsade skor åt Umm Haidaras familj. Vid ett tillfälle var Sekretess B sjuk och grät mycket. När Umm Haidara sade åt henne att städa bad hon om att få några minuter att ta hand om Sekretess B. Umm Haidara blev då väldigt arg, ryckte Sekretess B från henne och lade honom på madrassen och sade att Sekretess A skulle gå och arbeta. Sekretess B grät sedan tills hon kom tillbaka. Sekretess A var rädd att Umm Haidara skulle ta barnen ifrån henne om hon vägrade att arbeta.

Sekretess A fick oftast inte äta med Umm Haidaras familj eftersom hon inte var en riktig muslim då hon inte hade lärt sig alla muslimska verser och böner. Umm Haidara kom i stället med mat till hennes rum. Det var dock långt ifrån tillräckligt med mat. Hon lät Sekretess C äta sig mätt. Umm Haidara sade att det var Sekretess A:s problem om det var tillräckligt med mat eller inte. De fick oftast mat en gång per dag och ibland två gånger, men vissa dagar fick de inte någon mat alls.

Språk, religion och kläder

Sekretess A kunde tala och förstå lite arabiska. Sekretess C kunde inte tala arabiska och han fick inte tala kurmanji för Umm Haidara. Han kunde därför inte ställa frågor till Sekretess A eller prata med henne på kurmanji. Han var så rädd och blev väldigt tyst. Hon och de andra yazidiska kvinnorna försökte tala kurmanji med varandra men Umm Haidara blev arg och sade att de skulle tala arabiska. Umm Haidara sade vid något tillfälle att det var sista gången Sekretess A talade kurmanji.

Sekretess A utövade sin yazidiska religion innan hon blev tillfångatagen. I hennes religion är det inte tillåtet med våld eller övergrepp mot någon, att döda någon är förbjudet. Det är också viktigt att ta hand om barnen.

Umm Haidara var djupt religiös och trodde att om hon kunde få andra att konvertera till islam så skulle hon belönas av gud. Umm Haidara visste att Sekretess A och barnen var yazidier. Umm Haidara sade att de var otrogna och att yazidierna blev attackerade för att de inte var muslimer.

Umm Haidaras avsikt var att de tillfångatagna yazidierna skulle konvertera till islam. Sekretess A var tvungen att be och att lära sig koranen. Det var antingen Umm Haidara eller hennes tvillingdöttrar som höll i undervisningen. Det var flera tillfällen varje dag och de tvingades att be fyra gånger per dag. Det var svårt för henne som samtidigt skulle ta hand om sin bebis. Hon skulle ha blivit slagen om hon inte hade deltagit. Umm Haidara tyckte att Sekretess A var dålig på att lära sig verserna. Umm Haidara sade också att tvillingdöttrarna hade klagat på att Sekretess A var så dålig på att lyssna. Även Sekretess C var tvungen att på samma sätt ta del av undervisningen om koranen, lära sig verser och be. Det var svårt för honom att lära sig texterna utantill.

Sekretess A var tvungen att bära svart hijab och niqab. Hon hade svårt att ha niqab över ansiktet och om hon öppnade den för att andas så spottade Umm Haidara henne i ansiktet och sade att hon inte skulle visa sitt ansikte. Hennes niqab hade två lager, i ett av dem syntes ögonen. Ibland gav Umm Haidara henne tillåtelse att ha bara det ena lagret, men ibland var hon tvungen att ha båda lagren. Veckan innan hon såldes skulle hon vara heltäckt men innan dess fick hon visa ansiktet ibland. Umm Haidara sade att ingen skulle se hennes ansikte. Det var ”haram”.

Fotografering

Även om Sekretess A hade hemska upplevelser i Umm Haidaras hus så ville hon inte bli såld vidare. I Umm Haidaras hus blev hon inte utnyttjad sexuellt, vilket hon hade blivit på de tidigare ställena. Eftersom hon inte visste vad som väntade om hon skulle komma till ett annat ställe var hon livrädd för att bli såld. Hon kämpade emot att bli fotograferad eftersom hon visste att det var till försäljning.

Umm Haidara sade att de planerade att sälja Sekretess A. Umm Haidara hade först skickat Sekretess H för att denne skulle fotografera Sekretess A och barnen. Hon vägrade och då kom Umm Haidara och slog henne för att sedan fotografera henne med tvång. Sekretess A grät och bönade till Umm Haidara att inte sälja henne. Hon sade att hon gjorde vad som helst för att slippa bli såld. När hon gjorde motstånd tog Umm Haidara tag i hennes hår, drog henne och kastade ner henne på golvet. Umm Haidara slog hennes högra sida av huvudet/tinningen mot golvet tre gånger. Därefter höll Umm Haidara tag i hennes huvud, som fortfarande hade den högra sidan mot golvet, och klev på den vänstra sida av huvudet med sin sko. Umm Haidara sade att hon inte skulle lyfta på foten förrän Sekretess A gick med på att bli fotograferad. Umm Haidara sade också att hon kunde döda henne om hon vägrade att bli fotograferad. Sekretess A blev helt yr och hennes huvud skakade och darrade inuti. Hon fick en svullnad i pannan. Hon sade då att det var okej att de tog foto på henne och barnen. Sedan fotograferade Umm Haidara henne. Fotograferingen skedde i hennes rum. Sekretess D var närvarande en stund.

Sekretess H var där hela tiden. Ghassan var också där, men hon är säker på att det var Umm Haidara som misshandlade och fotograferade henne. Om hon sagt i ett förhör att det var Ghassan som fotograferade, stämmer inte det. Några dagar därefter kom en man och hämtade henne.

Särskilt om barnen

Sekretess A var mest rädd för barnens skull och ville inte att de skulle fara illa. Umm Haidara var inte snäll mot Sekretess B och Sekretess C. De fick inte ge några ljud ifrån sig för då blev Umm Haidara arg. Sekretess C fick inte lämna rummet utan Umm Haidaras tillstånd. Umm Haidara var ofta arg på Sekretess C och skrek på honom. Han blev också ofta knuffad av Umm Haidara, och ibland av hennes barn. Vid ett tillfälle spillde han vatten på golvet och då tog Umm Haidara tag om hans nacke och det gjorde honom väldigt rädd. Efter det vågade han knappt röra mat och dryck för han var så rädd att han skulle spilla igen. Sekretess C var dock medveten om situationen de befann sig i och vilka konsekvenserna kunde bli. Han var därför noga med att följa Umm Haidaras instruktioner och ville inte ställa till med några problem.

När Sekretess B grät för att han hade ont någonstans eller var hungrig satte Umm Haidara sin hand över hans mun för att få tyst på honom. Det blev som ett tryck mot Sekretess B:s mun som måste ha gjort ont på honom. Detta skedde när Umm Haidara tyckte att han grät för länge och Umm Haidara sade ”låt inte pojken gråta”. Sekretess A var rädd att han inte skulle få luft och att han skulle kvävas. Hon blev väldigt nervös när Sekretess B grät och försökte få honom att tystna så fort som möjligt så att Umm Haidara inte skulle höra honom. Hon var rädd att Umm Haidara en dag skulle kväva honom.

Särskilt om Sekretess D och hennes barn

När hon hade varit i Umm Haidaras hus i cirka 10-20 dagar kom en annan yazidisk kvinna med tre barn till hennes rum. Hon kan namnge dessa som Sekretess D, E, F och G. De kom på natten så hon vet inte vem som tog dit dem. Sekretess D och hennes barn delade rum med henne och hennes barn. Sekretess D och hennes barn mådde inte bra. De var väldigt trötta och rädda. Hon grät tillsammans med dem. De delade tro och öde och visste inte vad som skulle hända med dem. De fick dock inte tala kurmanji med varandra.

Sekretess D tillhörde Umm Haidara och utförde hushållsarbete för henne. Sekretess A tror dock att Umm Haidara var hårdare mot henne än mot Sekretess D. Exempelvis uppfattade hon att Sekretess D hade större frihet att röra sig utanför deras sovrum, även om inte heller hon fick röra sig fritt. Under de cirka tio dagar de var tillsammans i huset såg hon inget våld utövas mot Sekretess D. Ibland fick Sekretess D och dennes barn äta med Umm Haidaras familj men det fick aldrig Sekretess A.

Sekreteress D och hennes barn var också tvungna att be flera gånger per dag och att delta i undervisning om koranen. Sekreteress D tvingades också att ha svart hijab men Sekreteress D behövde inte ha niqab utan enbart en huvudduk.

Sekreteress D förstod att hon blev misshandlad av Umm Haidara och blev upprörd. Sekreteress D sade att de var i fienders händer. Sekreteress D var också mycket ledsen när Sekreteress A kämpade för att slippa att bli fotograferad.

Särskilt om Sekreteress H och Sekreteress I

När Sekreteress A kom till Umm Haidaras hus befann sig en annan yazidisk kvinna och dennes syster, där. Sekreteress A har namngett dem som Sekreteress I och Sekreteress H. Sekreteress I var ca 7 år och Sekreteress H var äldre, men ändå yngre än Sekreteress A.

De bodde med Ghassan i ett särskilt rum eller hus. Hon var aldrig där och vet inte hur det såg ut. Hon vet inte hur länge de hade varit där när hon kom och de var kvar när hon lämnade huset. Hon hade inte så mycket med Sekreteress H och I att göra utan de sågs endast ett par gånger. Sekreteress A uppfattade det som att Ghassan hade tagit dem till sig själv, och inte till Umm Haidara som var fallet med henne och Sekreteress D. Sekreteress A vet inte hur Umm Haidara behandlade Sekreteress I och Sekreteress H. Umm Haidara visste dock att Sekreteress H och Sekreteress I befann sig i huset. Den första gången hon träffade Sekreteress H var denne tillsammans med Umm Haidara. Sekreteress H hade svart hijab.

Sista tiden i Umm Haidaras hus och frigivningen

Hon var i Umm Haidaras hus i cirka en månad. Hon ville inte bli såld vidare och kände att hon kunde utstå nästan vad som helst i huset bara hon inte blev såld. Eftersom hon hade blivit utsatt för våldtäkter tidigare visste hon att det fanns en risk att hon skulle bli det igen på nästa ställe. En kort tid efter att hon hade blivit fotograferad kom Ghassan med en man som hette Saad som hon och barnen lämnades över till.

Sekreteress A är av uppfattningen att Umm Haidara visste att Sekreteress A riskerade att bli utsatt för våldtäkter när hon såldes vidare. Umm Haidara sade flera gånger att Sekreteress A skulle säljas och bli en annan mans kvinna. Umm Haidara visste att det stred mot den yazidiska religionen. Däremot kunde Umm Haidara inte veta att Sekreteress A skulle kämpa emot att bli våldtagen på det sätt som hon sedan gjorde, vilket fick till följd att hon blev torterad.

Den nye mannen hette Saad och hon var fånge hos honom i cirka tre månader. Först förde han henne till en IS-bas med många andra yazidiska kvinnor. Hon blev fastbunden med händer och ben och placerad i ett rum. De tog barnen

ifrån henne, hon fick inte träffa barnen på tre dagar. Två andra yazidiska flickor kom till rummet. Sen kom det tre män och våldtog dem.

Därefter tog Saad henne till sitt hus, som låg i anslutning till IS-basen. Många IS-män hade hus vid basen för att de skulle ha sina kvinnliga sexslavar nära. Saad ville ha samlag med henne varje kväll men hon gjorde motstånd och han gav henne mediciner/droger för att hon inte skulle kunna göra motstånd. Drogerna gjorde henne yr och hon blev som berusad. Hon blev också slagen och fick handbojor runt händer och ben när hon gjorde motstånd. Vid flera tillfällen blev Saad så arg när hon gjorde motstånd att han brände henne med en metallbit. Han värmden upp en metallbit på ugnen så att den blev röd och brände henne med den på benen. Hon har fortfarande brännmärken på benen. Saad sade att om han begär något och hon vägrar uppfylla hans begäran kommer det att få konsekvenser. Hon kände att det var bättre att bli torterad än att utsättas för våldtäkter, men till slut var det utom hennes kontroll och hon kunde inte längre göra motstånd. Sekretess B och C befann sig i samma rum och sov. Sekretess C frågade om hennes brännskador. Hon försökte säga att det inte var något. Men han såg dock att hon var tvungen att tvätta sårna varje dag så att de inte skulle bli infekterade och hon tror att han förstod. Sekretess B grät hela tiden för att hon inte kunde ge honom mat.

Efter någon månad sålde Saad henne till en man från Libyen. Den mannen förde henne till Tabqa. Där stannade hon i en månad. Mannen var agentsmugglare från IS. Han kontaktade irakiska och kurdiska smugglare och talade om vem han hade i fångenskap och frågade om det fanns släktingar som ville köpa tillbaka fångarna. Mannen hade flera yazidiska kvinnor och barn i fångenskap. Efter en försäljningsprocess kunde hon återförenas med sin bror och andra släktingar som hade betalat 15 000 USD. Även Sekretess C blev frisläppt på detta sätt.

Tiden efter frigivningen

Sekretess A har haft det mycket svårt efter tiden i fångenskap. Hon har mått dåligt både psykiskt och fysiskt. Hon har problem med anfall samt med minnet och att koncentrera sig. Hon upplever det som att något hände i hennes hjärna i samband med att Umm Haidara slog hennes huvud när hon tvingades att bli fotograferad. Hon får regelmässigt anfall och har svårt att förutse dem. Hon blir avsvimmad och hennes minne och koncentration försvinner efteråt. Det är också väldigt svårt då hon har blivit utsatt för våldtäkter och det är emot den yazidiska tron att ha sexuellt umgänge utanför äktenskapet. Sekretess B har problem med talet. Hon vet inte om det har att göra med att Umm Haidara tryckte på hans mun när han var bebis.

Sekretess C

Sekretess C var endast sex år under den i målet aktuella tiden och han har därför vaga minnesbilder. Han har berättat i huvudsak följande.

Den 3 augusti 2014 och tiden därefter

Han och hans familj är yazidier. När han var liten bodde de i en by i Sinjar-området. Första kontakten han hade med IS var när det kom IS-män i bilar och tillfångatog han och hans familj. De befann sig då i hans farbrors hus. De hade satt en vit flagga på huset men IS-männen kom ändå. Han och familjen fördes till en lokal med en stor hall som var sval. IS-männen förde sedan bort hans pappa och andra män, medan kvinnor och barn stannade kvar i hallen. Han har inte sett sin pappa eller de andra männen som fördes i väg sedan dess.

I den stora hallen var det många kvinnor och barn. Det kom IS-män som ställde sig på – som han upplevde det – någon form av scen och pratade. Sedan tog IS-männen allt deras guld och deras telefoner. Kvinnorna och barnen fördes i väg till en gård. Vid denna tid var han fortfarande med sin familj. På gården fanns det många yazidier. Hans storebror blev bortförd av IS-män. Han och hans bror hade försökt att gömma sig under kuddar men IS-männen hittade dem, och sköt med sina vapen och tog sedan med sig hans bror. Alla sov på golvet och det fanns inte mycket att äta. Vid ett tillfälle sade IS-männen att de skulle komma för att det fanns choklad och då blev de fotograferade. De var bevakade av IS-män och fick inte lämna gården.

Fångenskapen tillsammans med Sekretess A

Han tror att han var på gården i ett par månader. Vid något tillfälle sammanfördes han med Sekretess A, som var en släkting till honom. Hon var ensam och han skulle låtsats vara hennes son. Därefter var han med Sekretess A i fångenskap ända till han blev frigiven och återförenades med sin mamma. Han har minnen av att Sekretess A var gravid och tror att hon födde en pojke. Han kommer dock inte håg något närmare kring detta eller att det fanns en bebis med i fångenskapen. Hans mamma och syskon hade förts bort till ett annat ställe.

Han och Sekretess A fördes till ett rum där de lämnades ensamma. Det kom en man och gav dem vatten, och sedan kom en annan man och tog dem med sig. De fick komma hem till mannens hus, där även dennes fru bodde. Han upplevde frun som ganska kraftig men mannen var lång och smal. De var i 40-års åldern. De hade inga barn men de hade små kaniner i trädgården som han lekte med. Både mannen och kvinnan talade arabiska. Han gick till en arabisk skola där han fick lära sig arabiska. Det var bara han och två andra barn i skolan och undervisningen avsåg enbart arabiska. Han vet inte om de andra

barnen var yazidier eller arabiska barn. Mannen förde honom även till en moské där han fick lära sig att be. Han var också tvungen att be hemma. Hans uppfattning är att de ville att han skulle bli muslim och att de tyckte att han var en djävulsdyrkare. Mannen tog också med honom till en godisbutik. Mannen hade vapen hemma och han lärde Sekretess C att hantera vapen. Sekretess C fick även bära skyddsväst men den var tung.

Sekretess A var hemma när han var i skolan. Hon bar huvudduk och svart cape. Han och Sekretess A sov på golvet på madrasser. Han kunde inte fly för han var så liten. Han har minne av att han spelade fotboll med två pojkar som han tror bodde i grannskapet. Han har inget minne av att han talade med frun. Sekretess A och frun lagade mat. Han tror att Sekretess A städade eftersom de var fångar. Efter ca två veckor flyttade han och Sekretess A tillsammans med mannen och frun till ett annat hus. Huset var större och hade ett garage. Kaninerna följde inte med till det nya huset. Mannen hade blivit mer sur i det nya huset. Mannen var i väg på dagarna och kom hem först på nätterna och var då sur. En gång kom mannen hem med en blodig kniv på natten och bad Sekretess C att tvätta den. Sekretess A sade att han inte skulle göra det och då gav mannen henne en örfil. Inte heller i detta hus fanns det några andra yazidier.

Efter cirka två veckor såldes han och Sekretess A till en annan man. Den mannen hade ingen fru. Sekretess C gick inte i skolan och behövde inte heller be. Mannen hade en trädgård där han hade många bomber som han berättade var ägnade för fienden. Sekretess C uppfattade att mannen menade att fienden var yazidierna. Sekretess C hade då inte längre känslan att han var yazidier utan det kändes som att han nästan var muslim. Efter ca 2,5 vecka befriades han och Sekretess A av en yazidisk man. Denne man lämnade över pengar till den andre mannen och sedan fick de hoppa in i den yazidiska mannens bil.

Varken namnet Umm Haidara eller Sekretess D:s namn säger honom något. Han kommer inte heller ihåg om han träffat några tvillingar under tiden i fångenskap. Han reagerade på namnet Omar, att det kanske var en pojke som han spelade fotboll med. I övrigt kommer han inte ihåg några namn som skulle kunna kopplas till Umm Haidaras familj.

Sekretess I

Den 3 augusti 2014 och tiden därefter

Hon föddes i Kocho i Irak. När IS attackerade hennes by var hon sju år gammal. Hon bodde i ett stort hus med sina föräldrar, syskon och andra släktingar. Familjen bedrev ett jordbruk. Hon gick i skolan, i årskurs 1. På fritiden var hon ute och lekte. Hon och hennes släkt, liksom övriga invånare i Kocho, var yazidier. De firade yazidiska högtider.

Allt detta upphörde när IS attackerade byn. Det var mitt på dagen då IS-män kom och beordrade barn och kvinnor att gå till skolan. IS-männen tog deras bilar. De yazidiska männen togs till en annan plats. På skolan kom IS-männen med stora väskor där de var tvungna att lägga allt sitt guld och sina värdesaker. När de var i skolan hörde de skott men de visste inte vad som pågick.

Efter ett tag flyttades de med bilar till en annan byggnad. De placerades i en stor sal. Det var många människor där som letade efter sina anhöriga. Efter några dagar förflyttades de till en annan by, även där placerades de i en skolbyggnad. Där tror hon att hon fick stanna i cirka tio dagar. Där fick hon bröd och ett ägg. Efter ett tag kom IS-män och plockade pojkar, bl.a. hennes bröder, som fördes i väg. Alla grät. Hennes bröder kom tillbaka senare och berättade att de hade tvingats läsa koranen och be böner.

Fångenskapen tillsammans med Sekretess H

Efter ett tag fördes de till en annan skolbyggnad och placerades ut i olika hus. Hon tror att hon stannade där i cirka två månader. Det var jättemycket folk – alla yazidier – både från hennes by och från andra byar. De sov på golvet och fick bara mat ibland. Det mesta var inte ätbart, bl.a. fanns det glasbitar i riset. Med jämna mellanrum samlades alla fångar och IS-män handplockade snygga flickor, ca 16-18 år gamla. En dag kom det en man med långt skägg och valde ut hennes storasyster, Sekretess H. De valde Sekretess H för att hon var en ung kvinna. Deras mamma sade till dem att de skulle låtsas att Sekretess I var Sekretess H:s dotter för att de inte skulle skilja dem från den övriga familjen. Hon och systern fördes ändå i väg i en bil till ett IS-högkvarter med många IS-män. Hennes mamma och andra familjemedlemmar försökte hålla kvar dem, men IS-männen slet loss dem och de kastades in i bilen. De var mycket rädda och visste inte vad som skulle hända. I bilarna fanns andra flickor i Sekretess H:s ålder.

På IS-högkvarteret fanns många IS-män, som pratade arabiska. Hon var inte så bra på arabiska men förstod en del. De placerades i ett flervåningshus. Dit kom IS-män och valde ut flickor som de köpte och tog med sig. Hon och hennes syster var där någon enstaka dag innan de fördes i väg i en bil. En IS-man kom och köpte dem. Hon kommer inte ihåg vad han hette.

IS-mannen förde i väg dem till ett ställe som liknade ett hotell. Det låg i en stad med många byggnader. De var där i 2-3 dagar. Där fick de mat. Det fanns en annan flicka där som var med en annan IS-man. Mannen sålde sedan dem vidare till en annan IS-man som förde dem till en annan bostad. Det var en stor bostad med många leksaker men hon såg inte några barn. Det fanns ett stort vardagsrum och tre ytterligare rum och ett litet kök. Det var bara mannen och en kvinna som bodde i huset som hon kommer ihåg. Hon bodde med Sekretess

H i ett rum. Kvinnan var inte snäll mot Sekretess H då hon beordrade hennes syster att arbeta med hushållssysslor. De var jättesmutsigt i huset och hon hjälpte sin syster med städningen. De fick inte heller gå ut eller röra sig fritt. Hon kommer inte ihåg hur mannen behandlade dem. De fick mat ibland, och det var främst ris. Kvinnan kallade dem vid deras riktiga namn. Hon kommer inte ihåg vad kvinnan hette eller vad de kallade henne. Hon och hennes syster försökte fly när mannen och kvinnan inte var hemma. De tog sig till ett annat hus men blev nekade hjälp. Hon kommer ihåg att de försökte ta sig över en mur men att hon trillade och slog huvudet i en sten. Hon vet inte hur länge de stannade kvar där, men skulle gissa på cirka en månad eller längre.

Därefter flyttades hon och hennes syster till ett annat ställe. Det var inte så många som var intresserad av dem eftersom de var två personer. Men det var en man som köpte dem. Han ville att de skulle klä sig på ett visst sätt och de skulle le mot en kamera när de fotograferades. Fotot skulle skickas till deras föräldrar. Hon kommer inte ihåg någonting om den mannen förutom att han talade arabiska. Sedan kom de till ett ställe där de placerades i ett rum. Hon gick inte ut från det rummet. På nätterna sov mannen med hennes syster men han gick igen på morgonen. Hon upplevde att mannen hade "gift sig" med Sekretess H. Det fanns två sängar och ett bord i rummet. Hon fick sömnmedel för att hon skulle sova. Hon hade inte klagat på sömnproblem utan hennes tolkning är att IS-mannen inte ville att hon skulle vara vaken när han höll på med hennes syster. Hennes syster ville inte ha något samröre med mannen men hon kunde inte säga nej. Han skulle ha våldtagit systern oavsett. Hon kallar ändå denne man den "gode" IS-mannen eftersom han lät dem vara tillsammans, till skillnad från den som senare separerade dem. Vid ett tillfälle sade han till dem att "snygga till sig" för att han skulle ta ett kort för att kunna sälja dem till deras familj. De ser glada ut på bilden för han sade att de skulle skratta.

Hon har minne av att de var hos en man och en kvinna när det konstaterades att Sekretess H var gravid. Konfronterade med uppgifter som Sekretess D har lämnat har Sekretess I uppgett att det kan ha bott en kvinna med barn på andra sidan av huset.

Hon och hennes syster har också varit i ett hus där det fanns fler flickor, bl.a. från deras by. En kvinna från deras by arbetade för IS och avslöjade för en IS-man att de var systrar. Detta medförde att IS-mannen misshandlade Sekretess H med en vajer. Sekretess H fick blåmärken över hela kroppen och kunde inte röra sig. Misshandeln skedde varje kväll. Därefter såldes de som systrar till två IS-män. Mannen som hade köpt dem tillsammans dog dock senare på grund av en explosion. Den andre mannen separerade dem och sålde dem var för sig. Hon blev lovad att hon skulle få återförenas med sin syster inom två veckor, men så blev det inte.

Tiden efter fångenskapen med Sekretess H

En IS-man tog henne till sitt hem. Han hade fru och barn. De bodde på en gård med flera hus där mannens familj och bröder bodde. Hon fick inte gå utanför murarna. Hos denna familj var hon i cirka två år. De döpte om henne till ett annat namn. Hon var tvungen att läsa koranen och be böner. IS-mannen ville att hon skulle sova hos honom när hans fru inte var hemma. Men hon tackade nej. Hon sov hos IS-mannens föräldrar. Hon kommer inte ihåg vad mannens fru hette. Det fanns två barn i hennes ålder och ett barn var i 1-års åldern. Hon var tvungen att passa barnen och hjälpa till i hemmet. Hon ville inte vara där men hon visste inte något annat, hon hade fått för sig att det var hennes familj. Hon trodde inte att hon skulle träffa sin riktiga familj igen. Hon grät när hon tänkte på sin familj och hon kände att hon var mycket ensam och inte hade någon. Familjens barn var inte tvungna att hjälpa till lika mycket som hon tvingades att göra.

Hon fick inte gå i skolan. Frun i huset beordrade henne att infinna sig i ett särskilt rum där hon skulle läsa koranen. Hon fick läxa att lära sig texter utantill och det gjorde hon också. I denna familj var hon tvungen att fasta under ramadan. Hon hade lång svart klänning på sig och sjal eller hijab. Hon var tvungen att ha detta på sig. Hon var hela tiden rädd att IS-mannen skulle göra henne något. Han gjorde dock inte något i det huset, utan det var senare.

Sekretess H kände mamman till IS-mannen som Sekretess I var hos. Sekretess H bönade och bad att hon skulle få träffa Sekretess I. Det ordnades därför en träff mellan syskonen i Syrien. Hon trodde att det hade gått en månad sedan separationen men hennes syster sade att det hade gått tre år. Systemen bodde med en IS-man och en yngre yazidisk flicka. IS-mannen ville att hon skulle åka efter tre dagar men tack vare att Sekretess H grät så fick hon stanna en hel vecka. Sekretess H bodde i ett hus med en gård med blommor. Huset var stort men mannen bodde där ensam med Sekretess H och den andra yazidiska kvinnan. Där fanns barnkläder och Sekretess H sade att kläderna kanske tillhörde mannens barn som de antog att han hade. IS-mannen var borta på dagarna. Under den tiden hon var där sov Sekretess H med henne. Det gjorde även den andra yazidiska flickan. Hon kommer inte ihåg vad Sekretess H hade på sig men hon har för sig att systemen hade övertygats om att tro på islam. Sekretess H ville dock hem till deras familj.

Sekretess I:s IS-man kom och hämtade henne från systemen med tvång. Detta var senaste gången hon såg Sekretess H. Därefter flyttade den IS-familj hon bodde med, men hon och IS-mannen stannade kvar tillsammans. Under denna tid tog IS-mannen henne till en annan bostad och ville göra något med henne. Men hon var jätteliten och grät. Hon kom sedan till en annan bostad där det var fullt av IS-män som sov i våningssängar. En av IS-männen försökte göra något med henne inför alla. Hon vet inte var "hennes" IS-man hade tagit vägen. Hon var

hos IS-männen i cirka en vecka innan en annan, äldre, IS-man köpte henne. Hon kommer inte ihåg vad den IS-mannen kom från, eller vad han hette. Den mannen tog henne till sin familj som bodde i ett hus. Mannen hade fru och flera barn, som var i hennes ålder. Gården var kal. Hon kommer inte ihåg vad som hände eller om hon fick göra något speciellt där. Hon var klädd i svart lång klänning och hijab men hon kommer inte ihåg om hon fick läsa koranen. Hon förstår nu i efterhand att hon blev hjärntvättad då hon fick för sig att det var rätt.

Vid denna tid kunde man inte gå ut för det fanns en risk att man skulle bli beskjuten. Efter någon månad flydde hon tillsammans med familjen på grund av beskjutningarna. Familjen lämnade över sig till Hashad Al-Shaabi, som förstod att hon inte var deras dotter. Hon svarade inte på Hashad Al-Shaabis frågor då hon trodde att det var en annan grupp som skulle ta henne. Sedan publicerades det att hon var hittad och efter ett par dagar kom hennes kusin och hämtade henne. Hon blev lugn först när hon såg sin kusin. Hon åkte med honom till Kurdistan.

Hon förstod inte själv då att hon blev såld, men hennes syster och andra runtomkring henne talade om det. Men hon visste själv att de var på olika platser hela tiden och att det var mot deras vilja och utanför deras kontroll. Hon känner igen namnet Ghassan.

Sekretess J

Den 3 augusti 2014 och tiden i fångenskap

Hon bodde med sin familj i Kocho. De var en stor familj och de bodde även med vissa släktingar. Hon har sex barn. Förutom Sekretess H, som då var 16 år, och Sekretess I, som då var 7 år, hade hon en dotter på 12 år och två söner, som var 11 respektive 14 år, samt en dotter som var 1 år. De levde ett bra liv. Barnen gick i skolan och de vuxna arbetade.

Vid 11-tiden på förmiddagen den 3 augusti 2014 omringades byn av IS-fordon. Det var många fordon och ett stort antal IS-män med vapen. De skrek att ingen fick lämna byn. IS-männen sparkade in dörrarna på husen och uppmanade alla att samlas i skolan.

På skolan placerades kvinnor och barn på ovanvåningen och männen på nedervåningen. Männen fördes sedan bort, kastades i bevakningskanaler och sköts sedan ihjäl. Ett 20-tal män hade lyckats fly och gömt sig under en höskulle, men IS-männen hittade dem och tände eld på höskullen. Mellan kl. 11.00 och 16.00 avrättades 450 män i byn.

Sekretess J var med sina barn samt sina svägerskor och deras barn. De fördes senare till en skola tillsammans med andra kvinnor och barn från byn. På skolan började IS-männen att separera flickor/yngre kvinnor från kvinnor med barn. Sekretess I såg äldre ut än hon var och de försökte därför skyla henne med en sjal. Vid denna separering klarade sig alla hennes döttrar men IS-männen tog hennes två söner, tillsammans med andra pojkar som var över 10 år. Dagen efter förde IS bort ca 80 äldre kvinnor, dvs de som var över 50-60 år. IS-männen uppgav att de äldre kvinnorna skulle föras till ett ställe där det fanns fläktar men i stället begravdes de levande i en damm. Kvinnorna kastades i en damm och sedan täcktes dammen för med jord. Det är en vän till henne som berättat om detta. Senare hittades kvinnornas döda kroppar och transporterades till Bagdad.

Senare fördes Sekretess J och döttrarna till Tal Afar. De placerades i byggnader tillsammans med sammanlagt ca 10 000 andra yazidiska män, kvinnor och barn. De var där i 15 dagar, men fick sömnmedel eller droger vilket gjorde att de sov nästan hela tiden. De kunde inte sitta upp utan var hela tiden kraftlösa och yra. De fick ytterst begränsat med mat, endast lite ris på botten av koppen och det fanns löss i riset.

Situationen var fruktansvärd. Hon kände sig som att hon var död. IS hade redan tagit hennes söner och hon var livrädda att de skulle ta även hennes döttrar. Det kom IS-män varje dag och valde ut nya flickor och kvinnor. Både hon och hennes döttrar var livrädda. Det finns inget värre än att veta att i vilken stund som helst kan någon ta barnen ifrån dig.

Efter ca 15 dagar flyttades de till en annan by tillsammans med andra kvinnor som hade barn. Hon och hennes familj försökte fly två gånger under denna tid men blev tillfångatagna igen. Som straff blev de instängda i ett rum utan mat i sju dagar. Varje eftermiddag kom IS-männen och separerade ut flickor som de tyckte om. De lyste på dem med ficklampor för att se hur de såg ut och vilka de ville ha. Det var främst yngre ogifta kvinnor utan barn som plockades ut. För att hindra att Sekretess H skulle bli uttagen låtsades dem att Sekretess H var mamma till Sekretess I. Hitintills hade IS enbart fört i väg unga ogifta kvinnor, dvs de som var oskulder. Vid ett tillfälle blev ändå Sekretess H och Sekretess I utvalda. De satt ner men blev beordrade att resa sig upp och följa med till en bil. De började gråta och skrika. Sekretess J:s svägerska skrek att Sekretess H var hennes svärdotter så att IS-männen skulle tro att Sekretess H var gift. När IS-männen ändå valde att ta med båda flickorna skrek Sekretess J att Sekretess I var hennes dotter som ett försök att de i vart fall inte skulle ta henne också. Men det hjälpte inte. IS-männen bar Sekretess I som skrek och slogs och de släpade Sekretess H som också grät och försökte göra motstånd. Sekretess J och svägerskorna försökte hålla fast flickorna och försökte dra dem tillbaka. Till slut började IS-männen att skjuta mot dem och då var de tvungna att släppa. IS-männen hade också vapen riktade mot flickornas huvud och hotade

att döda dem. Hon såg att flickorna åkte i väg men fick inte reda på var de fördes. Detta var i oktober 2014 och det var den senaste gången hon såg Sekretess H. Sekretess I träffade hon först drygt tre år senare när Sekretess I blev frigiven. Det är fruktansvärt att separera barn från sina föräldrar.

Under denna tid kom hennes söner tillbaka. De berättade att de hade blivit misshandlade av IS-männen och att de hade blivit tvingade att läsa koranen och att be. De hade även fått vapenträning. Det var många pojkar som berättade det.

Sekretess J, sönerna och de två kvarvarande döttrarna fördes till Syrien. De placerades i ett stort hus som hon tror var beläget i Raqqa. Det var ett mycket stort antal yazidier som var tillfångatagna i en stor byggnad med balkonger. De ropade på hjälp från balkongerna men de fick inte någon hjälp. Separationen av kvinnor fortsatte under hela tiden. En IS-man valde ut henne, hennes barn och ytterligare några kvinnor och barn från hennes hemby. De fördes till en IS-bas. De fick andra kläder och uppmanades att tvätta sig. Sedan var det som en boskapsmarknad; de yazidiska kvinnorna samlades och IS-männen valde ut vilka de ville ha. De valde ut bl.a. hennes 12-åriga dotter som fördes bort.

Samma kväll fördes hon och hennes söner till ett par andra ställen i Raqqa. De hamnade på en IS-bas där det fanns ett stort antal IS-män med långt hår. IS-männen kunde komma närsomhelst och titta in, för att se om de ville köpa en kvinna. Det kom köpare hela tiden och tittade på dem. Sekretess J och barnen var kvar där i fem dagar. De var så rädda att de inte vågade sova eller ligga ner. De satt ner och var vakna i fem dygn för att de var så livrädda. Sedan kom det en man och tog dem till en gård. Hennes barn var livrädda, de var som levande döda. På kvällen sade några IS-män att de skulle ta hennes söner ifrån henne dagen därpå. Hon skulle dock få träffa dem en gång per vecka. Sekretess J tänkte då att IS redan hade tagit tre döttrar ifrån henne och hon skulle aldrig klara av att mista även sina söner. Livets mening skulle vara över. Hon förberedde sina pojkar på att de skulle fly. I samband med att hennes söner var på ett särskilt ställe och utförde böner fick de reda på att den IS-mannen som ägde dem hade åkt till stan. Då bestämde hon sig och tog sin dotter på ryggen och sönerna i händerna och flydde. De klättrade över en mur och hamnade i en djup dal med mycket svår terräng. Det var mörkt och regnigt och de gick i flera timmar. Sedan träffade de en arabisk fåraherde, som tog hand om dem och de fick komma hem till honom.

IS-männen på basen hade dock upptäckt att de var på rymmen och jagade dem. Några skott träffade elledningar som föll ner på herdens tält, som fattade eld. Herden lyckades gömma dem tills det blev morgon. Då hade herden kontaktat en kurd som de fick komma hem till och de stannade där i fem dagar. Den kurdiske mannen förde sedan dem på motorcykel över gränsen till Turkiet. De passerade sju olika IS-kontrollstationer. Anledningen till att de kunde passera

var att IS inte visiterade kvinnor och att den kurdiske mannen visade upp sin familjebok som innehöll bilder på hans barn, som var i samma ålder som Sekretess J:s barn. De lyckades därför ta sig till Turkiet, och detta var i november 2014.

Särskilt om kontakten med Sekretess H och Sekretess I

I slutet av år 2014 kom det en kvinna med en bild på Sekretess H och Sekretess I och sade att dessa två flickor var till salu. Familjen fick två dagar på sig att skaffa fram 20 000 EUR. De hade dock inte några pengar alls, så det gick inte. På fotografier är Sekretess H och Sekretess I sminkade. De hade aldrig använt smink innan och hon vet att de var tvungna att göra det. Sekretess I hade en t-shirt och Sekretess H ett halsband som de inte hade tidigare. Hon är därför säker på att bilden är tagen när de var i fångenskap.

En kvinna som hade haft kontakt med Sekretess H sade att IS-män hade sagt till Sekretess H att hennes föräldrar inte ville ha henne. Det känns fruktansvärt om Sekretess H skulle ha fått den informationen. Samma kvinna gav henne brev som det påstås att Sekretess H skulle ha skrivit. Hon vet dock inte om det var Sekretess H som har skrivit breven, eller om någon tvingat henne att skriva dem. Av breven verkar det som om Sekretess H hade konverterat till islam. Sekretess J tror dock inte att det är sant. Om det är så att Sekretess H ska ha sovit med en arabisk man skulle det ha varit fruktansvärt för henne. Sekretess H var yazidier före fångenskapen.

Efter ca tre år blev Sekretess I befriad av irakiska styrkor. Före fångenskapen kunde Sekretess I inte ett ord arabiska men när hon blev fri talade hon endast arabiska och ingen kurdiska alls. Hon kunde inte heller något om den yazidiska religionen när hon kom tillbaka. Sekretess I berättade om att hon hade tvingats till religionsundervisning och att hon hade varit tvungen att gå upp tidigt för att be. Sekretess I berättade att Sekretess H blev misshandlad flera gånger och särskilt när IS-männen fick reda på att de inte var mor och dotter, utan systrar. Sekretess J vet inte om Sekretess H lever. Hon har fått uppgift om att Sekretess H skulle ha setts med en IS-familj på en marknad och att det kom ett flygangrepp.

När det gäller Sekretess I har hon inte velat fråga om detaljer. Hon har inte velat riva upp sår. Men hon märker att Sekretess I mår dåligt av detta och skulle behöva psykologstöd. Även Sekretess J skulle behöva mer stöd av psykolog än vad hon hittills har fått.

Lina Ishaq

Uppväxt och tiden fram till flytten till Syrien

Uppväxt och tiden i Sverige

Lina Ishaq kom med sin familj från Irak till Sverige 1973. De bosatte sig i Halmstad där Lina Ishaq gick i skolan. I början av 90-talet tog hon en sjuksköterskeexamen och arbetade en tid på barnsjukhuset i Halmstad. Lina Ishaq och hennes familj var kristna. Som ung började hon intressera sig för islam. Hon träffade sin blivande man Jiro som var muslim. Hon konverterade och gick längre in i islam. Hon tog till sig mycket av det som Jiro berättade men studerade en del själv också då hon kunde arabiska. Eftersom hon var relativt okunnig när hon konverterade tog hon till sig konkreta förhållningsregler, som t.ex. att bära slöja, att fasta och att be. Detta ledde till att hon blev utfrysad på sjukhuset där hon arbetade. Även hennes vänner i Halmstad började vända henne ryggen.

Hon gifte sig med Jiro 1997. Samma år föddes deras första barn, en dotter. Två år senare, 1999, föddes deras andra barn, Omar. När hon var gravid med deras tredje barn, Joan, som föddes 2001, flyttade familjen till Lund. Hon umgicks med andra kvinnor som hade konverterat. Många använde ansiktsslöja. Hon kände sig ensam där och var helt styrd av Jiros umgänge. Kvinnorna talade också mycket om vad deras män hade berättat för dem om islam. I efterhand förstod hon att hennes umgängeskrets i Lund hade en extrem tolkning av islam. Till exempel var det en stark kontroll dem emellan och man värderades utifrån vem som var mest trogen islam. Det var en helt annan syn än vad hon sedan upplevde i Förenade Arabemiraten. Jiro förändrades också under tiden i Lund. Han var mer frånvarande från hemmet och det uppdagades att han hade börjat träffa andra kvinnor. Lina Ishaq begärde därför skilsmässa och flyttade tillbaka till Halmstad. Hon hade dock problem att få arbete på grund av att hon bar slöja. Hon hade hört om andra som flyttade utomlands för att kunna leva mer enligt islam. Jiro hade kontakter i Förenade Arabemiraten som hjälpte henne att ordna bostad där. Hon och barnen flyttade dit.

Tiden i Förenade Arabemiraten och i England

Lina Ishaq och barnen bodde, med ett kortare uppehåll, i Förenade Arabemiraten mellan åren 2002 och 2009. Där upplevde hon att det fanns en bredare syn på islam och det muslimska samhället. Det var accepterat att vara muslim på många olika sätt, och samhället var inte så rasistiskt som Sverige. Lina Ishaq kunde både engelska och arabiska och arbetade som lärare på en skola. Barnen gick i förskola/skola. Hon hade kontakt med andra kvinnor som var inflyttade från olika länder. I moskén ordnades det aktiviteter för kvinnor och barn.

När familjen sommaren 2005 åkte till Sverige för att hälsa på Jiro visade det sig att han hade mognat. Hon förlät honom och de återförenades. Hon blev gravid. Jiro ville att hon skulle göra abort, men det vägrade hon. Hon åkte tillbaka till Förenade Arabemiraten och arbetade ytterligare en termin. Det visade sig att hon var gravid med tvillingar. Hon insåg att hon behövde hjälp av Jiro och åkte därför tillbaka till Sverige och födde tvillingflickor i mars 2006.

Det uppdagades att Jiro hade startat en moské i Halmstad men det var ingenting som hon visste om eller var engagerad i. Hon stannade kvar i Sverige till 2007, då hon återvände till Förenade Arabemiraten. Hon fick arbete på en förskola. År 2009 flyttade hon tillbaka till Sverige av ekonomiska skäl. Det hade blivit dyrt att leva i Förenade Arabemiraten. Jiro skickade bara pengar sporadiskt.

Lina Ishaq fick fortfarande inte några jobb i Sverige på grund av att hon bar slöja. Via kontakter hon hade fått i Förenade Arabemiraten kunde hon ordna arbete på en muslimsk skola i Birmingham. Hon ordnade också bostad och skola åt barnen. Familjen bodde där i två år. Det började bli jobbigt med Omar då han hamnade i dåligt sällskap. Hon bad Jiro om hjälp att hålla koll på Omar för han svarade när Jiro ringde men inte när hon ringde.

Jiro fick inte visum till England och han ville att familjen skulle återförenas i Egypten. Hon var angelägen om att tvillingflickorna skulle lära sig arabiska och att Omar skulle få en bättre kontakt med sin pappa. Hon gick därför med på att flytta med barnen till Egypten.

Tiden i Egypten och beslutet att flytta därifrån

Lina Ishaq bodde i Egypten under år 2012. Jiro övertalade henne att de skulle bli tillsammans igen. Hon blev gravid. På grund av problem med visum åkte Jiro tillbaka till Sverige. Avsikten var att hon och barnen skulle flytta tillbaka till England efter ett år. Barnen fick därför hemunderundervisning från den engelska skolan. Både hon och Jiro tyckte att det var viktigt att barnen fick utbildning. Jiro skulle komma tillbaka till vinterlovet men det gjorde han inte. I stället åkte han till Turkiet. För att Omar, som då var 13 år, skulle få träffa sin pappa åkte även Omar till Turkiet under lovet. Han kom dock inte tillbaka.

Både Omar och Jiro ville att Omar skulle stanna kvar. Jiro beslutade sedan att hela familjen skulle flytta. Hon talade med Jiro fyra gånger mellan årsskiftet och slutet av april 2013 då hon och de andra barnen också åkte till Turkiet. Jiro hade sagt att hon skulle ta med allt som hon ägde och ta ut alla kontanter och växla till dollar. Sammanlagt tog hon ut 72 000 kr i kontanter under denna tid, men delar av dessa använde hon även till uppehälle. Hon visste inte var i Turkiet de skulle bo men köpte flygbiljett enligt Jiros anvisningar. Hon räknade även med att Jiro skulle ordna med skolor till barnen i Turkiet. Vid denna tid var hon gravid och mycket trött. På flygplatsen kom Jiro inte och hämtade dem

som hon trodde att han skulle göra. I stället var det en bekant till Jiro som hämtade dem; de åkte flera timmar i bil och hon var övertygad om att de var i Turkiet. Hon läste inte vägs skyltar. Till slut kom de fram till Jiro och då visade det sig att de var i Syrien.

Tiden i Syrien

Den första tiden i Syrien

När de hade kommit fram till Jiro i Syrien åkte de till ett boende högt upp i bergen. Hon såg att Jiro hade vapen i bilen. Han berättade att han skulle vara med och strida mot Assad-regimen. Jiro berättade också att Omar och Joan (då 14 respektive 12 år) inte skulle bo med Lina Ishaq utan att de skulle bo med männen. Jiro var inte heller hemma i någon större utsträckning. Hon födde senare en son, Haidar, i juni 2013. I början av augusti 2013 dog Jiro i strid. Det var chockartat och hon fick trösta barnen. Hon tröstade även Jiros andra fru, som var helt förkrossad och som efter några månader lämnade Syrien.

Efter Jiros död var det den äldste sonen Omar som tog över ansvaret för familjen. Omar bestämde att de skulle flytta. Omar och Joan vägrade att lämna Syrien, de var bestämda på att stanna. Hon ville inte lämna sina söner och stannade därför kvar tillsammans med sina andra barn. Lina Ishaqs situation var därför annorlunda än Camilla Olofssons, vars söner var med henne när de lämnade. Omar var tydlig med att det var han som bestämde. Hon fick endast bestämma i hushållet.

Den inledande tiden i Raqqa

Lina Ishaq hörde talas om att IS hade utropat ett kalifat. Familjen flyttade till Raqqa sommaren 2014. Hon visste dock inte att Raqqa var IS huvudstad. Barnen gick inte i skola i Raqqa. Både Joan och Omar bar vapen och deltog i strider. Omar började strida för IS 2015, hon vet inte vem han stred för innan dess. Joan fick splitterskador i benet i slutet av sommaren 2014. Hon vårdade honom hemma i två månader. Omar hade gift sig med en syrisk kvinna och hans fru födde en dotter i början av 2015.

Lina Ishaq hade pengar på ett engelskt konto. Genom en kontakt i England kunde hon få ut pengar via Moneytransfer. Hon fick också hjälp att handla kläder till sig själv och barnen via en kontakt i Sverige.

Under hösten 2014 började Omar tala om att Lina Ishaq måste gifta om sig. Hon ansåg till slut att hon inte hade något annat val än att gifta sig med den man som Omar föreslog. Det var en irakisk man som hette Abu Abdulalam. Han var IS-krigare och hade en annan familj också. De gifte sig i slutet av november 2014. Han var mycket snäll mot barnen. Han var dock enbart hemma

ett par gånger i veckan och då kom han på kvällen och åkte igen efter frukost. Hon lärde aldrig känna honom.

Abu Abdusalam berättade att han hade ordnat en villa som de kunde bo i. När hon följde med honom för att titta på huset kunde hon konstatera att där fanns mat i kylskåpet och tvätt i badrummet, dvs det var uppenbart att det bodde någon där. Hon fick veta att det var en bekant till Abu Abdusalam som hade villan. Abu Abdusalam berättade att de skulle få låna ett rum. Det ordnades också med ett extra kök och badrum i anslutning till innergården. Det var Ghassan som bodde i villan. Han kom dit med fru och barn. Frun höll sig dock på sin sida av huset och åkte sedan i väg med barnen. Lina Ishaq har aldrig träffat Ghassan utan enbart hört hans röst. Utifrån den antar hon att han var en vuxen man.

Särskilt om tiden i huset tillsammans med målsägandena

En morgon, i januari 2015, hörde hennes tvillingflickor ljud från Ghassans del av huset. Lina Ishaq trodde först att det var Ghassans fru och barn som hade kommit tillbaka. Det visade sig dock att det var Sekretess H och Sekretess I. Hon uppfattade att Sekretess H var i 18-20-årsåldern och Sekretess I i hennes tvillingdöttrars ålder. Hennes döttrar började leka med Sekretess I. Efter ytterligare några veckor sade tvillingflickorna att det fanns en kvinna med två barn i "farbroderns" vardagsrum. Det visade sig vara Sekretess A med barnen Sekretess B och Sekretess C. Hon uppfattade att Sekretess A var ca 20 år och Sekretess C var 5-6 år. Sekretess B var bebis. Någon vecka senare kom även Sekretess D, med barnen Sekretess E, F och G. Sekretess D var i Lina Ishaqs ålder och de äldre barnen var i tvillingflickornas ålder. Det yngsta barnet var mer i Haidars ålder.

Lina Ishaq hade hört att IS hade börjat förslava människor och att de kallades yazidier. Hon hade dock inte hört något om attacken i augusti 2014. Hon hade hört sin pappa tala om yazidier när hon var liten men annars visste hon inte något om dem. Det var någon av hennes söner som berättade för henne om förslavningen. Sonen sade att IS ansåg att detta var tillåtet förr och att det nu var återinfört. Det var Ghassan som hade tagit alla målsäganden till huset. Det var först när Sekretess A hade kommit till huset som Lina Ishaq förstod att Ghassan höll sig med slavar. Abu Abdusalam ville inte ha något med de yazidiska kvinnorna i huset att göra. Lina Ishaq var också helt emot slaveriet och ville inte leva på det viset. Hennes barn skulle inte växa upp med att se slavar. Hon uppmanade därför Abu Abdusalam att arbeta hårdare för att hitta ett annat hus till dem. Det var dock svårt eftersom de var en stor familj.

Någon gång i mars 2015 åkte hon i väg för att träffa sin svärdotter och barnbarn. Hon var borta i ca sju dagar. När hon kommer tillbaka var Sekretess A och hennes barn inte längre kvar. Hon fick också reda på att Ghassans fru hade varit i huset under tiden hon var borta. Sekretess D och Sekretess H

beklagade sig över att Ghassans fru var elak och hade behandlat dem illa. Ghassans fru var också missnöjd då hon var svartsjuk.

Lina Ishaq har förstått att de yazidiska kvinnorna var förslavade och att Ghassan ägde dem. Hennes man upplyste henne om detta. Varken han eller hennes äldre söner hade dock någon kontakt med kvinnorna då de respekterade Ghassans privata angelägenheter. Vidare var alla dörrar var olåsta och porten öppnades inifrån så alla kunde gå ut om de ville. Lina Ishaq har behandlat samtliga målsäganden som hon behandlar andra människor, dvs hon har varit trevlig och generös. Hon bjöd in de som bodde i huset när hon hade lagat mat. De bodde i samma hus och då ville hon vara generös och gästvänlig. När Abu Abdu salam var hemma såg hon i stället till att de yazidiska kvinnorna och barnen fick mat på rummen. Hon har varit gästvänlig och svarat på deras frågor. När det gäller hushållsarbete tvättade de tillsammans i en tvättmaskin eftersom det fanns begränsat med el. Alla i huset städade efter sig själva. Hon såg inte målsäganden städa, förutom att Sekretess H vid något tillfälle skurade golvet.

Sekretess H var mycket intresserad av islam. Lina Ishaq trodde att Sekretess H var konvertit. Både Sekretess H och Sekretess D satt ibland med henne när hon reciterade koranen. Hon hade dörren öppen och då blev de nyfikna. Sekretess H ställde många frågor och kunde översätta till Sekretess D som inte kunde så mycket arabiska. Både Sekretess D och Sekretess H var med ett par gånger vid böner. Barnen var med i rummet ibland men ägnade sig åt annat. Själv bad hon fem gånger per dygn. Lina Ishaq har dock inte sagt något om den yazidiska religionen. Inte heller har hon haft någon synpunkt på om de talade kurdiska. Hon har inte hållit för munnen på Sekretess B. Hon har arbetat med barn och skulle aldrig göra så för att en bebis gråter. Hon har knappast träffat Sekretess C och har absolut inte slagit eller knuffat honom.

Det måste vara en annan kvinna som målsägandena beskrivit. De har varit på många andra platser, och även t.ex. träffat Ghassans fru som de beskrev som elak. Hon har förstått att de var Ghassans slavar, men hon har inte haft rådighet över dem på något sätt. Det stämmer inte att Sekretess A skulle ha blivit sämre behandlad än Sekretess D. Sekretess A befann sig mest i Ghassans rum och Lina Ishaq talade knappt med henne. Sekretess A och Sekretess D använde Ghassans kök. Sekretess H sov i samma rum som Ghassan men det fanns madrasser på golvet så hon vet inte om de sov i samma säng. Hon uppfattade att Sekretess H hade konverterat och att de kanske hade gift sig. När det gäller klädsel var de yazidiska kvinnorna, liksom hon själv, tvungna att bära heltäckande slöja när de var ute. Barnen fick låna kläder av hennes barn. Hon har inte fotograferat de yazidiska kvinnorna. Det har inte heller varit någon diskussion om fotografering. Hennes barn bad vid något tillfälle henne att fotografera dem tillsammans med de yazidiska barnen. I huset i Raqqa har det funnits vapen och Omar hade sin pappas bombbälte. De förvarades högt upp i

skåpet. Hon har aldrig sett eller visat filmer med IS-propaganda, hon hade inte någon telefon.

Lina Ishaq har inte misshandlat någon person i huset eller på annat sätt varit elak eller gjort kränkande uttalanden. Hon har inte heller talat om att de yazidiska kvinnorna skulle säljas. Däremot kan hon ha upplyst dem om att hon och hennes familj skulle flytta, vilket de också gjorde i början av maj 2015 när Abu Abdusalam hade hittat en annan bostad.

Tiden därefter

Lina Ishaq och hennes familj bodde i andra bostäder i Raqqa fram till och med hösten 2016. Omar avled i strider i slutet av 2016. Joan och Abu Abdusalam dog under 2017. Även sonen Haidar dog under 2017. Samma år födde Lina Ishaq en dotter. Eftersom både hennes man och söner nu hade dött var det i stället hennes svärson, dvs äldsta dotterns man, som styrde familjen. Under hans ledning flydde familjen och hamnade slutligen i Baghuz, som fortfarande var inom IS-kontrollerat område. Senare lämnade de över sig till kurdiska styrkorna och hamnade i Al-Hol-lägre. Hon ville undvika att hamna i det s.k. IS-lägre då det betraktades som ett fångläger. Hon registrerade sig med ett typiskt syriskt namn. Eftersom det skulle ta för lång tid att via den formella vägen komma till Sverige, uppgav hon inte heller att hon var svensk medborgare. Genom en granne lyckades de smuggla sig till Turkiet. Hon, hennes yngsta dotter och den ena tvillingdottern sattes i turkiskt flyktingläger. Sedan fördes de till Sverige i slutet av 2020. Hennes äldsta dotter och en tvillingdotter är kvar i Syrien.

Särskilt om religion och ideologi

Lina Ishaq är religiös men hon är helt emot våldsbejakande islamism. Hon tar kraftigt avstånd från IS och gjorde även det under tiden i Syrien, t.ex. vid samtal med sina söner. Hon försökte omvända dem. Inom IS finns dock en angivarkultur och det gällde att vara försiktig. Vissa IS-män kunde t.om. ange sina fruar. Omar hade aldrig accepterat att hon gifte sig med någon annan än en IS-man. Hon hade aldrig kunnat fly utan en man. På grund av att hon inte ville lämna sina söner, blev hon kvar i Syrien.

Under tiden i England tog hon del av nyheterna om den arabiska våren och att Assad-regimen förtryckte demonstranter. Hon var dock inte särskilt intresserad utan hade fullt upp med arbetet och att ta hand om barnen. Hon visste att Jiro hade en hemsida innan han åkte till Syrien, men hon har inte tagit del av innehållet då hon hade fullt upp med barnen i England.

När det gäller chattarna som Omar har haft med sin farmor har han förmedlat ren IS-propaganda. Han har velat vara upprorisk mot sin farmor. Det han har uppgett är alltså inte baserat på verkliga händelser. Likadant när han skrev om

krigsbyten och slavar. Att han skrev att Lina Ishaq inte ville lämna Syrien berodde på att hon inte ville det så länge hennes söner vägrade. Generellt sett hade barnens farmor en väldigt avog inställning till Lina Ishaq, vilket framgår i de chattar hon hade med olika personer.

När det gäller de chattar hon haft med sin bror gör hon skillnad på muslimer och IS-medlemmar när hon talar om den plätt på jorden som finns kvar för dem. I övrigt ville hon inte medge för sin bror att hon ville komma hem då de inte hade den kontakten. Att hon uttryckt sig som att hon var glad för Omars skull att han dog som martyr, berodde på att Omar hade den önskan. Det var ett sätt för henne att hantera Omars död.

28 RÄTTEN

Rådmannen Maria Ulfsdotter Klang och rådmannen Katarina Fabian samt nämndemännen Margareta Ahlström, Jörgen Hellgren, Kerstin Malmberg och Axel Rune

Rätten är enig.

Digitalt signerad av rådmannen Maria Ulfsdotter Klang och rådmannen Katarina Fabian

29 ÖVERKLAGANDEINFORMATION

Hur man överklagar

Överklagandet ska ha kommit in till Stockholms tingsrätt senast **den 4 mars 2025**. Överklagandet ska vara skriftligt. Stockholms tingsrätt skickar det vidare till Svea hovrätt.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid så har den andra parten också rätt att överklaga, även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Stockholms tingsrätt och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet. Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför. Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen till en huvudförhandling.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer. Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer. Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Stockholms tingsrätt. Tänk på att

skicka det i god tid med hänsyn till postgången.

Vad händer sedan?

Stockholms tingsrätt kontrollerar att överklagandet har kommit in i rätt tid. Om det har kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet har kommit in i tid skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Svea hovrätt.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även Svea hovrätt skicka brev på det sättet.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till Svea hovrätt tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning. Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att ta med allt du vill föra fram i överklagandet.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen och det är kopplat till en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall:

1. Hovrätten bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten har dömt rätt.
2. Hovrätten anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
3. Hovrätten behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
4. Hovrätten bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Vill du veta mer?

Mer information finns på www.domstol.se. Ta kontakt med Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt om du har frågor.